

I. Valerjans dzimis 1960. gadā Latvijas PSR Balvu rajona Vecumu c/p Kozīnes ciemā. Mācījies Krievmalas un Viļakas pamatskolās un Cēsu Meža skolā; vidusskolu beidzis Ogrē. Studējis LVU Filoloģijas fakultātē žurnālistiku (1978. - 1983. g.) un LU Filoloģijas fakultātes maģistratūrā dialektoloģiju (1992. - 1995. g.). Strādājis Jelgavas laikrakstā “Darba Uzvara”, žurnālā “Horizonts”, bijis Vissavienības (Maskavā) dzelzceļa avīzes “Gudok” personīgais korespondents Baltijas republikās. 1992. gada janvārī atjaunojis un līdz 1996. gadam vadījis laikrakstu “Latvijas Dzelzceļnieks”. No 1996. līdz 2008. gadam izdevis un rediģējis laikrakstu “Olaines Avīze”. Šobrīd atgriezies pie valodniecības un žurnālistikā darbojas *freelance*.

Rakstījis stāstus un lugas, kuras iestudētas Jelgavas teātrī (“Krīt gar zemi, mati gaisā”, 1995. g.) un Vilces amatiereteātrī (“Sārts”, 2001. g.).

Šīs grāmatas pamatā ir Autora filoloģijas maģistra darbs, kas izstrādāts 1995. gadā. Latvijas universitātes Filoloģijas fakultātes un Baltu valodu katedras vadība neļāva to aizstāvēt, jo “Latvijā nevar būt nekādas latgaļu valodas”. Tika izvirzīta prasība pārrakstīt darbu tā, lai latgaļu valoda nekur netiktu pieminēta, bet tiktu deklarēts, ka tā ir latviešu valodas izloksne, kas veidojusies no vidus dialekta. Valodas faktus, kas šo hipotēzi apgāž, autoram pret viņa sirdsapziņu un zinātnisko patiesību vajadzēja pārkvalificēt „pēc Milenbaha un Endzelīna” vai ignorēt. Valerjans atteicās sniegt nepatiesu liecību. Par to LU un Latvijas valsts viņam nolaupīja maģistra diplomu.

I. Valerjans LATGAĻU ETNOCĪDS: noliegtā civilizācija

I. Valerjans

LATGAĻU ETNOCĪDS: *noliegtā civilizācija*

I. Valerjans

**LATGAĻU
ETNOCĪDS:**
noliegtā civilizācija

Valodniecisku materiālu krājums

Olaine „Lāngala” 2015

Valerjans, I.

Latgaļu etnocīds: noliegtā civilizācija. Olaine: Lāngala, 2015. - 500 lpp.

I.Valerjana grāmātā „Latgaļu etnocīds: noliegtā civilizācija” pirmo reizi baltistikas un indoeiropēistikas vēsturē ir aprakstīta latgaļu valoda, kurai līdz šim nav bijis sava alfabēta, jo Latvijas valsts politisku apsvērumu dēļ ir aizliegusi tās pētīšanu un kopšanu. Autora piedāvātais alfabēts ļauj pierakstīt latgaļu valodu precīzi, nevis izkropļotā veidā, kā tas līdz šim darīts dažādās latviešu rakstu tradīcijās. Līdz ar to ir iegūti pierādījumi latgaļu valodas savdabībai un arhaismam, kā arī fonētiskajai un morfoloģiskajai bagātībai, kas tālu pārspēj latviešu valodu.

Otrais unikālais pētījums ir baltistikas un indoeiropēistikas vēsturē pirmā *Sanskrita - latgaļu salīdzinošā vārdnīca* ar vairāk kā 4300 leksēmām, kas latgaļu valodā skan tāpat vai gandrīz tāpat kā Sanskritā un nozīmē tos pašus vai ļoti tuvus jēdzienus. Tik lielas līdzības ar Sanskritu nav nevienai citai Eiropas valodai, ieskaitot latīņu, grieķu un latviešu, un šis fakts apgāž lingvistisko dogmu par latgaļu un visu baltslāvu valodu eirocentrisko izcelsmi.

Oficiālā baltistika un Latvijas valdība noliedz latgaļu valodas pastāvēšanu, sauc to par izloksni, kas esot cēlusies no latviešu valodas, taču ap 95% kopīgo vārdformu latgaliski izrādās tuvākas Sanskritam, nekā latviskās. Tas pierāda, ka šādi apgalvojumi ir antizinaatniski un politiski angažēti, un patiesībā latviešu valoda jādēvē par latgaļu valodas mākslīgu dialektu, kas radīts pirms pusotra gadsimta kā politiskās cīņas ierocis.

Publicējamie valodu fakti liek secināt, ka letu-lietuviešu (baltu) grupas letu (rietumbaltu) apakšgrupas latgaļu (Sanskrit. लङ्गल *laṅgala*) valoda ir, iespējams, vecākā starp indoeiropiešu dzīvajām valodām Eiropā. Tās pastāvēšanas ļaunprātīga noliegšana, pilnvērtīgas lietošanas, pētīšanas un kopšanas aizliegums ir Latvijas valsts noziegums pret latgaļiem un visiem rietumbaltiem. Tas ir latgaļu etnocīds, ko Latvija realizē ar mērķi iznīcināt tās teritorijā dzīvojošos latgaļus kā etnosu, vardarbīgi asimilējot mākslīgi radītajā austrumbaltiskajā „latviešu” tautā.

Grāmata paredzēta latgaļiem, baltu filologiem, Latvijas Saeimas deputātiem un valdības locekļiem, kā arī indoeiropēistikas pētniekiem visā pasaulē.

ISBN 978-9934-14-654-1

© I.Valerjans, 2015.

© Izdevums latviešu valodā: b-ba «Lāngala», 2015.

AUTORA PRIEKŠVārds

“Воспрянул я от уныния моего, в которое повергли меня чувствительность и сострадание; я ощутил в себе довольно сил, чтобы противиться заблуждению, и почувствовал, что возможно всякому соучастником быть во благоденствии себе подобных. Се мысль, побудившая меня начертать, что читать будешь.”

Александр Николаевич Радищев,
„Путешествие из Петербурга в Москву”, 1790 г.¹

Latvijai kopš tās pastāvēšanas pirmās dienas ir Milzīgs Valsts Noslēpums, kuru tā slēpj no pasaules. Tā netikle slēpj savu bandubērnu. Tā slepkava slēpj vietu, kur apracis savu upuri. Tā sātans zem mācītāja sutanas slēpj savu zirga kāju, lai cilvēki viņu neatpazītu. Kā teiktu angļi: Latvijai ir savs skelets skapī. Un šo “skeletu” sauc “Latgale” (Sanskritā: लाङ्गलāṅgala).

Kāds varbūt iebildīs, ka par skarbu teikts. Patiesībā tas ir par maigu sacīts, jo runa ir – ne vairāk, ne mazāk – par senas tautas un tās valodas un kultūras mērķtiecīgu iznīcināšanu valsts varas līmenī. Tas apstākļi, ka latgaļu tautas nogalināšana tiek realizēta nevis ar apšaušanas un gāzes kameru palīdzību, bet gan ar asimilācijas metodi, lietas būtību nemaina. Kā tēlaini izteicies Bartolome Klavero, šāda politika arī ir indivīdu nogalināšana, tikai ne fiziskajos ķermeņos, bet viņu dvēselēs. Latgaļi zaudē savu etnisko pašapziņu un valodu, bet tauta kopumā - savu vēsturisko atmiņu un sociālo kultūru. Šādai politikai turpinoties, pēc dažām paaudzēm tā pārstās eksistēt kā tauta. Bet latgaļi to nevēlas.

Šim faktam agri vai vēlū bija jātop formulētam un deklarētam. Lai Latvijas un pasaules sabiedrība varētu izvērtēt gan antizinačniskos spriedelējumus par vēsturiskajiem latgaļiem kā „latviešu tautas” daļu un latgaļu valodu – kā „latviešu dialektu”, gan Latvijas valdības piekopto latgaļu iznīcināšanas politiku. Attiecībā uz latgaļiem Latvijas valsts politika ir bijusi noziedzīga kopš tās dibināšanas.

Noziegums: Latgaļiem Latvijā ir liegtas visas politiskās tiesības. Latgaļi tās var baudīt tikai tajā gadījumā, ja viņi atsakās no savas nacionālās identitātes. Saskaņā ar Latvijas Satversmi nekādu latgaļu Latvijā nav, ir tikai latvieši. Latvija slēpj no pasaules faktu, ka latgaļi joprojām ir dzīva tauta.

¹ Es atguvos no bezcerības, kurā mani bija novedis mans pārmērīgais jutīgums un līdzjutība; es sajutu sevī pietiekami spēka, lai stātos pretī maldiem, un sapratu, ka ikvienam ir iespēja sekmēt savu līdzcilvēku labklājību. Šī doma mani pamudināja uzrakstīt to, ko tagad lasīsi. Aleksandrs Radiščevs „Ceļojums no Pēterburgas uz Maskavu, 1790.g.”

Fakts: Neraugoties uz visaptverošo pārlatviskošanas un asimilācijas politiku, ko Latvijas valsts pret latgaļiem realizē ar juridiskiem, administratīviem, ideoloģiskiem līdzekļiem, 2011. gada 1.marta Latvijas tautas skaitīšanā tika noskaidrots, ka vēl joprojām 164,5 tūkstoši cilvēku uzskata sevi par latgaļiem, un tie ir 8,8% Latvijas iedzīvotāju! (BNS, 2012).

Noziegums: Latgaļiem Latvijā ir liegtas tiesības uz cieņu pret viņu valodu, kultūru un identitāti. Latvija savā Valsts valodas likumā apgalvo, ka latgaļu valodas nav - esot tikai latviešu valoda. Latvija slēpj no pasaules faktu, ka vēl joprojām ir dzīva rietumbaltu - latgaļu valoda.

Fakts: Neraugoties uz simt gadu ilgo latgaļu valodas, etniskās un nacionālās identitātes aizliegumu, 164,5 tūkstoši cilvēku jeb 8,8% Latvijas iedzīvotāju ir apliecinājuši, ka ikdienā lieto latgaļu valodu!

Latvijas valsts dzīvam latgalim skatās acīs un saka: „Tevis nav”.

Latvijas valsts likumdevēja līmenī ir deklarējusi, ka latgaļu tautas un latgaļu valodas vispār nav. Lai gan mēs esam, un mēs runājam savā senajā valodā. Vai iespējami pārliecinošāki dzīvās tautas, tās valodas un pašapziņas mērķtiecīgas iznīcināšanas pierādījumi?

Šādu politiku sauc par etnocīdu. Pasaules sabiedrība to ir nosaukusi par noziegumu. Par cilvēktiesību masveida pārkāpumu galējo formu. Tas ir LATGAĻU ETNOCĪDS.

** ** *

Latvijas valsts, izmantojot no okupanta pozīcijām uzurpētās monopolitēbas latgaļu jautājuma skaidrošanā, uzspiež vietējai un pasaules sabiedrībai apzināti nepatiesas ziņas par latgaļiem. Tā ir informatīva vardarbība. Paņēmiens, ar kādu tas tiek darīts, ir patapināts no kāršu spēles blēžu arsenāla: tās ir manipulācijas ar piedurknē noslēptu džokeri, ar kuru vajadzības gadījumā slepus aizstāj jebkuru citu kārti. Mūsu situācijā tā ir manipulēšana ar lietuvisko vārdu *latvis*, *latvietis*, ar ko lietuvieši apzīmēja austrumbaltu žemaiču tautas daļu - zemgaļus un zemgalizētos kuršus², no vienas puses, un vāciski krievisko vārdu *lattisch*, *латыш*, ar kuru pēdējie, savukārt, apzīmēja mūsdienu Vidzemes teritorijā dzīvojošo tautu kokteili, tajā skaitā – Vidzemes latgaļus, no otras³. Latvijas “krusttēvi” starp šiem dažādu tautu nosaukumiem

² Vācu—lietuviešu vārdnīcu sastādītājs F. Kuršaitis (*“Wörterbuch der litauischen Sprache”*, 1883) tulkoja: "Latvija = Kurland, Latwis = Lette, Kurländer". Tādējādi, ir saglabājušies rakstiski pierādījumi, ka jēdzienu "Latvija" izdomāja un sāka lietot lietuvieši, bet apzīmējot ar to vienīgi Kurzemi, nevis visu tagadējās Latvijas teritoriju, par Latgali nemaz nerunājot. Turklāt šāds stāvoklis bija vēl XIX gadsimta beigās.

³ Vārdformas *latvis* pirmais pieminējums atrasts XVII gadsimta lietuviešu dokumentā, bet formu *Latvija* (no leišu vārda *latvis* daudzskaitļa - *latviai*) izveidoja J.Alunāns 1859. gadā. Vāciski-krieviskās formas *lattisch*, *латыш* arī parādījušās ne agrāk par XVIII gadsimta beigām. Tādējādi, šie tautvārdi ir darināti pavisam nesen un neatspoguļo vēsturisko realitāti. Tiem ir atšķirīga izcelsme un tie jau sākotnēji apzīmēja dažādus etniskos un sociālos slāņus. Vēsturiski mūsdienu Baltijas teritorijā ir dzīvoju-

sāka patvarīgi likt vienādības zīmi un tulkojumos tos aizstāt vienu ar otru. Šī blēdība viņiem ir ļāvusi viltot latgaļu un pārējo Livonijas tautu vēsturi, attiecinot uz zemgaļiem un kuršiem seno latgaļu vēsturiskos piedzīvojumus un otrādi, un ļauj to darīt mūsdienu politiķiem joprojām, kamēr šie meli nav atmaskoti.

Tipisks piemērs: tiek uzskatīts, ka 1236. gadā Saules kaujā lietuviešu un latviešu apvienotais karaspēks sakāva vācu spēkus! Mani skolā tā mācīja. Man, latgalim, pasē raksfīts: latvietis. Es tolaik prātoju: “Ahā, mani senči kopā ar leišiem! Redz, kādi *broļukas!*” Patiesībā šis ir tipisks “džokerlatvieša” triks, kur ar latviešiem apzīmēti zemgaļi, tātad – to pašu žemaišu cilts. Turpretī “vācu spēki” sastāvēja no kristītajiem igauņu, latgaļu, līvu rekrūšiem un Smoļenskas un Novgorodas algotņiem (Саўлеская бітва, 2005), kurus komandēja apmēram 50 vācu virsnieki – bruņinieki⁴. Ja mēs šīs vēstures grāmatas autoru iedzīsim kaktā, viņš izlocīsies paskaidrodams, ka tieši

ši *корсь* – ‘kurši’, *жмудь* jeb *жемойть* – ‘žemaiči-zemgaļi’, *литва* – ‘lītvini’, ko mūsdienās tulko par ‘lietuviešiem’, un *латыгола* – ‘latgaļi’. Ne par kādiem latvijiem vai *lattishiem* ne krievu hronikās, ne vācu dokumentos nekādu ziņu nav. Vācieši un krievi šos Baltijas cilšu vēsturiskos tautvārdus lietoja līdz pat XX gadsimtam un arī starp zemgaļiem un žemaičiem nekādas atšķirības nesaskatīja. Tām pievērsa uzmanību tikai paši lietuvieši – varbūt tāpēc kādreizējo īpašās kastas nosaukumu *latva* viņi sāka lietot tautvārda *latvis* nozīmē un attiecināt uz visiem Kurzemes hercogistes iedzīvotājiem, kas līdz ar to patiesībai atbilda tikai daļēji.

Turpretī, Livonijas jeb Vidzemes daļu apdzīvoja latgaļi, līvi, vendi, krievi, vācieši, zviedri un dažas citas tautas, starp kurām, protams, bija arī zemgaļi. Viņu pēdas pēc A.Bīlenšteina u.c. domām te atrodamas jau XII gadsimtā. Taču nav nekādu ziņu par to, ka austrumbaltiskie zemgaļi (un *latva* - latvji) Vidzemes daļā vēl XIX gadsimtā būtu bijuši vairākumā. Vienkārši viņi kopš laika gala te iemanījās ieņemt muižkungu, vagaru, ierēdņu, rakstvežu amatus, bet XIX gadsimta otrā pusē sāka veidoties par pirmo nevācisko buržuāziju – t.s. kārkļu vāciešiem. Vāci šo tautu kokteili Vidzemes (un nekādi ne Kurzemes!) daļā sāka dēvēt par *letten*, *lettisch* kuru kaļķas *латыи* veidā pārņēma arī krievi, tādējādi šķirot tos tiklab no *latva* - latvijiem un visas austrumbaltiskās Kurzemes, kā no izteikti rietumbaltiskajiem latgaļiem.

Vārdforma *letten*, *lettisch* vācu valodā parādījās XVIII gadsimta vidū – pēc tam, kad 1740.gadā Daniels Grūbers pirmo reizi nopublicēja savu „*Origines Livoniae sacrae et civilis seu Chronicon Livonicum vetus*”, ko šodien pazīstam kā Indriķa Livonijas hroniku, un kurā D.Grūbers pirmo reizi nodrukāja tādus iepriekš nedzirdētus tautvārdus, kā *Letti*, *Lettones* un *Lethi*, *Leththones*, bet jo sevišķi – pēc 1747. gada, kad Johans Gotfrīds Arndts šo sacerējumu pirmo reizi pārtulkoja vāciski ar nosaukumu “*Der Liefländischen Chronik erster Teil von Liefland unter seinen erben Bischöfen*”, kur D.Grūbera izdomātās latīniskās formas pārceļa vāciski kā *letten*, *lettisch*. Vācu valodā tās attiecībā uz Vidzemes zemniekiem galīgi nostiprināja Garlībs Merķelis, kurš pēc pusgadsimta uzrakstīja grāmatu „*Die Letten...*” (1800).

⁴ Latgaļu, līvu un igauņu rekrūši, kuri veidoja vācu spēku lielāko daļu, nealka cīnīties pret leišiem par teitoņu interesēm. Liela daļa, redzot, ka stāvoklis pirms kaujas ir neizdevīgs un bīstams, vienkārši “piecirta pēdu”, tāpēc leiši un latvieši samērā viegli sakāva atlikušos vācu spēkus.

zemgaļus arī ir domājis, jo zemgaļi taču ir – latvieši! Bet patiesībā viņš grāmatā ir maldinājis visus latgaļus, līvus un pārējos cittautiešus, kas no šīs grāmatas mācījās. Tāds melošanas paņēmieni latīniski saucas *substitutionem conceptuum*; latgaliski – *jiedziņu padmīšana*. Latviski nav precīza analoga. Jēdzienu apzināta jaukšana, samainīšana. Ar vienu un to pašu vārdu apzināti tiek apzīmētas principiāli atšķirīgas lietas, un uz šī rēķina tiek panākta cilvēku maldināšana. Bet pašam autoram metode ļauj izločīties no atbildības.

No godīgu cilvēku sabiedrības par tādu blēdīšanas pieņemts izraidīt. Bet Latvijas ideologi ar “džokerlatvieša” palīdzību jau teju pusotru gadsimtu jauc galvas ne vien pašiem latviešiem un latgaļiem, bet visai pasaulei. Uz šī viltojuma smiltīm uzbūvēta visa Latvijas nacionālā politika līdz pat mūsdienām.

Normālam cilvēkam, to visu atklājot, rodas normāls jautājums: kam patiesības slēpšana par latgaļiem un citām Latvijas pamattautām bija vajadzīga toreiz? Kādēļ tā jākultivē joprojām? Kas tie tādi par augstākiem mērķiem, kuru vārdā, no sešām Latvijas pamattautām mākslīgi taisot vienu, tiek iznīcinātas senas tautas un valodas?⁵ Kam šīs politikas ideologi ir prasījuši piekrišanu un kura no asimilējamām tautām šo piekrišanu ir devusi? Atbilde būs viena: tautām neviens nav vaicājis! Un tautas šo politiku NAV akceptējušas.

Latgaļu plānveidīga iznīcināšana valsts līmenī sākās pēc tam, kad Latvijas valsts bija nodibināta, tajā skaitā, ar latgaļu asinīm⁶. Vēlāk latgaļi nav

⁵ Līvi kā tauta izzuda tieši Latvijas valsts laikā. Pēc Vikipēdijas (2015) datiem 1852.g. Ziemeļkurzemes zvejniekiem no Lūžņas līdz Melnsilam vien dzīvoja 2324 lībieši; 1935.g. ciemos bija 2746 iedzīvotāji, no viņiem 32% lībiešu. Lībiešu valodu prata 790 iedzīvotāji. Bija arī līvu valodas kopšanas entuziasti, un tautai - vēlme lietot savu valodu. Taču Latvijas valsts nefinansēja un neveicināja līvu tautas un valodas saglabāšanu, bet aizliedza to un sekmēja līvu asimilāciju mākslīgi radamajā "latviešu tautā".

⁶ Latviešu militāristi, tūlīt pēc tam, kad Krievijas valdībā bija izlobējuši lēmumu par latviešu strēlnieku bataljonu dibināšanu, pamanījās Krievijas augstākajai militārajai virspavēlniecībai iestāstīt, ka latgaļi tie paši latvieši vien esot, tāpēc lai latgaļus no pārējām Krievijas armijas daļām arī sūtītu uz latviešu pulkiem. Krievijas Pagaidu valdības ministru prezidents kņazs G.Ļovs un citas Krievijas gaišākās galvas gan zināja, ka ārpus Baltijas neatrodas nekādi citi „latviski aprīņi” (Kemps, 1991), un ka latgaļi nav nekādi latvieši, bet gan atsevišķa tautība, kurai pienākas sava autonomija (L.,1917). Bet ģenerāļi acimredzot – ne. Jādomā, viņiem tas bija vienalga. Tā latviešu un krievu militāristu mafiozas vienošanās rezultātā latgaļu jaunekļi pret viņu gribu tika ieskaitīti latviešu strēlnieku pulkos un nolika savas galvas pie Mītavas, Rīgas, Liepājas un citur par viņiem svešu valsti. Kamēr paši savu Latgali pazaudēja. Vēl ļaunāk: pēc tam bija spiesti iet pa savu zemi tās okupantu armijas ierindā, kuri vēlāk viņus pašus un viņu pēcnācējus pakļāva etnocīdam. Čuūļu ģenerāļi un politiķi tajos gados nemaz neliedzās, bet atklāti lielījās, ka šādu lēmumu izdabūjuši cauri, lai nepieļautu Latgales pulku veidošanos un nedotu iespēju latgaļiem pasludināt savu autonomiju (Karaweirs, 1917.) Jo 1916. gadā latviešu politiķi jau bija izplānojuši Latgales okupāciju.

pauduši separātismu, bet samierinājušies ar likteni un pat piekrituši dēvēties par latviešiem, ja jau tā vajag “kopējas lietas labad”⁷. Kāds gan ļaunums būtu Latvijai cēlies, ja tā būtu pildījusi Pirmā Latgales kongresa rezolūcijas par latgaļu valodisko, saimniecisko un reliģisko autonomiju? Šodien mēs paši sev un pasaulei stāstītu patiesību, proti, ka Latvijā dzīvo divas pamattautas – latvieši (ja nu kāds grib tā saukties) un latgaļi; ka abas turpina attīstīt ne vien kopējo, bet arī katra savu valodu un kultūru; ka skolas, prese, teātri u.c. ir abās valodās – tādu valstu pasaulē ir bez skaita. Tieši uz tādiem noteikumiem, starp citu, savulaik Pirmajā Latgales kongresā notika balsojums par latgaļu apvienošanu ar latviešiem. Taču jaundibinātā Latvijas valsts denonsēja šī Latgales kongresa lēmumus, vienpusīgi lauza vienošanos starp latgaļiem un latviešiem un tā vietā, lai ļautu visām to izveidojušajām tautām demokrātiskā ceļā pašām izvēlēties savu tautību un savu valodu un atbalstītu viņu identitātes kopšanas centienus, ķērās pie šo valodu un tautu piespiedu asimilācijas: iepriekšējās zināšanas par latgaļu, zemgaļu (žemaiču) un pārējo Baltijas tautu un to valodu izcelšanos tika nobēdzinātas, bet to vietā parādījās “pētījumi”, kuri “zinātniski” nopamatoja tēzes par “latviešu tautu” un “latviešu valodu”. Godīgi to pierādīt, protams, nebija iespējams. Tādēļ zinātnieki (ja mēs viņus tā vēl sauksim) šos pierādījumus sacerēja.

** ** *

Latviešu valodnieki, vēsturnieki un politiķi XX gadsimtā tika radījuši trīs viltotu pētījumu grupas, kuros ar zinātnisku faktu slēpšanas, sagrozīšanas, insinūāciju, nepareizu tulkojumu un tendenciozu skaidrojumu palīdzību tika “pierādītas” apzināti nepatiesas tēzes par to, ka, piemēram, zemgaļi, kurši un latgaļi jau pirms 800 gadiem esot bijuši viena tauta, bet vendi - līvu cilts; ka jau XIII gadsimtā Kuršu kāpās mitušie kurši, Mežotnes zemgaļi, Tālavas latgaļi un pārējās Livonijas tautības – visi esot bijuši tie paši “latvieši”. Diemžēl šie „atklājumi” nepalika grāmatu plauktos vien. Latvijas varas iestādes tos tūdaļ izmantoja, lai ar tiem attaisnotu pret latgaļiem vērstās administratīvās un politiskās represijas. Tas liecina, ka Latvijas zinātnieki un politiķi toreiz vēsturi viltoja roku rokā, bet viņu kopīgo pūliņu patiesais mērķis bija nevis vēsturiskās patiesības atklāšana, bet gan veiklu formulējumu izdomāšana par to, kā pasaules priekšā noliegt latgaļu valodas pastāvēšanu un izgatavot viltotus pierādījumus latgaļu tautas „neesamībai”. Šī grāmata satur pierādījumus, ka baumas par latgaļu nāvi, kā teica Marks Tvens, ir krietni pārspīlētas.

Pirmā Latvijas vēstures viltojumu grupa ir vēsturisko dokumentu neadekvāti tulkojumi. Izmantojot piedurknē noslēpto “džokerlatvieti”, Livonijas

⁷ Gadījumā, ja šo zinātnisko pētījumu kāds mēģinās izmantot savu Latgales separātisma ideju perināšanai vai meklēt tādas šīs grāmatas tekstā, autors un izdevējs kategoriski paziņo, ka norobežojas no jebkādam Latgales separātisma kustībām un aicina Latvijas slepenpolīciju apkarot šādus mēģinājumus viskategoriskākajā veidā. Šī ir zinātniska publikācija, un nekādas politiskas spekulācijas ar to nav pieļaujamas.

viduslaiku hroniku u.c. rakstu liecību latviskotāji, piemēram, par latviešiem tulko visus pēc kārtas: *lethigalli, lethi, semigalli, selones, curiones, pat lyvones*, kas, kā zināms, ir vispār pieder citai valodu saimei! Rezultātā Indriķa Livonijas hronika latīņu valodā un tās latviskais tulkojums ir faktiski divi dažādi sacerējumi. Tāpat Rīmju hronikas latviskās versijas ir sava veida rimeiki – tulkotāju variācijas par oriģināla tēmu. Diemžēl šajā metaforā ir ļoti maz pārspīlējuma. XIX-XX gadsimta tulkotāji tos ne tikvien ir latviskojuši ļoti aptuveni, bet vietām sacerējuši savus tekstus, kuru oriģinālos nemaz nav. Zīmīgi, kas tulkotāju interpolācijas vai tekstu subjektīvā interpretācija parādās tieši tajās vietās, kur runa ir par tautām, kas it kā dzīvojušas mūsdienu Latvijas teritorijā XII-XIII gadsimtā.

Otra viltojumu grupa - vietvārdi. Toponīmi, hidronīmi ir vieni no visnoturīgākajiem vēstures faktiem. Pēc tiem var daudz ko izsecināt jau tad, kad visas rakstu liecības un citi vēstures artefakti iznīcināti. Tādēļ jaundibinātās Latvijas valdība ar sevišķu skubu ķērās pie latgalisko vietvārdu kropløšanas⁸. Visi ģeogrāfiskie nosaukumi kartēs un dokumentos tika uzrakstīti nevis tā, kā tos izrunā paši latgaļi, bet “izlaboti” latviski. Lasi: izmainīti līdz nepazīšanai. Tā, lai neviens vēlāko laiku pētnieks tajos vairs nevarētu atrast nekādas latgaļu pēdas⁹. Cerot, ka šo grāmatu tomēr izdosies publicēt un tā reiz nonāks pie lasītājiem, vienu nodaļu esmu veltījis latgaļu vietvārdu saglabāšanai.

⁸ Te ir runa ne tikvien par pašu latviešu un latgaļu, bet par visas pasaules maldināšanu. Tipisks piemērs – vācieša M.Fasmera Krievu etimoloģijas vārdnīca, ko viņš rakstīja XX gadsimta 50.gados, kad par Latviju bija pieejams vairs tikai latviskotās kartes, bet krieviskās, vāciskās u.c. tika attiecīgi tulkotas no latviskajām. Nabaga Fasmera, lai izgudrotu neesošus pierādījumus Piemaskavas toponīmu baltiskajai izcelsmei (proponējot šarlatānisko “baltu hidronīmu teoriju”) lien vai no ādas ārā, meklē analogijas lietuviešu, prūšu valodās, kaut ko aiz ausīm pievilktu it kā arī atrod. Ja viņš būtu zinājis latgaļu valodu, viņš redzētu, ka pilsētiņa Bolva pie tāda paša nosaukuma upītes Krievijā un Latgales pilsēta Bolvi Bolupītes krastos acīmredzot ir viens un tas pats. Fasmera varētu izdarīt pareizus secinājumus, arī nezinot latgaļu valodu, ja vien latviešu topogrāfi kartēs būtu pareizi uzrakstījuši latgaļu ģeogrāfiskos nosaukumus. Bet viņi tos ir uzrakstījuši nepareizi. Un turpina to darīt joprojām. Tāpēc Bolvu vietā kartēs stāv rakstīts Balvi ar citu saknes patskani. Te līdzība jau ir grūtāk saskatāma, un pētnieks to nepamana.

⁹ Patiesība ir vēl ļaunāka. Toponīmi pēc LR nodibināšanas nekavējoties tika viltoti ne tikvien Latgalē, bet visā Latvijas teritorijā. Latvijas laiku valodnieki un etnogrāfi šo noziegumu ir pastrādājuši ļoti radoši un izdomājuši jaunus latviskus nosaukumus lielākajai daļai Latvijas ūdenstilpņu, pilsētu un ciemu; pārējos viņi ir latviskojuši atbilstoši jaunradītās latviešu valodas fonētikai un morfoloģijai. Vecie hidronīmi, oikonīmi, kas saturēja norādes uz to patieso etimoloģiju, pēc Latvijas valsts nodibināšanas nekur vairs netika atgādināti, tos pieminēt bija aizliegts. Totālas informācijas blokādes apstākļos ir izaugušas vairākas paaudzes, un mūsdienu jauniešiem acīmredzot ir grūti noticēt, ka vēl XX gadsimta sākumā nebija ne Daugavas, ne Gaujas, ne Lielupes ne simtiem un tūkstošiem citu “latvisko” vietvārdu ne vien Latgalē, bet arī Vidzemē, Zemgalē un Kurzemē. Tāpat kā nebija pašu šo novadu latvisko nosaukumu.

Diemžēl arī paši latgaļi, nemitīgi atrazdamies letonizācijas “gaļasmašīnā”, kur dokumentos, presē, televīzijā u.c. medijos ik uz soļa tiek uztiepta izkropļotu latgaļu vietvārdu lietošana, paļaujas asimilācijas spiedienam un ne vien raksta, bet nereti arī izrunā savus vietvārdus nepareizi – latviski. Jaunā paaudze sāk tos aizmirst pavisam.

Šajā grāmatā piedāvāju Balvu rajona apdzīvoto vietu sarakstu latgaliski.

Trešais latviešu valodnieku radītais viltoto dokumentu bloks ir pētījumi par pašu latgaļu valodu, kuras savdabībai un arhaiskumam ir veltīta šīs grāmatas lielākā daļa.

Oficiālā valodniecība apgalvo, ka vienīgais pieejamais latgaļu valodas materiāls mūsdienās ir latgaliešu dialekts, t.i., fonētiski un morfoloģiski lituanizētā Dienvidlatgales izloksne, kurai ir radīta arī t.s. latgaliešu rakstība un kas patiešām vairs maz atšķiras no latviešu valodas. Taču tā nav taisnība. Vēl ir dzīva īstā latgaļu valoda¹⁰.

Pirms simt gadiem tā vispār bija vairāk, nekā dzīva. Taču tās pastāvēšana neietilpa jaundibināmās Latvijas koncepcijā. Tāpēc oficiālā valodniecība to vienkārši ignorēja. Zīmīgs piemērs - J.Endzelīna iniciētās un pa lielāki daļai paša savāktās izlokšņu burtnīcas. Kopš XIX gadsimta beigām latviešu valodnieki apstaigāja vai katru Latvijas ciemu un savāca simtiem izlokšņu aprakstu, kas publicēti Filologu biedrības Rakstos laikā no 1927. līdz 1940. gadam. Tikai no Latgales, kas teritorijas ziņā veido gandrīz pusi valsts, nez kāpēc ir publicēti tikai 13 izlokšņu apraksti. Vai tiešām latviešu filologi nav bijuši pietiekami zinoši un dzirdīgi, lai saklausītu un novērtētu latgaļu valodas savdabību? Sevišķi, ja atceramies, ka gadsimtu mijā un XX gadsimta sākumā ar to nodarbojās tik autoritatīvi valodnieki kā K.Mīlenbahs, J.Endze-

¹⁰ Patiesībā dienvidlatgaļu jeb lejaslatgaļu valoda ir tikpat “īsta” un tautas valodā pie zināmām izrunas īpatnībām var saklausīt to pašu latgaļu leksiku un īpatno morfoloģiju un sintaksi. Diemžēl mūsdienās šo dzīvo valodu slikti pārvalda oficiālajā satiksmē Latgali pārstāvošā latgaļu inteliģence, kura lieto izkropļoto latgaliešu rakstu valodas versiju. Latvijas varasiestādes viņiem to visžēlīgi atļauj, jo latviešu skolās un augstskolās letonizējušies latgaļi vairs tik vien prot, kā tai pašai iemācītajai latviešu literārajai valodai uzlikt lejaslatgaļu izrunas mīksto ķencisko “kef-taf” hūti. Par to saņem no “īstenajiem” latviešiem pret sevi tādu pašu attieksmi, kā pret Ķenci.

Augšlatgales latgaļu valoda ir tikusi aizliegta absolūti un pilnīgi, bet tieši tas ir izrādījies par svētību, jo to nav skāris latviešu filologu reglamentējošais pirksts. Latgaļi, kam šī valoda ir dzimtā, to lieto pirmatnējā, krietni mazāk sabojātā versijā, kas ir saglabājusi daudzus vienīgi latgaļu valodai raksturīgos fonētiskos un morfoloģiskos elementus, kurus austrumbaltiskā latviešu valodas sistēma nepieņem principā. Tādēļ čuūļu sacerētājā “latgaliešu rakstu valodā” tie jau iznīdēti.

Ar “īsto” latgaļu valodu jāsaprot latgaļu valoda abās Latgales daļās. Vienkārši latgaļu valodniekiem to nāksies atīrīt no letonizācijas rūsas, uzrakstot savu normālu (bez atskatīšanās uz latviešu valodu) gramatiku un vārdnīcu. Atšifrējot latgaļu valodas fonētisko sistēmu, kas ļaus to pierakstīt adekvāti, mēs atgūsim arī Lejaslatgalē iznīdēto un piemirsto latgalisko leksiku un morfoloģiju. Turklāt, noteikti saglabājot tās īpatnējo, iespējams, vēl IX-XI gadsimtos iegūto izrunu.

līns. Rodas iespaids, ka, vācot izlokšņu materiālu, tos novadus un pagastus, kuros tika runāta īstā latgaļu valoda, viņi vienkārši apgāja ar līkumu¹¹. Vai arī iegāja un paklausījās, bet vēlāk šos valodas faktus noklusēja. Varbūt publikāciju ir tik maz tieši tāpēc, ka pārējos Latgales novados runātā valoda neatbilda latviešu valodas kritērijiem? Tad rodas cits jautājums: kādēļ viņi šo faktu noslēpa no Latvijas un pasaules sabiedrības un kā tas saskaņojas ar zinātnieka statusu? Galu galā, nepatiesas liecības sniegšana ir grēks ne vien Bībeles, bet arī Krimināllikumā izpratnē¹².

Situācija nav mainījusies arī mūsdienās. Jau vairāk nekā 30 gadus latviešu dialektologi piedalās starptautiskā projektā "Eiropas valodu atlants", kurā latviešu valoda pārstāvēta ar 36 izlokšnēm, starp kurām tikai 7 ir Latgales izlokšnes. Lai gan, kā atzīst paši latviešu filologi, tieši Latgales izlokšņu materiāls ir tas, kas piesaista ārzemnieku uzmanību (Stafecka, 2005).

Līdz ar to jāsecina, ka latviešu valodnieki vairāk kā gadsimtu ir maldinājuši ne vien Latvijas sabiedrību un baltu valodu pētniekus, bet arī visas pasaules zinātniekus, kuru indoeiropēistikas pētījumi šī iemesla dēļ ir nepilnīgi un secinājumi - kļūdaini. Nerunāsim pat par to, ka latgaļu valoda un tauta tikpat kā nekur netiek pieminētas. Jebkurā mūsdienu angļu, vācu, amerikāņu, krievu enciklopēdijā atradīsiet visai daudz nepatiesu apgalvojumu par divām dzīvajām baltu valodām, par pilnībā izmirušajām rietumbaltu valodām u.tml. Minētie resursi, publicējot šīs nepatiesās ziņas, atsaucas uz J.Endzelīnu un citiem baltu lingvistiem.

Latgaļu valoda ir ļoti sena, savdabīga un vēl aizvien tiek lietota gan Latvijā, gan ārpus tās. Latvijas ziemeļaustrumos, pateicoties īpatnējiem vēsturiskajiem apstākļiem, senā latgaļu valoda, ar Dieva gādību, vairākus gadsimtus bija pasargāta no latviešu valodas nāvējošajiem apskāvieniem, tādēļ līdz pat mūsu dienām funkcionē daudz neskartākā veidā, nekā Latgales dienviddaļā. Tā ir saglabājusi ne vien savdabīgu leksiku, bet arī morfoloģiju un savu neatkārtojamo fonētiku. Taču pasaule par to nekā nezina! Un kā lai uzzinātu, ja latgaļu valodai līdz šim nav bijis sava alfabēta un rakstības!

Lai latgaļu valodu varētu pierakstīt, papriekšu bija jārada rakstība. Vienosimies uzreiz: latgaļu valoda nav tas pats, kas latviešu uzspiestā "latgaliešu rakstu valoda"; pēdējā, protams, tagad jau arī ir latgaļu valodas daļa, bet pārstāv tikai lituanizētās dienvidlatgaļu izlokšnes, turklāt – izkropļotā veidā.

¹¹ Ja kļūdos, lūdzu manus iespējamus oponentus mani labot un parādīt J.Endzelīna rakstītus, piemēram, Viļakas un apkārtnējo ciemu, kā arī pēc kara Krievijai pievienoto pagastu izlokšņu aprakstus.

¹² K.Mīlenbahs paspēja nomirt pirms Latvijas valsts dibināšanas, tādēļ viņš atbildību formāli var novelt uz pašiem latgaļiem un tā laika Krievijas impēriju, paziņojot, ka viņš gan redzēja, ka latgaļu valoda nav latviešu valoda, taču, būdams vācietis, zinātniskas intereses vadīts, izvēlējās pētīt tieši "latviešu" valodu. Starp citu, iespējams, ka tas tiešām tā arī bija. Bet J.Endzelīns un pārējie latviešu valodnieki jau strādāja Latvijā, kura bija deklarējusi savas tiesības un atbildību par visām Latvijas tautām. Tāpēc viņu pienākums bija sniegt patiesus liecību. Tajā skaitā, par latgaļiem.

Kādēļ mums riebjas rakstīt un lasīt latgaliešu rakstu valodā? Tādēļ ka tā ir mākslīga, nedabīga un kropla. Nevienā dzīvā izloksnē mēs tā nerunājam. No vienas puses, mēs, latgaļi, izmisīgi meklējam savu latgalisko identitāti, un latgaļu rakstība šķiet tuvāka, nekā latviešu, tādēļ latgaļi gribētu to lietot. Taču tiklīdz mēģinām savu valodu pierakstīt ar latgaliešu rakstības instrumentiem, izrādās, ka tas nav iespējams. Jebkuras latgaļu izloksnes runātājam galā iznāk kaut kas kropļīgs un nepareizs, jo nav iespējams ar 9 latviešu valodas patskaņiem (pat ņemot klāt y un ō) un 24 līdzskaņiem pierakstīt to latgaļu valodas skaņu bagātību, kas prasa vismaz 18 patskaņus un 35 līdzskaņus.

Latgaliešu rakstu valoda ir mānēklis, malduguns, kas labticīgus latgaļu patriotus aizvilina prom no dzīvās tautas valodas. To savulaik izveidoja sveštautieši, kuri latgaļu valodu pazina slikti un arī nevēlējās pazīt, jo tiecās nevis dokumentēt un saglabāt dzīvo tautas valodu, bet gan tieši pretēji - nogalināt latgaļu valodu ar tai līdzīga surogāta palīdzību¹³. Viņu piedāvātā primitīvā rakstība neatpoguļoja lielāko daļu latgaļu valodas skaņu; rezultātā tieši neatbilstošā rakstība kļuva par galveno latgaļu valodas kropļošanas un iznīcināšanas ieroci¹⁴.

¹³ Tādu piemēru vēsturē ir daudz. Kaut vai gallu valodas iznīcināšana ar tai līdzīgās latīņu valodas palīdzību u.c.

¹⁴ Vēlāk, kad ar rakstīšanu sāka nodarboties paši latgaļi, lai gan viņi bija spiesti balstīties uz poļu, leišu un vācu jezuītu iedibinātajām nepareizajām latgaļu rakstu tradīcijām, latgaļu rakstu valoda uzlabojās. Tas vērojams, piemēram, Latgales rokraksta grāmatniecības pārstāvja - Naurānu pagasta zemnieka Andriva Jūrdža darbos. Redzams, ka starp pazīstamajiem poļu un latviešu latīnisko alfabētu burtiem viņš intuitīvi meklē tādas kombinācijas, kuras vistuvāk atspoguļotu reālo latgaļu valodu, un daudz ko arī atrod. Arī Franča Kempa pirmajā latgaļu avīzē ("Gaisma", 1905.-1906.), Kazimira Skrindas "Dryvā" u.c. un pat 1916.-1918.gadu latgaliskajā periodikā latgaļu valoda, lai gan, protams, ir nelīdzena, nekonsekventa u.t.t., tomēr vēl dzīvāka un nesafidzināmi latgaliskāka ne tikvien par pašreizējo latgaliešu rakstu valodu, bet arī par Latvijas laiku latgaliskajiem tekstiem, kuri tapuši pēc tam, kad pie latgaļu valodas normēšanas bija ķērušies tipiski latviešu čuļi - Antons Skrinda un Francis Trasūns - pirmo latgaļiem paredzēto latviešu gramatiku autori. Abi nosauktie nebija latgaļi ne pēc asinīm, ne pēc gara. Latgaļus viņi neuzskatīja par savu tautu un latgaļu valodas normēšanu uztvēra vienīgi kā neapgūtu teritoriju, jaunu tirgu savai politiskajai un finansiālajai *gešeftei* - atrada neizstrādātu tēmu un pēc tam visu mūžu no tās barojās. Cītīgi slauca latgalības gotiņu, pa spainītīm dienā. Būdami tipiski latvieši, viņi latgaļu valodu zināja slikti un netiecās zināt labi, jo tā viņiem nebija vajadzīga. Viņu uzdevums bija: no latgaļu valodas uztaisīt latviešu valodas latgaliešu izloksni, un šī uzdevuma veikšanai viņiem pilnīgi pietika ar tām paviršajām latgaļu valodas zināšanām, ko viņi bērniībā bija paspējuši sagrābsīt. Šajā ziņā viņus apmierināja princips: jo sliktāk - jo labāk. Šī paša iemesla dēļ viņi negrasījās latgaļu valodu arī pēfīt. Necentās atklāt un definēt tās savdabīgo fonētiku, morfoloģiju, sintaksi. Ar savām "latviešu gramatikām" viņi spieda latgaļus runāt un rakstīt nevis latgaliski, bet gan - viņu, t.i., leišu, poļu, latviešu popu izdomātā puslatviešu - puslatgaļu valodā, kuru viņi ietiepīgi sauca par latviešu valodas latgaliešu izloksni. Tomēr mūsdienu latviešu filologi, kuri pēc tam izdomāja pašreizējos "*Latgaļu literarus volūdys raksteibys*

Šajā grāmatā lasītājs atradīs latgaļu valodas fonētikas aprakstu un pilnu latgaļu alfabētu. Salīdzinot ar primitīvo latīņu alfabētu, pie kura esam pieraduši, šis alfabēts, iespējams, izskatās komplicēts. Toties ļauj grafiski attēlot un rakstos nošķirt praktiski visas latgaļu valodas – tiklab augšlatgaļu, kā lejaslatgaļu izlokšņu – skaņas un beidzot pierakstīt latgaļu vārdus tā, kā tos izrunājam mēs paši, nevis tā, kā to mūsu vietā dara leiši, poļi, latvieši vai citas tautas. Ceru, ka tas lielākā vai mazākā mērā ir izdevies.

Ņemot vērā, ka jaunāko laiku vēsturē šis ir pirmais mēģinājums atšifrēt un pierakstīt latgaļu valodas skaņu sistēmu pilnā apjomā, būšu pateicīgs par konstruktīvu kritiku. Nav pieļaujams, lai kādas fonēmas apzīmējuma trūkuma dēļ rēzekniešiem vai varakļāniešiem vēl aizvien nāktos savu valodu kropļot līdzīgi kā līdz šim.

Mans mērķis bija izveidot tādu alfabētu, ar kura palīdzību mēs visi varētu rakstīt katrs savā izlokšnē un tajā pašā laikā – izlasīt un saprast cits cita rakstīto. Manuprāt, tas nav nemaz tik neiespējami, neraugoties uz daudzajām izlokšnēm. Tēze par vienotas literārās valodas nepieciešamību ir izdevīga tikai svešautiešiem un vajadzīga tikai mūsu tautas ienaidniekiem, kuri ar unificēto “literāro” valodu palīdzību iznīcina dzīvās tautu valodas. Bez mūsu pašu - latviešu, lietuviešu, latgaliešu rakstu valodām tādu lomu šobrīd spēlē slovēņu, bulgāru, ukraiņu un daudzas citas mākslīgās valodas, kas radītas pēdējo 150-200 gadu laikā. Protams, būs jāunificē interpunkcijas zīmju lietošana, sintakses vispārējie principi. Iespējams, vajadzēs vienoties par atsevišķiem morfoloģijas likumiem - latgaļu vārddarināšanas paņēmieni ievērojami atšķiras no latviešu valodas un ir atsevišķu pētījumu temats. Taču ir jāizslēdz latgaliešu rakstu valodā, latviešu, krievu un citās literārajās valodās par dogmu pasludinātā pieeja, proti, ka kaut kāda viena vārdforma ir atzīta par pareizu, bet visas pārējās attiecīgi – par nepareizām. Indoeiropiešu pirmvalodā viena jēdziena izteikšanai pastāvēja pat vairāki desmiti vārdformu - un nekādas vainas! Ja Augšlatgalē *muūsu cuiķa klāvā pluūškunai*, bet Lejaslatgalē *myūsu cyūka kyūtīe plyūškunoi*, tad abi šie varianti ir uzskatāmi par pareiziem, un nekāda “pieķemmēšana” nav pieļaujama. Stingra gramatikas likumu reglamentēšana vajadzīga mākslīgām valodām. Dabīgai, dzīvai valodai jādod maksimāla brīvība. Ja mums būs burtu zīmes visām mūsu valodas skaņām, tad principā problēmām nevajadzētu rasties.

nūsacejumus”, ir pātrumpojuši savus priekštečus. Viņi ne tikvien nav novērtējuši ne Jūrdža, Kempa u.c. mantojumu, ne dzīvo latgaļu tautas valodu, bet ir (neba nu aiz nezināšanas!) to iznīcinājuši ar saviem nelatgaliskajiem “nūsacejumīm”. Ko ir vērts kaut vai šī te ģenitīva fleksija – ys! Patiesi, no kurienes viņi to rāvuši? Nekur, nevienā pagastā tā nerunā! Nekādos latgaļu tekstos pirms tam tādas nav bijis. Tādas formas nav arī radniecīgajās latviešu un lietuviešu valodās. Šādu kroplu un latgaļu valodai neraksturīgu formu ieviešana un uzspiešana ir jāvērtē tikai un vienīgi kā mērķtiecīga ideoloģiska diversija – kārtējā latgaļu valodas iznīcināšanas kampaņa Latvijas valsts realizējamās latgaļu etnocīda programmas ietvaros.

Autoram, protams, šķiet, ka ar šo latgaļu alfabētu mēs visi – dažādu izlokšņu runātāji beidzot varēsim rakstīt pilnvērtīgā latgaļu valodā. Taču Autors apzinās arī to, ka pats šajā ziņā nevar būt objektīvs, tādēļ gaida jūsu atsaukšmes (e-mail: Valerjans@yahoo.com). Vai tas, ko piedāvāju, jums šķiet loģisks un pieņemams. Vai tas vispār ir saprotams un brūķējams? Aicinu šo rakstību izmēģināt interneta foromos, savstarpējā e-sarakstē: tas dos iespēju ātri saprast, kas ir labs, pieņemams, kas - pielabojams. Tālāk tad redzēsīm.

Lietišķu kritiku gribētos sagaidīt no profesionāliem latgaļu izcelsmes valodniekiem un literātiem. Autoram tā, protams, bija vajadzīga iepriekš - lai pirms grāmatas publicēšanas varētu novērst iespējamās nepilnības, taču darba tapšanas gaitā mūsu sarunas neizcēlās ar sevišķu konstruktīvismu. Izrādījās, ka latgaļu jautājums ir pārāk kutelīgs visai Latvijas sabiedrībai. Valodnieces Ilzes Spergas vārdiem runājot - karsts kartupelis, kuru latvieši nevar ne izspļaut, ne norīt (Sperga, 2011). Daži mani draugi šo manuskriptu ir salīdzinājuši ar bumbu un lūguši labāk nespridzināt. Tajā skaitā, arī latgaļi. Tā paša mīlā miera labad. Es jūs saprotu: tam vajag zināmu drosmi. Bet nu publikācija ir notikusi, un jūs pie tā neesat vainīgi. Notikušu faktu drīkst apspriest ikviens. Ja jūsu amats vai dienesta stāvoklis no jums pieprasa publiski lamāt šo grāmatu un tās autoru - dariet to! Es sapratīšu.

Ceru, ka mani kādreizējie universitātes pasniedzēji, draugi un radi latvieši, kā arī pārējie Latvijas iedzīvotāji, kuri šodien sevi uzskata par latviešiem tāpēc vien, ka oficiālā vara viņiem to ir iestāstījusi un laupījusi iespēju identificēt sevi kaut kā citādāk, neuztvers personīgi dažu skarbu vārdu, ko šur tur esmu bildis attiecībā uz latvieša etnoģenēzi, mūsu izglītības sistēmu un latviešu valodnieku - literātu brālību, un vērtēs šo pētījumu pēc būtības, nevis pēc atsevišķu frāžu emocionālā ietēra, sprotot, ka še izteiktās atziņas izriet nevis no emocijām, bet gan no valodu un vēstures faktiem. Bērnišķīgi apvainoties, nemaz nelasot manu grāmatu, vai nopietni izvērtēt manis savāktos faktus; pieskaitīt sevi latviski runājošiem, bet tomēr - latgaļiem, zemgaļiem, līviem, krieviem vai arī himēriskajiem latviešiem-čuūļiem – tā galu galā ir katra personīgā izvēle, kurai ar šo manu publikāciju nav nekā kopēja¹⁵. Attieksme pret latgalību un reakcija uz šajā darbā izvirzītajiem mūsu kopējās vēstures strīdīgajiem jautājumiem šodien būs lakmusa papīrtis, kurš parādīs,

¹⁵ Svarīgākais, kas ikvienam jāapzinās - ka “latvieši mēs visi neesam”! Patiesībā ar vārdu “latvietis” mēs joprojām saprotam katrs kaut ko citu. Neraugoties uz totālās letonizācijas politiku, mēs tik un tā esam un paliekam latviski runājošie latgaļi, zemgaļi, līvi, krievi, žīdi, vāci u.c. Par latviešiem mūs savulaik spaidu kārtā visus pārdēvēja tie latviski runājošie latvieši, kuriem latgaļu valodā ir saglabājies semantiski apjomīgs nosaukums “čuūļi”, un kuriem bija un joprojām ir ļoti svarīgi noslēpties aiz kaut kādas vispārējas “latviešu tautas”. Tāpēc ka taisni uz šo latviešu-čuūļu sirdsapziņas ir gan Latgales okupācija, gan daudzi II Pasaules kara noziegumi, par kuriem atbildību pasaules priekšā līdz ar to viņi nepelnīti uzkrauj visām Latvijas tautām. Krievu tauta līdz šim nolād visus latviešus par latviešu čekistu zvērībām Padomju Krievijā, un šis lāsts krīt arī uz latgaļiem, lai gan starp čekistiem nav bijis neviena latgaļa.

“kurš ir *hū*”, kā teica viens Rietumu uzpirkts politiķis: vai tu patiešām esi himēriskis latviešu čuūlis (un tādā gadījumā vari apvainoties, cik tīk), vai arī - normāls cilvēks, un tādā gadījumā viss minētais uz tevi nemaz neattiecas.

Literārā pielikuma veidā tiek publicēti četri oriģinālstāsti latgaliski, kuri latviešiem un cittautiešiem sniegs priekšstatu par reālo latgaļu valodu. Sākotnēji man bija doma tos nemaz netulkot latviski un dot čuūļiem iespēju notes-tēt savu snobismu: ja jau tā ir tikai latviešu valodas izloksne, tad taču ar izlasīšanu un saprašanu problēmām nevajadzētu rasties, vai ne tā?

** ** *

Tiklīdz latgaļu leksiku sāksim pierakstīt precīzi, atklāsies pārsteidzošs fakts (uz kuru gan daži valodnieki ir norādījuši arī agrāk, bet nav varējuši savākt pierādījumus tieši latgaļu rakstības trūkuma dēļ), proti, ka latgaļu valoda ir ļoti tuva Sanskritam – visvecākajai pierakstītajai IE valodai. Tik tuva, ka jūs to nemaz nevarat iedomāties!

Sanskrita-latgaļu salīdzinošajā vārdnīcā esmu ietvēris ap 4300 leksēmu, kas latgaliski tiek izrunātas ļoti līdzīgi vai tieši tāpat kā Sanskritā un apzīmē tieši tos pašus vai ļoti tuvus jēdzienus. Šis fakts pierāda latgaļu valodas ārkār-tējo arhaismu, jo Sanskrita rakstu pieminekļi tiek datēti ar 1500-2500. gadu p.m.ē. Iespējams, ka latgaļu valoda izrādīsies visarhaiskākā starp šobrīd dzī-vajām IE valodām. Vismaz Eiropā. Tik liels sanskritiskās leksikas īpatsvars pagaidām nav konstatēts nevienā citā valodā, izņemot varbūt vienīgi krievu valodu.

Taču tas nav viss! Līdzība ar Sanskritu saklausāma arī attiecīgajos latvie-šu vārdos, bet >95% gadījumu tieši latgaliskās vārdformas ir tuvākas Sanskri-tam, nekā latviskās. Kā tas iespējams, ja latgaļu valoda ir latviešu valodas augšzemnieku dialekts, tātad – jaunāka valodas forma? Pieļauju, ka šis fakts būs visai neērts mūsu oficiālajai valodniecībai. Varbūt Latviešu valodas institūts šo fenomenu mums tagad izskaidros tādējādi, ka arī Sanskrits ir cēlies no latviešu valodas vidus dialekta? Gribas cerēt, ka Sanskrita – latgaļu salīdzinošā vārdnīca beidzot pieliks punktu šai lingvistiski-politiskajai demagoģijai.

Tā vai citādi, bet vārdnīca uzskatāmi rāda, ka arī latviešu valoda – tajā daļā, kur tā pārņēmusi latgaļu leksiku – vēl joprojām ir uzskatāma par visai arhaisku, lai arī ne tik lielā mērā, kā latgaļu valoda.

Caur latgaļu valodu un Sanskritu mums gluži kā atvertā grāmatā sāk atklā-ties daudzu latviešu personvārdu, vietvārdu u.c. etimoloģija, kam agrāk nebija iespējams rast loģisku izskaidrojumu. Piemēram, vietvārdiem Indra, Tālava, Dagda, Usma u.c. Otrkārt, daudzas vārdformas, ko līdz šim uzskatījām par slāviskiem vai rusicismiem, patiesībā izrādās sanskritismi, un tādā gadījumā vēl ir jautājums: kurš no kura tās aizguvis? Treškārt, Sanskrita, latgaļu un krievu valodu tuvības fakts, kas uzkrītoši redzams vārdnīcā, liek citām acīm paraudzīties ne vien uz baltslāvu valodu zaru, kur līdzās lietuviešu un latviešu valodām nāksies piezīmēt dzīvu lapiņu – latgaļu valodu, bet uz visu indo-

eiropiešu valodu koku kopumā. Tā vien šķiet, ka pasaules valodnieki Sanskrita zaru kļūdaini zīmē pārāk tālu no baltslāvu zara.

Visbeidzot ar Sanskrita palīdzību mēs iztulkosim latgaļu tautas pašnosaukumu un noskaidrosim, ko nozīmē Latgales vārds. Sanskritā ir substantīvi लाङ्गल *lāṅgala*, लाङ्गलक *lāṅgalika*, लाङ्गलग्रह *lāṅgalagraha*; verbs लाङ्गलं *lāṅgalaṃ*. Fonētiskā līdzība ar Latgolas–Latgales vārdu, kā redzam, šaubas nerada. Bet šo Sanskrita leksēmu semantika ir apbrīnojami loģiska, latgaļu šīs zemes misijai atbilstoša un tautas dziesmās apdziedāta. Visiem būs likt aiz auss: Sanskrita valoda ir pierakstīta pirms 4,5 tūkstošiem gadu! Un jau toreiz tur figurēja latgaļu vārds, kurš pa šo laiku tikpat kā nav izmainījies!

Šajā vietā saglabāsim nelielu intrigu: minēto Sanskrita leksēmu tulkojumu un tātad arī Latgales vārda nozīmi atradīsit grāmatas tekstā.

** ** *

Daudz kas no tā, ko nule pateicu un ko vēl grasos pateikt šīs grāmatas lappusēs, vienam otram šķitīs diskutabls, negaidīts, varbūt pat šokējošs. Ceru, ka neangažēts lasītājs tomēr ievēros, ka tādu paziņojumu, kas būtu tikai un vienīgi mani, ir gaužām maz, jo katru no tiem esmu centies ne tikvien pierādīt, bet arī ilustrēt ar atsaucēm uz autoritatīviem avotiem. Vienīgais avots, kuram pagaidām nevaru nosaukt publicēšanas vietu un laiku, ir mana dzimtā Ziemeļlatgales valoda. Te nu ir tā: ja kāds vēlas man paglaimot, paziņojot, ka manis aprakstītās latgaļu valodas skaņas un formas es esmu pats izdomājis un dabā tādu nemaz vairs nav (jo citādi taču Endzelīns & Co tās būtu dzirdējuši), tad tas lai paņem ausis pirkstos, brauc uz *Viļaki*, *Vacumīn*, *Barysavu*, *Kozīni*, *Baltynavu* un paklausās.

Apzinos, ka mans skatījums uz lietām visai smagi atšķiras no oficiālā valodnieku, vēsturnieku, politiķu viedokļa, kurā sakņojas viņu pašreizējā materiālā labklājība, tāpēc pieļauju, ka būs arī tādi, tajā skaitā, ietekmīgi ļaudis, kas šo grāmatu uzņems ar naidu. Daudzi man ir teikuši: “Kam tev to vajag? Visa pasaule dzīvo melos! Vai mūsējie tie lielākie? Vai katram atsevišķam līvu, kuršu un citu izmirušu¹⁶ tautu pēctecim šodien maizes šķēle plānāka no tā vien, ka viņi vairs nerunā savās senču valodās, bet gan latviski, angļiski, vēl kaut kā?”

Ar prātu saprotu, ka zināma loģika te ir. Bet laikam taisnība Kristum, kurš, kā zināms, mācīja, ka cilvēks nedzīvo no maizes vien, bet no ikkatra vārda, kas iziet no Dieva mutes (Mateja 4:4.). Kas ir Dieva vārds? Tā ir Patiesība. Citiem vārdiem, laimīgai dzīvei mums vajag ne vien maizi, bet vēl arī Patiesības apziņu: zināt, ka visas lietas ap mums ir sakārtotas vairāk vai mazāk godīgi, pēc sirdsapziņas jeb Dieva (nevis Jahves!) likumiem.

¹⁶ Lai gan 2009. gadā esot nomiris pēdējais cilvēks, kam lībiešu valoda bijusi dzimtā valoda, Latvijā tā vēl tiek runāta; taisni mūsu gadsimtā lībieši beidzot ir izveidojuši sev pilnvērtīgu alfabētu no 39 burtiem; izdod vārdnīcas un citādi turpina pētīt un apzināt savu senču valodu; uztur interneta vietnes lībiešu valodā.

Sabiedrībā ir daļa īpatņu bez sirdsapziņas¹⁷, kas paši ģenerē melus un jūtas labi tieši melu vidē. Tā ir tāda parazitējoša mikroba apziņas pakāpe. Bet pie cilvēkiem ir otrādi: saindēta pārtika nogalina miesu, bet meli – dvēseli.

Tādēļ mēs dzīvojam nabadzībā, strauji izklīstam pasaulē un izmirstam, ka klusuciešot esam akceptējuši melus. Visos līmeņos. Pie mums nekas nemainīsies; mūs tāpat kā agrāk turpinās skaldīt, sarīdīt un valdīt svešas, naidīgas varas līdz tam laikam, kamēr mēs neatšķetināsim melu kamolus paši savās latgaļū - latviešu un pārējo Latvijas pamattautu attiecībās.

Uz sapratni cerot, gluži kā savulaik Ruso un Merķelis, gribu teikt: “Varēju kļūdīties, bet tīši grēkojis neesmu.”

Valerjans,
2012. – 2015., Olainē

¹⁷ Viņi deklarē, ka tāda jēdziena, kā “sirdsapziņa” nav viņu reliģiskajās grāmatās, tā-tad – viņi secina – tādas parādības neesot arī dabā.

I daļa

*Šī sabiedrība un kārtība dibināta uz meliem tik tāli,
ka viņa tūlīt jau sāk brukt tur, kur viņas dalībnieki sāk runāt patiesību.
Nu runāsim patiesību!*

Rainis

In time we hate that which we often fear.

William Shakespeare¹⁸

¹⁸ Angļu: Ar laiku mēs sākam nīst to, no kā ilgi esam baidījušies. V.Šekspīrs

Visi zina, ka latgaļu valoda nav nekāds latviešu dialekts. Bet baidās to pateikt skaļi. Jo latviskā valdība, latviešu valodnieki un mēdiji ik dienas nepatiesi apgalvo pretējo.

Paši latvieši un sveštautieši, kas ceļojuši pa Latgali, redz, ka latgaļi un latvieši ir dažādas tautas – valodas, mentalitātes (Zeile, 2007), bet galvenais - morāli ētisko, tikumisko vērtību ziņā. Taču neuzdrošinās atzīt, jo latviskā valdība, latviešu vēsturnieki un mēdiji ik dienas melo pretējo. No šīs patiesības atzīšanas, starp citu, ne latviešiem, ne latgaļiem neceltos nekādas neērtības.

Vēsturnieki labi zina, ka nekādas brīvprātīgas Latgales pievienošanās Latvijai nekad nav bijis; ka patiesībā 1919.-1920. gadā Latvijas valsts Latgali primitīvi okupēja, nevienam nekā neprasot, padarīja to par savu koloniju, un kopš tā laika šajā teritorijā realizē latgaļu iznīcināšanas jeb koloniālā etnocīda politiku.

Visi principā saprot, ka aizvadītā gadsimta laikā latviešu ideoloģiskā, valodiskā un ekonomiskā terora rezultātā latgaļi ir novesti uz iznīcības sliekšņa. Taču skaļi to pateikt neuzdrošinās.

Cittautieši, atzīstot, ka latgaļi tiek pakļauti etnocīdam un metodiski iznīcināti, uzskata, ka tā, pirmkārt, ir latgaļu problēma. Bet kāpēc to neuzdrošināties pateikt skaļi mēs paši, latgaļi?

Baidāmie!

Bija viens latgaļu vīrs - Francis Kemps, kurš uzdrošinājās runāt.

Par to latvieši 1952.gadā viņu dzīvu sadedzināja.

Nu ko, ja tas ir lielākais, ko viņi var izdarīt, es arī runāšu.

LATGAĻU ETNOCĪDS UN LATVISKĀ HIMĒRA

*Прямое слово правды никогда не может подрывать и
разрушать того, что законно и истинно.*

*А если наносит оно вред и ущерб,
то только одному злу и беззаконию.*

Всеволод Крестовский¹⁹

Super omnia veritas.

Latīņu teiciens²⁰

Jēdziens "etnocīds" (no grieķu *ἔθνος* - 'tauta' un latīņu *caedo* - 'nogalinu') kā genocīda paveids, ir starptautiskajā tiesu praksē un politikā atzīts jēdziens, kas semantiski saistīts ar genocīdu, apzīmē vienu tā formu un savulaik tika radīts kā alternatīva terminam "genocīds", lai definētu to genocīda politikas segmentu, kas nesatur kādas tautas, etniskās grupas u.tml. pārstāvju tūlītējas fiziskas nogalināšanas elementus, bet ir vērsti uz viņu etniskās un nacionālās identitātes un pašapziņas pakāpenisku iznīcināšanu, tāpēc noved pie tā paša rezultāta – tautas, etniskās grupas iznīcināšanas, tikai nevis vienas, bet dažu paaudžu laikā.

ETNOCĪDS KĀ GENOCĪDA PAVEIDS

Jēdzienu "etnocīds" ar šādu etimoloģiju un semantiku savulaik ierosināja uz ASV emigrējušais poļu ebrejs — jurists un valodnieks Rafals Lemkins (Lemkin, 1944), tas pats, kurš 1943. gadā izdomāja terminu «genocīds» un uzrakstīja projektu "Konvencijai par genocīda nepieļaujamību un sodīšanu par to", ko ANO Ģenerālā asambleja pieņēma 1948. gada 9. decembrī.

Etnocīds var tikt realizēts gan caur koloniālo asimilācijas politiku, gan jaunu nāciju radīšanas procesu, iznīcinot vecās (vai to daļu). Tautas, kas kļūst par etnocīda upuriem, zaudē savu vēsturisko atmiņu (vai tās ievērojamu daļu). Daudzos gadījumos tās zaudē arī pašapziņu, kultūru, ticību un asimilējas "agresortautā" vai arī nonāk pakļautā, pazemotā stavoklī attiecībā

¹⁹ Krievu: Patiesības taisnā valoda nekad nevar sabojāt vai sagraut to, kas ir likumīgs un patiess. Ja tā arī nodara kaitējumu un zaudējumus, tad vienīgi ļaunumam un nelikumībām. Vsevolods Krestovskis, krievu rakstnieks.

²⁰ Patiesība ir augstāka par visu.

pret tiem, kas tautu pakļāvuši etnocīdam. Svarīgi atzīmēt, ka pats jēdzienu „genocīds” un “etnocīds” autors R.Lemkins tos nešķīra, bet uzskatīja par sinonīmiem (Semelin, 2005: 373).

Saskaņā ar UNESCO "San Hosē deklarāciju" etnocīds nozīmē, ka etniskajai grupai tiek liegtas tiesības izmantot, attīstīt un nodot tālāk (kolektīvi vai individuāli) savu kultūru un savu valodu. Etnocīda jēdziens tiek kvalificēts kā cilvēktiesību masveida pārkāpumu galējā forma, piemēram, ja tiek pārkāptas etnisko grupu tiesības uz cieņu pret viņu kultūru un identitāti (Schabas, 2000).

1970. gadā amerikāņu etnologs Roberts Džūlins (1928-1996) ierosināja papildināt šo R. Lemkina formulēto etnocīda definīciju un attiecināt to ne tikai uz savas valodas, identitātes kopšanas aizliegumu, bet arī uz "tautas domāšanas veida un dzīves veida iznīcināšanu"²¹ tādēļ vien, ka šī tauta dzīvo un domā savādāk, nekā tie, kas realizē šo iznīcināšanas pasākumu (Jaulin, 1970). Pasaulē plaši pazīstamais spāņu jurists Bartolome Klavero²², izvērtējot terminu "genocīds" un "etnocīds" lietošanas tiesisko un akadēmisko vēsturi, šādi definē to semantisko atšķirību: "Genocīds nogalina cilvēkus fiziski viņu ķermeņos, bet etnocīds iznīcina sociālo kultūru caur to, ka nogalina indivīdus viņu dvēselēs" (Clavero, 2008)²³. Literatūrā etnocīda sinonīma nozīmē sastopams arī jēdziens "kultūras genocīds"²⁴, taču speciālisti uzsver, ka etnocīds ir daudz vairāk, nekā tikai kultūras genocīds - tā ir daļa no daudz plašāka genocīda procesa (Shaw, 2007). Jēdziena „etnocīds” formēšanās stadijā par etnocīdu dažreiz tika saukta arī etniskā tīrīšana - kādas etniskas grupas fiziska iznīcināšana tieši pēc etniskās pazīmes - vēloties speciāli uzsvērt šo aspektu²⁵. Jēdzieni "etnocīds" un "kultūras genocīds" ir izmantoti arī 1994. gada ANO Deklarācijā par pamatiedzīvotāju tiesībām. Tādējādi, jēdzieni "etnocīds" un "kultūras genocīds" pasaules sabiedrībai ir pazīstami,

²¹ Angļu oriģinālā: "*The ethnocide would be the systematic destruction of the thought and the way of life of people different from those who carry out this enterprise of destruction.*"

²² *Bartolomé Clavero Salvador* (1947.g.dz.), jurisprudences profesors, starpaugstskolu pētniecības grupas HICOES (*Historia Cultural e Institucional del Constitucionalismo en España*) direktors. 1972.gadā Seviļas (Spānijā) universitātē ieguvis juridisko zinātņu doktora grādu. Lasa lekcijas universitātēs Portugālē, Itālijā, Brazīlijā, Bolīvijā, ASV (Čikāgā, Arizonā, Kalifornijā). Ir nodibinājis un vada politisko un konstitucionālo tiesību centru *Historia de la Sociedad Política* Madridē; 2006.gadā saņēmis Ibn al-Khatib balvu par pētījumiem sociālo zinātņu jomā.

²³ Angļu oriģinālā: "*Genocide kills people while ethnocide kills social cultures through the killing of individual souls.*"

²⁴ Jēdziens "kultūras genocīds" arī ir R.Lemkina ievadums, ar kuru mūsdienās saprot tikai kultūras mantojuma iznīcināšanu!

²⁵ Piemēram, šo formulējumu lietoja 39. Visamērikas indiāņu kongress, kas noritēja Limā 1970.gadā, raksturojot vairāku desmitu tūkstošu indiāņu iznīcināšanu Brazīlijā, Mato Grosso štatā.

tiek lietoti dažādos kontekstos jurisprudencē un politikā (Bloxham, 2010), un tikai latviešu valodā šāda jēdziena nav tikpat kā nevienā vārdnīcā. Netiek latviski tulkots pat attiecīgais Vikipēdijas šķirklis (Wikipedia, 17.05.2015). Vai ne tādēļ, lai par to neuzzinātu tā latviešu un latgaļu daļa, kuri nepārvalda svešvalodas? Jo, tiklīdz izlasīs, ikviens sapratīs, ka saskaņā ar šīm definīcijām latgaļu stāvoklis Latvijas valstī kopš tās dibināšanas ir tipisks etnocīda piemērs. Tāda sajūta, ka Lemkins šo jēdzienu ir radījis, domājams nevis par armēņiem un ebrejiem, kā viņš pats apgalvo, bet gan taisni par latgaļiem.

LATVISKĀ HIMĒRA

Pret latgaļiem vērsto Latvijas valsts etnocīda politiku raksturo vēl viens termins – deetnizācija. Faktiski deetnizācijai ir tikušas pakļautas un tiek pakļautas joprojām visas Latvijas pamattautas. Kurši, vendi, lībieši šo spiedienu nav izturējuši un jau nogājuši no vēstures skatuves; latgaļi ir pēdējie, kas vēl turas²⁶. Deetnizācija ir etniskās tradīcijas, etnisko iezīmju zaudēšanas process, kā arī šā procesa rezultāts²⁷. Pēc krievu kulturoloģes J.V.Vasiļjevas domām (Васильева, 2005), deetnizācija sākas ar dzimtās valodas zaudēšanu, kam seko nacionālās pašapziņas un pēc tam arī etniskās identifikācijas zudums²⁸. Deetnizācijas rezultātā etnoss izzūd kā sistēmisks veselums, lai gan etnosu veidojošie indivīdi fiziski netiek iznīcināti (kā fiziska genocīda gadījumā), bet var arī turpināt savu fizisko eksistenci cita etnosa sastāvā, pieņemot tā etnisko tradīciju vai arī iekļaujoties himērā. Tādā gadījumā viņi neglābjami kļūst par kādas etniskās antisistēmas locekļiem. Deetnizācija, savukārt, ir etniskās antisistēmas pastāvēšanas priekšnoteikums, jo tieši tādi cilvēki, kuri zaudējuši savas etniskās saknes, nodrošina antisistēmai jaunu dalībnieku pieplūdumu. Deetnizācija var realizēties, vienam etnosam vardarbīgā veidā asimilējot otru (turpretī dabīga asimilācija parasti noved pie etnisko tradīciju integrācijas), vai arī - kā ideoloģiskas vai filozofiskas kon-

²⁶ Teorētiski savu valodu un nacionālo pašapziņu mēģina kultivēt atsevišķi līvu tautas patrioti. Taču viņi paši ir atzinuši, ka 2009. gadā nomiris pēdējais cilvēks, kam lībiešu valoda bijusi dzimtā valoda. Iespējams, tieši tādēļ Latvijas varasiestādes līvu valodas un kultūras glabātājiem vairs neliedz spēlēties ar līvu vārdu, taisīt savu alfabētu, rīkot šādus tādus etnogrāfiskus pasākumus, jo ikdienā alfabētu tik un tā vairs nav kam lietot. Līvi šodien vairs nav etnoss, bet gan interešu pulciņš. Savdabīga etnogrāfiska rota pie Latvijas ancuka, dodoties uz starptautisku rautu.

²⁷ Terminu „deetnizācija” ieviesa krievu zinātnieks P.M.Koņjavcevs grāmatā "Философия антисистем" 1994.gadā, kopš tā laika termins ieguvis plašu izplatību, tajā skaitā arī vācu u.c. pasaules valodās.

²⁸ Šķiet, ka šī J.Vasiļjevas definīcija ir trāpījusi „desmitniekā” un visai precīzi raksturo daudzu asimilācijai un izmiršanai nolemtu tautu stāvokli. Tāpēc tādi resursi kā Vikipēdija, uzbrūk šai tēzei ar kritiku (Википедия, 8.09.2014). Ar neargumentētu un nepierādītu, tomēr – noliegumu, kas uz nepietiekami sagatavotiem lasītājiem, kādi ir šī resursa auditorijas lielākā daļa, acīmredzot iedarbojas.

cepcijas rezultāts, kad tās realizētāji tiecas izveidot kādu abstraktu „jauna tipa cilvēku” vai „jaunu cilvēku kopības formu”. Šos formulējumus mēs labi atceramies no dialektiskā materiālisma laikiem, kur tie raksturoja toreiz veidojamo padomju tautu. Par to, ka pēc visām formālām pazīmēm taisni tāda pati „padomju tauta” ir arī latvietis, oficiāli netika runāts. Cik lielā mērā šo projektu visas PSRS mērogā izdevās realizēt padomju tautas selekcionāriem, tas ir strīdīgs jautājums. Bet latvieša selekcionāri šo procesu intensīvi turpina un, kā rādās, ir apņēmības pilni to novest līdz galam. Latviešu „nācija” ir veidota no austrumbaltiem – zemgaļiem un kuršiem, no rietumbaltiem - latgaļiem, no ģermāņiem – vāciem un zviedriem, no slāviem – vendiem un pat lībiešiem, kas vispār ir somugri. Tātad pat saskaņā ar oficiālo definīciju **latvietis ir tipiska himēra**²⁹. Ar visām no tā izrietošajām sekām, kuras mēs tagad arī novērojam mūsdienā Latvijas sabiedrībā.

Himērā izauguši cilvēki zaudē etnisko tradīciju, etniskās iezīmes un vairs nepieder ne pie viena no kontaktējošiem etnosiem. Tādējādi, himēru iespējams raksturot kā deetnizētu, no etnosiem izkritušu cilvēku kopumu. Himērā dominē savstarpēji nesaderīgu uzvedības iezīmju nejauša kombinācija, jo vienotas mentalitātes vietā nāk pilnīgs sabiedrībā valdošo tikumu, gaumju, uzskatu un priekšstatu haoss. Šādā vidē sāk uzplaukt dažādas antisistēmiskas ideoloģijas. Himēras iekšienē radušās antisistēmas parasti izprovocē asiņainus konfliktus. Vairums vēsturē zināmo etnisko himēru ir veidojušās, vienam superetnosam iespējoties cita etnosa dzīves telpā, kad agresors tiecas dzīvot uz uzvarēto rēķina. Taču rezultāts visos gadījumos ir bijis viens un tas pats:

²⁹ Himēra (grieķu: *Χίμαιρα*,) sākotnēji bija briesmonis grieķu mitoloģijā, teratomorfiska būtne ar trim - lauvas, kazas un čūskas - galvām. Tātad vienā ķermenī savienots kaut kas absolūti nesavienojams. Himēra splāva uguni un postīja valsti. Pēc likiešu valdnieka Lobata rīkojuma himēru nogalināja varonis Bellerofonts, sēdēdams Pegaza mugurā. Bioloģijā par himērām sauc dzīvnieku vai augu šūnas, kuras satur dažādu, ģenētiski neviendabīgu materiālu atšķirībā no parastajiem organismiem, kuros katra šūna satur vienādu gēnu. Bioloģiskās himēras rodas mutāciju rezultātā.

XX gadsimtā slavenais krievu zinātnieks L.N.Gumiļovs savā Pasionārajā etnoģenēzes teorijā šo mitoloģisko tēlu pārvērtā par etnoloģijas terminu, ar kuru pēc analogijas ar mitoloģisko briesmoni apzīmēja tādu etnisko formu, kas radusies atšķirīgu, savstarpēji nesaderīgu (ar negatīvu komplementaritāti) etnosu kontakta rezultātā.

Grieķiskā vārda "himēra" etimoloģija, savukārt, ļoti labi parādās caur Sanskritu. Adjektīvs *मर mara* nozīmē 'tas, kas nogalina, iznīcina', substantīvi *मर mara*, *मार māra* nozīmē 'nāve, iznīcinātājs, nogalināšana', *मरि māri* - 'sērga, nāve, izkaušana', *मारा māara* - 'slepkašana, izkaušana'. Savukārt, leksēmas *हि hi*, *ही hi* Sanskritā sastopamas saikļa, partikulas, adverba formā ar visai plašu semantiku, piemēram 'tāpēc, jo, diemžēl!'; cita starpā apstākļa vārds *हि* tiek lietots ar nozīmi 'darīt'. Tādējādi saliktenis *हि+मारा* = 'darīt slepkavošanu', kā arī visus pārējos grēka darbus, ko sengrieķu mīts piedēvē briesmonim *Himaira*, kurš „postīja valsti”. Starp citu, Sanskritā atrodams arī asociācijas rosinošs substantīvs *हयमार hayamāra*, kas nozīmē 'oleandrs', kurš, kā zināms, ir indīgs augs. Tādējādi, šāda etimoloģija ir acīmredzot visai precīza.

himēras sabrukums un bojāeja. Jo uzvarētāji himērā degradē tikpat lielā mērā, kā uzvarētie.

DEETNIZĒTIE LATVIEŠU DIŽGARI

Par latviešu valodas un tautas mākslīgās izcelsmes pierādījumu kalpo arī tāds fakts, ka lielākajai daļai latviešu leksikas ir zināmi autori. Tie ir Juris Alunāns (izdomājis vairāk nekā 600 latviešu vārdus), Atis Kronvalds, Krišjānis Valdemārs, Fricis Brīvzemnieks, Kaspars Biezbārdis, Stērstu Andrejs, Rainis, Andrejs Upīts, Leons Paegle u.c. Vai varat ko tādu iedomāties par krievu, ķīniešu, vācu valodām? Tāda fenomena nav nevienā dabīgā valodā. Turklāt viņu izdomātie jaunvārdi ne tuvu nebija tikai tādi kā, piemēram, “elektrība”, “augstskola”, “satversme” (A.Kronvalds), kas nosauc jauno laiku reālijas, tāpēc loģiski, ka agrāk tām nebija nosaukumu un tos vajadzēja izdomāt. Izrādās, ka latviešiem pirms tam nav bijis ne “austuves”, ne “ceptuves”, ne “drēbnieku”, ne “namdaru” – visi šie vārdi ir J.Alunāna (XIX gs.) izdomāti. Vai tiešām pirms tam latvieši staigāja pliki un nakšņoja kokos, ja savā valodā nevīžoja izdomāt pat amata nosaukumus tiem, kas cēla mājas un šuva apģērbu? Izrādās, ka latviešiem līdz XVIII gs. beigām nav bijis ne “gribas”, ne “ožas” un viņi nepazīna “baudu”, jo arī šādu vārdu latviešu valodā nebija, tos ieviesa Vecais Stenders. Latviešu vēsturnieki mums aizgūt-nēm stāsta par latviešu varonīgajiem karotājiem, bet izrādās, ka līdz XIX gs. latviešu valodā nebija vārda “kareivis” – to no leišu valodas nošpikoja J.Alunāns. Līdz pat XX gs., būdami bez “dzirdes”, latvieši nepazīna ne “mīlu”, ne “kaisli” – visus šos vārdus izdomāja Rainis, mazliet pārtaisot attiecīgas lietuvišu leksēmas. Pirms J.Alunāna latvieši ceptuvi sauca par bakūzi, atbildi – par antvorti, un tie atkal bija nevis latviešu, bet - vācu vārdi *Backhaus* un *Antwort* (sk. Kārļa Kristjāna Ulmaņa 1872.g. vārdnīcu). Šādā veidā varam izanalizēt visus 8 LLVV³⁰ sējumus un, iespējams, atklāsim tikai to, ka latviešu valodā nav ne vienas oriģinālas leksēmas, t.i., tādas, kuras pamatā nebūtu leišu, latgaļu, vācu, krievu, zviedru vai kādas citas valodas sakne. Kas tādā gadījumā ir latviešu valoda? Un kas tādā gadījumā ir latvietis? Atbilde diemžēl ir visai viennozīmīga: latviešu valoda ir ne agrāk kā pēdējo 1.5-2 gadsimtu laikā uz leišu, vācu, krievu, latgaļu, latīņu u.c. valodu bāzes mākslīgi radīts *koinē*. Bet latvietis, kas šo valodu runā un mēģina caur to sevi identificēt kā tautu, ir tipiska himēra. Par tautu latviešu valodas lietotāji tika pasludināti tikai pirms simt gadiem, kad bija izdotas pirmās vārdnīcas un sacerēts pietiekami daudz vārdu, lai tajā varētu puslīdz komunicēt.

³⁰ Latviešu literārās valodas vārdnīca 8 sējumos (pavisam 10 grāmatas, jo 6. un 7. sējumi iznāca divās grāmatās). Pirmos 7 sējumus sagatavoja Latvijas PSR Zinātņu akadēmija un A.Upīša valodas un literatūras institūts un izdeva izdevniecība "Zinātne" Rīgā, laikā no 1972 līdz 1987. gadam. Pēdējais – 8. sējums tajā pašā izdevniecībā iznāca 1996. gadā.

Visi mūsu Alunāni, Kronvaldi, Raiņi skolās mums tiek pasniegti kā latviešu “tautas dižgari”. Bet kas viņi bija patiesībā? Ka viņi bija pietiekami gudri ļaudis, par to nav šaubu. Arī latviešu valoda, ko viņi izveidoja, formāli ņemot, nav slikts produkts. Bet kas bija viņi paši? – Pusleiši, pusvāci, pusžīdi, puslīvi, puslatgaļi – tipiski no etnosiem izkrituši cilvēki, deetnizēti subjekti, kuri vairs nevarēja piederēt nevienai nācijai³¹. Tādēļ viņi arī taisīja savu mākslīgo sintētisko latviešu valodu, uz kuras bāzes tika nominēta jauna himēra - latviešu tauta. Pēc tam, Latvijas laikos pusducis amorālu, savu zinātnieka godaprātu nodevušu vēsturnieku zinātniskās patiesības vietā sacerēja vēsturiskas pasakas un, pateicoties diktatora K.Ulmaņa politiskajai un juridiskajai protekcijai, šīs savas fantāzijas nesodīti pasludināja par latviešu tautas vēsturi.

Lai viņu fantāzijas lidojumu netraucētu nekādas sadzīves grūtības, K.Ulmanis 1936. g.14. janvārī ar LR MK (kurš tajā laikā pildīja arī likumdevēja funkcijas) lēmumu nodibināja Latvijas vēstures institūtu un izveidoja viņiem visiem naudīgus amatus³². Likumā par institūta dibināšanu tika teikts, ka institūta uzdevums ir „latviešu un vispārīgās vēstures notikumu un parādību pētīšana un noskaidrošana nacionālisma un patiesības garā” (Zemītis, 2011).

³¹ No leišu, vācu, latviešu, līvu valodām etnonīma „latvis” etimoloģija netop skaidra. Nevienā dokumentā pirms Grūbera *Chronicon Livonicum* (ko vēlāk pārkrustīja par Indriķa Livonijas hroniku) šāda tauta nav pieminēta. Stingri ņemot, latviešu nav arī Grūbera Hronikā, jo tur lietotajām formām *letti*, *lethi*, *lettiones* ne tikvien nav nekā kopīga ar latgaļu vārdu, bet arī līdzība ar formu „latvis”, kā redzam, ir visai apšaubāma. Turklāt Grūbera Hronikas tekstā jauno etnonīmu lietojums ir ļoti neskaidrs – tautas, uz kurām tie attiecas, praktiski nav iespējams identificēt. Šie faktori mudina domāt, ka tie varētu būt paša D.Grūbera izdomāti jaunvārdi - radoši darinājumi no kādām tolaik (XVII gs.) vācu muižnieku lietotajām senajām IE pirmvalodas formām. Zīmīgi, ka vācu valodā *lettisch*, *lettische*, *lettischen*, ir īpašības vārds, un tas ļauj domāt, ka šī etnonīma vāciskā forma varētu būt cēlusies no kādas raksturīgas īpašības, ko vāci novēroja pie latviešiem. Šo formu sākotnējās nozīmes vācu valodā nav saglabājušās. Bet Sanskritā ir vismaz divas fonētiski tuvas leksēmas ar raksturīgām nozīmēm. Tā, Sanskrita substantīvu लट्वा *laṭva* vārdnīcas tulko kā ‘īpaša kasta’ (Sk. nodaļu “Latgaļu arāji...”). Tātad, nevis kāda no galvenajām (brāmiņi, kšatriji, vaišjas u.tml.), bet starpkasta, kas varēja izveidoties galveno kastu sajaukšanās rezultātā. Tā ir diezgan viennozīmīga norāde uz latvju bastardismu. Turklāt Sanskritā ir arī vārds लटक *laṭaka*, kas nozīmē ‘slikts cilvēks, nicināma persona’, bet bastardi, jaukteni pie visām tautām ir tikuši nicināti. No šī viedokļa arī viss ir loģiski.

³² Viņu vārdus nesen „Zinātnes Vēstnesī” sabiedrībai atgādināja prof., Dr.hist. Guntis Zemītis sakarā ar Latvijas vēstures institūta 75. gadadienu: par Latvijas vēstures institūta locekļiem Ulmanis toreiz iecēla prof. Franci Balodi, privātdocentu Jāni Bērziņu, atvaļināto ģenerāli Mārtiņu Peniķi, profesoru Dr. Arnoldu Spekki, profesoru Dr. Pēteri Šmitu, profesoru Dr. Arvedu Švābi, profesoru Augustu Tenteli un profesoru Dr. Robertu Viperu. Par institūta direktoru iecēla A. Tenteli, par vicedirektoru – Fr. Balodi, par ģenerālsekretāru – Marģeri Stepermani 1939. g. 17. janvārī par otro vicedirektoru iecēla A. Švābi.

Viņi paši lieliski saprata, ka nacionālisms un patiesības gars ir nesavienojamas lietas. Ir amizanti šodien lasīt profesora Augusta Tenteļa demagoģisko ekvilibristiku, ar kuras palīdzību viņš mēģina pierādīt, ka tas tā nav.

LASĪTPRASME KĀ TELEVIZORA PULTS

Jauna mākslīga valoda ir viens no etnocīda jeb ideoloģiskā genocīda ieročiem, kas jaunākajos laikos tiek bieži izmantots pret tautām, kurām tā tiek uztipta. Šā ieroča pielietošana kļuva iespējama pēc drukas izgudrošanas, kas radīja iespēju ar drukāta vārda palīdzību uzrunāt vienlaicīgi neierobežotu cilvēku skaitu un tirzēt jebkuru ideju, tajā skaitā, arī jaunu valodu, neierobežotos apmēros. Tikai ar vienu noteikumu: cilvēkiem bija jāprot lasīt. Tāpat kā ar televīzijas palīdzību iespējams zombēt miljoniem cilvēku, taču vienīgi tajā gadījumā, ja cilvēkam mājās ir televizors un viņš māk to ieslēgt. Kādēļ zviedru laikos un arī pēc tam visas varas Latvijā ir sekmējušas pagastskolu atvēršanu? Vai tās patiešām tik ļoti rūpējās par tautas izglītošanu? Nē! Tās rūpējās par to, lai tautu varētu pieslēgt savam politinformācijas kanālam. Dažs labs joprojām priecājas par to, ka XX gadsimta sākumā Baltijas guberņās bijis vislielākais lasītpratēju īpatsvars, un pasniedz kā kaut ko ļoti pozitīvu. Šie mūsdienu demagoģi apzināti jauc divas principiāli atšķirīgas lietas: reālu izglītību vismaz ģimnāzijas (mūsdienās - augstskolas) līmenī, kas nodrošina absolventam pieeju pasaules zinātniskās un filozofiskās domas sasniegumiem, un elementāru lasītprasmi. Ja pirmā, protams, ir svētība, tad pēdējā – ļoti apšaubāms ieguvums. Patiesībā 95% “izglītoto” latviešu reāli bija gājuši skolā tikai pāris ziemas, tāpēc iemācījušies tieši tik daudz, lai varētu boksterēt Saksijas vācieša J.E.Glika³³ latviski pārtulkotajā Bībelē (nekā no tās nesaprotot) un lasīt vāciešu izdoto propagandas lapu “Latviešu Avīzes”³⁴. Tātad tas bija tieši tik daudz, kā mūsdienās iemācīt tautu rīkoties

³³ Vācu: *Johann Ernst Glück*, 1652 - 1705, bija no Vācijas ieradies luterāņu mācītājs, pirmais Bībeles tulkotājs latviešu valodā, ko viņš veica pēc sava skolotāja, ebreja Ezdras Edzarda (1629-1708) ieteikuma, kurš, savukārt, vienlaicīgi bija gan žīdu talmudists, gan luterāņu mācītājs. J.E.Gliks ir slavens arī ar to, ka bija Krievijas carienes Katrīnas I “pirmatklājējs”: cara Pētera I nākamā sieva un cariene, kuru tolaik vēl sauca par Martu Skavronsku, pirms viņu kā kara trofeju savāca Pētera I armijas ģenerālis grāfs B.Šeremetjevs, dzīvoja Marienburgā (Alūksnē) pie Glika vai nu audzumeitas, vai kalpones, vai vēl kādā citā statusā (precīzi nav noskaidrots, tāpat kā tas, vai viņa bija vietējā zemnieka Zāmuēla Skavronska, vai zviedru armijas apakšvirsnieka I.Rabes, vai vēl kāda cita meita). Par to cars paņēma Gliku ar visu saimi uz Maskavu, kur atlikušo mūža daļu Gliks nodzīvoja cepuri kuldams.

³⁴ “Latviešu Avīzes” (vecajā ortogrāfijā: Latweeschu Awises) bija visilgāk izdotais preses izdevums (1822 - 1915) latviešu valodā, ko iespieda Jelgavā reizi nedēļā; no 1901. gada divas reizes, no 1913. gada katru dienu. Laikrakstam 1860. gadā bija 3600, bet 1870. gadā apmēram 5000 abonenti. Vēl pirms tam - 1768. - 1769. gadā Peltsamā (toreizējā Vidzemes guberņā) iespieda pirmo medicīnas žurnālu latviešu valodā

ar televizora pulti - patstāvīgi pieslēgties zombējošās informācijas plūsmai. Izglītība ir ierocis, kura efektivitāte atkarīga no tā, kas šo ieroci tur rokās un pret ko šo ieroci vēlas pavērst.³⁵ Tiklīdz cilvēks iemācījās lasīt, viņu manipulēt kļuva nesalīdzināmi vieglāk. Pirmām kārtām, šī manipulācija izpaudās jaundarināmās latviešu valodas mācīšanā. Rezultāts nelika sevi gaidīt: pēc dažām paaudzēm jaunajā "latviešu nūspīkā" runājošie Kurzemes, Zemgales un Vidzemes žemaiši - zemgaļi, kurši, līvi, vendi, Sēlijas latgaļi, kam latviešu valoda tika padarīta par vienīgo saziņas līdzekli³⁶, bija iznīcināti kā šo etnosu pārstāvji. Viņu vietā bija radīta himēra - no deetnizētiem indivīdiem sastāvošs viegli zombējams un manipulējams pūlis bez savas pagātnes un vēstures, kurš vairs nespēja atšifrēt savu ģenētisko atmiņu un par sevi zināja tikai tās pasakas, ko tam latviešu valodā stāstīja attiecīgie masu mēdiji un latviskās grāmatas.

ČUŪĻI, ČUŪĻI, BANDU BĒRNI...

Ar latgaļiem bija grūtāk: viņi savā teritorijā pastāvēja kā vienota tauta un bija nospiedošā vairākumā, tāpēc sapratās savā senajā valodā un nejuta nepieciešamību pēc tāda starpnacionāla saziņas līdzekļa kā latviešu valoda. Otrais faktors, kas sekmēja latgaļu valodas saglabāšanos, bija latgaļu neizglītība. Grāmatniecības vēsturnieks Aleksejs Apīnis grāmatā "Neprasot atļauju" raksta, ka ap 1900. gadu Latgales zemnieku vidū lasītprasme dažos pagastos bijusi tikai 39,2% .Tiesa, citos - ap 76,5% (Apīnis, 1987). Salīdzinot ar Vidzemi, tas tik un tā ir zems procents. Turklāt autors neprecizē, par lasīšanu kādā valodā ir runa. Ja par latviešu valodu, tad iespējams, ka šie rādītāji bija vēl zemāki, jo tobrīd Latgalē pastāvēja latīņu drukas aizliegums.

"Latviešu ārste", bet Kurzemes un Zemgales hercogistes galvaspilsētā Jelgavā 1797. - 1798. gadā reizi ceturksnī iznāca žurnāls "Latviska Gada Grāmata". "Latviešu Avīzes" radās tūlīt pēc dzimtbūšanas atcelšanas Kurzemē (1817), kas runā par to, ka abi šie fakti ir kādas kopējas ķēdes posmi. Izdošanas atļauju (koncesiju) saņēma Jelgavas ģimnāzija (*Academia Petrina*, vēlāk *Gymnasium Illustré*), kas to nez kāpēc iznomāja Lestenes luterāņu mācītājam vācietim Kārlim Vatsonam (vācu: *Carl Friedrich Watson*, 1777-1826) un izdevniecībai „J.F. Štefenhāgens un dēls”.

³⁵ Tas ir J.Staļina citāts: *Образование – это оружие, эффект которого зависит от того, кто его держит в своих руках, и кого этим оружием хотят ударить. Сталин.*

³⁶ Teiktais, protams, attiecas uz vienkāršo tautu. Buržuju atvases, kam vecāku nauda darīja pieejamu labu izglītību, apguva to vāciski vai krieviski, līdz ar to attiecīgi rusificējoties vai ģermanizējoties. Pēc zemnieku brīvlaišanas līdzekļi sāka parādīties arī vienam otram bijušajam dzimtcilvēkam vai dzimtcilvēka dēlam, kurš šā projekta pirmajā posmā jau bija pataisīts par „latvieti”. Šo latviešu bērni, vairāk vai mazāk paskoloti vācu skolās, tad nu arī izveidoja bēdīgi slavenu sociālo parādību – kārkļuvācietību. Viņi bija tipiskas himēras – bez savas tautas, dzimtas apziņas. Jo tādu viņiem vienkārši nebija pēc definīcijas. Kārkļuvācieši bija jaundarināmajā latviešu nūspīkā komunicējošie frankenšteini.

A.Apīnis un A.Stafecka uzskata, ka lielāks lasītpratēju skaits bijis tajos pagastos, kur bijusi izplatīta t.s. rokraksta literatūra latviešu valodā. Tas ir visai apšaubāms secinājums. Cik nu tie pārrakstītāji varēja sarakstīt? Kas ir Andriņa Jūrdža 20 pārrakstītās grāmatiņas? Tā ir 20 eksemplāru tirāža. Apjomi bija pārāk niecīgi, lai tie spētu kaut cik jūtami ietekmēt sabiedriskos procesus. Vai arī tāds apgalvojums var tikt uzskatīts par pareizu tikai attiecībā uz tiem Latgales pagastiem, kuros tobrīd jau dzīvoja daudz latviešu. XIX gadsimtā skolas parādījās arī Latgalē, taču – krievu valodā. Mana tēva māte, kura savas divas ziemas skolā bija gājusi taisni ap A.Apīņa pieminēto 1900. gadu, lasīja man priekšā latviešu pasaku grāmatu, bet rakstīja gan krieviski, gan latgaliski krievu burtiem. Tas man toreiz šķita jocīgi – es domāju, ka viņa blēņojas. Tikai pēc gadiem uzzināju, ka viņu tā mācījuši skolā. Lasītpratēji latgaļi lasīja un rakstīja krieviski, sarunājās latgaliski, ja vajadzēja - arī krievu, poļu valodās, bet latviski ne tikvien ziemeļlatgaļi, bet arī dienvidlatgaļi lasīt un pat runāt īsti nemācēja. Taču šo faktu, pretēji mūsdienu oficiālās propagandas apgalvojumiem, viņi nebūt neuztvēra traģiski. Latviešu valodu latgaļi nekad nav turējuši par savu un nekad pēc tās nav tiekušies. Par to, cita starpā, atrodam liecības arī Franča Kempa grāmatā „Latgales likteņi”, kur viņš raksta strupi un kategoriski: „Kā pilsētā strādnieks, tā uz laukiem Latgalē zemnieks nelasīja Baltijas latviešu drukātu vārdu”³⁷. Tāpēc arī latgaļu nacionālajai apziņai kaitīgo latvisko propagandas literatūru, ja tā kādreiz tika ievazāta, latgaļi izlietoja visnotaļ utilitāri – mazmājiņā, kā to ir kolorīti aprakstījis čehu komunist Jarošlavs Hašeks savā grāmatā par krieto kareivi Šveiku.

Tāpat arī par latviešiem latgaļi sevi nekad nav uzskatījuši un nav tiekušies par tādiem būt.³⁸ Taisni otrādi, latviešus latgaļi vienmēr ir saukuši par *čuūļim*, *čyūļim*, pārējo Latvijas daļu – par *Čyūļju* (Cibuļš, 2008) ieliekot šajā vārdā negatīvu ekspresiju, un dziedājuši sekojošas dziesmiņas:

³⁷ Franča Kempa liecība atmasko arī mūsdienu latviešu melus par to, ka latgaļi latvisko literatūru neesot varējuši izlasīt vienīgi gotiskā šrifta dēļ, bet nevis tādēļ, kā latgaļiem tā bija svešvaloda. „Baltijas latviešu literatūra un prese Latgalē nebija noliegta, tā bija pieietama kā pilsētā, tā uz laukiem, bet plašās latgaļu masas no tās bija pilnīgi atturīgas. Kas par iemeslu? Varbūt gotu burti bija par šķērslī? Izrādās, ka nē! Vēl pirms latgaliešu drukas atbrīvošanas 1904.gadā tika mēģināts latgaļiem drukāt kalendārus un grāmatas populārā formā vidus izloknes valodā un lafīņu burtiem. Bet visi šie izdevumi tā i palika guļot izdevēju plauktos, tauta tos nepirka un nelasīja. Arī par velti dāvinātas šādas grāmatas ļaudis nesa atpakaļ, sacīdami, ka nevarot lasīt un saprast, par daudz esot svešu vārdu un nesaprotamu izteicienu (Kemps,1991:139).

³⁸ - Rīgā un Pēterburgā latviešu publika stipri lasīja laikrakstu „Pēterburgas Avīzes”. Bet latgalieši, pat to inteligentākās aprindas nemaz šo avīzi neņēma rokā,- liecina Kemps. – Arī baltiešu teātra izrīkojumos latgaļi ieradās gaužām mazā skaitā, un varēja redzēt, ka viņi te nejutās starp savējiem. Tani pat laikā, kad to pašu Blaumaņa lugu spēlēja latgaliskā tulkumā un latgaliešu aktieri, bažas bija par publiku, kur to nosēdināt (Kemps,1991:140).

Čuūļi, čyūļi, bandubārnri³⁹
Putru vuorii otapkā⁴⁰,
Kievias pīna dadzardamī,
Vardias gaļas dakūzdamī. /Latg.t.dz./

Vienlaicīgi šī latgaļu konsekventā norobežošanās no latviešiem saliek punktus uz „i” arī latviešu etnoģenēzes⁴¹ jautājumā - norāda, ka atšķirībā no latgaļiem, latvieši savā būtībā ir neviens cits, kā tie paši *lethones*, un ka ar Indriķa Livonijas hronikā pieminētajiem *lethones*, *letti*, *lettones* jāsaprot nevis dažādas tautas, kā tas tiek tulkots līdz šim, bet viena un tā pati tauta. Taču - ne latgaļi!

NEMU, KAS NAV PIESIETS

Latgali šajā ziņā līdz pat XX g adsimtam ir sargājis pats Dievs: tā regulāri atradās vai nu Krievijas vai Polijas jurisdikcijā, tāpēc latvieša selekcionāri, kas, piedurknes atrotījuši, ņēmās pa Sēliju, Kurzemi un Vidzemi, latgaļiem vienkārši netika klāt ne ar savām latviskajām skolām un baznīcas dziesmu-grāmātām, ne hernhūtiešu draudzēm. Pēc visa spriežot, sākotnēji – jaunlatviešu periodā un arī vēlāk, līdz pat XIX gadsimta beigām - Latvijas krusttēvi uz to nemaz neloloja lielas cerības. Lielākā daļa politisko grupējumu Latvijas valsti toreiz plānoja pasludināt tikai bijušās Kurzemes hercogistes teritorijā un Vidzemē. Taču I Pasaulē kara un tam sekojošo revolūciju duļķainajos politiskajos ūdeņos izrādījās, ka tepat rokas stiepiena attālumā *zam tū rūžu*, *zam tū rūžu gul' jauna meitēņa* - teritorijas ziņā gandrīz tikpat liela latgaļu teritorija, kurā tobrīd nebija sava pietiekami stipra politiska spēka, kas varētu iestāties par latgaļu autonomajām tiesībām⁴².

³⁹ Vārda „bandubērni” izcelsmi un nozīmi latgaļu un latviešu valodās atklāj Sanskrita substantīvi बन्धकी *bandhakī* ‘mauka’; बन्धुरा *bandhurā* ‘netikle’; बन्दिशूला *bandiśūlā* ‘palaistuve, ielasmeita’; भण्डहासिनी *bhaṇḍahāsini* ‘prostitūta’.

⁴⁰ Otapks – nonēšāta vīze (latg. val.).

⁴¹ Etnoģenēze (grieķu: ἔθνος - "cilts", "tauta"; γένεσις - "izcelsme") ir kādas etniskās kopības (etnosa) formēšanās process uz dažādu etnisku komponentu bāzes. Etnoģenēze ir arī zinātnes nozare, kura noskaidro kādas etniskas grupas izcelsmi.

⁴² Patiesībā gan politiķi, gan autonomijas ideja bija. Par Latgales autonomiju iestājās Francis Kemps ar saviem atbalstītājiem, Latgales demokrātiskā darba ļaužu partija (Ignats Assans, J.Bulis, F.Gutans, V.Migliniks, K.Paulāns, S.Lemps, J.Trūps), Latgales demokrātiskā jaunatnes savienība (P.Meikšāns, L.Škinčs) u.c. Zīmīgs piemērs – Rīgas un Pēterburgas latviešu organizētais un vienīgi ar latviešu strēlnieku durkļu palīdzību līdz galam novadītais Pirmais Latgales kongress Rēzeknē no savu delegātu vidus izveidoja Latgales Pagaidu zemes padomi, kurai uzdeva cīnīties par Latgales atdalīšanu no Vitebskas guberņas un pievienošanu pārējai Latvijai. Šī Zemes padome sastāvēja praktiski tikai no čuūļu, leišu, poļu popiem un komisāriem, taču tā par Latgales pievienošanu Latvijai tik un tā necīnījās, jo šim čuūļu politiskajām manipulā-

XX gadsimta sākumā izrādījās, ka Latgale burtiski pati krīt viņu rokās. Un latvieši nekavējās izmantot politiskās jukas, lai sagrābtu Latgali. Savas intervences formālai attaisnošanai viņi vienpusēji paziņoja, ka latvieši un latgaļi esot “viena tauta un kultūra”. Tādēļ Latvijai pienākoties arī Latgale. Tēlaini runājot, Latvijas pašieceltie vadoņi pastiepa roku arī pēc tā, kas viņiem nepienācās. Tā brīža starptautiskajā politikā nebija neviena, kas uzdotu latviešiem pa nagiem. Jo šajā latviešu rokā jau atradās angļu granāta. Un aiz muguras - Anglijas spēcīgu emisāri ar instrukcijām, kā to lietot⁴³.

cijām pretojās ne tikvien krievu un ebreju minoritātes, kā to vēlāk, falsificējot vēsturi, rakstīja A.Švābes „Latviešu konversācijas vārdnīca” (LKV,1933-1934), bet arī visi latgaļi praktiski pilnā sastāvā. Vēl vairāk, redzot tautas masu noraidīšo attieksmi pret Latgales pievienošanu Latvijai, par Latgales autonomiju savā laikā (kad viņiem pašiem tas bija izdevīgi) iestājās pat tādas, Ļeņina vārdiem runājot, politiskās prostītūtas, kā Staņislavs Kambala, Valerija Seile, Pēteris Lazdāns, J.Pabērzs, V.Soltāns, J. Grišāns u.c., kuri bez sirdsapziņas pārmetumiem paspēja pabūt par dalībniekiem teju vai visu iespējamo varu (t.sk. vācu okupācijas laika) dibinātajos Latgales pašpārvaldes orgānos. Daudzi no tiem, kas 1917. gada maijā „latviskajā” un pilsoniskajā” Pirmajā kongresā iestājās par Latgales pievienošanu gaidāmajai „neatkarīgai” buržuāziskai Latvijas valstij, tā paša gada decembrī - jau Padomju varas gaisotnē - kā „sarkanā un proletāriskā” Otrā Latgales kongresa dalībnieki balsoja par Latgales un Vidzemes autonomo republiku Krievijas sastāvā. Kad Latgali 1918. gadā okupēja vācu karaspēks un 4.-5. oktobrī Daugavpilī sāka dibināt sev paklausīgus - vāciskus vietējās pašpārvaldes orgānus, to sastāvā atkal rēgojas pazīstamie Latgales Zemes padomes locekļi: S. Kambala, V.Seile, J.Velkme, J.Pabērzs, V.Soltāns, J. Grišāns, A. Laizāns, B.Zaļevskis. Tā sakot: „*Vasaliņki! Mes - klūot! Par kū juobolsai?*” Kad vāci atkāpās un Latgali okupēja Latvijas karaspēks, viņi atkal pārvērtās par latvisko Pagaidu zemes padomi. Pat lielākais latgaļu kangars Francis Trasūns, kuram daži avoti piedēvē Latgales pievienošanas idejas autorību, vēlāk pendelējās kā auna kule - te pa „labi”, te pa „kreisi” un palaikam arī runāja par Latgales valodas autonomiju, piesliedamies Kempa patriotiskajam spārnam.

Tā vai citādi, latgaļu autonomijas ideja pastāvēja, taču latgaļiem nebija sava bandītiskā „jumta” - kā Baltijas latviešiem vai Krievijas marksistiem-bundistiem, kurš „pareizas” balsošanas nodrošināšanai varētu atsūlīt pārdesmit miljonus dolāru no J.Šīfa bankas un angļu karakuģus. Viņiem nebija pat tāda Jāņa Rubuļa, kurš izšķirošajā brīdī aizskrēja uz Rīgu pēc strēlnieku rotas, lai latgaļi ar staroveriem nesamet čuūļu popus upē ar visu viņu Rēzeknes kongresu. Tolaik par Austrumeiropas un Krievijas pārdalīšanu cīnījās ģeopolitiskie plēsoņas, kuru „svētajos” rakstos nav jēdziena „sirdsapziņa” un kuru rīcību noteica tikai un vienīgi alkatība, tāpēc neatkarīga Latgale neviename no viņiem nebija vajadzīga.

⁴³ Starptautiskā sabiedrība toreiz atdeva latgaļus latviešiem - iekarošanai un iznīcināšanai. Ievērot latgaļu intereses neviename nenāca ne prātā. Latvieši šo pieeju nodemonstrēja visā krāšņumā. Viņi gan sarīkoja, par spīti latgaļu masveida protestiem, savu politisko brīvdabas izrādi ar nosaukumu „Pirmais Latgales kongress”, kurā ievēlēja Latgales pagaidu zemes padomi, taču šā kongresa lēmumus par Latgales autonomiju ņemt vērā pat negrasījās. Lai nodrošinātu formālu iegāni plānojamajai Latgales okupācijai, latviešiem bija svarīgi parādīt sabiedrībai, ka Latvijas dibinātāju vidū ir arī kāda Latgales pašpārvaldes institūcija. Ne vairāk! Jociģākais ir tas, ka

Tā bija patvarība, politisks marodierisms. Nekādi referendumi, latgaļu un pārējo Latgales tautu gribas manifestācijas, protams, nebija notikušas. Latvija Latgali primitīvi okupēja. Šis jautājums toreiz tika noņemts no dienaskārtības nevis tādēļ, ka Latgales pievienošana būtu likumīga un demokrātiska no starptautisko tiesību viedokļa, bet vienīgi tāpēc, ka uzvarētājus netiesā.

ANTILATGALISKĀ ULMAŅA DIKTATŪRA

Pēc Latgaļu teritorijas militāras sagrābšanas latviešiem radās jautājums: ko darīt ar pašiem latgaļiem? Visas XVIII-XX gadsimtu revolūcijas retorikas līmenī notika zem demokrātijas lozungiem, un sākotnēji demokrātijas institūti arī tika dibināti, lai gan revolūciju patieso organizatoru stratēģiskajos plānos tas nemaz neietilpa. Himēras sabiedrībai (kā šobrīd Latvijā) no demokrātijas nav labuma, jo tā demokrātijas mehānismus vairs nespēj izlietot savās interesēs, bet neglābjami kļūst par manipulatoru upuri. Tauta – gan. Latvijas dibinātāji saprata, ka demokratizācijas rezultātā galvenās ieguvējas būs tās Latvijas tautas, kuras nav zaudējušas savu etnisko identifikāciju. Viņi zināja, ka latgaļi ir sena un morāli un fiziski veselīga tauta, tāpēc, tiklīdz tai būs radīti demokrātiski dzīves apstākļi, pateicoties stabilām ģimeniskām tradīcijām, tikumiskajām vērtībām un augstajai dzimstībai, tā pāris paaudzēs pārmāks deetnizēto latviešu himēru tāpat, kā veselīga labība no kvalitatīvas sēklas spēj pārmākt nezāles, ja tās augšanai radīti labvēlīgi apstākļi.

Ar veselīgām tautām, kuras saglabājušas savu nacionālo pašapziņu, manipulēt ir grūti, pat neiespējami. Tas, protams, neietilpa Latvijas dibinātāju plānos. Vēl vairāk: ir pamats uzskatīt, ka tas viņus pamatīgi biedēja. Turklāt tik lielā mērā, ka vēl XX gadsimta 80. gados filmas “Limuzīns Jāņu nakts krāsā” varone Dagnija Olgas Dreģes izpildījumā saka sekojošus vārdus: “Krievija tatāru-mongoļu jūgu izturēja, bet Latvija zem čangaļu spiediena sabruks.” Šī frāze slavenajā Jāņa Streiča filmā ir zīmīga tieši tādēļ, ka no dramaturģijas viedokļa bez tās pilnīgi varēja iztikt. Tāpat scenāriste Māra Svīre, redaktori Nikolajs Zolotonoss, Egons Līvs vai vēl kāds no filmas veidotājiem šo frāzi filmā iekļāvuši speciāli. Kāpēc? Un otrs jautājums: kurš cenzors un aiz kādiem apsvērumiem šo frāzi, turklāt – tik robustā formulējumā, toreiz izlaida cauri? Nav noslēpums, ka tajos gados “latgaļu jautājuma”

Latvijas valsts pasludināšanas svinīgajā sēdē 1918. gada novembrī sabiedrībai parādāmās politiskās lelles - Latgales Pagaidu zemes padomes pārstāvja lomai viņi izvēlējās kādu Staņislavu Kambalu, kurš gan bija aktīvi ņēmis pa Latviešu pagaidu nacionālo padomi, bet kuru Pirmais Latgales kongress nemaz nebija ievēlējis un kurš līdz ar to Latgali pārstāvēt pie Latvijas dibināšanas nebija tiesīgs. Taču tādiem „sīkumiem” Latvijas dibinātāji uzspļāva. Kā arī - pašai Latgales pašpārvaldei! Jaundibinātās Latvijas Tautas padome 1918. gada 30. novembrī Latgales Zemes padomi likvidēja. „Pigu jums, ne autonomiju! Un – sviestu virsū!” – kā teica Alūksnes Māra.

pieminēšana masu mēdijos vai literatūrā bija tāds pats tabu kā “ebreju jautājuma” apspriešana. Atbildes varianti ir tikai divi. Vai nu Latvijas saimnieki vēl joprojām baidījās no “čangaļu spiediena” un šī publiskā atzīšanās bija sava veida puņķu slaucīšana latviskās sabiedrības vestē un savdabīgs aicinājums to nepieļaut, vai arī uz to brīdi viņi bija pārliecināti, ka ar latgaļiem ir cauri, un vairs nav jābaidās atklāt kārtis⁴⁴.

Uz Ulmaņa apvērsuma brīdi “čangaļu” demogrāfiskā “spiediena” tendences bija kļuvušas acīmredzamas. Tiek stāstīts, ka no atsevišķu demokrātisko institūtu aizliegšanas neviens īpaši neesot cietis. Tie ir meli. Neviens, izņemot latgaļus! Ir pamats uzskatīt, ka Ulmanim viņa vienpersonisko varu Latvijas saimnieki toreiz nodeva ar noteikumu, ka viņš to izlietos, pirmām kārtām, pret latgaļiem.

Tieši Ulmaņa laikā uzbrukums latgaļiem sākās ne tikai ekonomiskajā,⁴⁵ bet visās frontēs: tika aizliegta latgaliskā prese, latgaliskās skolas, lietvedība latgaliski, tika dedzinātas latgaļu grāmatas u.tml. Par latgaļu valodas lietošanu “visos privātos iestādījumos ar publiski tiesisku raksturu” sodīja ar tik milzīgu naudas sodu, kas mūsdienu apstākļos līdzinās 7000-8000 eiro, un vēl ar 3 mēnešiem cietumā.

LATGAĻU VALODAS NOZAGŠANA

Reizē ar latgaļu skolu, grāmatu, valodas lietošanas aizliegumu tika radīta valodu sakrustošanas koncepcija, kas paredzēja pēc iespējas visu latgaļu leksiku sakropļotā veidā iefiltrēt jaunradāmajā latviešu valodā. Šis projekts ļāva tā autoriem ar vienu šāvieni nošaut vairākus zaķus. Pirmkārt, latviešu valoda formāli pārvērtās (vārdnīcu līmenī) teju par vienu no leksiski bagātākajām Eiropā. Otrkārt, tas deva “latvieša” projekta ideologiem formālu pamatu masveida demagoģijai par to, ka latgaļu valoda tā pati latviešu vien

⁴⁴ Mūsdienu Latvijā pieņemto politisko dokumentu analīze rāda, ka drīzāk ir bijis pirmais variants. Jo mūslaiku atjaunotās buržuāziskās Latvijas politiskā elite latgaļu etnocīda realizācijai likumdošanas līmenī vēlti vairāk pūļu nekā Ulmaņa laikos.

⁴⁵ Sabiedriski derīga ražošana un atbilstoši laikmetam attīstīta tautsaimniecība ir tautas eksistences un uzplaukuma pamats. Latvijas valdība - pie visām varām - Latgalē nekad nav cēlusi rūpnīcas (ar mazu izņēmumu padomju laikos, kad vietējā latviešu kliķe bija spiesta drusku rēķināties ar Maskavā sastādītiem reģiona attīstības plāniem), nav attīstījusi ekonomiku, sociālo infrastruktūru - kā Zemgalē un Vidzemē. Vienīgais, ko Ulmanis būvēja Latgalē, bija latviskās (ne latgaliskās!) pamatskolas - sava veida latgaļu etnocīda gaļasmašīnas, kurās tika sadzīti latgaļu bērni un piespiesti runāt rakstīt latviski! Latvieši Latgali vienmēr ir uzskatījuši par izlaupīšanai paredzētu koloniju - koksnes, lauksaimniecības produktu un lēta darbaspēka noliktavu. Tā tas ir bijis pie visām varām pēdējā gadsimta laikā, kas liecina par to, ka, formāli mainoties sabiedriskajām iekārtām, faktiskā vara Latvijā nav mainījies jau daudzus gadus. Turēt Latgali ekonomiski un sociāli atpalikuša reģiona statusā tai vajag tāpēc, lai piespiestu latgaļus izceļot no Latgales un asimilēties latviešos.

esot, kas izveidojusies no kaut kādas “latviešu pirmvalodas”.⁴⁶ Tāpēc latgaļi neesot nekādi latgaļi, bet gan – latviešu tumsonīgākā daļa, kas runā nepareizā latviešu valodas dialektā. Saklausot latviešu valodā pazīstamus, lai arī izkropļotus latgaļu vārdus, daudzi latgaļi noticēja šiem meliem. Lai atņemtu latgaļu domājošākajai daļai iespēju oponent, pierādot savas valodas patstāvību un savdabību, no latgaļu valodas tika nolemts izzagt visu savdabīgo leksiku un pasludināt to par latviešu leksiku. Tas tika izdarīts Latviešu literārās valodas vārdnīcā, kas izdota laikā no 1972. līdz 1996. gadam. Tas nekas, ka ¾ no tajā ietvertā vārdu krājuma netiek lietotas – toties ir radīts rakstisks “pierādījums” latviešu valodas pastāvēšanai. Kam domāts šis viltotais pierādījums? Vai pasaulei? Pirmām kārtām, tas domāts pašiem latgaļiem. Lai neviens no viņiem neiedomātos runāt par kaut kādu latgaļu valodas savdabību! Lai jebkuram varētu demagoģiski “ierīvēt purnā” visus 8 šī viltojuma sējumus: “Tā visa ir latviešu leksika, un jūs to tikai kropļojat savā dialektā!”

Vai ne tādēļ šis lielais darbs tika dāsni finansēts pie visām varām. Kopš XX gadsimta sākuma, bet jo sevišķi Ulmaņa un padomju laikos pa Latgali drasēja vesela latviešu valodnieku armija, vācot un kropļojot (latviskojot) latgaļu leksiku. Otrā latviešu filologu daļa – literāti, žurnālisti tika mudināti izkropļotās latgaļu leksikas formas par jaunu tīrāzēt savos sacerējumos, dēvējot tās par vienīgo pareizo latviešu literāro valodu.

Represiju ideoloģiskajam noformējumam tika izsludināta tēze par vienotu latviešu tautu, latgaļu valoda tika nosaukta par latviešu valodas izlokšni, turklāt nepareizu izlokšni, kuras lietošana „nepilnvērtības dēļ” atzīta par kaitīgu. Vienlaicīgi sākās latgaļu un viņu valodas izsmiešanas un pazemošanas kampaņa presē un sadzīvē: rakstnieki un žurnālisti latgaļu personāžus tēloja kā pamuļķīšus; tika sacerētas latgaļus aizskarošas anekdotes. Nievājšais nosaukums “čangals” ir tieši šī laikmeta „šedevrs”, kas tika izvilktis no Kaudzīšu romāna un ļaunprātīgi palaists informatīvajā telpā. Zīmīgi, ka XX gadsimta sākumā nevienā vārdnīcā tāda vārda vēl nav⁴⁷. Tāpat kā nav latgaļu-

⁴⁶ Šo šarlatānisko hipotēzi kā latgaļu iznīcināšanas informatīvo ieroci savulaik izdomāja latviešu valodniecības spīdekļis J. Endzelīns. Tās nezinātniskumu savā disertācijā un daudzos zinātniskos rakstos ir atmaskojis latgaļu -latviešu valodnieks Dr. hab. philol. Antons Breidaks (1932 – 2002). Taču politiski angažētā un latgaļiem naidīgā baltistikas elite viņā, protams, neklausījās. Jo šī valodniecības masoņu brālība kopš Ulmaņa laikiem ir iemanījusi nodrošināt savā struktūrā paaudžu pārmantojamību, tāpēc kopš XX gadsimta 30. gadiem Latvijā ir gan mainījušās dažādas, formāli it kā diametrāli pretējas politiskās varas, bet - tavu brīnumu! – attieksmē pret latgaļiem un latgaļu valodu tās visas ir konsekventi realizējušas vienu un to pašu etnocīda politiku, kuras “zinātnisko” pamatojumu allaž ir pakalpīgi sacerējuši latviešu valodnieki.

⁴⁷ Sanskrita adjektīvi जङ्गल *jaṅgala*, जाङ्गल *jāṅgala* nozīmē - ‘nepakļauts’, ‘nepieradināts; tāds, kas dzīvo mežonīgā apvidū’. Līdz ar to vārda „čangalis” etimoloģija šaubas acīmredzot vairs neradīs. Ja zinām, ka sbstantīva veidā जङ्गल *jaṅgala*, जाङ्गल *jāṅgala* nozīmē vēl arī - ‘mežonis’, ‘gaļa’, tad līdztekus būsīm atklājuši arī internacionālisma “džungļi” etimoloģiju praktiski visās IE valodās, vai ne?

latviešu antagonisma. No kurienes tas parādījās? Tas tika mākslīgi uzkurināts tieši Latvijas laikā.

Kurš var argumentēti iebilst, ka viss teiktais nav taisnība?

Jaundibinātā Latvijas valsts, tā vietā, lai ļautu visām to izveidojušajām tautām demokrātiskā ceļā pašām izvēlēties savu tautību un savu valodu un atbalstītu viņu identitātes kopšanas centienus, ķērās pie šo valodu un tautu piespiedu asimilācijas: iepriekšējās zināšanas ne tikvien par latgaļu, bet arī zemgaļu (žemaiču), līvu un pārējo Baltijas tautu un to valodu izcelšanos tika nobēdzinātas, bet to vietā parādījās “pētījumi”, kuri “zinātniski” nopamatoja tēzes par “vienu latviešu tautu” un “vienu latviešu valodu”. Godīgi to pierādīt, protams, nebija iespējams. Tādēļ zinātnieki (ja mēs viņus tā vēl sauksim) šos pierādījumus viltoja – izdomāja paši.

Tāda vispārējais vilcienos ir latgaļu valodas un līdz ar to arī - tautas iznīcināšanas jeb latgaļu etnocīda shēma. © 30.01.2014

KAS IR LATGAĻU VALODA?

In times of universal lies to tell the truth - it's extremism.

George Orwell⁴⁸

Vienosimies uzreiz: te mēs nerunāsim par latviešu valodas augšzemnieku izloksni vai latviešu valodas otro rakstu tradīciju - latgāliešu rakstu valodu. Tas ir principiāli kas cits, un tas lai pastāv pats par sevi.

DZĪVIE RIETUMBALTI

Te mēs parunāsim par joprojām dzīvo, bet oficiālās valodniecības ļaunprātīgi noliegto latgaļu (Sansk. लङ्गल *laṅgala*) valodu, kas pieder indoeiropiešu valodu saimes⁴⁹ letu-lietuviešu (baltu) valodu grupas letu (rietumbaltu) apakšgrupai.⁵⁰ Tā ir trešā dzīvā baltu valoda un, iespējams, vienīgā

⁴⁸ Angļu: Visaptverošu melu laikos runāt patiesību – tas ir īsts ekstrēmisms. Džordžs Orvels, angļu rakstnieks, 1903 – 1950.

⁴⁹ Terminu “indoeiropiešu valodas” zinātniskajā aprītē ieviesa vēsturiskās un salīdzinošās lingvistikas aizsācējs Fr.Bopps XIX gs. sākumā. Taču šovinistiski noskaņotie vācu valodnieki ar šo pašu nozīmi drīz vien sāka lietot terminu “indoģermāņu valodas”. Pazīstamais krievu lingvistikas teorētiķis A.A.Potebņa šajā pašā nozīmē lietoja terminu “āriešu valodas”. I.A.Boduēns de Kurtenē, V.A.Bogorodņickis u.c. XIXgs. Krievijas valodnieki tās sauca par “āriešu-eiropiešu valodām”. XX gadsimtā normānisti šos terminus pakāpeniski izspieda no aprites, atstājot vienīgo - “indoģermāņu valodas”, bet terminu “āriešu” sāka lietot tikai attiecībā uz indoirāņu valodām (Десницкая, 1955). XXI gadsimtā zinātniskajā aprītē ar šo pašu nozīmi – kā sinonīmi jēdzienam “indoeiropiešu valodas” - tiek lietoti arī termini “indoslāvu valodas” un “slāvu – āriešu valodas”.

⁵⁰ Lai gan etnonīms „balti” - kā pilnīgi neko neizsakošs - tikai XIX gadsimta vidū (Baltijas jūras vārds – par gadsimtu agrāk) ir atvasināts no Brēmenes Ādama bikšu jostas, arī iepriekšējais apzīmējums „letti-lietuvieši” diemžēl nebija precīzs. Tas sastopams pārsvarā XIX gadsimta krievu valodnieku darbos, kuri ar „lietuviešiem” saprata austrumbaltus, bet ar „lettiem” – latgaļus, litvinus un pārējos rietumbaltus. Šīs terminoloģijas parādīšanās zinātniskajā literatūrā sakrīt ar „normāņu teorijas” ekspansiju, kura, kā zināms, pilnībā balstās uz vēstures viltojumiem. Letu vārdu latgaļiem „pielipināja” Indriķa Livonijas hronika un Rīmju hronika, kuru oriģinālos pieļauta (ir pamats uzskatīt, ka – speciāli!) nekonsekvence etnonīmu *letti*, *lettones*, *lethi*, *lethones* lietošanā. Savukārt, hroniku tulkotāji latviešu un krievu valodās tautvārdus *letti*, *lettones* patvarīgi interpretēja par latgaļiem, bet *lethi*, *lethones* - par lietuviešiem, kas neatbilst vēsturiskajai patiesībai. Tātad apzīmējumu „letu-lietuviešu valodas” kā

dzīvā (pilnā apjomā lietotā) rietumbaltu valoda, kas turklāt līdz šim vēl nekur nav bijusi pierakstīta, lai gan joprojām pastāv kompakti Latvijas ziemeļ-austrumu novados un tiem pieguļošajos pierobežas rajonos Krievijā, kā arī tiek runāta daudzu no dzimtās puses izceļojušo latgaļu ģimenēs visā Latvijā un ārpus tās. Ir gandrīz neiespējami noticēt, taču tas ir fakts: XXI gadsimtā Eiropas centrā ir dzīva skaista, labskanīga, bagāta un ārkārtīgi arhaiska valoda, varbūt visvecākā starp dzīvajām Eiropas indoeiropiešu valodām, par kuru pasaule tomēr nekā nezina! Jo tai joprojām nav sava alfabēta un savas rakstības. Šādam stāvoklim ir bijis daudz objektīvu un subjektīvu iemeslu; daļu no tiem mēģināsim definēt šajā publikācijā.

Tā tauta, kuru kopš XII gs. beigām no Indriķa Livonijas hronikas pazīstam kā latgaļus (jo minētās hronikas latīņu tekstā stāv rakstīts: *letigalli, lethigalli*), pētnieka gara acu priekšā nostājas kā daļa no liela dzidra ledus aisberga, kas izveidojies neatminamos laikos un cauri gadsimtiem peld pasaules tautu un notikumu jūrā; duļķaini civilizācijas viļņi skalojas gar tā malām, pret to atsitas citi ledus gabali un kuģu atlūzas; bangas ik pa brīdim nolauž no tā lielākus vai mazākus gabalus, kuri izšķīst viļņos un sajaucas ar citiem ledusgabaliem, bet pats aisbergs turpina savu gaitu, jo tā centrā temperatūra ir

sinonīmu jēdzienam „rietumbaltu-austrumbaltu valodas” par pareizu varam uzskatīt tikai tajos darbos, kur autori runā par baltu tautu stāvokli XVIII gadsimta beigās un vēlāk, un tikai ar šādu semantiku. Tā šis termins jāsaprot arī šajā darbā.

XX-XXI gadsimta latviešu historiogrāfijā termins „letti” ir apzināti pārvērsts par vienu no latgaļu etnocīda instrumentiem, ar kura palīdzību sabiedrībai tiek uztiets maldīgs viedoklis, ka „letti” ir „tie paši latgaļi” un vienlaicīgi kopš laika gala bijuši „tie paši latvieši”, tātad iznāk – viena tauta. Līdz ar to latgaļiem nav jādod ne valsts, ne valodas autonomija, jo tāda taču jau ir – latviešiem! Kāds prieks, kāda liksme!

Viduslaiku latīņu tekstos lietotie vietējo tautu un cilšu nosaukumi rāda, ka jau XIII gadsimtā nevis latgaļi, bet tieši „lietuvieši” un „letti” ir viens un tas pats. Vēsturniekiem, kuri joprojām viduslaiku dokumentu tulkojumos par lettiem identificēt nevis lietuviešus, bet gan tikai latviešus un pat latgaļus, ir jāatņem diplomu un jāsadod ar koku: kāpēc viņi, *zarazas*, nelasa avotus? Vai arī izliekas nelasām! Livonijas hronikās patiešām pagrūti saprast, ko rakstītājs domājis ar *letti, lettones, lethi, lethones*, taču ir arī citi dokumenti, kuros šie jēdzieni definēti pietiekami skaidri, un kur šo jēdzienu nozīmi būtu varējuši noskaidrot arī Livonijas hroniku tulkotāji. Ja vien būtu to gribējuši! Šie teksti jau toreiz bija sakārtoti un publicēti: ņem tik un lasi! Piemēram, 1254.gada "Kristiāna Privilēģijā" (Raczynski, 1845) skaidrā latīņu valodā lasām, ka Dieva žēlastības Lietuvas Bīskaps ir "*dei gracia Episcopus Lettowie*", bet Viņa Gaišība Princis Mindaugs, kurš, kā zināms, bija Lietuvas karalis, ir "*Illustri Principe domino Myndowe Rege Lettowie*". Dokumenta tekstā - pretstatā *Lettowie* jeb Lietuvai - nosauktas arī pārējās Baltijas daļas - "*partibus Estonie, Lyvonie, Curonie et Prutzie*". XIII gadsimta autors ir parūpējies, lai viņa XXI gadsimta pēcnākamo degradētās smadzenes nejauktu *Lettowie* ar *Lyvonie*. Savukārt, runājot par iedzīvotājiem, tajos pašos viduslaiku latīņu tekstos tiek lietoti termiņi *Letuwinos, Lethwinos*, kuri fonētiski pilnībā sakrīt ar krievu hronikās lietoto etnonīmu *литвины*, tāpat kā *Лутва* ar *Lettowie*, un līdz ar to visu noliek savās vietās.

normāla. Taču, gadsimtiem ritot, tas kļūst aizvien mazāks un mazāks, un kādā brīdī jau sašķeļas vairākos gabalos, kas aizpeld katrs uz savu pusi, lai varbūt izkustu, bet varbūt – “uzsaldētu” sev kādu citu tautu nolūzušās šķēpeles. Bet lielākie no tiem joprojām turpina ceļu vēstures okeānā kā vienots veselums...

Aisbergs jebkurā gadījumā ir jau nolūzis no kaut kāda veseluma, ar kuru šajā metaforā mēs sapratīsim indoeiropiešu pirmtautu un IE pirmvalodu, bet ar pašu aisbergu – to tautu un valodu, ko zinātniskajā literatūrā pieņemts dēvēt par rietumbaltiem. II gadu tūkstoša sākumā *lethigalli* sastopami kā viens no rietumbaltu tautas aisberga nolūzušajiem gabaliem. Rietumbalti šajā laikā jau parādās kā dažādu nosaukumu ciltis un pavalstis Prūsijā; kā aukštaiči⁵¹ mūsdienu Lietuvā un Baltkrievijā; kā latgaļi Latgalē, Sēlijā un mūsdienu Vidzemē, kā arī Krievijas rietumu teritorijās. Daži vēsturnieki pie rietumbaltiem pieskaita arī krievu hronikās pieminētos goļadus Krievzemes vidienē. No vēstures dokumentiem iespējams secināt, ka jau XI-XII gadsimtos rietumbaltu “aisbergs” bija “saplaisājis” nelielās pavalstīs, kuras atradās teritoriāli lielāku un militāri spēcīgāku slāvu valstu meslu atkarībā. Mindauga 1253. gadā izveidotā aukštaitiski-slāviskā Litvas lielkņaziste⁵², kas aptvēra

⁵¹ Saukti arī par livinieci, mūsdienu avotos – par lietuviešiem (pretstatā žmudiem jeb žemaičiem) vai austrumu senlietuvjiem (*rytīniai senlietuviai*); daļēti aukštaičos, dzūkos un suvalkos u.tjpr. Jautājums par mūsdienu lietuviešu himērtautas rietumbaltiskās sastāvdaļas identifikāciju un nošķiršanu no austrumbaltiskajiem žmudiniem u.c. vēsturiskajiem etnosiem, kas apdzīvoja Lietuvas teritoriju, tāpat kā džokerlatvieša jautājums Latvijā, ir viens no oficiālās lituānistikas mākslīgi uzturamajiem spekulāciju un demagoģijas instrumentiem. Aizvadītā gadsimta laikā akadēmiskā historiogrāfija un lingvistika ir darījusi visu iespējamo, lai neviens šo jautājumu nevarētu noskaidrot.

⁵² Mūsdienu vēstures viltotāji šo rietumslāvu un rietumbaltu viduslaiku valsti ietiepīgi sauc par *Lietuvos Didžioji Kunigaikštiju*, ar to mēģinādami pasvītrot pasaulei, ka mūsdienu austrumbaltiskā, žemaitiskā Lietuva esot šīs senās Litvas tieša pēctece, lai gan šādam apgalvojumam nav ne viena īsteni ticama pierādījuma. Toties ir daudz rakstu liecību, kas pierāda, ka Litvas kņazistes pastāvēšanas pirmos divsimt gadus austrumbaltiskā Žemaitija ne tikvien nav bijusi tās sastāvā, bet ir piekopusi izteikti provācisku politiku, labprātīgi apvienojoties ar Teitoņu ordeni un nikni karojot pret Litvas lielkņazisti. To apliecina vācu ordeņa priesteris un hronists Pēteris no Dusburgas (vācu: *Peter von Dusburg*, latīņu: *Petrus de Dusburg*), kurš "Prūsijas zemes hronikā" (latīņu oriģinālā: *Chronicon Terrae Prussiae*, tapusi ap 1326.-1330.g.) rakstīja, ka "Litvas karaļi nekad nav varējuši pārliecināt žemaičius kopējai cīņai pret zobenbrāļiem". Taisni otrādi, Žemaitijas vietvalži nemiēģi musinājuši vienkāro šo tautu cīņai pret litvinu karaļiem, un starp litviniem un žmudiniem ir notikušas daudzas kaujas, kurās "nogalināti 100 vai 200, vai liels daudzums no abām pusēm." (Петр из Дусбурга, 1997) Zināms, ka Litvas valdnieks Vītenis (baltkrievu: *Віцень*, latīņu: *Vithenus*, dzīvojis ap 1260.-1316.) 1294. gadā devies karagājienā pret Žemaitijas feodāļiem, kuri kārtējo reizi grasījušies noslēgt savienību ar vācu bruņiniekiem (Нарбут, 1995). Galu galā žmudini to arī izdarīja. Litvas lielkņazistes valdnieks Jagailis saskaņā ar

rietumbaltu centrālos novadus un litvinu jeb mūsdienu baltkrievu apgabalus, “iedzina ķīli” starp tādu pašu rietumbaltu apdzīvotajiem apgabaliem Prūsijā un Livonijā, kur teitoņu iebrukuma rezultātā, savukārt, tika izveidotas ģermāniskas (jeb - latīniskas) koloniālas valstis, kas šo tautu galīgi sadalīja trijās daļās un turpmākajos gadsimtos noveda pie prūšu cilšu pilnīgas fiziskas iznīcināšanas, bet Livonijas teritorijā - pie ievērojamas latgaļu daļas asimilācijas austrumbaltiskajos zemgaļos. Tāds pats liktenis pēc Žemaitijas pievienošanas Lītas lielkņazistei piemeklēja rietumaukštaičus, tikai apmēram divus gadsimtus vēlāk.⁵³ Iespējams, bija arī citas mūsu ciltis ar citiem nosaukumiem, kuras nav fiksētas hronikās, tāpēc par tām nekā nezina. Tās visas nu ir izkusušas citās tautās.

LATGAĻU TRĪS NOVADI

Šodien, III gadu tūkstoša sākumā mēs redzam, ka tā tauta, ko senkrievu un Livonijas hronikas dēvēja par *латыгола*, *летьгола*, *lethigalli* ir sašķelta trijās daļās un tikpat kā izšķīdināta citās tautās, taču katra no tām vēl uzrāda savas aprises.

Ar austrumbaltiskajiem zemgaļiem un kuršiem, ar rietumslāviem vendiem un somugriem līviem valodiski un ģenētiski “atjauktos” Vidzemes latgaļus kopš XIX gadsimta vidus Latvijas saimnieki mēģina par jaunu “sasaldēt” vienā gabalā ar lietuvisko nosaukumu “latvietis”. Latvieša himēriskajā “kokteilī” nonākušie Vidzemes latgaļi (gēnu līmenī vairums Vidzemes latviešu patiešām ir latgaļu pēcnācēji) valodas ziņā ir visvairāk attālinājušies no latgalības un sāk atšķirties arī mentalitātes ziņā. Mūsdienu latviešu valoda no fonētikas un morfoloģijas viedokļa ir austrumbaltu (žemaiču - zemgaļu) valoda, kurā ar vārdnīcu, literārās valodas, obligāto gramatikas normu un Valsts valodas likumu palīdzību “ielauzta” latgaļu leksika.

Otrā latgaļu daļa ir lejaslatgaļi jeb, kā mūs tur piespiež saukties pastāvošā vara, latgalieši. Vienu daļu - sēļus jeb Daugavas kreisā krasta latgaļus zemgaļi asimilēja jau XVI-XVIII gadsimtā, kad Sēlija nonāca vāciski-austrumbaltiskās Kurzemes hercogistes sastāvā. Daugavas labā krasta latgaļiem zem Polijas un Krievijas sceptera liktenis bija nedaudz saudzīgāks, taču vienīgi līdz Latvijas dibināšanas brīdim. Latvijas valsts kopš savas pirmās pastāvēšanas dienas latgaļus (tāpat ka Lietuva - austrumaukštaičus) pakļauj intensīvai letonizācijai, uzspiežot tiem jaunradāmo latviešu (un attiecīgi-

Dubisas (1382) un Samneņas (1398) līgumiem un Vitauts 1404.gada līgumā atsakās no Žemaitijas par labu Teitoņu ordenim. Tātad, Lītas lielkņaziste jau pastāv gandrīz divsimt gadus, bet tās sastāvā Žemaitijas vēl joprojām nav.

⁵³ Žemaitiju Lītas lielkņazistes sastāvā Vatikāns pēc ilgiem ķīviņiem beidzot apstiprināja tikai 1442. gadā - divus gadsimtus pēc Lītas lielkņazistes izveidošanas (Bepac, 2012). Taču žrudinu feodāļi arī šajā līgumā atkaroja sev ievērojamas autonomijas tiesības.

lietuviešu) valodu un morāli ētiskās vērtības. Šāda vardarbīgās asimilācijas jeb etnocīda politika ir devusi rūgtus augļus: Sēlijā latgaļu valodas vairs nav pavisam, bet pārējā Dienvidlatgalē runātās valodas nosaukums “latviešu valodas latgaliešu izlokne” šobrīd jau praktiski atbilst patiesībai, jo lejas-latgaļi savā runā strauji pārņem ne tikvien latviešu valodas sintaktiskās un morfoloģiskās likumības, pielāgojas latviešu valodas skaņu sistēmai, bet aizmirst arī savu leksiku.

Visbeidzot, ir trešā latgaļu daļa, kas joprojām dzīvo Ziemeļlatgalē, Krievijas pierobežā, kā arī Krievijas teritorijā (pēdējā tautas skaitīšanā tur vairāki tūkstoši cilvēku ir deklarējuši sevi par latgaļiem). Šeit latgaļu valodu no zemgaliskās latviešu valodas nāvējošajiem apskāvieniem XIII gadsimtā izglāba Aleksandrs Ņevskis. Ir liecības par to, ka pēc Zobenbrāļu ordeņa sakāves uz Peipusa ezera 1242. gadā vāci bija spiesti atteikties krieviem par labu no vairākām teritorijām, tajā skaitā no “*Латыгола*”.

Arī XIV-XV gadsimtā reliģiskā vara Latgalē gan (līdztekus pareizticīgajām draudzēm) piederēja Rīgas bīskapam un Livonijas ordenim, tomēr nodevas joprojām ievāca Polockas un Novgorodas kņazi. Vai vismaz pretendēja uz tām. Teitoņi tās gribēja paturēt sev un ar labu prom nedeķa. Vēstures dokumenti glabā liecības par regulārām sadursmēm Latgales teritorijā starp *rutenu*, *rusinu* meslu vācējiem un armijas vienībām, no vienas puses, un „bruņinieku brāļiem” un viņu vienībās rekrutētajiem līviem, čudiem un latgaļiem, no otras. Tā kā formāli puses bija atzinušas Latgali par krievu ietekmes zonu, tad vietējā ierēdniecība tur noteikti bija krievu, nevis latviešu, kā Vidzemē. Līdz ar to Latgalē čuūļu komisāri nevarēja tik brīvi nodarboties ar latgaļu letonizāciju. Visilgāk un konsekvētāk savu ietekmi Latgalē saglabāja Novgoroda, kuras vasalībā atradās Ziemeļlatgale. Latgaļu valodai tas izrādījās par svētību. Krievi prasīja tikai nodevas naudā vai graudā, bet tautas valodu, dvēseli neaiztika! (Жамов, 1912). Vāciem un žmudiniem (zemgaļiem - latviešiem) latgaļu fiziskās verdzības bija par maz, viņi tiecās paverdzināt arī garīgi, lai iznīcinātu pilnīgi – pārvācojot vai pārlatviskojot.

Tālāk, XVI gadsimts jau ir Livonijas kara laiks, kad apmēram gadsimta ceturksni ieņemtajā Latgalē bija tikai krievu administrācija. Tam sekoja Livonijas valsts likvidācija, Latgales iekļaušana slāviskās Žečpospolitas sastāvā⁵⁴, kas bija izteikti poliska valsts.⁵⁵ Poļi – lai gan „apkatoļoti”,

⁵⁴ Te atkal mūsdienu oficiālā baltistika ar vēstures falsifikāciju nodarbojas tieši pēc tās pašas receptes, kā gadījumā ar Litvas lielkņazisti. Saskaņā ar Žečpospolitas vārda oficiālo etimoloģiju poliskā *Rzeczpospolita* ir latīņu vārda *Respublica* burtisks tulkojums ar nozīmi “kopēja lieta” (Хархордин, 2007), lai gan der paturēt prātā, ka Sanskritā ir fonētiski līdzīgs substantīvs ar ļoti tuvu semantiku: राज्यपाल *rājyapāla* ‘valdnieks’. Valsts ar šādu nosaukumu Centrālaustrumeiropā pastāvēja no no 1569. līdz 1795. gadam. Tika dibināta t.s. Ļubļinas ūnijas rezultātā, apvienojoties Polijas karalistei (kr. *Koroléwstwo Pólskie*; poļu: *Królestwo Polskie*, latīņu: *Regni Poloniae*) un Litvas lielkņazistei (kr. *Великое Княжечтво Литовское*; poļu: *Wielkie Księstwo Litewskie*). Juridiski tā bija divu patstāvīgu valstu savienība, kas arī tika

atspoguļots sākotnējā oficiālajā valsts nosaukumā: Polijas karaliste un Litvas lielkņaziste (kr. *Королевство Польское и Великое княжество Литовское*; poļu: *Królestwo Polskie i Wielkie Księstwo Litewskie*). Apvienošanās formāli notika pēc Litvas valdnieku iniciatīvas, jo Livonijas kara gaitā Litva bija cietusi vairākas smagas sakāves no Krievijas (Moskovijas) armijas puses, un Litvai draudēja sagrāve un iekļaušana Moskovijas sastāvā. Tāpēc Polijas šļahta uz litviniem pamatoti raudzījās kā uz lūdzējiem un neliela pretimnākšana apvienošanās brīdī (Litvai tika saglabāts formāls robežu dalījums un iekšējā administrācija) bija tikai īslaicīgs pieklājības reveranss, jo viss pārējais - karalis, divpalātu *seims*, likumdošana, ārpolitika un naudas sistēma - bija kopējs. Šis, starp citu, ir nevis kāda atsevišķa vēsturnieka vai šīs grāmatas autora viedoklis, bet gan Lietuvas diplomātiskās delegācijas paziņojums 1921. gadā Briselē, kur Nāciju Līga uzstājās par vidutāju starp Poliju un Lietuvu jautājumā par Viļņas apgabala (praktiski - aukštaiču apdzīvotās teritorijas) piederību. Lietuvas delegācija ar Vaclavu Sidzikausku priekšgalā pieprasīja to pievienot Lietuvai. Polijas delegācija Šimona Aškenazi vadībā uzskatīja, ka tai jāpaliek Polijas sastāvā, jo tā tur esot atradusies kopš Žečpospolitas laikiem. Uz to Lietuvas delegācija paziņoja burtiski sekojošo: 1569. gada ūnija nebija Lietuvas brīvas gribas izpausme, bet gan Polijas diktāts, kura tādējādi tiecās gūt sev labumu, izmantojot Litvas kņazistes sarežģīto stāvoki. (Documents diplomatiques, 1924). Reāli līdz ar Žečpospolitas izveidošanu Litvas lielkņaziste beidza pastāvēt kā valstisks veidojums un iekļāvās Polijas sastāvā. Un nevis otrādi.

⁵⁵ Litvas lielkņaziste (LLK) uz Ļubļinas ūnijas brīdi sastāvēja no rietumkrieviem (mūsdienu baltkrieviem) un rietumbaltiem litviniem – mūsdienu aukštaičiem. Austrumbaltiskie žmudi (pat kopā ar žmudu-aukštaiču valodiskajiem un ģenētiskajiem hibrīdiem - rietumaukštaičiem) teritoriāli un skaitliski aizņēma nelielu LLK daļu. No šī viedokļa Žečpospolitu varētu dēvēt par “triju tautu – krievu, litvīnu un poļu – republiku”, bet nekādi ne par poļu-lietuviešu “divu tautu ūniju” (kā to pasniedz mūslaiku vēstures viltotāji). Jo tādas austrumbaltiskās “lietuviešu tautas” ar žemaiču valodas un mentalitātes hegemoniju tolaik vienkārši nebija. Pirms tā tika nokomplektēta, pagāja vēl veseli trīssimt gadi. Oficiālajā laicīgajā un reliģiskajā satiksmē LLK visur tika lietota rietumkrievu vai latīņu valodas. Nav saglabājušās nekādas ziņas par to, ka LLK valsts lietas būtu kārtotas kaut kādā žmudu valodā (lai gan žmudu rakstība pastāvēja, un pašā Žemaitijā un žemaiču vajadzībām to lietoja). LLK bija tipiska krievu valsts ar baltiskajām u.c. minoritātēm, kā tagad ir modīgi teikt. Taču, LLK nonākot Žečpospolitas sastāvā, arī krievu valoda pazaudēja savu dominējošo lomu, un tās vietā stājās poļu valoda.

Arī kā divu valstu savienība Žečpospolita *de facto* beidzās ļoti ātri. Nesaskaņas uniātu starpā sākās tūlīt pēc Ūnijas noslēgšanas, kad litvīnu un poļu kopīgi vēlētais Žečpospolitas karalis Sigismunds II Augusts 1772. gadā nomira, neatstādams pēcnācēju, bet jauna karaļa kandidāta meklēšana parādīja, ka nekādas tiesību ziņā līdzvērtīgu valstu konfederācijas nav, jo karali Stefanu Batoriju 1575. gadā poļi jau ievēlēja vieni paši, ignorējot litvīnu viedokli. Litvas partija tika izvirzījusi Svētās Romas (Vācijas) imperatoru Maksimiliānu II Habsburgu, bet vairums poļu bīdīja Transilvānijas vaivadu - ungāru Stefanu Batoriju. Seims sākotnēji nobalsoja par Maksimiliānu II taču pēc trim dienām savu lēmumu atcēla, jo poļu augstmaņi piedraudēja ar pilsoņu karu. 1576. gada 1. maijā Stefanu Batoriju kronēja par Žečpospolitas karali, taču Litvas lielkņazistes pārstāvji viņa vēlēšanās nepiedalījās. Tātad juridiski Stefans Ba-

„latinizēti” un mankurtizēti, tomēr – grozi kā gribi – slāvi, un vēsture nav saglabājusi liecības, ka poļi būtu mēģinājuši latgaļu zemniekus masveidā pārtaisīt par poļiem⁵⁶.

Tālāk – XVIII gadsimts kopš paša sākuma iezīmējas ar jaunām krievu (Pētera I vadībā) un ģermāņu (vācu, zviedru) cīņām par Baltiju, un Latgale vienmēr ir pirmā, kas nonāk krievu rokās, bet kopš 1772. gada (Polijas pirmās dalīšanas) uz nākamajiem 150 gadiem - jau pilnībā un oficiāli tiek iekļauta Krievijas sastāvā.

Tādējādi, nebeidzami strīdi starp krieviem un latīnisko Eiropu par Latgales teritorijām bija noteicošais faktors, kas ievērojami bremsēja latgaļu (sevišķi – ziemeļlatgaļu) letonizāciju un sekmēja latgaļu valodas saglabāšanos⁵⁷.

LATVIEŠI UN LIETUVIEŠI – HIBRĪDTAUTAS

Par XII-XIII gadsimtu reālajiem notikumiem Baltijā vēsturnieku rokās drošu ziņu praktiski nav, tāpēc katra politiskā vara no esošajiem informācijas fragmentiem konstruē sev vajadzīgo mītu. Tie visi līdz šim ir bijuši melīgi.

torijs nemaz nebija litvinu (un vēl jo vairāk – žmudisko lietuviešu!) vēlēts valdnieks! Tas ir principiāls jautājums. Ar karaļa vēlēšanu boikota faktu litvini tika laužuši Polijas-Lietuvas savienības līgumu, un Žečpospolita pārstāja eksistēt kā divu valstu brīvprātīga savienība. Tā kļuva par unitāru poļu impēriju ar pakļautajām minoritātēm.

Šis fakts tiklab pašiem valsts iedzīvotājiem, kā ārzemniekiem bija pašsaprotams. Nevienam nenāca ne prātā Žečpospolitu kaut kādā veidā asociēt, saistīt ar Litvas (vai vēl vairāk - Lietuvas - mūsdienu izpratnē) vārdu. Laikabiedri šo valsti dēvēja vienkārši par Žečpospolitu (krievu: *Речь Посполитая*; poļu: *Rzeczpospolita*; rietumkrievu: *Ръч Посполита*), ārzemnieki – par Poliju: *Польша* (kr.), *Polonia* (lat.), *Polen* (vāc.) u.t.t. Dažreiz, lai šķirtu abas vēsturiskās teritorijas, iedzīvotāji Polijas daļu dēvēja par Kroņa zemēm (krievu: *Корона*), bet agrākās Litvas lielkņazistes zemes - vienkārši par Litvu (krievu: *Литва*, poļu: *Litwa*) (Академик, 2014). Nākamās divsimt gadus Žečpospolita funkcionēja kā poļu valsts ar absolūtu poļu hegemoniju itin visās - valodas, kultūras, reliģijas, laicīgās ideoloģijas - jomā.

⁵⁶ Te nav runas par Latgales muižniecību un tās inteliģenci, kas Latgalē nekad nav bijusi latgaliska. Būdamā latviska, lietuviska, vāciska pēc izcelsmes, tā vienmēr, mainoties politiskajai varai, ir izrādījusi dedzīgu vēlēšanos prostituēties: pārvācoties, pārkrievoties, apņoļoties.

⁵⁷ Polockieši uz Sēlijas teritoriju, diemžēl, netika pretendējuši. Tāpēc Sēlijas latgaļi pēc Kurzemes hercogistes nodibināšanas ar valstu robežām tika nošķirti no tautas brāļiem Latgalē un Aukštaičijā un izrādījās burtiski latvu vilkam zobos: apkārt tikai vācu muižniecība un mācītāji un zemgaļu un viņu bastardu ierēdniecība - vagari un skrīveri! Tāpēc nav jabrīnās, ka XVIII gadsimta beigās, kad Sēlija līdz ar Latgali un Aukštaičiju nonāca vienā valstī - Krievijas impērijā, latgaļu, kas te kādreiz tika dzīvojuši, vairs nebija. XX gadsimta sākumā pierakstītajos sēlisko izlokšņu paraugos gan redzamas tieši Ziemeļlatgalei raksturīgās izrunas īpatnības, bet leksika un morfoloģija ir pilnībā latviska.

To autori - vāci, krievi, čuļi, leiši, poļi rietumbaltu vēsturi ir skatījuši katrs no savu savtīgo interešu viedokļa. Nevienam nav bijis vēlēšanās analizēt faktus no pamattautas – latgaļu-sēļu-aukštaiču viedokļa.

Latviskajai propagandai ir izdevīgi kultivēt viedokli, ka teitoņu krustneši mūsdienu Latvijas teritorijā atrada viengabalainu latgaļu tautu, jo tādējādi rodas iespēja bezgalīgi spekulēt ar “džokerlatvieša” jēdzienu: dēvēt latgaļus par latviešiem un otrādi. Interneta vietnēs tiek zīmētas XI-XIII gadsimta kartes, kurās pār visu mūsdienu Vidzemi un Latgali tiek rakstīts *LATGAĻI (LATVIEŠI)*, liekot saprast, ka tas ir viens un tas pats. Šāds uzraksts ir meli, bet ko tu tiem zīmētājiem padarīsi, ja šobrīd viņus vadā saīftē ASV Valsts departaments?

Par Jersikas un Tālavas “latgaļu valstīm” vēsturnieki zina tikai un vienīgi no Indriķa Livonijas hronikas, kas lielā mērā ir tās pirmo izdevēju sacerēta falsifikācija. Pagaidām nav skaidrs, kādām ziņām tur var kaut cik droši ticēt, bet kuras ir mērķtiecīgas XVIII gadsimta interpolācijas. Pat, ja visu, kas tur rakstīts, mēs nekritiski uztversim par baltu patiesību, kā to līdz šim ir darījusi oficiālā historiogrāfija, ziņas tik un tā ir pārāk nepilnīgas un pretrunīgas. Daudzas pazīmes liecina, ka mūsdienu Latvijas teritorijā dzīvojušo latgaļu dalījums trijās daļās ir iezīmējies jau X-XII gadsimtā vai varbūt pat agrāk. Jau Bīlenšteins norādīja, ka viņš agrīno viduslaiku Vidzemē ir atradis zemgaļu “pēdas”. Tātad zemgaļu un latgaļu valodu un tautu saplūšana Vidzemes teritorijā (tāpat kā žmudu un litvinu) sākusies krietni agrāk. Bet tās bija divas atšķirīgas tautas, starp kurām vēl joprojām nedrīkst likt vienādības zīmi. Jo vairāk – vēsturiskajā aspektā, runājot par XII gadsimtu! Turklāt Vidzemē vēl bija arī vendi un līvi. Tātad virs XII gadsimta Vidzemes jāraksta vismaz *LATGAĻI un ZEMGAĻI*. Bet *LATVIEŠI* ir abu šo tautu ģermanizēts hibrīds (ar līvu un vendu piejaukumu), kura X-XII gadsimtā, tādā gadījumā, vēl nebija.

Vai arī, ja autori uzskata, ka latvieši tolaik jau bija, tad kartē virs Vidzemes jābūt uzrakstam *LATVIEŠI*, bet uzraksts *LATGAĻI* tur vairs nedrīkst atrasties. Abu šo etnonīmu rakstīšana līdzās ir vēstures viltojums.

Tas pats attiecas uz mūsdienu Dienvidlatgali un Sēliju: XII gs. šie apgabali vairs ne tuvu nebija monolatgaliski. Pirms tam, iespējams, pat daudzus gadsimtus tie jau atradās litvinu atkarībā. Ne velti Litvas karalis Mindaugs, izlīguma veidā dāvinot krustnešiem zemes apgabalus, izrīkojās, tajā skaitā, ar daļu no Žemaitijas un Sēlijas novadiem.

Turklāt rietumaukštaiči (ko mūsdienās identificē par “īstenajiem” lietuviešiem jeb leišiem – pretstatā pārējiem aukštaičiem un žemaičiem) ir latvieša etniskais analogs Lietuvā, tāds pats lingvistiski ģenētisks hibrīds, kas radīts, sakrustojot austrumbaltiskos žemaičus – *simkala (жмудь)* ar rietumbaltiem – litviniem. Livonijas hronika viņus dēvē par *lethones* un konsekventi šķir no *semigalli*, tātad XII gadsimtā *lethones* jeb leiši jau varēja būt noformējies etniskais veidojums. Šis fakts, savukārt, mudina domāt, ka tādā pašā stadijā varēja būt arī Vidzemes latvieši, kurus Livonijas hronika

sauc ļoti līdzīgi - par *lettones*⁵⁸. Tādēļ XII gadsimta kartē virs Vidzemes, iespējams, pareizāk būtu rakstīt “latvieši”, bet vārdu “latgaļi” uz šo apgabalu vairs neattiecināt, jo latgaļi viņi vairs nebija.

Rakstītas ziņas par šīm ciltīm ir rūpīgi iznīcinātas, it kā to nemaz nebūtu bijis. Tāpēc jo godprātīgāk lingvistiskajai komparatīvistikai jāanalizē rietumbaltu valodu fakti, kamēr tos vēl pilnībā nav iznīcinājušas latviešu un lietuviešu valsts valodu komisijas. Iespējams, ka Lejaslatgale jau XI-XII gadsimtā atradās ne tik daudz žemaiču-zemgaļu, cik – *lethones* jeb leišu ietekmē. Galu galā, kāpēc Jersikas Visvaldim-Vsevolodam kara draudze, saskaņā ar Indriķa Livonijas hroniku, sastāv no *lethones*, un sieva viņam arī ir no leišiem? Arī paši lejaslatgaļi ir jau varbūt par krietnu trešdaļu rietumaugštaiči jeb leiši, un ka tas ir noteicis gan dienvidlatgaļu īpatnējo valodu, gan mentalitāti, kas jau atšķiras tiklab no latviešiem, kā ziemeļlatgaļiem. Tieši *lethones* valodas substrātu fonētisko un morfoloģisko īpatnību veidā mēs joprojām dzirdam t.s. “latgaliešu izlokšnē”, kurai turklāt kopš 1904. gada sāka intensīvi pārklāties arī zemgaļu latvju valoda. Tādējādi dienvidlatgaļu valoda mūsdienās ir latgaļu, lietuviešu un zemgaļu (latviešu) valodas krustojums.

ZIEMEĻLATGAĻI

Kopš latgaļu melnās dienas – 1918. gada 18. novembra - arī Ziemeļlatgalē ir uzsākta latgaļu valodas iznīcināšana ar valsts represiju aparāta palīdzību, piespiežot visus latgaļus runāt un rakstīt tikai latviski⁵⁹. Taču šeit

⁵⁸ Tiesa gan, Indriķa Livonijas hronikas viltotāji XVIII gadsimtā varēja šo niansi tekstā ierediģēt tieši ar tādu nolūku – lai mums - nākamajām paaudzēm uztieptu šādu secinājumu. Vai arī otrs variants: notikumi, kurus hronikas pirmizdevēji datē ar XII-XIII gadsimtu, patiesībā ir risinājušies XV-XVI gadsimtā.

⁵⁹ Par to, ar kādām represiju metodēm Latvijas valsts vērsās pret latgaļiem un latgaļu valodu, daiļruniģi stāsta K. Ulmaņa 1935. gadā izdots Valsts valodas likums, kurā ir paziņots, ka turpmāk Latvijā „Valsts valoda ir latviešu valoda” ar visām izrietošajām sekām; ka vietām „ar iekšlietu ministra atļauju, pielaižama arī vācu vai krievu valodas lietošana”, bet latgaļu valoda ir absolūti ārpus likuma, jo vairs nav pat pieminēta – ne kā izlokšne, ne rakstu valoda – nekā! Šā likuma izpratnē tā ir svešvaloda, kura nedrīkst tikt lietota ne pie kādiem apstākļiem. Tālāk - 12. pantā rakstīts: „Par likuma apzinātu pārkāpšanu vainīgos soda administratīvā kārtā ar naudas sodu līdz Ls1000 vai ar arestu līdz 3 mēnešiem, vai ar abiem šiem sodiem kopā.” Paturēsim prātā, ka tolaik Latvijā, saskaņā ar „Latvijas statistikas 1939. gadagrāmatu”, darbinieku vidējā mēnešalga bija 150 latu! Šie dati turklāt ir par Rīgu, kur ietilpst arī advokāti, redaktori, tirdzniecības aģenti un citas augsti apmaksātas profesijas. Latgalē, kas pārsvarā sastāvēja no fiziska darba strādniekiem un zemniekiem, kvalificēta strādnieka dienas likme bija 3.30Ls jeb 70-80 latu mēnesī. Tātad latgalim par latgaļu valodas lietošanu sabiedriskā vietā reāli tika piemērots naudas sods, kas līdzinājās viņa gada ienākumiem! Un pašam vēl trīs mēneši cietumā! Ar tik lielu naudas sodu latgalis tika reāli izputināts, tātad viņa bērniem bija jāmirst badu. Vai varat iedomāties vēl drakoniskāku sodu? Tas faktiski ir pielīdzināms nāves sodam, turklāt ne tikvien pašam

latgaļu valoda ir letonizēta vismazāk, lai gan pēdējos simt gados visi svešvārdi, jaunu jēdzienu nosaukumi ienāk pārsvarā caur latviešu valodu un jau vairākas latgaļu paaudzes mācās, lasa un raksta tikai latviski. Faktiski latgaļu valoda šeit izmirst neletonizēta, un tas ir vesels fenomens. Iespējams, tādēļ, ka tajā ir dzīva mūsu arhaiskā, absolūti unikālā, no leišu un latviešu valodas atšķirīgā fonētiskā un morfoloģiskā sistēma, kuras likumības eksistē nevis uz papīra vai atsevišķu indivīdu galvās, kā tas ir latviešu valodā, bet tautas kolektīvajā apziņā, un ļauj ikvienam, pat lasītnepratējam jebkuru jaunu svešvārdu pārveidot latgaliski, turklāt tādā veidā, ka rezultāts visiem būs vienāds un saprotams. Te ir sava īpatnēja – no latviešu valodas atšķirīga sintakse. Lai gan lielākā daļa latgaļu vārdu krājuma jau ir izzagta⁶⁰ latviešu valodas vajadzībām un attiecīgi izkropļota, te vēl joprojām ir daudz oriģinālas leksikas.

Lūk, šo valodu mēs saucim par latgaļu valodu un šeit sniegsim tās fonētikas aprakstu. Piedāvāsim arī pirmo latgaļu valodas alfabēta variantu. Lai gan tiks izmantoti latīņu burti, taču pieeja būs pretēja tai, kādu piekopa latviešu rakstības un latgaliešu rakstu valodas radītāji, kuri ņēma primitīvo latīņu alfabētu un tam pielāgoja vietējo valodu skaņas. Burtu pietika labi ja pusei valodas skaņu, līdz ar to šāda rakstība tik lielā mērā kropļoja valodu, ka kļuva par tās iznīcināšanas galveno ieroci. No šā viedokļa – neatbilstošās rakstības uztiēšana zemgaļu-latviešu un lejaslatgaļu valodām bija lielākais no visiem ļaunumiem, ko tām atnesusi Rietumu civilizācija. Tieši tas apstāklis, ka Ziemeļlatgalē līdz šim nav bijis iekarotāju sacerētas un uztiēptas “savas” rakstības, ir paglābis latgaļu valodu no iznīcības līdz pat mūsu dienām. © 2012.

latgaļu valodas runātājam, bet visai viņa ģimenei un bērniem! Latgalis tādējādi tika ekonomiski iznīcināts. Tikai par to, ka viņš Latvijas valstī uzdrošinājās publiski runāt savā latgaļu valodā! Un tā tas turpinās līdz mūsdienām! Lai gan politiskās varas Latvijā laiku pa laikam mainās, Latvijas reālo saimnieku attieksme pret latgaļiem ir nemainīga.

⁶⁰ LLVV ir pilna ar latgaļu leksiku, bet nekur netiek norādīts, ka tā nāk no latgaļu valodas.

LATGAĻU ARĀJI UN LATVIEŠU VAGARI

I am not bound to please thee with my answer.

William Shakespeare⁶¹

Tagad aicinu latgaļus un latviešus, kuri sevi uzskata par latgaļiem, bet jo sevišķi tos, kuri sevi par latgaļiem neuzskata, piesprādzēt jostas. Mēs noskaidrosim vārdu „latvietis” un „latgalis” patieso etimoloģiju un uzzināsim ko visai pārsteidzošu par to, kas mēs tādi esam un no kurienes nākam. Šis zināšanas pagarinās mūsu tautas zināmo vēsturi vismaz par trim-četriem gadu tūkstošiem.

LATGAĻI – ARĀJI

Latvijā līdz pat XX gadsimtam varēja dzirdēt teikumu „*Letten ist eine Bauern Folk. Letten ist eine Pflügern Folk.*”⁶² Zīmīgi, ka vāci neteica „*Litauer*” vai „*Semgallen ist eine Pflügern Folk*”, viņi šo nosaukumu attiecināja tikai uz lettiem, ar kuriem viņi saprata latgaļus. Un letti-latgaļi šo apzīmējumu uztvēra kā pašsaprotama fakta konstatāciju, kā savu šīspasaules misiju, kuru pildīja ar mīlestību - kā tikumiskāko un cēlāko nodarbošanos uz Zemes. Ne velti Dainās arājam veltītas tik augsta garīguma apdvestas rindas, kādu nav visā pasaules literatūrā, piemēram:

*Arājam smagas kājas,
Zelta graudu piebirušas.*

Kāds Heine spētu izdomāt tādu metaforu?

Kad latvieši (latvji) XIX gadsimtā nolēma piesavināties lettu (latgaļu) vārdu, vēsturi un valsti, šis latgaļu epitets viņiem nepatika un to viņi nevēlējās saņemt „pūrā”⁶³. Latvji nevēlējās būt *baueri*, *arāji*, un nav jau arī nekāds brīnums. Viena daļa latvju senču - kurši, cik var spriest no hronikām, līdz pat XIII gadsimta beigām iztiku sev gādājuši ar profesionālu jūras bandītismu; latviešu „centrālā” daļa – zemgaļi bija karavīri, tāpat zemkopība nebija viņu prioritāte; arī leišu (apžmudotie rietumaukštaiči) galvenais business vēl XI-XII

⁶¹ Angļu: Es neturu par vajadzīgu iepatīkties jums ar savu atbildi. V.Šekspīrs.

⁶² Vācu: Letti ir zemnieku tauta. Letti ir arāju tauta.

⁶³ Un nevēlas joprojām. Nesen kāds pensionārs no Nacionālās apvienības, aprātojot „tēvzemiešu” vēsturisko misiju latviešu problēmu radīšanā (Ābele, 2007), kārtējo reizi informēja sabiedrību, ka latvieši, lūk, neesot „ne kalpi, ne arāji”.

gs., kā liecina mistiskais Indriķis Livonijas hronikā, ir bijuši sirojumi. Katrā ziņā, arāji viņi nebija. Zemi ar viņus visus piespieda teitoņi un poļi. Turpmākajos gadsimtos šo nodarbošanos viņi ja arī piekopa, tad acīmredzot ļoti negribīgi, nicinādami gan arāja darbu, gan latgaļus-arājus un pēc iespējas izvēlēdamies menedžeru – uzraugu profesijas, ko toreiz sauca par vagariem un muižkungiem. Tādēļ XIX gs. sākumā latvieši paziņoja, ka apzīmējumu „arāju tauta” vāci lietojot nievājošā nozīmē: it kā latvieši ne uz ko citu nebūtu spējīgi, kā vien rušināties pa zemi. Bet viņi, latvieši, pierādīšot, ka *letten* varot būt arī *Geschäftsleute, Banker und Politiker*⁶⁴. Kopš latviešu vārdā tika izveidota Latvijas valsts, viņi tad nu arī mēģina to pierādīt. Kā viņiem tas izdodas – to mēs šodien redzam: augstāk par vagara amatu viņus tik un tā nelaiž.

Iespējams, ka daļa vācu to arī runāja augstprātīgā tonī. Bet ir pamats uzskatīt, ka tādējādi viņi vienkārši pārtulkoja vāciski latgaļu kastas nosaukumu un mēģināja to ieskaidrot arī latviešiem, taču - neveiksmīgi. Jo Sanskrita substantīvi **लाङ्ग** *lāṅgala*, **लाङ्गलक** *lāṅgalika* nozīmē ‘arājs, arkls, aršana’; verbs **लाङ्गलं** *lāṅgalam* nozīmē ‘art’, substantīvs **लाङ्गलग्रह** *lāṅgalagraha* ir ‘arājs, zemnieks, arkla īpašnieks’⁶⁵ u.tml. Lūk, ko nozīmē vārds „Latgala, Latgola”⁶⁶, kura izkropļoto formu *lethigalli* atrodam arī Indriķa Livonijas hronikā! Latgalis ir arāju kastas nosaukums. Līdzīgi kā slāvi ir „pļāvēji”, rusi – „karavīri”, galli - arī „arāji”, ģermāņi – „lauņpītāji” u.t.t. Paturēsim prātā, ka Sanskrita valodu daudzi zinātnieki uzskata par indoeiropiešu pirmvalodu, no kuras cēlušās visas mūsdienu IE tautu valodas. Pat ja mums zināmais Sanskrits arī nav gluži IE pirmvaloda, tad katrā gadījumā tā ir visvecākā un IE pirmvalodai vistuvākā no mums zināmajām indoeiropiešu valodām, kas

⁶⁴ Vācu: Tirgotāji, baņķieri un politiķi.

⁶⁵ Arkla īpašnieks nozīmē – nelielas, ar vienu vai dažiem zirgiem apstrādājamās zemnieku saimniecības īpašnieks. Ne velti “arkls” bija ne tikai aršanas instruments, bet arī lauksaimniecībā izmantojamās zemes platības un vērtības mērs, kā arī feodālās zemes rentes un zemes nodokļu aplikšanas vienība Livonijā un Kurzemē feodālisma laikā. Ir ziņas, ka 13. gadsimtā vienu arklu lielas saimniecības pazīme bija 1 darba zirgs. Turpmākajos gadsimtos arkls kļuva par dažāda lieluma zemes platības un vērtības mēru. Arklu lielumu noteica arklu revīzijās. Latgale kopš laika gala ir bijusi mazo zemnieku saimniecību zeme. Lielās latifundijas, kā Zemgalē, Latgalei nekad nav bijušas raksturīgas. „Latgalieši gandrīz simtprocentīgi ir mūžīgie zemes īpašnieki ar visiem īpašnieka ideāliem un tieksmēm, - liecina Francis Kemps grāmatā „Latgales likteņi”. - Latgalē nebija lielu zemes saimniecību. Tur 6-8 hektāru platība bija caurmēra saimniecības lielums. Latgalē nebija arī bezzemnieku kā šķiras, jo ikviens tēvs mirdams savu zemi sadalīja līdzīgi starp visiem dēliem, lai ikvienam piekristu kaut vai tikai viens hektārs.” (Kemps, 1991: 136.)

⁶⁶ Ja ticam latviešu vēsturniekam Arvedam Švābem, šo latgaliski-latvisko formu sabiedriskā apriņķī XX gadsimta sākumā ieviesa tieši Francis Kemps, kurš krievu hronikās atradis vārdu „Латыгола”, ierosināja ar to aizstāt nosaukumus „Poļu Vidzeme” un „Infantija”, ar kuriem pirms tam tika apzīmēta lielākā daļa latgaļu teritoriju.

pierakstīta pirms 3.5 (pēc citiem avotiem – pirms 4,5) tūkstošiem gadu! Un fakts ir tāds, ka jau toreiz tajā figurēja latgaļu vārds, kurš pa šo laiku tikpat kā nav mainījies!

KĀRSĒJI ARĪ IR ARĀJI

Interesanti, ka *lāṅgala*, *lāṅgalika* Sanskritā nav vienīgās leksēmas, kuras apzīmē arkla, arāja jēdzienus. Vārdam „arājs” tur ir arī citas saknes sinonīmi, un tie ļauj atklāt paša arāja vārda etimoloģiju ne vien latgaļu un latviešu, bet arī citās Eiropas valodās! Un tā izrādās ne mazāk pārsteidzoša.

Latgaļu un latviešu valodā ir saglabājušies (tiesa gan, izmirstoši - kopā ar aitikopības nozari) jēdzieni „kārst vilnu”, „kārstuve”, kārsējs”. Dzejnieks V.Plūdons saviem rūķīšiem lika kārst arī kaut kādas spilvīņas, kas gan jau tās pašas spalvīņas vien būs bijušas. Kārst vilnu nozīmē – sukāt. Pēc nocirpšanas, mazgāšanas, žāvēšanas vilna ir kunkuļaina, savēlusies, vērpšanai nederīga. Kārsšanas procesā vilna tiek sagatavota vērpšanai - izsukāta ar susekļiem un padarīta par viendabīgu, uzirdinātu, pūkainu masu, kuru jau ir iespējams savērt līdzenā diegā.

Līdzīgi notiek zemes sagatavošana sējai: papriekšu lauks jāapar, taču arumos sēt tik un tā nav iespējams. Ar ruļļu, ecēšu, disku un citādu agregātu palīdzību velēnas ir jāsadrupina tiktāl, līdz augsnes virskārta kļūst viendabīga, irdena un viegla – kā uzkārstā vilna. Tātad aruma tālākas sagatavošanas procesā arāju mēs arī varam saukt par kārsēju. Latgalē dažviet vēl tā arī saka. Tiesa gan, mūsdienās vairs izmanto gandrīz tikai vienīgi verba formu, piemēram, *siet agri, vāg viel pakārst* ‘sēt par agru – vajag vēl pārdināt’. Mūsdienu latviešu valodā zemes kārsšanas procesam atbilst jaunizdomāts sinonīms „irdināšana”, kam ar pirmvalodu vairs nav sakara. Bet senie labskanīgie IE pirmvalodas vārdi „kārst zemi”, „kārsējs” ir aizmirsti. Kādēļ mēs varam apgalvot, ka pavisam nesen tādi vēl ir bijuši? Tādēļ, ka šīs formas, gandrīz analogiskas latviskajām, ir atrodamas Sanskritā – substantīvi: कृषक *kṛṣaka*, कर्षिन् *karṣin*, कृषाण *kṛṣāṇa*, कृषाकु *kṛṣāku*, कृषिकर *kṛṣikara*, कृष्यकार *kṛṣyakāra*, काषि *kāṣi* - tie visi nozīmē ‘arājs’. Pēdējās šaubas izgaist, ja salīdzinām latviskos (jūs) *kārssiet, arsiet* ar Sanskrita verbu कर्षते *karṣate*, कर्षति *karṣati*, kas nozīmē ‘art’, un adjektīvu सुकृष्ट *sukṛṣta*, kas nozīmē ‘labi uzarta’ jeb ‘sakārsta’! Arī šeit latgaliskā forma *arsat(i)* atkal ir tuvāka sanskritiskajai *karṣati*, nekā latviskā *arsiet*, bet *sakārsta*, kā jau secinājām, latgaliski nozīmē ‘labi uzirdināta zeme’.⁶⁷

Jāvaicā: vai tiešām, zinot šos latgaļu, latviešu un Sanskrita valodu faktus, kāds vēl turpinās mūsu valodu izcelsmi meklēt grieķu-latīņu vai normāņu-ģermāņu valodās?

⁶⁷ Tagad mēs zināsim arī, ko nozīmē uzvārds Korsaks (कृषक *kṛṣaka*), vai ne?

ČŪĻIS NOZĪMĒ - BRUŅOTS BASTARDS

Sanskritiskā vārda [*lāṅgala*] semantika pilnībā sakrīt ar to informāciju, kas mums ir par Latgali un latgaļiem, līdz ar to latgaļu vārda etimoloģija šaubas vairs neraisa. Sakne "lat-", no kuras ir veidotas vāciskās vārdformas *letten*, *lettisch*, krieviskā *латыш*, latīņu *letti*, *lethigalli* (atrodamas vienīgi Indriķa Livonijas hronikā), patiesībā izrādās fonētiski izkropļota IE pirmvalodas morfēma „lan-” ar zemnieka, arāja semantiku⁶⁸. Turpretī saknei "latv-", no kuras atvasinātas vārdformas *latva*, *latvis*, *latviaitis*, *latvietis*, *latviu*, *Latvia*, *Latvija* u.t.t., ir pavisam cita izcelsme un semantika. To atkal pierāda Sanskrits, kurā ir vārda *latva* fonētisks analogs – substantīvs लत्वा *laṭva*, kas nozīmē burtiski – ‘kastas nosaukums’. Sera Monjē Monjē-Viljamsa Sanskrita-angļu vārdnīcā rakstīts, ka vārds [*laṭva*] nozīmē “*particular caste*”, t.i., “īpaša, specifiska kasta”.

Šis piemērs, kā redzam, vēlreiz apstiprina hipotēzi par mūsdienu tautvārdu izcelsmi no senajiem kastu un šķiru nosaukumiem, taču kastas “latva” specifiku – ar ko šī ļaužu grupa ir īpaša un atšķirīga no pārējām tautām un kastām – sers mums nav izskaidrojis. Tātad kastas “latva” specifiku noteica tās rašanās konkrētie apstākļi. Kādi tie varēja būt?

Tradicionālo kastu sarakstā kastas “latva” nav, tātad “latva” varēja apzīmēt tādu ļaužu kopumu, kas radies to sajaukšanās rezultātā - šādu secinājumu saka priekšā formālā loģika. Kas tās bija par kastām, kādiem vajadzēja būt to sajaukšanās apstākļiem, un ar kādām specifiskām īpašībām jābūt apveltītiem to pēcnācējiem, lai jaunradušos cilvēku kopumu varētu dēvēt par “latva”? Ne pieejamajās Sanskrita vārdnīcās, ne citā literatūrā gatavas atbildes nav. Taču latgaļu un latviešu valodās un vēsturē ir daži momenti, kuri, iespējams kaut ko pateiks priekšā. Pirmais no tiem – latgaļu vārds „*čūļi*” jeb *čyūļi*” – tā latgaļi kopš laika gala ir saukuši latviešus. Ko šis vārds nozīmē, to vairs nezina ne latvieši, ne paši latgaļi. Zināms vienīgi, ka tam ir negatīva nokrāsa – latgalis to parasti izsaka dūsmās: *valna čyūļs!* Ne no latviešu un leišu, ne krievu vai latgaļu valodu pozīcijām vārda *čūļi* - *čyūļi* etimoloģiju izskaidrot nav iespējams⁶⁹. Taču Sanskritā ir visai pārliecinoši vārdu „*čūļi*, *čūļisks*” fonētiski un semantiski analogi, kas ļauj izteikt dažas hipotēzes. Pirmkārt, Sanskrita adjektīvs शूलि *śūli*⁷⁰ nozīmē ‘bruņoti ar šķēpiem’; substantīvs शूल

⁶⁸ Sanskritā ir arī ar arāja semantiku saistītas formas, piemēram, verbs हलति *halati* - “art”, kuras morfēmu “lat-” satur, tā sakot, gatava veidā. Tādēļ senkrievu hronikās atrodama etnonīma *летьгола*, *латыгола* sacerētājiem bija, no kā pašpikot.

⁶⁹ Valodniece I.Sperga sacerējusi savu versiju: apzīmējums „*čūļi*” esot parādījies Latvijas laikā un attiecināts tikai uz neticīgajiem latviešiem, tas ir, nekatoļiem. Lai gan pati netiek gudra, kāpēc tādā gadījumā šo vārdu zina arī Sibīrijas latgaļi, kas no Vitebskas guberņas izeļojuši pirms Latvijas dibināšanas (Sperga, 2011.)

⁷⁰ Ar *ś* apzīmēto Sanskrita skaņu izrunā apmēram pa vidu starp latvisko mīkstināto *š* un mīkstināto *č*, tāpēc fonētiska atbilstība ir gandrīz simtprocentīga.

śūla nozīmē ‘šķēps, pīķis’, bet substantīvs *शूलिन् śūlin* - ‘šķēpnesis’. Ja atceramies, ka latgaļi bija arāji - zemkopji un karot nemīlēja; ja ticam Indriķa Livonijas hronikai, ka latgaļiem nemitīgi uzbrukuši bandītiski noskaņotie *lethones* (hronikas tulkojumos tos pieņemts saukt par leišiem, kas ir tikai puse patiesības; acīmredzot tie bija taisni tā leišu daļa, kuri jau toreiz bija čuūļi – nākamie latvji), kuri pie latgaļiem sirojumos nāca bruņoti ar šķēpiem un nesa līdzi sāpes, bēdas un nāvi, tad šāds skaidrojums kļūst visai loģisks. To vēlreiz apstiprina Sanskrits: substantīvs *शूल śūla* nozīmē arī ‘sāpes, bēdas, nāve’. Ja tas ir tā, tad latgaļu negatīvā attieksme pret *čyūlim* kļūst motivēta un saprotama, jo izrādās iešūta dziļi tautas vēsturiskajā atmiņā.

Šis fakts izgaismo idiomas *valna čyūls* etimoloģiju, taču pagaidām neizskaidro kastas [latva] semantiku. Tādēļ iesim tālāk! Sanskritā ir substantīvs *शूलिक śūlika*, kas no fonētikas viedokļa, kā redzam, praktiski neatšķiras no latgaliskā adjektīva *čūliska* – ‘latviska’, bet nozīmē - ‘bastards, kšatrija un neprecētas šudru sievietes dēls’ vai arī ‘bramina un šudru sievietes ārļaulības dēls’ - bastards. Kā jums tas patīk? Visai viennozīmīga norāde uz kastas „latva” specifiku: tā ir bastardu kasta⁷¹! Ja kāds šo faktu vēlas skaidrot ar nejaušu sagadīšanos, tad dosimies tālāk: tas nebūt nav vienīgais!

VAGARS – LATVIEŠA SINONĪMS

Nākamo pierādījumu tam, ka kasta [latva] jeb *latvji* nozīmē „bastardi”, sniedz latgaļu-latviešu vārds „vagars”. Latviskās vārdnīcas izliekas nezinām, ka latgaļu valodā vagars vienmēr ir bijis vārdu „čuūļš” un „latvietis” sinonīms. Savādāk nemaz arī nevarēja būt, jo vagari, stārsti un muižu pārvaldnieki, pagastu vecākie un skrīveri, kolhozu priekšsēdētāji un ciema padomju vadītāji Latgalē vienmēr ir bijuši no Rīgas un citiem Latvijas novadiem atbraukušie čuūļi. Bet tagad uzšķirsim Sanskrita vārdnīcu: fonētiski ļoti līdzīgais substantīvs *वागुर vāgura* nozīmē ‘vaišjas un *venī* dēls’.

Vaišja, kā zināms, pēc braminiem un kšatrijiem bija trešās - zemes īpašnieku kastas pārstāvis. Savukārt, vārdu [*venī*] vārdnīcas tulko kā ‘jauktene’ vai ‘sieviete ar sapītiem matiem’. Pēdējā nozīme bez speciālām zināšanām var būt ne visai saprotama. Taču, ja zinām, ka tādas vēdiskās zinātnes kā *Nimitta-joga*⁷² *Samudrika-šāstra*⁷³ bizē sapītus vai atpakaļ atsietus matus

⁷¹ Proporcioniāli tā tomēr ir visai mazskaitlīga, tādēļ čuūļiem, kuri Latvijā sagrābuši varu, vienmēr ir bijis svarīgi noslēpties aiz tautas - sevišķi latgaļu - muguras. Šajā nolūkā vajadzēja panākt, lai visi sevi sauktu par latviešiem. Ar šo mērķi, cita starpā, ik pa laikam tiek sacerētas un palaistas tautā arī tādas dziesmiņas, kā „Latvieši mēs visi esam, hei laili laili...” Nē, bastarda izdzimteni, latvieši mēs visi neesam gan! Mēs esam krietni mānīti, tas tiesa, bet latvieši – ne!

⁷² *Nimitta-joga* jeb *Šakuna-šāstra* – vēdiska zinātne par zīmēm un pazīmēm, kas ļauj nolasīt informāciju no parādībām, notikumiem, procesiem, kā arī no priekšmetiem un cilvēkiem ap mums. Viens no avotiem - traktāts „Prašna-Tantra” jeb horārā astrolo-

uz sievietes galvas tulko kā „sieviete gatava darbam”, tad viss nostājas savās vietās. Tas ir ļoti precīzs novērojums. Ja sieviete, piemēram, ir gatava seksam, tad parasti viņai „matiņi nav kārtībā”, kā dziedāja Edgars Liepiņš. Tātad sapīti mati ir viennozīmīga norāde uz sievieti no darba tautas, līdz ar to vēlreiz apstiprinot nule atklāto īpašās kastas [laṭva] etimoloģiju: *latva*, *latvis* nozīmē – ‘bastards’. Turklāt vārda „vagars” etimoloģija pilnīgi sakrīt ar vārda „čyūliskis” etimoloģiju. Ja kāds vēlas tās visas dēvēt par nejaušām sakrītībām – vai nejaušību nav tā kā drusciņ par daudz? Varbūt to mums tomēr nāksies atzīt par *latva* etnoģenēzes formulu? To apstiprinās arī vēsturnieki, kuru rīcībā ir pietiekami ziņu par vācu un zviedru baronu (kšatriju) un kristīgo garīdznieku (braminu) un viņu istabeņu – zemgaļu, lībiešu un latgaļu sieviešu ārļaulības sakariem. Bez Baltijas augstmaņu neoficiālajiem mīlaspriekiem ar viņu kalponēm feodālajā likumdošanā daudzus gadsimtus pastāvēja oficiāli nostiprinātas „pirmās nakts tiesības”, kuras Livonijā atcēla tikai Pēteris Pirmais XVIII gadsimtā. Šāda vaislas darba rezultātā bastardi – čuūļi un vagari starp Livonijas tautām neapšaubāmi bija pietiekami daudzskaitlīga parādība un pilnīgi varēja veidot atsevišķu sabiedrības slāni jeb kastu.

„Pirmās nakts tiesību” un no tām izrietošā bastardisma tēma ir ļoti kuteļīga. Ne tikai latviešu, bet arī Rietumu historiogrāfijā tā ir maz pētīta un jūdu kristīgās divkosības garā parasti tiek pasniegta kā kaut kas mazsvarīgs, tā sakot, ja nu tur kaut kas arī bija – nav liela muiža. Dzīvnieku un augu selekcionāri gan tā neuzskata. Jo ir zinātniski pierādījuši, ka sugu un šķirņu krustošanas rezultātā ir iespējams iegūt hibridus ar pilnīgi jaunām, tajā skaitā, ar iepriekš prognozētām īpašībām. Zoologi un veterināri zina, ka sugas īpašību saglabāšanai sugas tīrība ir obligāts priekšnosacījums. Savukārt, to, ka uz cilvēkiem viss augstākminētais neattiektos, nav pierādījis neviens. Šīs tēmas pētīšana oficiālajā zinātnē pie mums ir aizliegta taisni tāpēc, ka tas ir latviešu etnoģēzes jautājumu jautājums. Arī par eigēniku runāt un rakstīt ir aizliegts tieši tādēļ, ka tā reāli tiek praktizēta jau daudzus gadsimtus.

Ka muižnieki, zemes īpašnieki, kas baltiski-latviskā izpratnē ir tie paši vaišjas, savu īpašumu pārvaldīšanu uzticēja saviem bandubērniem – bastardiem, tas bija vairāk nekā loģiski no daudziem viedokļiem. Livonijā šādu pēcnācēju muižnieks parasti neatzina par savu mantinieku, un tāds bērns auga

ģija (no lat. *hora* – ‘stunda’; burtiski: šībrīža astroloģija, kur horoskops tiek sastādīts uz jautājuma uzdošanas brīdi) - viena no trim vēdiskās astroloģijas zinātnes Džojotiņas novirzieniem, līdztekus Džatakai (pareģojošā astroloģija) un Muhurtai (pareizas izvēles astroloģija).

⁷³ Samudrika-šāstra ir vēdiska zinātne, kas pēta zīmes uz cilvēka ķermeņa. Sanskritā substantīvs शास्त्र *śāstra* nozīmē ‘zinātnisks traktāts, manuskripts, zinātne, zinātnes nozare’, bet adjektīvs सामुद्रिक *sāmudrika* ‘tāds, kas attiecas uz zīmēm uz ķermeņa’. Samudrika-šāstra ietver sevī Mukha-Samudriku (zīmes uz sejas), Hasta-Samudriku (zīmes uz rokām) un Pada-Samudriku (zīmes uz kāju pēdām).

nevis kungu namā, bet stallī un ķēķī, taču tēva jūtas mudināja muižnieku parūpēties par šāda dēla karjeru. Tiesa, atšķirībā no pārējās Krievijas⁷⁴ Livonijā muižnieka tēva mīlestība bija ciniski savtīga. Tādējādi viņi nodrošināja sev īpaši uzticamus vergus, kurus uz kunga mantas sargāšanu mudināja ne tikai mantkārība un atalgojums, bet arī asinsbalss. Patiesībā „pirmās nakts tiesību” institūts bija mūsdienu Rīgas Zviedru augstskolas prototips: tā zviedru un vācu muižnieki gatavoja savam biznesam vidējā ranga vadītājus jeb menedžerus, kurus tolaik atbilstoši viņu izcelsmei sauca par vagariem.

Atšķirībā no likumīgajiem bērniem, kuriem bagāta un bezrūpīga dzīve pienācās par velti, bastardiem to vajadzēja nopelnīt, darot melno darbu, līdz kuram „augstdzimušie” bērni nevēlējās nolaisties. Vagara darbs ir bendes vai miesnieka darbam rada. Bez tā nav nodrošināma valdošās šķiras labklājība, taču valdošās šķiras pārstāvji to darīt nevēlas, jo tas ir nepatīkams un tā veikšanai nepieciešama īpaša – deformēta apziņa. Vēdiskajā kultūrā miesnieki, lopkāvēji, gaļas izstrādātāji, ādmiņi piederēja pie pāriju jeb neaizskaramo kastas, ar kuru pārējās kastas ne tikvien neradojās, bet arī pie rokas nesveicinājās. Pārijs (miesnieks) vai dhobijs (veļas mazgātājs) un vagars, uzraugs dara vienlīdz melnu darbu. Tikai pirmajiem tas ir fizisks darbs, bet pēdējie ir melnā organizatoriskā darba darītāji: uzraudzītāji, bez saules strādinātāji, sodītāji⁷⁵. Tādēļ pēdējie vienmēr ir tikuši nesalīdzināmi labāk apmaksāti, taču arī nicināti – tāpat kā pāriji - no visām kārtām. Līdz ar to *latvji* – *vagari*, *čūliki* savas bastardības dēļ jutās vienlīdz piederīgi tiklab zemniecībai, kā muižniecībai, un tajā pašā laikā vienlīdz izstumti no visiem slāņiem. Šis nepārvaramais sociālais un psiholoģiskais duālisms, protams, nevarēja nerādīt viņu psihē permanentu stresu. Rezultātā latvja-vagara raksturā neizbēgami veidojās īpatnējas rakstura īpašības, bet apziņā – specifiska pasaules uztvere, naidis pret šī sava nožēlojamā stāvokļa īstajiem vaininiekiem un vienlaicīgi – suniska gatavība viņiem kalpot. Atriebjoties par to, šie vācu un zviedru bastardi XIX gadsimta vidū pasludināja savus tēvus par „latvju tautas mūžsenajiem ienaidniekiem”; viņu dēli 1905.gadā norganizēja savu vectēvu

⁷⁴ Krievijas impērijā oficiāls likums par bastardu tiesību aizsardzību parādījās 1902.gadā. Taču praksē katrā atsevišķā gadījumā bastarda tiesības un likteni noteica subjektīvi apstākļi. Piemēram, viduslaiku Eiropā muižnieku bandubērni arī mantoja tēva ģērboni tikai tā spoguļattēlā – kur šķērslenta gāja no kreisās uz labo pusi. Krievija bija izveidojusies tradīcija dot bastardiem tēva uzvārdu tā saisinātā formā, piemēram, grāfa Voroncova bastardi saņēma uzvārdu Roncovi; Aleksandra Dolgorokova ārļaulības dēls kļuva par Rukinu; Katrīnas II un Grigorija Potjomkina meita dabūja uzvārdu Tjomkina u.tml. Šāda norāde uz radniecību bastarda karjerai faktiski bija vēl nozīmīgāka, nekā Eiropas augstmaņu „kreisie” ģērboņi, ko viņi dāvāja saviem ārļaulības bērniem.

⁷⁵ Kā uzskata latviešu Vikipēdija, dzimtbūšanas laikā vagars esot bijis muižnieka iecelts pagasta vecākais Livonijā, ar tiesībām piespriest dzimtcilvēkiem miesas sodus; XIX-XX gadsimtā - muižas kalpu un algādžu uzraugs, kurš organizēja darbus un uzraudzīja to izpildi.

un pusbrāļu muižu dedzināšanu, bet mazmazbērnus paauzde pēc 40 gadiem izdzina savus asinsradniekus no Latvijas pavisam.

Tiem pasaulē izdzītajiem latgaļiem, zemgaļiem, līviem, kuri šodien Rietumos strādā par jūdu anglo-sakšu sulaiņiem, kā arī Latvijā vēl palikušajiem, kuri tepat velk savu nožēlojamo eksistenci, bet tomēr naivi un ietiepīgi dēvē sevi par latviešiem, der zināt, ka t.s. latvisko atmodu sarīkoja gandrīz vienīgi vagari: latvju dainu vācējs Krišjānis Barons – vagara dēls; jaunlatvietis Juris Alunāns un viņa brālis Indriķis - muižas nomnieka jeb vagara dēli (par latviešu teātra tēvu dēvētais Ādolfs Alunāns bija viņu trešā brāļa Pētera dēls); žurnāla "Mājas Viesis" dibinātājs (1856) Ansis Leitāns – muižas pārvaldnieka - vagara dēls; Rīgas Latviešu biedrības (RLB) dibinātājs un pirmais priekšnieks Bernhards Dīriķis un viņa brālis Andrejs Dīriķis – muižas nomnieka - vagara dēli; vēl viens RLB dibinātājs un priekšnieks Rihards Tomsons - vagara dēls; ērģelnieks, koru organizētājs Jānis Cimze – vagara dēls; Latvijas himnas autors Kārlis Baumanis – pusmuižas nomnieka jeb vagara dēls; dzejnieks Jānis Pliekšāns (Rainis) – pusmuižas nomnieka jeb vagara dēls u.t.jpr. Vai daudz vēl ir tādu "latvju modinātāju", kurus es te nenosaucu? Un izdarīja viņi to vienīgā iemesla dēļ – atriebjoties saviem tēviem par to, ka tie viņus mantojuma tiesībās nepielīdzināja likumīgajiem bērniem. Ja būtu pielīdzinājuši – nebūtu nekādas jaunlatviešu kustības un nekādas latvju atmodas.

Latvijas pasludināšanu pēc pusgadsimta sagatavoja un realizēja par liel-saimniekiem legalizējušos vagaru bērni, kā arī tādi „latvieši”, kuriem māte bija vāciete, tēvs – zobārsts.

Tie ir fakti! Padomju laikā viņu pēcteči tos vēl kaunīgi slēpa, tagad – atklāti lepojas ar savu bastardiski-vagarisko izcelsmi. Tātad jēdzieni "latvju atmoda" un "jaunlatvieši" neatpoguļo vēsturisko patiesību un maldina Latvijas skolu jaunatni. Aicinu Izglītības ministriju atjaunot skolu mācību grāmatās Latvijas vēstures terminoloģisko precizitāti un turpmāk lietot jēdzienus "vagaru atmoda" vai "bastardu atmoda" un jaunlatviešu nosaukumu kā neatbilstošu aizstāt ar jēdzieniem - "jaunvagari" vai "jaunbastardi".

NEIZNĪDĒJAMĀS KĀRKLUVĀCIĒŠA ĢĒNS

Latvieti, kurš šodien nespēj identificēt sevi ne par latgali, ne zemgali, ne līvu vai krievu, vai vācieti, vai piederīgu pie kādas citas vēsturiski atpazīstamas nācijas, neglābjami plosa vismaz divas antagoniskas stihijas: mātes - zemnieces un tēva - kunga asinsbaltis. Šāda cilvēka apziņā, neatkarīgi no tā, vai viņš pats to apzinās, vai nē, valda permanents duālisms. No šī viedokļa ne tikvien latvieši kā tauta, bet arī katrs latvietis atsevišķi ir tipiska himēra, kuras apziņā ir savienotas nesavienojamas pasaules uzskatu sistēmas, savstarpēji izslēdzošās – kunga un verga - morāli ētiskās un tikumiskās koncepcijas. Rezultātā šāds cilvēks patstāvīgi nespēj realizēt ne vienu no šīm koncepcijām. Viņš dzīvē instinktīvi meklē savu kungu un tiecas to atdarināt. Lai

atceramies kaut vai tik nožēlojamu un tik unikāli latvisku XIX gadsimta parādību kā kārkluvācietība⁷⁶, par kādu pie citām tautām nav gadījies pat dzirdēt⁷⁷. Toties no šāda cilvēka iznāk gan strādīgs un iztapīgs sulainis, kučieris-Sutka (latvieša čaklums⁷⁸ Rietumu pasaulē jau ir atzīts „brends”), gan uzraugs, vagars, ideāls zaldāts, čekists - arī šīs latvieša īpašības, diemžēl, ir pasaulē pazīstams „brends”, sevišķi uz austrumiem no Latvijas. (Китайцев & Мишин, 2007.) Tāda subjekta apziņā iespējams viegli „ielādēt” jebkuru zombējošu programmu vai ideoloģiju, jo viņam nav sava morāli ētiskā *firewall* filtra, bet pastāv tikai viens likums: saimnieka griba, kunga (koman-diera) pavēle. Neatkarīgi no tā, vai latvietis strādā par čekistu marksistiskajā Krievijā, vai mūsdienu Latvijā caur bāriņtiesām nolaupa bērņus.

⁷⁶ Par „kārkluvācietiem” XIX gadsimtā sauca latviešus, kuri dzīvē nedaudz izsitoties uz augšu, sabiedrībā tiecās demonstrēt nicinājumu pret saviem tautas brāļiem, visādi uzsvērdami, ka viņi paši vairs neesot latvieši, bet nu jau – vācieši. Šajā nolūkā viņi savus latviskos uzvārdus laboja pēc vācu „modes” - sauca sevi par Kārklīngiem, Bērzingiem, Krūmīngiem. Kā „Latviešu tautas piedzīvojums” rakstīja U.Ģermanis: pilsētās daudzi latvieši, iemācījušies „buldurēt vāciski”, tēloja vācu „birģelus” jeb namniekus un sagrozīja savus uzvārdus, lai tie izklausītos vāciski. Tie bija tā sauktie „kaunīgie latvieši”, „kārkluvācietis” vai „puskoka lēcēji”.

Parādība bija tik masveidīga, ka to apkaroja pat jaunlatvieši. Tiesa gan, ar utilitāru mērķi. Viņu mazonizētajās galvās ap to laiku jau bija noformējušies veikla ideja, kā no šī citādi nederīgā etniskā materiāla uztaisīt gešefi jeb, latviski runājot, biznesu. Šajā nolūkā viņi ņēma un pasludināja latviešus par vietējībā „izredzētu tautu”. Varbūt ne tik izredzētu, kā visiem zināmā „visizredzētākā”, bet taisni pēc tās pašas receptes. Tiklīdz šī ideoloģiskā nostādne pārņēma latviešu prātus, viņi tūdaļ sāka nīst vāciešus un visu vācisko tikpat dedzīgi, kā vakar bija tiekušies būt par vāciešiem. Tādējādi, idejas autori ar nelieliem finansu un dzīvā spēka ieguldījumiem vienas paaudzes laikā ieguva tieši to pašu rezultātu, ko savulaik senēģiptiešu priesteri: veselu armiju nedomājošu biorobotu, ar kuru rokām Krievijai atņemtajās vāciskajās un latgaliskajās teritorijās XX gadsimta sākumā izveidoja firmu ar nosaukumu „Latvija”.

Gudru politiehnologu mērķtiecīgi kultivēts, šis latvieša naidis noveda tiktāl, ka XX gadsimta 30-jos gados vācieši no Latvijas, kā zināms, vispār tika izdzīti burtiskā nozīmē. XIX - XX gadsimtā tieši bastarda naidis kompensēja latvieša bastarda mazvērtības kompleksu, ļāva uzlūkot sevi par līdzvērtīgu vāciem un uzturēja latvieša nacionālo pašapziņu. Latviskajā nacionālismā nekad nav bijis nekā konstruktīva. Tas vienmēr ir barojies tikai no naida: pret vāciem, pret krieviem, pret latgaļiem. Latvietis izčākst kā sapuvusi sēne, ja viņam nav ko nīst.

Padomju laikā šie paši latvieši – vācu nīdēju bērni un kārkluvācietu mazbērni ar suņa padevību skatījās Maskavas virzienā lai, stundā X saņemot no Amerikas komandu „cui!”, padevību momentā nomainītu pret naidu. Bet ģermāņiem, kurus viņi vēl nesen sauca par mūžsenajiem ienaidniekiem, atkal sāktu skatīties mutē. Verdžiskums ir neārstējama slimība un tiek nodota ar ģēniem.

⁷⁷ Izņemot žīdus, bet tie nav tauta. Žīdi ir sekta.

⁷⁸ R.Blaumanis savam literārajam varonim šādu vārdu gan jau neizdomāja pats, bet kaut kur noklausījās. To aplicina arī Sanskrits, kurā ir adjektīvs सुतुक *sutuka* ar ļoti līdzīgu nozīmi ‘izpildīgs; tāds, kurš dara ātri’.

Šīs apziņas īpašības latvietim acīmredzot no tēva – teitoņa. Paši vācieši tās krāšņi nodemonstrēja II Pasaules kara laikā: „Es pats nedomāju. Es pildīju fīrera pavēli.” Vāci, kā zināms, ir taisni tāda pati himēra, kas izveidota, sakausējot vienā tautā un līdz ar to iznīcinot daudzas citas tautas un valodas. Tikai tas tika izdarīts par dažiem gadsimtiem agrāk, nekā pie latviešiem.

Mūsdienās, starp citu, izejot caur 6-7 paaudzēm, kārkļu vācieša ģēns latvieša dvēselē ir tikpat dzīvs kā XIX gadsimtā. Kā ir novērojusi valodniece un rakstniece I.Sperga, latviešiem jau „ir kauns no sevis un savas vecmāmiņas laukos” (Sperga, 2011). Un viņi suņa acīm skatās uz Rietumiem. Tikai tagad latvieša pielūgsmes objekts ir anglosakši (Latkovskis, 2011). Mēdijos jau parādās jēdziens „kārkļu angļi” (DELFI Aculiecinieks, 2012).

Latvieša - vagara vārda etimoloģiju apstiprina vēl divas Sanskrita leksēmas - fonētiski ļoti līdzīgais substantīvs वागर *vāgara*, kas nozīmē ‘vilks’, un adjektīvs वागारु *vāgāru*, kas nozīmē ‘krāpnieks, viltnieks, solījuma laužējs, ticības pārkāpējs’. Atkal viss loģiski: kas atliek tādām deetnizētām Frankenšteina izdzimtenim, kuram, tēlaini runājot, vienā kājā vīze, otrā – zirga nags?⁷⁹ Skaidrs, ka viņš, nespēdams iekļauties nevienā etnosā, nīdīs un krāps abas puses. Tikai viņāko – ar pazemošanu, stiprāko – ar glumu pielīšanu.

Tiem, kas sevi līdz šim uzskatīja par „zilasiņu latviešiem”, šie atklājumi droši vien nebūs diez ko glaimojoši. Bet to jau nesaku es – to saka Sanskrita un pārējo valodu vārdnīcas.

Toties tas izskaidro, no kurienes latvietim nāk viņa nožēlojamais pataloģiskais mankurtisms attiecībā uz latgaļiem un tiem saviem latviešiem, kuri sociālajā hierarhijā izrādījušies uz zemākas pakāpes; no kurienes pret krieviem un visu krievisko latvietim ceļas viņa dzīvnieciskais, bez psihiatra palīdzības neizskaidrojama naidis, kas šodien plūst kā vēmekļi no latviskajiem masu mēdijiem un tribīnēm; no kurienes latviešu suniskā uz pakaļkājām staigāšana katra hermofrodītiska anglosakša priekšā.

Ne velti latvieša – vagara tēls tautas folklorā iemūžināts mīklas veidā: kas savai sugai kož, svešai - kājas laiza.

⁷⁹ Doktors Frankenšteins ir angļu rakstnieces Mērijas Šellijas (*Mary Shelley*, 1797-1851) gotiskā romāna "Frankenšteins jeb Modernais Prometejs" (*Frankenstein, or The Modern Prometheus*, 1818) literārais personāžs.

Saskaņā ar sižetu medicīnas studentam, topošajam zinātniekam Viktoram Frankenšteinam izdodas no dažādu liķu daļām sašūt jaunu cilvēka ķermeni un to atdzīvināt. Iznāca monstrs, kuram romānā nemaz nav vārda, tāpēc to arī sauc tā radītāja vārdā par Frankenšteinu.

Šellijas oriģinālā ideja bija par to, ka šāda zinātne ir ne tikvien bezjēdzīga, bet arī bīstama, jo rezultātā iznāca briesmonis, kurš nogalināja ikvienu, ko sastapa, un neganti mocījās pats, nesaprazdams, kas viņš tāds ir, jo viņa apziņu plostīja daudzās savstarpēji nesaderīgās to cilvēku personības, no kuru ķermeņu fragmentiem viņš bija sašūts. Tādējādi Frankenšteins ir gan mūsdienu tēla veidā izteiktas sengrieķu himēras piemērs, gan Ļeva Gumiļova Passionārajā etnoģenēzes teorijā ieviestā etniskā jēdziena „himēra” ilustrācija.

LATVIEŠU ELITES BASTARDA KOMPLEKSS

Latviešu politiskā un kultūras elite labi apzinās savu bastarda kompleksu. To apliecina latviešu literāti un teatrāļi, kuri refrēniski atgriežas pie šīs tēmas vismaz reizi pārdesmit gados, taču nevis ar jaunu tēmas traktējumu, kā tas māksliniekiem pienāktos, bet gan ar jaunas vārda “bastards” semantikas uztiempumu, kas nemaz nav viņu darīšana. Latviešu dramaturgi un scenāristi vārdu “bastards” ikreiz lieto nevis tajā nozīmē, kā to saprot visas pasaules skaidrojošās vārdnīcas, bet gan kaut kā pa savam – latviski!

Tipiski piemēri: pagājušā gadsimta 70/80. gados toreizējā Rīgas Jaunatnes teātrī bija iestudēta P.Pētersona luga “Bastards”, bet pirms pāris gadiem mēdiji ziņoja, ka režisors V.Brasla un scenārists A. Lapiņš taisot spēlfilmu “Bastards” pēc G. Jankovska romānu *Sōla*, *Pār Trentu kāpj migla* un *Balsis aiz tumsas* motīviem (vai ir jau uztaisījuši, neizdevās noskaidrot).

Ikvienam, kurš ir lasījis G.Jankovska romānus, Lapiņa un Braslas izvēlētais virsraksts var radīt neizpratni: pats autors savus varoņus par bastardiem neuzskatīja. G.Jankovska literārais varonis ir latviešu leģionārs, kurš pēc II Pasaules kara palicis Rietumos. Mājās atgriezties viņš nevar, jo te valda padomju vara, pret kuru viņš tika karojis ar ieročiem rokās un kura viņu par to neglābjami represēs. Snobiskajā Anglijā viņš jūtas nevajadzīgs tikai tādēļ, ka ir beztiesisks emigrants, svešinieks. Un nekāda cita iemesla dēļ! Tātad G.Jankovska sacerējumu interpretiem bija kāds īpašs subjektīvs iemesls, kas viņus pamudināja latviešu bēgļu izstumtībā no Rietumu sabiedrības nepamatoti saskatīt paralēles ar bastarda izstumtību, kam ir principiāli atšķirīgi cēloņi. Jebkurā vārdnīcā iespējams izlasīt, ka bastards ir izdzimtenis, kas tīrasiņu tēvam piedzimis nosodāmu dzimumsakaru rezultātā ar jaukteni vai zemākas kastas pārstāvi. Šo cēloni bastards nekādi nevar novērst. Latviešu, lietuviešu u.c. baltslāvu emigrantus rietumu sabiedrība sākotnēji nepieņēma tikai tādēļ, ka viņi bija svešinieki un neprata vietējo valodu. Apgūstot mītneszemes valodu un likumus, viņi tur pa lielākai daļai, kā mēs zinām, lieliski iekārtojās. Kādēļ filmas veidotājiem bastarda jēdzienu vajadzēja papildīt ar kļūdainu, nepatiesu semantiku? Vai tiešām viņi nav vīžojuši ielūkoties svešvārdu vārdnīcā un izlasīt vārda “bastards” nozīmi?

Vēl jocīgāks savulaik bija P.Pētersona lugas “Bastards” iestudējums. Tās autors bija kultūras nomenklatūras darbinieks - teātra administrators, režisors, dramaturgs, dzejnieks, RLB direktors un kas tik vēl ne. Viņš pats to lugu tika sarakstījis rīmēs, pats iestudējis un pats vien pa lielākai daļai arī “baudīja”, jo skatītāji gāja no zāles laukā. Tas gabals patiešām nebija baudāms ne drukātā, ne skatuviskā veidā, jo sastāvēja no bezgalīgiem prātojumiem brehtiski-sartriskas bufonādes garā. Tikai Brehta vai Sartra personāžu absurdo runu un darbību rezultātā skatītāja apziņā parasti veidojas kāda reāla, aktuāla atziņa, izkristalizējas oriģināla, loģiska un saprotama doma, bet Pētersona sacerējumā viņa personāžu - ne ta zinātnieku, ne ta mākslinieku – prātojumu rezultātā neizkristalizējās nekas. Tāpēc patstāvīgi domājošie

skatītāji pēc pirmā cēliena gāja prom. Bet neatnākt uz izrādi arī bija neiespējami, jo visa latviskā prese un kritika ar to nēsājās kā suns ar kaulu, te aprakdama sētmalē, te atkal izrakdama: “Ak vai, ak vai, Pētersona “Bastards”! Vai tad jūs vēl neesat redzējis?” Ja atmiņa mani neviļ, tā pat tika nominēta par sezonas labāko izrādi. Visu šo ambrāžu iespējams izskaidrot tikai ar vienu: līdzīgi kā A.Lapiņa un V.Braslas filmā, tas bija kārtējais mēģinājums uztiept sabiedrībai jaunu vārda “bastards” semantiku. Nekā citādi vārda “bastards” lietošana P.Pētersona lugā nav ataisnota. Tur nav ne viena bastarda, un par bastardu dēvētais literārais varonis absolūti neatbilst šim jēdzienam⁸⁰. Pētersonam bastards vispār bija sieviete, uz ko tāds apzīmējums vēsturiski pavisam netiek attiecināts.⁸¹ Vai to var izskaidrot ar autora ignoranci – ka Pētersons vienkārši nesaprata internacionālisma “bastards” nozīmi? Kaut kā negribas ticēt. Daudz reālistiskāks šķiet skaidrojums, ka latviešu “mafija” tā mēģināja manipulēt ar sabiedrības apziņu. Kādā virzienā?

No bioloģiskā viedokļa bastards ir izdzimtenis - tāds, kurš piedzimis ārpus dzimtas un likuma. Tātad bastardu sabiedrība nepieņem viņa izcelsmes dēļ⁸². Paļaujoties vienīgi uz Rietumu etimologu versijām, šāda sabiedrības

⁸⁰ Oficiālā Rietumu valodniecība bastarda vārdu atvasina vai nu no proto-ģermāņu **banstiz*, vai arī senfranču *bastard* (mūsdienu franču: *bâtard*) - 'jauktenis; augstmaņa ārlaulības bērns no ne-sievas' un tādā garā. Senģermāņu **banstiz* esot nozīmējis kūti, šķūni vai klēti, tātad bastardēns esot ticis ieņemts kādā no šīm būvēm, tāpēc tā arī nosaukts. Un taisni tas liecinot par viņa "zemu izcelsmi".

⁸¹ Fraču un angļu lingvisti, skaidrojot vārda „bastards” etimoloģiju, demonstrē vēl krāšņāku fantāziju. Kā raksta Duglasa Harpera *Online Etymology Dictionary*, vārds *bastard* esot cēlies no franču *fils de bast*. "Bast" gan franču, gan angļu valodās nozīmē šķiedrainu materiālu, ko iegūst no džutas, kaņepēm, liniem un izmanto virvju, pinumu ražošanai. Tātad *fils de bast* burtiski jātulko kā 'virvju vai pinumu dēļ'. Loģika apšaubāma. Taču *Online Etymology* atrod izeju: patiesībā tas angļiski esot jātulko kā *packsaddle son*, tātad - 'sedlu dēļ'! Vai re, ko? Harpers mums piedāvā iztēloties no kaņepju virvēm un pinumiem taisītus sedlus. Neko ticamāku pat rupju zirga deķi iztēlo neuzbur. Bet *Online Etymology* taisni to no mums arī vajag: *packsaddle son* nozīmējot, ka bērns ticis ieņemts improvizētā gultā, par kādu ceļojuma laikā kalpojuši tādi striķu sedli. Ko tu neteiksi? Tā vien gribas pavaicāt tiem angļu-franču etimologiem: "Vai neesat provējuši ieņemt bastardu uz *Notre Dame de Paris* lustras? Un nosaukt par lustardu? Tā sakot, *fils de lustre* vai *fils de candélabre*! Tāda, lūk, mums ir tā Rietumu etimoloģijas zinātne!

⁸² Krievu (V. Daļa, S. Ožegova u.c.) vārdnīcas bastardu tulko kā *бастард* 'tīrasīņu tēva nelikumīgs ārlaulības bērns', *тумак, помесь* – 'jauktenis', *ублюдок* (no verba *«ублудити»*, *«блудити»*) – 'maukoties') - 'bandubērns' (no Sanskrita *बन्धुल bandhula* - 'bastards'), *выродок* – 'izdzimtenis'. Angļu vārdnīcas sniedz tādu pašu skaidrojumu, tikai sadzīvē angļu valodā runājošajās valstīs (paklausieties Holivudas filmas!) vārdam *bastard* vēl lielākā mērā nekā krievu valodā tiek akcentēta tieši tā sākotnējā nozīme, kam mūsdienās jau piemīt lamuvārda semantika – 'izdzimtenis, maukubērns'. Tikai latviešu vārdnīcās no bandubērna, izdzimtena nozīmēm nav ne miņas. Kā jūs domājat, kādēļ? Drīkst minēt trīs reizes.

attieksme var šķīst nepamatota un netaisnīga. Patiešām, ja jau *fils de bast* - ‘sedlu dēls’ savu personīgo īpašību ziņā ir tāds pats kā *fils du mariage* - ‘laulības dēls’, tad diskriminācija ir acīmredzma un grūti izskaidrojama. Taču Rietumu etimologi visdrīzāk gan melo kā bastardi. Daudz ticamāka bastarda vārda izcelsme ir no Sanskrita substantīva बस्त बास्ता - ‘mulķis’. Visiem suņu, kaķu, zirgu u.t.t. audzētājiem ir zināms, ka jauktenis, bastards ir neglābjami sliktāks, dumjāks par tīrasiņu eksemplāru. Nav šaubu, ka uz cilvēka bastardu viss teiktais attiecas vēl lielākā mērā. Tikai degradācija izpaužas ne tik daudz fizisko, cik specifisko garīgo, intelektuālo un psiholoģisko īpašību veidā. Šī ģenētiķu un selekcionāru informācija, lai arī netiek afišēta, tomēr izplatās arī plašākā sabiedrībā. Turklāt „kristieši mēs visi esam”, bet Bībelei pret bastardiem nostāja ir viennozīmīga: “Neviens bastards lai nenāk Tā Kunga draudzē, pat arī viņa desmitā paaudze lai nenāk Tā Kunga draudzē” (5.Mozus 23:3). Tāpēc, lai ko tās angažētās vārdnīcas rakstītu, sabiedrībai kopumā nav šaubu par to, ka bastards ir kaut kas sliktis un kā tāds sabiedrības negatīvo attieksmi saņem pelnīti.

Tagad pieņemsim, ka starp latviešiem uzrodas kāds gudrinieks, kurš pašķirsta M.Monjē –Viljamsa vai O.Betlingka Sanskrita vārdnīcu, atrod gan [*latva*], gan [*bašta*], gan [*vāgāru*] nozīmes un saprot visu to, ko mēs nule noskaidrojām. Saprot arī to, ka mūžīgi sveci zem pūra noturēt neizdosies – agri vai vēlū kāds „atkodīs”, ka vārdi *latvis* un *bastards* ir sinonīmi. Tas it nemaz nenāks par labu latvieša „gaišajam” tēlam. Ko darīt? Vajag savlaicīgi iepotēt sabiedrībai citu – pozitīvu vārda „bastards” semantiku. Piekrīti, šādā kontekstā tā ir ļoti prātīga ideja. G.Jankovska varoņi ir drosmīgi, fiziski spēcīgi, dzīves rūdīti vīrieši, turklāt - gudri, ar bagātu iekšējo pasauli. Visu šo īpašību dēļ viņiem laiku pa laikam uz sienaugšas atdodas kāda angļu aristokrāte. Ja V.Braslas inscenējums izrādīsies talantīgs, to noskatīsies daudzi, un pēc pusgadsimta Rīgas kinostudijas filmas „Vella kalpi” rimeikā O.Dreģes Anna un I.Andriņas Cecīlija vairs negribēs, lai viņas „parauj velli”, bet lūgsies: ”Dievs, atdod mani bastardam!” Jo bastards sabiedrības apziņā būs padarīts par latviešu Indianu Džonsu vai Džeimsu Bondu.

P.Pētersonam bastarda tēls vispār bija jauns priekšnieks, kurš nāca vecā priekšnieka vietā ar vecā noliegumu, jaunām idejām, un taisni šī iemesla dēļ viņu nevēlējās pieņemt stagnācijā nogrimusī kolektīva daļa. Tātad te bastards pie visa klāt bija vēl arī pozitīvo pārmaiņu nesējs – gandrīz vai “*wind of change*”⁸³, kas tā laika valdošās ideoloģijas gaismā bija absolūti pozitīvs tēls. Bet par mulķīgu un degradējušu tika tēlota konservatīvā sabiedrība, kura negribēja pieņemt “progresīvo bastardu”.

Tātad P.Pētersona izrādei un V.Braslas filmai ir kopējs uzdevums: panākt, lai tiem, kas vārdus “latvietis” un “bastards” dzirdēs pieminām blakus, vairs nerastos ar līdzšinējo vārda “bastards” semantiku saistītas negatīvas asociācijas. Abu šo sacerējumu slēptais mērķis ir veidot lasītāju un skatītāju apziņā

⁸³ Angļu: pārmaiņu vējš.

jaunu loģisku rindu: ja latvietis ir bastards, bet bastards - drosmīgs un vīrišķīgs cīnītājs pret regresīvo, savu laiku nodzīvojušo, tātad latvieši – bastardi ir lāga zēni, smuki un pozitīvi, ar kuriem vajag lepoties. Tā strādā neiro-lingvistiskā programmēšana.

Jautājums ir tikai par to, kurš būs tas tiesnesis un izlems, kas ir jaunais, progresīvais, tāpēc - kultivējama, bet kas – savu laiku nodzīvojušais un iznīcināmais. Latvieši un viņu saimnieki nešaubās par to, ka šie izredzētie ir tieši viņi. Ka tikai viņi paši vien ir tiesīgi izlemt, kura no apkārtējām tautām ir progresīva, tāpēc - tiesīga dzīvot uz šīs pasaules, bet kura – vairs ne. XX gadsimta sākumā latvieši nolēma, ka Krievija un krievi ir savu laiku nodzīvojuši un latviešu progresu traucējoši, tāpēc paņēma šautenes, aizgāja uz Krieviju un apšāva tur pāris miljonus krievu cilvēku. Citi latvieši tajā pašā laikā nolēma, ka pasaules civilizācijai vairs nav vajadzīga un ir traucējoša latgaļu (un pārējo rietumbaltu) tauta ar savu seno valodu. Tāpēc okupēja Latgali un sarīkoja tur latgaļu etnocīdu.

Feina filozofija, vai ne? Starp citu, latgaļu etnocīda projektu latvji bija iecerējuši pabeigt vēl XX gadsimta beigās, taču viņiem bišķiņ misējās. Tomēr arī sekmes ir ievērojamas. Totālā nacionālšovinistiskā propaganda vidusmēra latvieti šobrīd jau ir padarījusi par absolūtu zombiju, kurš sev par nelaimi ir pazaudējis ne vien labā un ļaunā atšķiršanas spēju, bet arī realitātes izjūtu. Latviešu mietpilsonis, kurš savā pagalmā kārts galā uzvilcis sarkanbalto karogu, visā nopietnībā domā, ka latviešiem šie noziegumi tiks norakstīti un viņiem par tiem nebūs jāatbild. ©18.04.2014-03.08.2015

Te izlaistas dažas lapas.
Здесь пропущены несколько страниц.
There are several pages skipped.
Es gibt mehrere Seiten fehlen.

Par grāmatas pilnas versijas iegādi – sk.:
Приобретение полной версии книги - см.:
Acquisition of the full version of the book - see:
Wie die Vollversion des Buches zu erhalten -
siehe:

<http://langala.lv>
<http://langala.mozello.lv>
e-mail:
Langala@inbox.lv

II daļa

Ceterum censeo Carthaginem delendam esse.
Marcus Porcius Cato⁸⁸

⁸⁸ Romiešu senators, rakstnieks, konsuls Markuss Porcijs Katons vecākais, 234.-149.p.m.ē., būdams seno Romas tikumu aizstāvis un nesamierināms Kartāgas ienaidnieks, jebkuru savu runu senātā esot beidzis ar šiem vārdiem, kas latīņu valodā nozīmē: „Bez tam, es pastāvu uz to, ka Kartāgai jātop sagrautai.”

Patlaban svarīgākais uzdevums ir pievērst Latvijas sabiedrības un pasaules valodniecības uzmanību latgaļu valodas pastāvēšanas faktam. Lai reizi par visām reizēm izbeigtu spriedelējumus par latgaļu valodu kā latviešu valodas dialektu, uzsāktu tās pētījumus no patstāvīgas valodas pozīcijām un radītu Latvijā juridiskus un ekonomiskus priekšnoteikumus šīs, iespējams, Eiropā visnenākās joprojām dzīvās indoeiropiešu valodas saglabāšanai un aizsardzībai.

Šāds uzdevums prasa, lai latgaļu etnocīda un latgaļu valodas iznīcināšanas problēma Latvijā tiktu izgaismota ne tikai no valodniecības, bet arī vēstures, globālpolitikas, juridiskā un citiem aspektiem, un tas neglābjami palielina grāmatas apjomu, kas nevar būt bezgalīgs. Tāpēc šīs latgaļu gramatikai veltītās sadaļas nepretendē uz latgaļu valodas pilnu aprakstu, bet akcentē tikai būtiskākos momentus, kas latgaļu valodu atšķir gan no latviešu un lietuviešu, gan pārējām IE valodām un uzrāda spilgtākos latgaļu valodas savdabības un arhaiskuma pierādījumus, kurus oficiālā valodniecība neredz vai nevēlas redzēt.

Pirmām kārtām, tā ir no latviešu un vispār – no austrumbaltu valodām atšķirīgā skaņu sistēma. Šajā grāmatas sadaļā pirmo reizi indoeiropēistikas vēsturē sniegts pilns latgaļu fonētikas apraksts un pirmais pilnais latgaļu alfabēts, ar kura palīdzību beidzot iespējams šķirt un pierakstīt visas latgaļu valodas skaņas.

Ne mazāk savdabīga ir arī īstas latgaļu valodas sintakse un morfoloģija. Gribas cerēt, ka mani latviskās himēras nozombētie tautieši – latgaļu izcelsmes valodnieki reiz atmodīsies no letoniskās hipnozes un pievērsīsies latgaļu valodas pētīšanai no patstāvīgas valodas pozīcijām. Tiklīdz mēs atsakāmies no antizinaīniskās dogmas par latgaļu valodu kā latviešu valodas izlokšni, bet palūkojamies uz to kā uz patstāvīgu valodu, tā valodniekiem atklājas īsta klondaika: arhaiska, bagāta un absolūti nepētīta valoda! Vai gan tas nav ikviena īsta zinātnieka sapnis? Iespējams, ka pagaidām oficiālajā valodniecībā strādājošajiem latgaļu filologiem to nāksies darīt paslepus, neafīšējot, lai neriskētu ar saviem amatiem un zinātniskajiem grādiem. Bet reiz mēs izsitīsim tai mucai to spundi. Vai arī mucai plīsis stīpas.

LATGAĻU VALODAS FONĒTIKA

Notre langue est plus parfait que nos concepts.
Luc de Clapiers, marquis de Vauvenargues⁸⁹

PAR PIERAKSTA ĪPATNĪBĀM

Tiecoties saglabāt un fiksēt visu latgaļu valodas skaņu bagātību (līvi, piemēram, savā valodā ir saklausījuši 4 “a” skaņas : Aa, Āā, Ăă, ǺǺ un 7 “o” skaņas: Ōō, Óó, ȪȪ, ȬȬ, ȮȮ, ȰȰ, ȲȲ; līdzīgi latgaļu valodā jāšķir 5 “u” un 6 “i” skaņas), nav iespējams iztikt bez jauniem skaņu apzīmējumiem. Taču te nākas sastapties ar tehnisku problēmu. Datorprogrammas ir pielāgotas latviešu valodas alfabētam; attiecīgi tiek programmētas datoru klaviatūras. Kamēr latgaļu valodai Latvijā neesam izcīnījuši tai pienākošos valsts valodas statusu, jaunu burtu vai diakritisko zīmju ieviešana pie jau esošajiem burtiem to programmās valsts līmenī šķiet visai nereāla. Savukārt, nepārprogrammējot datorus, nekāda pilnvērtīga rakstiska komunikācija latgaļu valodā nesanāk.

Šo problēmu mēģināju risināt, pierakstot latgaļu valodu ar tiem pašiem latviešu valodas burtiem un to kombinācijām, tikai vietumis piešķirot tiem atšķirīgas nozīmes. Līdz ar to lielākajai daļai latgaļu valodas fonētisko īpatnību ir radīti attiecīgi apzīmējumi no “esošā materiāla”, ko arī piedāvāju lasītāju vērtējumam. Tomēr būs dažas burtu zīmes, kuras vajadzēs lasīt atšķirīgi atkarībā no konteksta. Un tās nāksies vienkārši iegaumēt. Toties šī pieceja dod iespēju tūlīt un tagad rakstīt latgaliski, izmantojot bez īpašas pārprogrammēšanas pieejamos latviešu datorprogrammu resursus un esošo latīņu klaviatūru.

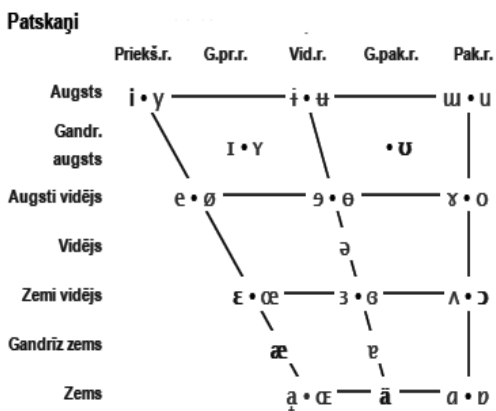
LATGAĻU VOKĀLISMS

Daudzām indoeiropiešu valodām ir raksturīgi garie patskaņi ā, ē, ī, ū, ō. Tajā skaitā arī senajām valodām, kas līdz mums atnākušas pierakstītu tekstu veidā, piemēram, Sanskritam, gallu valodai, prūšu valodai. Bet, kā tie īsti skanēja, oficiālā valodniecība nezina. Vai tikai vienā veidā: īsi vai gari? Un citu atšķirību nebija? Spriežot pēc latgaļu valodas, tiem noteikti bija daudz dažādu izrunas nianšu, kuras šķīra vārdu nozīmes. Latinizētajās Eiropas

⁸⁹ Franču: Mūsu valoda ir pilnīgāka par mūsu jēdzieniem. Luks de Klapjē de Voveņārs, 1715-1747, franču filozofs un rakstnieks.

valodās tās vairs netiek akcentētas (izņemot angļu-frančus, kuri nedaudz diferencē skaņu *e*; vācus, kuri šķir *u* skaņas labializācijas pakāpes, un skandināvus, kuri drusciņ rotaļājas ar savu *o* skaņu). Arī lietuviešu un latviešu valodā, atskaitot patskaņu garumu, tās praktiski izskaustas. Latgaļu valodā tās ir saglabājušās. Mēs tās mēģināsim fiksēt. Tādēļ skaņu apzīmēšanai nāksies ieviest jaunas burtu zīmes.

Sāksim ar to, ka latgaļu valodā sastopami sekojoši pamatpatskaņi (jo būs arī variācijas): **a, e, i, y, u, o, ie, uo**. Pirmais, kas jāie-gaumē, ka ar **ie** apzīmē-tajai skaņai ir maz kopēja ar latvisko (lietuvisko) divskani **ie**, bet skaņai **uo** - ar divskani **o (uo)**, patie-sībā ar šo burtu kombinā-ciju te ir apzīmēti īpat-nējie latgaliskie garie “vidējie” patskaņi **i** un **u** stieptās (un attiecīgi **ie** un

uo – lauztās) intonācijas zilbē, kuriem šobrīd vēl nav radītas atbilstošas rakstu zīmes, un kuriem samērā tuvu atbilst tās skaņas, kas Starptautiskajā fonētiskajā alfabētā (SFA, sk. zīm.) apzīmētas ar **ɪ** un **ʊ**. Apzīmējumus (*ie* un *uo*) latgaļu ortogrāfijai izvēlējos tādēļ, ka šīm skaņām ir attāla formāla līdzība ar attiecīgajiem latviskajiem divskaņiem: pavirši klausoties, rodas iespaids, ka šī latgaliskā skaņa patiešām sākas ar **i** un beidzas ar **e** (attiecīgi – sākas ar **u** un beidzas ar **o**), tikai, ja lietuviešu-latviešu valodā katru šo divskaņu komponenti mēs izrunājam atsevišķi, piemēram, *di-ena, gu-ods*, tad latgaļi tos sapludina vienā skaņā, kas šķiet kaut kas vidējs starp tām abām, piem., *mieļa*, ‘mēle’, *muosa* ‘māsa’, *muotia* ‘māte’ (un nav nekādas *mōsas* vai *mōtes*!).

Patiesībā šos garos patskaņus pareizāk būtu apzīmēt ar **i^ē** (**ī^ē**) un **u^o** (**ū^o**)⁹⁰, jo patskaņa otrā komponente nav patstāvīga skaņa kā attiecīgajos divskaņos, bet tikai norāda uz patskaņa priekšējumu (augstumu)⁹¹.

Otrs, kas jāpatur prātā – ka latviski (tāpat - lietuviski u.c. IDE valodās) patskaņus diferencējam īsajos un garajos, un ar to viss pateikts. Bet latgaļu valodā ar to nepietiek. Tādēļ, ka te patskaņiem jāšķir ne tikvien īsuma un

⁹⁰ Šīs zīmes atstātas latgaļu fonētiskajā alfabētā.

⁹¹ Diemžēl, sveštautiešiem (sākot no anonīmā “Toto Anno...” autora un beidzot ar mūsdienu latviešu lingvistiem) latgaļu patskaņus atšifrēt nav bijis pa spēkam. Bet tā kā t.s. latgaliešu rakstību ir veidojuši tieši sveštautieši, tad šīs jezuītu nejaušās vai ļaunprātīgās neprecizitātes jau trešo gadu simteni bojā latgaļu valodu.

garuma, “priekšējuma” un “augstuma” kategorijas, bet vēl viena – intonācijas dimensija⁹².

Tradicionāli pie fonēmu atšķirīgajām pazīmēm bez nosauktajām pieskaita arī labializāciju (tipisks piemērs – vācu valoda), nazalizāciju (franču valoda), bet intonācija parasti netiek iekļauta fonēmu diferenciālo pazīmju sarakstā. Taču latgaļu valoda tieši ar to principiāli izceļas pārējo Eiropas valodu vidū, ka tajā ne tikvien tiek lietotas visas trīs intonācijas, bet jo sevišķi – absolūti unikālā “lauztā” intonācija, kas nav nevienai citai valodai⁹³ un ne tik vien piešķir latgaļu runai īpašu muzikalitāti un šarmu, bet arī šķir vārdu nozīmes, tādēļ šī kategorija obligāti jāfiksē rakstos. Latgaļu lauztā intonācija ir tik unikāls fenomens, ka latgalim bez speciāliem runas treniņiem no tās ir grūti tikt vaļā. Savukārt, nelatgalis to nevar iemācīties ne mirdams. Tas vedina domāt, ka latgaļu valodas īpatnības ir ne tikai valodas, bet – tautas apziņas fenomens. Tieši tā, kā to redzēja Humbolts.

Tātad, latgaļu valodā skaņu var vienlaicīgi raksturot visu triju pazīmju elementi dažādās to kombinācijās. Tas noved pie viena un tā paša patskaņa vairākiem fonētiski atšķirīgiem variantiem.

Garš patskanis no īsā atšķiras – par to neviens nestrīdas. Bet to, ka īsais “priekšējais” no īsā “vidējā” (tāpat kā garais “priekšējais” no garā “vidējā”)⁹⁴ patskaņa latgaļu valodā atšķiras tikpat lielā mērā, līdz šim neviens nav vēlējies saklausīt! Līdz ar to parādās jau četri viena pamatpatskaņa varianti:

⁹² Runa ir tieši par ortogrāfiju. Valodnieki savos rakstos, protams, šķir šīs nianšes. Bet latgaļu valodā tās jāšķir arī ortogrāfijā

⁹³ SFA joprojām nav fonēmu dalījuma pēc intonācijas, lai gan SFA lingvisti ļoti rūpīgi fiksē dažādu valodu fonētikas īpatnības un, ja tāds fenomens būtu atrasts, tas noteikti būtu atspoguļots. Tas parāda, cik lielā mērā Latvija ir noziegusies ne vien latgaļu, bet arī zinātnes priekšā, slēpjot no pasaules latgaļus un viņu savdabīgo valodu.

⁹⁴ Pēc SFA klasifikācijas latgaļu īpatnējās skaņas **i** un **u** ar to variantiem tiek lokalizētas diapazonā “priekšējais – gandrīz priekšējais” un “augsts - gandrīz augsts”, kas šeit atbilst jēdzieniem “priekšējais-vidējais” un “augšējais - vidējais”. Atšķirīgā definīcija atstāta tāpēc, ka latgaliskās skaņas **i**, **ī** un **u**, **ū** tikai daļēji atbilst tām skaņām, kas SFA apzīmētas ar **i**, **ī** un **u**, **ū**. Otrkārt, autoram ir svarīgi, lai ar šo latgaļu fonētikas aprakstu iepazītos arī nevalodnieki, it sevišķi nelatgaļi, un saprastu, par ko ir runa. Ikviens runas laikā var paskatīties spoguļi: ja skaņas **u** izrunāšanas brīdī lūpas tikai nedaudz paveras, tātad tas būs „vidējais”, bet, ja spēcīgi jāpastiep uz priekšu, tātad „priekšējais”, lai gan pēc SFA klasifikācijas **u** un **ū** (**u**, **ū**) abi skaitās pakalējās un gandrīz pakalējās rindas patskaņi. Tas pats attiecas uz skaņu **i**, kur abi tās varianti SFA tiek klasificēti kā „priekšējie”, bet pēc iekšējas izjūtas viens **ī** tomēr ir „priekšējāks”, to izrunājot, mēli nākas stingri piespiest pie augšslejām; izrunājot otro **i**, mēle jau ir „kaut kur pa vidu”; visbeidzot, pie **y** skaņas izrunāšanas tā atkrīt „kaut kur rīkles galā”, lai gan pēc SFA klasifikācijas **y** skaitās pakalējās rindas augšējā skaņa. Tādējādi šeit dotās skaņu definīcijas, līdztekus SFA klasifikācijai, tiek skaidrotas arī „vienkāršiem vārdiem”. Līdzīgi kā latviešu valodā mēs dēvējam **e** skaņu par „plato” un „šauru”, lai gan patiesībā tā nav ne plata, ne šaura, bet ir divi priekšējās rindas patskaņi **e** – „zemi vidējs” un „gandrīz zems”.

priekšējais (augšējais) īsais, priekšējais (augšējais) garais, vidējais īsais, vidējais garais. Turklāt katrs no šiem četriem patskaņa variantiem var tikt izrunāts krītoši (īsais), stiepti vai laužti (garie). Tas katram patskanim kopumā rada 6 izrunas variantus, kuri ne vien skan atšķirīgi, bet arī šķir vārdu nozīmes. Tādēļ rakstos tiem nepieciešamas atšķirīgas burtu zīmes. Tātad, formāli rēķinot, būtu jāšķir vismaz 36 (!) patskaņi. Kas zina, varbūt kādreiz (piemēram, baltu pirmvalodas laikā vai baltslāvu kopības periodā) tā arī bija. Līdz mūsdienām visi šie daudzie iespējamie patskaņu varianti nav nonākuši. Taču joprojām Latgaļu valodā jāšķir 18 patskaņi, kas skan atšķirīgi un katrs nes savu semantisko slodzi: **a, ā, ā, e, ē, o, ō, y, i, ī, ī, u, ū, ie, ie, ūo, ūo**⁹⁵.

DIVĒJĀDS GARAIS “Āā”

Latgaļu valodā pastāv šādas **Aa** skaņas:

Aa - parastais latviskais īsais **Aa** krītošas intonācijas zilbē, *abiji* ‘abi’, *maizia* ‘maize’.

Āā - “latviskais” garais **Āā** stieptas intonācijas zilbē, *ālks* ‘elkonis’, *āvuška* ‘avene’, *jāga* ‘jēga’.

Āā - “latgaliskais” garais **Āā** laužtas intonācijas zilbē, *ādunāt* ‘ēdināt’, *pāds* ‘pēda’.

Tādos vārdos kā *mātāt* ‘mētāt’, *šāmāt* ‘taustīt’, *grāmāt* ‘gremot’, *plānāt* ‘plānot’ u.c. dzirdami abi šie garie patskaņi. Un tos ir svarīgi nošķirt. Tāpēc šī atšķirība ir parādīta sekojoši: latgaliskais laužtais garais **Āā** apzīmēts ar **Āā** (pēc analogijas ar **ī** un **ū**, jo datorā ir tikai viena veida garumzīme), bet tur, kur skan latviskais stieptais garais **ā**, ir likta stieptās intonācijas zīme **Āā**: *ālks, vāg, mātāt, šāmāt, grāmāt, plānāt u.t.t.*

Tomēr, ņemot vērā, ka to šķiršana pagaidām sarežģīt rakstību (burtam **Āā** datoros nav brīva taustiņa), tekstos abu intonāciju garie **Āā** un **Āā** var tikt apzīmēti vienādi - ar **Āā**: *ālks, vāg, mātāt, šāmāt, grāmāt* u.t.t. Prasme pareizi šķirt šos patskaņus noderēs par ieskaites kritēriju, kad *čuūļi* kārtos latgaļu Valsts valodas eksāmenu. 😊

SKAŅAI “ī” JĀŠĶIR GARUMS, PACĒLUMS (AUGSTUMS) UN INTONĀCIJA

Latgaļu valodā skaņa **ī** obligāti jāšķir pēc trim pazīmēm. Pirmkārt, pēc mēles pacēluma, tādēļ, ka ir skaidri saklausāmas vismaz trīs pakāpes: no viszemākās **y** (identiska krievu “**ы**”), ieskaitot “vidējo”, latviešu valodai tradicionālo **ī**, un beidzot ar augstāko (jeb priekšējo) **ī**. Tādēļ rakstu valodā

⁹⁵ Patiesībā latgaļu fonētika ir vēl sarežģītāka, un tai pašai **ī** skaņai iespējams saklausīt arī vidēji augsto un vidēji zemo pakāpi. Taču šīs atšķirības neietekmē semantiku, tādēļ šeit nav šķirtas.

jāšķir ne tikai **y** (*zyrgs, brandyns, byzāt, cyts*), bet visas trīs šīs skaņas, jo no to pareizas izrunas ir atkarīga vārdu (homonīmu) nozīme, piem., *posnīs* ‘nokrejots’ un *posnis* ‘augu eļļa’; *likt* ‘liekt’ un *likt* ‘likt’; *dzirdūt* ‘dzirdēt’ un *dzirdūt* ‘dzirdīt’; *divi divi* ‘divi dievi’ u.t.t.

Gramatiskas likumsakarības: vīriešu dzimtes lietvārdu un īpašības vārdu daudzskaitļa galotnē vienmēr būs **i**, bet, ja dzirdams **i**, tātad mums ir darīšana ar darbības vai apstākļa vārdu, piem., *pakeisī* ‘pakaiši’ un *pakeisi* ‘tu pakaisi’; *kosī* ‘nieze’ un *kosi* ‘tu kasi’; *rodī* ‘radi’ un *rodi* ‘tu radi’; *duorgī* ‘(mani) dārgie’ un *dourgī* ‘(pārāk) dārgi’; *slaplīs* (īp.v.) ‘slapjš’ un *slaplīs* ‘(ir) slapjš’ (apst.v.) u.tml.

Trim pēc mēles pacēluma šķiramajām **i** formām pārklājas īsuma - garuma kategorija un trīs dažādas intonācijas. Tiesa, ne visām trim formām ir visas trīs kategorijas, tādēļ reāli Latgaļu valodā **i** skaņai jāšķir nevis 9, bet tikai 6 formas.

Mēles pacēlums →	Apakšējais i	Vidējais i	Augšējais i
Krītoša intonācija, īss	Y = analogs kr. И (<i>cyts, zyrgs, brandyns, byzāt, cylvaks</i>); pēc SFA – [u].	I – tradicionālais latviskais, kā vārdos <i>zivis, citi (likt, tīvi, kitiņš)</i> ; pēc SFA – [i].	Ī - analogs kr. И (<i>zuma</i>), latviskajam i – vārdā <i>kino (likt, dīvs)</i> ; pēc SFA – [i].
Stiepta/krītoša intonācija, garš	-	Ie=i^e – nav analoga baltu, slāvu, romāņu, ģermāņu val. (<i>kī^e via, mī^e tel</i>) pēc SFA – [ɪ:].	-
Lauzta intonācija, garš	-	Īe=i^e – nav analoga romāņu, ģermāņu, baltu, slāvu valodās (<i>ī^e st, pī^e c, sī^e dīt, dī^e t</i>); pēc SFA – [iː].	Ī - analogs latviskajam, <i>līt, pīt</i> , ja runātājs to izrunā lauzti (<i>izīt, izlīt, iīt</i>); pēc SFA – [iː].

Tabulā redzams, ka skaņas **i** “visaizmugurējākā” pozīcija – patskanis **Yy** mēdz būt tikai īss un līdz ar to parādās tikai krītošas intonācijas zilbēs, piem., *tylts, vylna, syltums*.

“Vidējais” **i** toties sastopams ar visām trim intonācijām tiklab īss kā garš. Īsais vidējais **i** krītošas intonācijas zilbē (**i**) apzīmēts ar tradicionālo latvisko **īi** burtu, piem. *ilgi* ‘ilgi’, *itys* ‘šis’.

Garais vidējais **i** var tikt izrunāts gan ar lauzto, gan stiepto intonāciju dažādās kombinācijās, tādēļ tieši šeit rodas nepieciešamība ieviest jaunus skaņu apzīmējumus. Vadoties no apsvērumiem, kuri izklāstīti sākumā, šīm skaņām izvēlēti sekojoši apzīmējumi (sk.arī tabulu): vidējais garais **i** stieptas

intonācijas zilbē apzīmēts ar **Ie, ie**, piem., *mietēls*, ‘mētēlis’, *pietļa*, ‘cilpa’, bet lauztas intonācijas zilbē – ar **Īe, īe**, piem., *īest*, ‘ēst’, *pīec* ‘pēc’, *sīdēt* ‘sēdēt’. Priekšējais īsais **i** mēdz būt tikai krītošs (i), līdz ar to nav nepieciešamības tam īpaši norādīt intonāciju. Bet “priekšējuma” šķiršanai (jeb augstākā mēles pacēluma akcentēšanai) izmantots divpunkts uz burta zīmes: **Ī ī**, piem., *dīvs*, ‘dievs’, *cīrst*, ‘cirst’.

Garais priekšējais **ī**, savukārt, tiek lietots tikai lauztas (ī) intonācijas zilbē, tāpēc lauztās intonācijas (un vienlaicīgi – “priekšējuma”) apzīmēšanai šeit ir izmantota parastā latviskā garumzīme: **Īī**. Piemēram, vārdos *izīt* ‘iziet’, *izlīt* ‘izliet’, *īt* ‘ieiet’ priekšējais **ī** pirmajā zilbē ir īss un krītošs **ī**, otrajā – garš un lauzts **ī**.

SKAŅAI “Uu” JĀŠĶIR GARUMS, LABIALIZĀCIJAS PAKĀPE (AUGSTUMS) UN INTONĀCIJA

Analoģiska situācija ir ar patskani **u**: jāšķir ne vien latviešu valodai tradicionālā vidējā **u**, bet arī “priekšējā” **ū** skaņas, kuras nodala vārdu nozīmes, piem., *durs* ‘durvis’ un *dūrs* ‘(viņš) durs’; *kurs* ‘kurš’ un *kūrs* ‘kurs (uguni)’, *duša* ‘duša’ un *dūša* ‘dūša’, *putīt* ‘putēt’ un *pūtīt* ‘potēt’.

Līdzīgi kā patskanim **i**, arī abiem skaņām **u** labializācijas variantiem pārklājas īsuma - garuma kategorija un trīs dažādas intonācijas.

Labializācija →	“Vidējais” u	“Priekšējais” u
Krītoša intonācija, īss	U = [u] (<i>durs, kurs, duša</i>) Pēc SFA = [u]	Ū = [ü] (<i>dūrs, kūrs, dūša</i>) Pēc SFA = [u]
Stiepta /krītoša, garš	Uo = [u ^o] (<i>muotia, muosa</i>) Pēc SFA = [u:]	-
Lauzta intonācija, garš	Ūo = [ü ^o] (<i>ūobuls, ūoda</i>) Pēc SFA = [û:]	Ū = [û] (<i>kūst, lūgs, jūsta</i>) Pēc SFA = [û:]

Īsie **u** abos gadījumos (“vidējais” un “priekšējais”) mēdz būt tikai krītoši (ù), tādēļ jāšķir tikai labializācijas pakāpe, un šim nolūkam te izmantoti sekojoši apzīmējumi: “vidējās” īsās **u** skaņas apzīmēšanai lietots parastais latviskais **Uu**, piemēram, *ustaba* ‘istaba’, *durs* ‘durvis’; “priekšējās” īsās **u** skaņas apzīmēšanai, tāpat kā **ī** gadījumā, izmantots divpunkts uz burta zīmes **Ū ū**, piem., vārdos *kūrt* ‘kurt’, *dūrt* ‘durt’.

Garie **u** (gan “vidējais”, gan “priekšējais”) var tikt izrunāti gan ar stiepto, gan ar lauzto intonāciju. Garais “priekšējais” **ū** sastopams tikai lauztas intonācijas zilbē (û), tādēļ pēc analoģijas ar **ī** apzīmēts ar latviešu valodai tradicionālo garumzīmi **Ūū**, piem. *kūst, jūsta* ‘kost, josta’. Toties garais “vidējais” **u** sastopams ne vien lauztas, bet arī stieptas intonācijas zilbēs, tādēļ pēc analoģijas ar **ie** un **īe** vidējais garais **u** stieptas intonācijas zilbē apzīmēts ar **uo**, piem., *muotia* ‘māte’, *muosa* ‘māsa’, *bruoļi* ‘brāļi’, *kuosjs*

'klepus' bet lauztas intonācijas zilbē – ar **ūo**, piem., *sūop* 'sāp', *lūopsta* 'lāpsta', *ūobuls* 'ābols', *ūoda* 'āda', *tūoļūok* 'tālāk', *pīecūok*, 'vēlāk'.

ESENCE PAR SKAŅU “Ī” UN “Uu” LIETOŠANU

Tātad visur, kur uz atsevišķi stāvošiem patskaņiem **Ī**, **Ūū** parādās garumzīme, tie jāizrunā gari, “priekšēji” un lauži! Specifisko latgalisko patskaņu **īe** un **ūo** sastāvā tie būs “vidēji” un lauži. Turpretī bez garumzīmes **i** un **u** būs īsi, krītoši un “vidēji”, bet **ī** un **ū** būs īsi, krītoši un “priekšēji”.

Skaņu **i** un **u** “priekšējuma” šķiršana, kam latgaļu valodā, kā redzējām, ir principiāla nozīme, tāpat kā gadījumā ar garajiem **ā** un **â**, pagaidām sarežģīt datorrakstīšanu. Tāpēc vārdnīcā un alfabētā šī atšķirība ir parādīta, lai ikviens to varētu iemācīties un lietot. Bet tekstos, lai vienkāršotu rakstību, gan priekšējais **ī** **ī**, gan vidējais **īi** var tikt apzīmēti vienādi - ar **Īi**: *likt-likt*; attiecīgi **Ūū** un **Uu** apzīmētas vienādi - ar **Uu**. Savējie sapratīs.

PATSKAŅI “Ee”, “Ēē” UN “Oo”, “Ōō”

Īsais patskanis **e** mēdz būt “šausrs” un tikai krītošas intonācijas zilbē, piem., *celt*, *cer* ‘celt, cauri’.

Garais lietuviski latviskais patskanis **ē** sastopams tikai stieptas intonācijas zilbē, tāpēc pēc analogijas ar **ā** it kā vajadzētu uz burta zīmes likt viļņotu svītriņu. Taču, ņemot vērā, ka latgaļu valodā, tāpat kā Sanskritā, garā skaņa **ē** nemaz nav paredzēta, un joprojām sastopama ļoti reti, tikai tipiskos lettonismos (agrāk pēc tās nav bijis vajadzības, jo ir savi sinonīmi), piem., *ēna* jeb ‘pakrīslis’, *ēra* jeb ‘laiki’, *ērms* jeb ‘mūrklis’, bet lauztās intonācijas zilbē vispār netiek lietota, tad garā stieptā **ē** apzīmēšanai šeit tiek izmantots latviešu valodas burts **Ēē**.

Patskanis **o** (nejaukt ar lietuviski latvisko **uo** – tādu skaņu latgaļi nelieto!) arī mēdz būt tikai īss un ar krītošo intonāciju, *stobs*, *dorbs*, *lobis*. Izņēmumu veido tikai leksēmu grupa, kas darināta no svešvārdiem *pōza*: *pōzīt*, *pōzīšana*, *pōzītāja*, *pōzītajs*; *rōzā*, *prōza*, kur skaidri sadzirdams garais stieptais **Ōō**, tādēļ vārdnīcā tas tieši tā ir arī apzīmēts, bet tekstos šķirts netiek.

21 LATGAĻU DIVSKAŅA IZRUNA

Latgaļu valodā nav austrumbaltisko, latviešiem un lietuviešiem tipisko divskaņu **ie** un **o** (**uo**). Toties bez kopīgajiem **ai**, **au**, **ui**, **ei**, **eu**, **iu**, **oi** latgaļi lieto vēl četrpadsmit (!) savus īpašus divskaņus. Četri no tiem ir pavisam īpatni, kādu nav ne latviešiem, ne leišiem: **īi** un **īī**; **ūū** un **ūū**. To pirmā daļa tiek izrunāta kā tradicionālās latviešu valodas **i** un **u** skaņas (vidēji), bet otrā daļa - maksimāli priekšēji **ī** un **ū**. Tātad divskanis **īī** (krītošas intonācijas zilbē) būs viena otrai sekojošas un savstarpēji saplūdušas vidējā **i** un priekšējā **ī** (pie maksimāla mēles pacēluma) skaņas, piem., *miīlis* ‘mīļais’,

triīs ‘trīc’, *dziūt* ‘dzīt’ (prom). Attiecīgi lauztās intonācijas zilbē, piem., vārdos *triīs* ‘trīs’, *dziūt* ‘dzīt’ (par rētu) šis divskanis ir **īī**⁹⁶.

Divskanī **uū** tieši tāpat viena otrai seko “vidējā” **u** un “priekšējā” **ū** skaņa, piem., *kuūst* ‘kūst’, *puūrs* ‘pūrs’, *bruūitia* ‘līgava’ (krītošas intonācijas zilbē), bet lauztās intonācijas zilbē skaņas **u** un **ū** saplūst divskanī **uū**, piem., *luūzt* ‘lūzt’, *ruūgt* ‘rūgt’, *uūdens* ‘ūdens’.

Nākamie divi specifiskie latgaļu divskaņi ir **ou** (krītošas intonācijas zilbē), piem., *sloukt* ‘slaukt’, *loupīt* ‘mizot’, *kouns* ‘kauns’, un **oū** (lauztas intonācijas zilbē), piem., *joūnīs* ‘jauns’, *loūzt* ‘lauzt’, *koūtūs* ‘kauties’ u.c.

Visbeidzot, arī sešiem jau nosauktajiem “latviskajiem” divskaņiem (izņemot **oi**) latgaļu valodā ir savas lauztās intonācijas formas **aī, aū, uī, eī, eū, īū**, (aī, aū, uī, eī, eū, īū) kādu vairs nav latviešu valodā, piem., *laižu raišu* ‘laižu jāšus’; *kaūjas lauks* ‘kaujas lauks’; *puūgs vuicās* ‘zēns mācās’; *geīls geida* ‘gailis gaida’; *seu – seūs* ‘sev - sevis’; *Liūzeniks pliuksūnai* ‘Liuzeniekis pliuksūna’. Turklāt pie latgaļu divskaņiem jāpieskaita arī divskaņi **yū** un **yu**, piem., *myūsu cyūka* ‘mūsu cūka’, kas no izloknes viedokļa ir sava veida “lejaslatgaļu firmas zīme” (jo Augšlatgalē šajā vietā lieto **uū** un **uū**), un no kuras latviešu valodas veidotāji šobrīd mēģina “izkalt” pagaidām tur neeksistējošu divskani **iu**.

Tādējādi latgaļu valodā joprojām tiek lietots 21 skaists un skanīgs divskanis, kamēr latviešu valodā vairs atlikuši tikai 10, turklāt daži no tiem visai apšaubāmi⁹⁷.

Tā kā lauzto intonāciju mēs pierakstām ar latvisko garumzīmi, tad arī divskaņu **aī, aū, uī, eī**, kā arī **īī** un **uū** pieraksts lauztā zilbē ir loģisks. Krītošas intonācijas zilbē šie divskaņi jāraksta kā **īī** un **uū**, un vārdnīcā tas tieši tā arī ir darīts. Bet dažos tekstos pieraksta vienkāršības labad tie nav šķirti un pierakstīti kā **īī** un **uu**. Tādēļ lasītājam jāatceras, ka, sastopoties tekstos ar divskaņiem **īī, uu**, tie jālasa kā **īī** un **uū**; bet **īī** un **uū** kā **īī** un **uū**. Pārējos gadījumos vidējo un priekšējo **i** un **u** pareiza lietošana liecinās (līdzīgi kā platā un šaurā **e** lietošana latviešu valodā) par runātāja valodas prasmes līmeni. Galu galā, franciski mēs arī rakstām dies zina ko, bet izrunājam pavissam ko citu.

Atliek piebilst, ka latgaliešu rakstu valodā divskani **īī** apzīmē ar parasto latvisko **ī**, bet **uū** - ar **ū**, taču tas ir galīgi aplam, jo šiem burtiem latgaļu

⁹⁶ Patiesībā visos latgaļu divskaņos bez izņēmuma otrs patskanis **i** un **u** ir augšējais jeb “priekšējais”, tādējādi it kā vajadzētu visur rakstīt **ī** un **ū**, taču, ņemot vērā, ka tas sarežģī rakstību, bet vārda nozīmi neietekmē, šī īpatnība konsekventi ir šķirta fonētiskajā alfabētā, bet ortogrāfijā parādās tikai specifiskajos latgaļu divskaņos **īī** un **uū**, kā arī lauztās intonācijas zilbēs – “garumzīmes” veidā.

⁹⁷ Bez jau minētā strīdīgā latviešu valodas divskaņa **iu** tās “bagātinātāji” pēdējā laikā par latviešu valodas divskani pasākuši ieskaīt arī **ou**. Kur viņi to saklausījuši, jūs vaicāsi? Izrādās - krievisko uzvārdu Ivanovs-Petrovs-Sidorovs izskaņu *-ovs* latvietis izrunājot kā **-ous**. Ko tu neteiksi? Lai krievu dievs Peruns soda šos pseidolingvistus!

valodā jau ir savas “tūras” skaņas, piem., *sīts* ‘siets’, *ūzuls* ‘ozols’ u.tml. Ignorēt šīs nianse nedrīkst, jo tās nes semantisko slodzi, piem., *svīst* ‘sviest’ un *svīst* ‘svīst’; *ūši* ‘oši’ un *uūši* ‘ūsas’ u.tml.

LATGAĻU KONSONANTISMS

Lai saprastu, ar ko latgaļu konsonantisms atšķiras no latviskā, aplūkosim to pēc pievienotās latviešu valodas līdzskaņu klasifikācijas tabulas (sk. zīm.). Latgaļu līdzskaņi pamatā ir tie paši, kas latviešu valodā, taču ir arī atšķirības.

Pēc aktīvā runas orgāna		Lūpeņi				Mēleņi						Pēc sonoritātes					
						priekšējie			vidējie		pakaļējie						
Pēc pasīvā runas orgāna		bilabiāli		labio-dentāli		dentāli		alveolāri		palatāli		velāri					
Pēc balss saišu darbības		neb.	bals.	neb.	bals.	neb.	bals.	neb.	bals.	neb.	bals.	neb.	bals.				
Pēc artikulācijas veida	Slēdzeņi	Eksplozīvie		p	b			t	d			c	f	k	g	Troksneņi	
		afrikatīvie	viencentra						ts	dz							
			divcentru								tʃ	dʒ					
	Spraudzeņi	Nazālie			m			n		ɲ					ŋ	Skaneņi	
		medālīe	pasavīga sprauga	viencentra			f	v	s	z							Troksneņi
				divcentru								ʃ	ʒ				
			vibranti									r					
	Laterālie										l		λ				

Fonemātiski latgaļu līdzskaņus tāpat iespējams raksturot pēc trim galvenajām pazīmēm:

- 1) pēc aktīvā runas orgāna jāšķir lūpeņi un mēleņi (priekšējie, vidējie un pakaļējie);
- 2) pēc artikulācijas veida tie iekļaujas slēdzeņu un spraudzeņu kategorijās;
- 3) pēc balss saišu darbības (balsīguma ziņā) latgaļu valodas līdzskaņi ir vai nu troksneņi, vai skaneņi. Skaneņi visi ir balsīgi. Troksneņi sastopami balsīga un nebalsīga līdzskaņa veidā.

Un nu – atšķirības! Latviešu līdzskaņu tabulā nav ietverts nebalsīgs velārs berzenis [x] (ortogrāfijā "h"), ko latgaļu valoda lieto. Savukārt, dažas zīmes no šīs tabulas jāsvīturo, piemēram, velārais pakaļējais mēlenis, nazālais [ŋ] un palatālais vidējais mēlenis [c] jeb latviešu valodas mīkstais „k”, jo latgaļu valodai tādas skaņas nav raksturīgas. Pārējie „cietie” līdzskaņi ir tādi paši. Atšķirības sākas „mīkstajos”. Katrā ziņā ar četriem mīkstinātajiem līdzskaņiem, ko valodnieki atstājuši latviešu valodā, latgaļu valodu pierakstīt nav iespējams.

Jo vairāk tādēļ, ka tos visus latgaļi nemaz neizrunā tik mīksti kā latvieši. Bez jau pieminētā **Kk**, no lataļu alfabēta jāsvīturo arī latviskais **Gg**. Tādējādi izteikti mīksti latgaļu valodā tiek izrunāti tikai divi līdzskaņi **Ll** un **Nn**, piem., *louds* ‘ļaudis’, *lounums* ‘ļaunums’, *ḡoudīt* ‘ḡaudēt’. Vispār latviešu valodas mīkstinātie līdzskaņi **g**, **k**, kā zināms, ir latgaļu “klupšanas akmens”. Lai tos izrunātu pareizi, latgalim ir jāpatrenējas. Lettonizācijas rezultātā latgaļu valodā ienākuši daudzi latviešu vārdi ar **g**, **k**, taču latgaļi tos tik un tā neizrunā tik mīksti kā latvieši. It sevišķi vārda sākumā. Labākajā gadījumā tur var saklausīt lielāku vai mazāku palatalizāciju. Tādēļ arī vārdnīcā tie nav izdalīti kā atsevišķi šķirklī.

Toties līdzīgi kā lietuviešu, slāvu valodās (pretstatā latviešu valodai), palatalizācijai latgaļu valodā lielākā vai mazākā mērā tiek pakļauti visi līdzskaņi. Latgaļi iemanās mīksti izrunāt ne vien **š**, **ž**, **c**, **č** (līdzīgi kā brāļi-augštaiči, kas ir vēl viens arguments par labu mūsu kopīgajai lettiskajai jeb rietumbaltiskajai izcelsmei), bet pat valodai netradicionālu un aizgūtu skaņu **f**⁹⁸, piem., *febraļs* [fʲebraʃsʲ] ‘februāris’, nemaz nerunājot par tādām skaņām, kā **m** - *laimia* [laimʲa] ‘laime’, **p** - *pīpia* [pʲipʲa] ‘piepe’, **t** - *muotia* [muʲtʲa] ‘māte’, **ž** - *ženiūts* [žʲeniʲtʲsʲ] ‘precēties’ u.tml. Turklāt vietumis palatalizētas tiek veselas līdzskaņu grupas, piem., *silkstjs* [sʲiʲksʲtʲsʲ] ‘ilksts’, *vuocjs* [vuʲcʲsʲ:] ‘vācietis’, *smīrijs* [sʲmʲirʲtʲsʲ] ‘nāve’ u.tml. Var padiskutēt par to, pie kuriem līdzskaņiem šajos piemēros ortogrāfijā būtu liekama mīkstinājuma zīme, pie kuriem ne, bet skaidrs, ka bez intonācijas un palatalizācijas pazīmju šķiršanas iznāk nevis latgaļu valodas pierakstīšana, bet gan ņirgāšanās par valodu: *pīpa*, *mūta* vai *mōta*, *vūcs* vai *vōcs* u.tml.

Līdzskaņu palatalizācija un mīkstinājums līdztekus “nesaprotamajiem” patskaņiem un divskaņiem latgaļu valodā kopš laika gala ir bijis otrais neuzvaramais “sfinksa”, kura mīklu latviešu valodnieki līdz šim tā arī nav varējuši atminēt. Vai arī nav gribējuši. Starp citu, no šiem piemēriem redzams, kā caur mīkstinātā ‘m’ ignorēšanu no latgaliskās *laimias* ‘laime’ savulaik iznākusi latviskā *Laima* – jau ar pavisam citu semantiku⁹⁹.

⁹⁸ Sanskritā, starp citu, arī nav **f** skaņas.

⁹⁹ Līdz XIX gs.beigām latgaļu letonizācija (sevišķi Vidzemē) notika vairāk vai mazāk stihiski – latgaļus uz to spieda vienīgi sadzīviska nepieciešamība latviski komunicēt ar čuūļu vagariem, pārvaldniekiem, skrīveriem. XIXgs. tam pievienojās nepieciešamība skolās mācīties latviski un lasīt latviskas grāmatas. Taču vairums skolās negāja. XX gs. pēc Latvijas valsts nodibināšanas letonizācijas un latgaļu etnocīda process ieguva likuma spēku. Reizē ar latgaļu runas un mācīšanas aizliegumiem tika noformulēts lozungs: latviešu valodas bagātināšanai materiālu smelties izloksnēs! Praktiski tas nozīmēja: ņemt latgaļu leksiku un, neatsaucoties uz avotu, saukt to par latvisko. Tādējā slavenā LLVV vismaz par ½ sastāv no latgaļu vārdiem, kas izkropļotā veidā pielāgoti latviešu valodai. Šo to no latviskotās latgaļu leksikas latvieši lieto. Bet lielākā daļa guļ latviešu vārdnīcu vākos, jo latvieša - lietuvieša iekšējā valodas izjūta tos kvalificē kā valodas svešķermeņus.

Lielā daudzuma latgaļu leksikas pārņemšana latviešu valodā tās veidotājiem radīja problēmu: ko darīt ar šīm latgaļu valodas īpatnībām? Kā savdabīgās latgaļu valodas skaņas adoptēt no tās tik atšķirīgajā žemaiču-latviešu fonētiskajā sistēmā? Latgaļu valodas fonētisko īpatnību atzīšana neglābjami izvirzītu jautājumu par latviešu valodas alfabēta paplašināšanu. Bet, tiklīdz tas izdarīts, tā katrai pārlidojošai zosij kļūtu skaidrs, ka tā vairs nav latviešu valoda. Tādēļ, piesavinoties latgaļu valodas leksiku, tās fonētiku latviešu valodas krusttēvi elementāri „pārtulkoja latviski” – aizstāja ar lietuviski-latvisko. Šim nolūkam tika radīta un „nopamatota” vesela viltus mācība par skaņu miju latviešu valodā.¹⁰⁰ Rezultātā iznāca latviešu ņuspīks. Bet par latgaļu valodu tika paziņots, ka tādas valodas nav, līdz ar to arī nekādu fonētisku īpatnību nevar būt. Daži ar valodnieka dzirdi apveltīti, bet politiski „neapzinīgi” latvieši, kuri nesaprata šo „ģeniālo” plānu, mēģināja atkarot latviešu valodai vēl dažus mīkstinātos līdzskaņus. Vairākus nedeva - iedeva vienu: **ŗ**. Pēc tam atkal atņēma. Patiesībā pareizi darīja. No tā, vai sakām „karš, varš” vai „karš, varš”, vārdu nozīme nemainās. Ja nu vienīgi mīkstinātais **ŗ** nosauktajiem jēdzieniem piešķir tādu kā siekalainības piegaršu, kas tikai deformē to nozīmes izpratni. Ja fonēmas **ŗ** aizstāvji nebūtu aizmirsuši latgaļu valodu, viņi prastu argumentēt savu viedokli ar to, ka latgaļu valodā **ŗ**

¹⁰⁰ Kādēļ latviešu vidusskolās un humanitārajās augstskolās tik intensīvi tiek mācīta latviešu valodas skaņu mija – vēsturiskā un nevēsturiskā, patskaņu un līdzskaņu? Vai tiešām tā ir tik globāla un tik svarīga parādība visās pasaules valodās? Izrādās – nebūt ne! Principā tāda parādība pastāv – locījumu, konjugāciju, laiku formās. Bet nekur šai parādībai netiek pievērsta tik liela uzmanība, kā pie mums. Tai nav arī nekādas praktiskas nozīmes, jo pareizrakstības prasmi tās zināšana ietekmē minimāli. Kādēļ tas tiek darīts? Acīmredzot, lai sabiedrībā uzturētu maldinošu pārliecību, ka piedāvātās skaņu mijas likumības ir nevis atsevišķu „gudrinieku” no pirksta izzīstas diskutablas hipotēzes, bet gan zinātniski izpētīta un pierādīta metode, ar kuras palīdzību var objektīvi spriest gan par latviešu un lietuviešu valodas, gan par citu valodu veidošanos. Lielākā sabiedrības daļa tam arī notic: kurš gan uzdrošināsies sevi turēt, kā teica Čaks, gudrāku par Endzelīnu? Taču patiesībā visa latviešu valodas „vēsturiskā” skaņu mija ir radusies nevis vēsturiski šīs valodas runātāju mutēs gadsimtu gaitā, bet laikā starp XX gs. 30. un 70. gadiem Rīgā netālu no Centrāltirgus - Latviešu valodas institūtā (attiecīgi tāpat Lietuvā). Un nevis kā objektīvu valodas parādību atspoguļojums, bet gan kā mākslīgi radīta pseidozinātniska teorija, kuras uzdevums bija nopamatot „zinātniski”, kādā veidā no latviešu valodas vidus izloknes varēja izveidoties „augšzemnieku dialekts”, un līdz ar to attaisnot latgaļu valodas iznīcināšanu. Tātad – pierādīt nereālus procesus, kas bija absolūti pretēji tiem, kuri norisinājās dabā.

Šīm baltistikas speciālistu pūlēm bija arī virsuzdevums: radīt dzīvu valodu materiāla pierādījumus pseidoteoriņām, uz kuru pamata protoindoeiropiešu, protoķeltu un citu hipotētisko „proto-” valodu konstruktori visā pasaulē joprojām sacer savas *fantasy* versijas par senajām valodām un pārdod šīs savas hipotēzes kā pierādītas patiesības. Taisni tāpat, kā slavenais literārais varonis Šveiks pārdeva sētas krančus par šķirnes rīzenšnauceriem.

mīkstinājums šķir vārdu nozīmes, piem., *kūrpu* ‘kurp’ – *kūrpiu* ‘kurpju’ (bet jodu šeit neizrunā), *kārtu* ‘kārt (veļu)’ – *kārtiu* ‘koka kāršu (kaudze)’ u.tml.

Likumības, pēc kurām Latgaļu valodā iestājas palatalizācija un cik lielā mērā, ir atsevišķi pētāmas, t.sk. ar tehnisku iekārtu palīdzību. Šeit tas vēl nav darīts. Tāpēc nav viennozīmīgas atbildes, vai te mums ikreiz ir darīšana ar patiešām mīkstināto **ŗ**, vai arī tikai ar palatalizēto **ŗʃ**. Šā iemesla dēļ alfabētā mīkstais **ŗ** nav izdalīts kā atsevišķs burts, jo mīkstinājuma (palatalizācijas) pakāpe neietekmē vārdu nozīmi.

Nepieciešamība fiksēt palatalizāciju visiem līdzskaņiem rada vajadzību pēc parastā latviskā komatiņa zem visiem līdzskaņu burtiem vai arī pēc īpašas mīkstinājuma zīmes, līdzīgi kā krievu, ukraiņu u.c. valodās. Bet tādas latviešu alfabētā nav. Tādēļ šeit, mēģinot iztikt ar latviešu alfabēta resursiem, palatalizācijas (mīkstinājuma) uzrādīšanai ir izmantotas veselas 3 zīmes:

1) diviem mīkstajiem līdzskaņiem (**Ļļ**, **Ņņ**) ir atstātas to mīkstinājuma zīmes, kas jau iestrādātas datorprogrammās: *kuļt*, *buļļi*, *ņurdīt*, *suņš* u.c.;

2) burts **ī** aiz mīkstināmā līdzskaņa - piem., *muotīa*, *kurpīa*;

3) burts **j** aiz mīkstināmā līdzskaņa - līdzskaņu grupā, kur **ī** lietošana radītu jaunu zilbi, piem., *vuocjs* ‘vācietis’, *smirtjs* ‘nāve’.

Piekrītu: vienas fonēmu pazīmes diferencēšanai zīmju tā kā drusciņ par daudz. No otras puses, ja risinājums arī nav optimālākais, tad, katrā gadījumā, tas ir risinājums. Šīs zīmes izvēlētas tādēļ, ka tās kaut kur jau tiek lietotas. Piemēram, ar sekojošo “mīkstinājuma burtu” **ī** līdzskaņi tiek mīkstināti poļu, leišu u.c.valodās¹⁰¹. Savukārt, **j** burta zīmi mīkstinājuma zīmes vietā mūsdienās mēs visi lietojam, ja saziņai internetā izmantojam *creazy Russian*, un superskripta veidā tas pieņemts par mīkstinājuma zīmi arī SFA.

INTONĀCIJA

Latgaļu valodā pastāv stieptā, lauztā un krītošā intonācija. Un rakstos to nedrīkstam ignorēt, it sevišķi “latgaļu dzimumzīmi” – lauzto intonāciju, jo te ar intonācijas palīdzību biežāk nekā latviešu valodā tiek šķirtas fonētiski līdzīgu vārdu (homonīmu) nozīmes, piem., *tūo kūo* (*tūo kūo*) ‘tā kā’ (apst.v.), *tuo*, *kuo* (*tūo*, *kūo*) ‘tā, kā’ (vietniekv.)¹⁰², *muūsu* (*mūūsu*) ‘mušu’ – *muūsu* (*muūsu*) ‘mūsu’; *liīst* (*liīst*) *duorzā* ‘līst dārzā’ – *liīst* (*liīst*)*līts* ‘līst lietus’ vai ‘*liīst* (*liīst*) *liūdumu* ‘līst līdumu’, *nūvīita* (*nūvīita*) ‘novīta’ (puķe) – *nūvīita* (*nūvīita*) ‘novīta’ (aukla), *trīis* (*trīis*) ‘trīc’ (darb.v.), *trīis* (*trīis*) ‘trīs’ (sk.v.) u.c.

¹⁰¹ Cita starpā tas saskan arī ar valodas iekšējām likumībām: līdzskanīm sekojošās **ī, ī**, **e** skaņas, kā arī mīkstinātais (palatalizētais) līdzskanis kā tāds, visās valodās palatalizē gan iepriekšējo līdzskani, gan tām sekojošo līdzskani (līdzskaņu grupu) un tos nākas izrunāt mīkstāk kā parasti.

¹⁰² Vai *tā kā* ir apstākļis vai vietniekvārds, senāk no Latgales nākuša latvieša mutē vēl varēja atšķirt pēc intonācijas, bet mūsdienu paaudzes mutē – vairs tikai pēc konteksta.

Lai varētu fiksēt lauzto intonāciju bez fonētiskās transkripcijas palīdzības (atkārtosim vēlreiz!), garo patskaņu **ī** un **ū** lauztā intonācija visur apzīmēta ar parasto latvisko garumzīmi (tātad bez garumzīmes būs krītošā vai stieptā – atkarībā no konteksta); arī **ā** garumzīme nozīmē lauzto intonāciju; bez garumzīmes - krītošo; viļņota garumzīme – stiepto, piem. *nazynāt (nāzynāt)* ‘nezināt’, *nāsāt (nāsāt)* ‘nēsāt’, *tāvs ī dāls (tāvs ī dāls)* u.tml.

Valodas nepratējam sākotnēji problēma var rasties ar **ā** un **ā** skaņām, ja pieraksta vienkāršošanas nolūkos tekstos dažviet abi garā **a** varianti būs apzīmēti ar **ā**. Taču vārdnīcā **ā** un **ā** ir šķirti, un tos iespējams iemācīties.

Neapzīmēta ortogrāfijā palikusi lauztā intonācija tikai tajās zilbēs, kurās intonācijas zīme jaliek uz līdzskaņa, piem., *pyřna* ‘vispirms’, *byřga* ‘tvans’, *solna* ‘salna’, *kolni* ‘kalni’. Taču šīs nianse neietekmē vārdu nozīmi.

APOSTROFS

Apostrofs lietots dažos gadījumos, lai apzīmētu ar lauzto intonāciju izrunājamu līdzskani tā priekšā un vienlaikus pauzi, kas neglābjami veidojas aiz šādas skaņu konstrukcijas, piem., personu vietniekvārdu *es, tu* ģenitīvā *man's* [mañc] ‘manis’, *tev's* [t'eūs] ‘tevis’ un atgriezeniskajā vietniekvārdā *sev's* [s'eūs] ‘sevis’.

Dažos gadījumos (latgaliskajos tekstos, kur vienkāršības labad netiek diferencētas fonēmas **i** “priekšējuma” pakāpes *i* un *ī*) apostrofs lietots tikai ar pauzes nozīmi, piemēram, *pi'it* ‘pieiet’, jo pierakstam *piit* jau atbilst nozīmē ‘pīt’. Šeit **pi-** ir priedēkis (analogi latviskajam **pie-**) un līdz ar to neveido divskani ar sekojošo saknes **ī**. Patiesībā te vajadzētu rakstīt *pi īt*, tātad abus **i** - galēji priekšējus, tikai pirmo ar krītošo, bet otro – ar lauzto intonāciju. Abas šīs skaņas līdzās izrunāt bez pauzes vispār nav iespējams, līdz ar to, lietojot **ī**, kā tas ir darīts vārdnīcā, apostrofs nemaz nav vajadzīgs.

Ar apostrofu atdalīti arī citi priedēkļi, lai norādītu, ka līdz ar to šajos gadījumos uzsvars no tradicionālās pirmās (ko pārņēmusi arī latviešu valoda) jāpārceļ uz otro zilbi, piemēram, *a pilki* (kr. опилки) ‘zāģskaidas’. Tāpēc, ka uzsvars latgaļu valodā atšķirībā no latviešu valodas arī var mainīt vārda nozīmi, piemēram, *patīšai* ‘patiesā’ - *pa'tīšai* ‘tiešām’.

Tādējādi, latgaļu valodas alfabēts sastāv no 40 burtiem - 18 patskaņiem un 22 līdzskaņiem, kā arī divu veidu mīkstinājuma jeb palatalizācijas zīmēm *i* un *j* burtu veidā, kuras var tikt aizstātas ar komatiņu:

Aa, Āā, Aā, Bb, Cc, Čč, Dd, Ee, Eē, Ff, Gg, Hh, Ii, Īī, Īī, I'ī, I'ī, Jj, Kk, Ll, Lļ, Mm, Nn, Ņņ, Oo, Ōō, Pp, Rr, Ss, Šš, Tt, Yy, Uu, Ūū, Ūū, U'ū, U'ū, Vv, Zz, Žž, ij (palatalizācijas zīmes). ©1995-2012

LATGAĻU ALFABĒTS

Бессмертие народа – в его языке. Ч. Айтматов¹⁰³

B u r t s	Nosa uku ms - izru na	Latg. trans krip ci ja	SFA jeb IPA	Fonēmas definīcija	Kam līdzīgs latv. valodā	Lietojuma piemērs
Aa	a	/a/	/a/	Vid. rindas, zemais, īsais, krītošais patsk. a	laba	<i>abiji</i> – ‘abi’
Ā ā	ā	/a:/	/a:/	Vid. rindas, zemais, garais, stieptais patsk. a	kāja	<i>āvuška</i> – ‘avene’
Ā ā	â	/â:/	/â:/	Vid. rindas, zemais, garais, laužtais patsk. a	sāpes	<i>pāds</i> – ‘pēda’
Bb	bē	/b/	/b/	Balsīgs bilabiāls lūpenis b	balts	<i>baba</i> – ‘ome’
Cc	cē	/ts/	/ts/	Nebalsīgs dentāls priekšējais mēlenis c	ciems	<i>caturtis</i> – ‘ceturtais’
Čč	čē	/tʃ/	/tʃ/	Nebalsīgs alveolārs priekšējais mēlenis č	četri	<i>čuoļs</i> – ‘cālis’
Dd	dē	/d/	/d/	Balsīgs dentāls priekš. mēlenis d	dati	<i>duūdas</i> – ‘dūdas’
E e	e	/e/	/ɛ /	Gandr. pr. r. zemi vid., īss, šaurs, krītošs patsk. e	deja	<i>zemia</i> – ‘zeme’
Ēē	ē	/ē:/	/ɛ:/	Gandr. pr. r. zemi vid., garš šaurs, stiepts patsk. e	dēlis	<i>ēnatīs</i> – ‘ēnoties’
Ff	ef	/f/	/f/	Nebalsīgs labiodentāls lūpenis f	tāfele	<i>febraļs</i> – ‘februāris’
Gg	gā	/g/	/g/	Balsīgs velāri pakaļējais mēlenis g	galds	<i>gapiļa</i> – ‘dakšiņa’
Hh	hā	/x/	/x/	Nebalsīgs velārs pakaļējs mēlenis h	hokejs	<i>hana</i> – ‘beigas, nāve’
Ii	i	/i/	/i/	Gandr. pr. r. gandr.augsts (vidējais), īss krīt. patsk. i	zīvis	<i>sapiņs</i> – ‘sapnis’
Īī	ī	/i:/	/i:/	Priekš. r., augstais (priekšējais), īsais, krīt. patsk. i	-	<i>dīvi</i> – ‘dievi’

¹⁰³ Krievu: Tautas nemirstība ir tās valodā. Č. Aitmatovs, kirgīzu un krievu rakstnieks.

Īr	ī	/iː/	/iː/	Priekš. r., augsts (priekš.), garais, lauztais patsk. i	dzīve	<i>cīšy</i> – ‘ļoti’,
Ie ie	i [°]	/i [°] :/	/iː/	Gandr. pr. r., gandr. augsts (vid.), garš, stiepts patsk. i	-	<i>cieški</i> – ‘bieži’
Īe ie	i [°]	/i [°] :/	/iː/	Gandr. pr. r., gandr. augsts (vidējais), garš, lauzts patsk. i	-	<i>īesti</i> – ‘ēst’
Jj	jē	/j/	/j/	Balsīgs palatāls vidējs mēlenis j	joks	<i>joūnis</i> – ‘jauns’
Kk	kā	/k/	/k/	Nebalsīgs velārs pakāļējs mēlenis k	koks	<i>kukšuns</i> – ‘krūka’
Ll	el	/l/	/l/	Balsīgs alveolārs priekš.mēlenis l	lauks	<i>laimia</i> – ‘laime’
Lļ	eļ	/ɫ/	/ɫ/	Balsīgs palatāls vidējs mēlenis ɫ	ļaudis	<i>ļounadyna</i> – ‘nelaime’
M m	em	/m/	/m/	Balsīgs bilabiāls lūpenis m	māte	<i>mutūt</i> – ‘traucēt’
Nn	en	/n/	/n/	Balsīgs dentāls priekš. mēlenis n	nams	<i>kūst</i> ‘kost’
Ņņ	eņ	/ɲ/	/ɲ/	Balsīgs alveolārs priekš.mēlenis Ņ	ņunņa	<i>ņaudīt</i> – ‘ņaudēt’
Oo	o	/o/	/o/	Pakāļējās rindas zemi vidējais, īsais, krītoš. patsk. o	Kolka	<i>vosks</i> – ‘vasks’
Ō ō	ō	/oː/	/oː/	Pakāļējās rindas zemi vid., garais, stieptais patsk. o	ōpera	<i>pōzīt</i> – ‘pozēt’
Pp	pē	/p/	/p/	Nebalsīgs bilabiāls lūpenis p	pupa	<i>prass</i> – ‘gludeklis’
Rr	er	/r/	/r/	Balsīgs alveolārs priekš.mēlenis r	rore	<i>pūrduls</i> – ‘puņķis’
Ss	es	/s/	/s/	Nebalsīgs dentāls priekš.mēlenis s	suns	<i>susīt</i> ‘žūt’
Šš	eš	/ʃ/	/ʃ/	Nebals. alveolārs priekš.mēlenis š	šņakt	<i>šāmāt</i> – ‘čamdīties’
Tt	tē	/t/	/t/	Nebalsīgs dentāls priekš.mēlenis t	tauta	<i>tušņāt</i> – ‘smagi elst’
Yy	y	/y/	/u/	Pakāļ.r.,augstais „aizmugurējais”, īsais krītošais patsk. y	-	<i>tymss</i> ‘tumšs’

Uu	u	/u/	/u̯/	Gandrīz pak. rindas, gandr. augsts (vidējais), īss, krīt. patsk. u	туру	<i>durs</i> ‘durvis’
Ū ū	ū	/ū/	/u̯/	Pakaļ. rindas, augstais (priekšējais), īsais krītošais patsk. u	-	<i>dūrs</i> ‘durs’
Ūū	ū	/û/	/û/	Pakaļ. rindas augstais (priekšējais), garais, laužtais patsk. u	лūzt	<i>kūst</i> ‘kost’
Uo uo	u ^o	/u ^o :/	/u̯:/	Gandr. pak. r., gandrīz augsts (vidējais), garš, stiepts patsk. u	-	<i>tuorps</i> ‘tārps’
Ūo ūo	ū ^o	/û ^o :/	/û ^o :/	Gandrīz pak. rindas gandr. augsts (vidējais), garš, laužts patsk. u	-	<i>sūopia</i> ‘sāpe’
Vv	vē	/v/	/v̯/	Balsīgs labiodentāls lūpenis v	virve	<i>veceļs</i> ‘vīrs, vecis’
Zz	zē	/z/	/z̯/	Balsīgs dentāls priekšējs mēlenis z	zizlis	<i>zūoļa</i> ‘zāle’
Žž	žē	/ʒ/	/ʒ̯/	Balsīgs alveolārs priekšējs mēlenis ž	žogs	<i>vazžycas</i> ‘groži’
i,j	-	/i, ^ɨ /	/i, ^ɨ /	Palatalizācijas zīmes	-	<i>kruūcia</i> - ‘cinis’, <i>puisjs</i> ‘puisis’

LATGAĻU VALODAS FONĒTISKĀ SISTĒMA

Seulement font les langues mortes deviennent immortelles.

Antoine de Rivarol ¹⁰⁴

Latgaļu fonēt. transkr. simbols	SFA (IPA)	Piemērs latgaļu ortogrāfijā	Piemērs latgaļu fonēt. transkripcijā	Piemērs starptaut. fonēt. transkripcijā	Tulkojums latviski
---------------------------------	-----------	-----------------------------	--------------------------------------	---	--------------------

18 PATSKAŅI JEB MONOFTONGI

a	/a/	abijī	[abijī]	[abiji]	‘abi’
ā	/a:/	āvuška	[āvuška]	[a:vuška]	‘avene’
â	/â:/	pāds	[pâc]	[pâ:ts]	‘pēda’
e	/ɛ/	zemia	[z'em'a]	[z'em'a]	‘zeme’
ē	/ɛ:/	ēnatīs	[ēnat'is]	[ɛ:nat'is]	‘ēnoties’
ī	/i/	dīvī	[d'iv'i]	[d'iv'i]	‘dievi’
î	/i:/	cīši	[c'iši]	[ts'i:ʃi]	‘loti’
i	/ɪ/	divi	[divi]	[dɪvɪ]	‘divi’
i ^c	/ɪ:/	cieški	[c'i ^c šk'i]	[ts'i:ʃk'i]	‘bieži’
î ^c	/î:/	īesti	[i ^c s't'i]	[i:s't'i]	‘ēst’
y	/u/	tymss	[tym:s]	[tuums:]	‘tumšs’
o	/ɔ/	voskums	[voskums]	[vɔskums]	‘olas dzeltenums’
ō	/ɔ:/	pōzīt	[pōz'it]	[pɔ:z'it]	‘pozēt’
ü	/u/	türpu	[türpu]	[turpu]	‘turp’
û	/û:/	īdūt	[idūt]	[idû:t]	‘iedot’
u	/u/	suņš	[suņc']	[supc']	‘suns’
u ^o	/u:/	tuorps	[tu ^o rps]	[tʊ:rps]	‘tārps’
û ^o	/û:/	sūopia	[sû ^o p'a]	[sû:p'a]	‘sāpe’

21 DIVSKANIS JEB DIFTONGS

aī	/ai/	raišu	[raiʃu]	[raiʃu]	‘jāšus’
aî	/aî:/	paīšīt	[paīš'it]	[paī:s'it]	‘mīstīt (linus)’
aū	/au/	kaūkuns	[kaūkunc]	[kaukunts]	‘kovārnis’

¹⁰⁴ Franču: Tikai kļūstot par mirušām, valodas iegūst nemirstību. Antuāns de Raviols, 1753-1801, franču rakstnieks un filozofs.

aū	/aū:/	šaūtra	[šau̯tra]	[šau̯:tra]	‘bulta’
eī	/ei/	geisma	[g'eisma]	[g'eisma]	‘gaisma’
eī	/eī:/	keilis	[k'eil'is]	[k'eī:ʔis]	‘kails’
eū	/eu/	sev	[s'eū]	[s'eū]	‘sev’
eū	/eū:/	sev's	[s'eūs]	[s'eū:s]	‘sevis’
iī	/ii/	miilis	[m'iil'is]	[miil'is]	‘mīlais’
iī	/iī:/	dziīst	[dziīst]	[dziī:st]	‘dzīst’
iū	/iu/	pliūškunāt	[pliūškunāt]	[pluškunāt]	‘pliukšķināt’
iū	/iū:/	Liūzeniks	[liūz'eniks]	[liū:z'eniks]	‘Liuzenīeks’
yū	/uu/	cyūka	[cyūka]	[tsuuka]	‘cūka’ ¹⁰⁵
yū	/uū:/	myūsu	[myūsu]	[muuū:su]	‘mūsu’ ¹⁰⁶
uī	/oi/	vuicās	[vuicā:s]	[vuitsā:s]	‘mācās’
uī	/oī:/	puīgs	[puīks]	[puī:ks]	‘zēns’
uū	/ou/	puūrs	[puūrs]	[pours]	‘pūrs’
uū	/oū:/	uūdens	[uūd'ens]	[uū:d'ens]	‘ūdens’
oū	/ou/	loūpīt	[loūp'īt]	[loup'īt]	‘mizot’
oū	/oū:/	koūtūs	[koūtūs]	[kōū:tūs]	‘kauties’
oi	/oi/	voi, voi ta	[voi, voi ta]	[vōi, vōi ta]	‘vai, vai tad’

43 LĪDZKAŅI JEB KONSONANTI

b	/b/	baba	[baba]	[baba]	‘ome’
b ^ʔ	/bʔ/	best	[b'est]	[b'est]	‘rakt’
c	/ts/	caturtīs	[caturt'īs]	[tsaturt'īs]	‘ceturtais’
c ^ʔ	/tsʔ/	kruūcia	[kruūc'a]	[krou:ts'a]	‘cinis’
č	/tʃ/	čuoļs	[čuoļs]	[tʃčuo:ls]	‘cālis’
č ^ʔ	/tʃʔ/	čīpstīt	[čīpst'īt]	[tʃi:ps't'i:t]	‘čiepstēt’
d	/d/	dratva	[dratva]	[dratva]	‘darvots diegs’
d ^ʔ	/dʔ/	dīgs	[d'īks]	[d'i:ks]	‘diegs’

¹⁰⁵ Divskaņu *ai, ei* otrā komponente *i* līdzīgi kā divskaņī *iī* patiesībā ir *i* un vajadzētu rakstīt *ai, ei*, taču šī nianse sarežģīt rakstību, bet neietekmē vārdu nozīmi, tādēļ ortogrāfijā atstāts burts *i*.

¹⁰⁶ Divskaņu *yū, iū* (*iū, iū*) lietojums vairāk raksturīgs lejaslatgaļiem. Augšlatgalē šajā vietā lieto analogiskus divskaņus *uū, uū*, piem., *muūsu cuiūka*, nevis *myūsu cyūka*. Bet ir daži gadījumi, kad šāda aizstāšana neder, piemēram, personvārdos *Liūzenīks, Kiūlenīks* vai arī gadījumos, kad aizstāšana rada citu nozīmi. Piemēram, Augšlatgalē *plūiūškunāt* nozīmē ‘radīt šķidrums šļakatu skaņas’ un neko citu. Bet latviešu valodā (un līdz ar to arī atpakaļ latgaļu valodā) *plūiūškināt* nozīmes jau vairāk saistās ar plaukstu sišanu aplaudējot vai kādam pa dibenu ☺. Tādēļ nozīmju šķiršanai jālieto dažādi divskaņi.

f	/f/	fabrika	[fabrika]	[fabrika]	‘fabrika’
f ^ɨ	/f ^ɨ /	febraļš	[f ^ɨ ebraļš]	[f ^ɨ ebrałs ^ɨ]	‘februāris’
g	/g/	gapiiļa	[gapiiļa]	[gapiļa]	‘dakšiņa’
g ^ɨ	/g ^ɨ /	geigala	[geigala]	[geigala]	‘gaigala’
h	/x/	hana	[hana]	[xana]	‘beigas, nāve’
h ^ɨ	/x ^ɨ /	heroīns	[h ^ɨ eroīnc]	[h ^ɨ eroints]	‘heroīns’
j	/j/	joūnis	[joūn ^ɨ is]	[joū:n ^ɨ is]	‘jauns’
k	/k/	kukšuns	[kukšunc]	[kukšunts]	‘krūka’
k ^ɨ	/k ^ɨ /	keirunāt	[keirunāt]	[keirunâ:t]	‘kaitināt’
l	/l/	laimia	[laim ^ɨ a]	[laim ^ɨ a]	‘laime’
l̥	/ɬ/	ļounadyna	[l̥oūnadyna]	[ɬoūnaduuna]	‘nelaime’
m	/m/	mutīt	[mut ^ɨ īt]	[mut ^ɨ īt]	‘traucēt’
m ^ɨ	/m ^ɨ /	miedītis	[mi ^ɨ di ^ɨ is]	[mɨ:di ^ɨ :s]	‘mēdīties’
n	/n/	nūst	[nūst]	[nū:st]	‘nost’
ŋ	/ɲ/	ņaudīt	[ņaud ^ɨ īt]	[ɲaud ^ɨ :t]	‘ņaudēt’
p	/p/	prass	[pras:]	[pras:]	‘gludeklis’
p ^ɨ	/p ^ɨ /	pīpia	[p ^ɨ īp ^ɨ a]	[p ^ɨ ī:p ^ɨ a]	‘piepe’
r	/r/	pūrduļš	[pūrduļš]	[purdułs ^ɨ]	‘puņķis’
r ^ɨ	/r ^ɨ /	reibeņas	[r ^ɨ eib ^ɨ eņas]	[r ^ɨ eib ^ɨ enas]	‘zilenes’
s	/s/	susīt	[sus ^ɨ īt]	[sus ^ɨ :t]	‘žūt’
s ^ɨ	/s ^ɨ /	puisjs	[puis ^ɨ :]	[pois ^ɨ :]	‘puisis’
š	/ʃ/	šāmāt	[šāmāt]	[ša:mâ:t]	‘čamdīties’
š ^ɨ	/ʃ ^ɨ /	šībers	[š ^ɨ īb ^ɨ ers]	[ʃib ^ɨ ers]	‘aizbīdnis’
t	/t/	tušņāt	[tušņāt]	[tuʃnâ:t]	‘smagi elst’
t ^ɨ	/t ^ɨ /	tiest	[ti ^ɨ st]	[tɨ:st]	‘test’
v	/v/	vucuns	[vucunc]	[votsunts]	‘auns’
v ^ɨ	/v ^ɨ /	viīveļas	[viīv ^ɨ eļas]	[viiv ^ɨ ełas]	krītamā kaite
z	/z/	zūoļa	[zū ^o ļa]	[zū:ļa]	‘pļavas zāle’
z ^ɨ	/z ^ɨ /	zečas	[z ^ɨ eč ^ɨ as]	[zetʃas]	‘zeķes’
ž	/ʒ/	vazžycas	[važ ^ɨ :ycas]	[vaʒ:utsas]	‘groži’
ž ^ɨ	/ʒ ^ɨ /	žēnba	[ž ^ɨ eņba]	[ʒeņba]	‘precības’
dz	/dz/	dzonāt	[dzonât]	[dzonâ:t]	‘dzenāt’
dz ^ɨ	/dz ^ɨ /	dzīsmia	[dz ^ɨ īsm ^ɨ a]	[dz ^ɨ ī:sm ^ɨ a]	‘dziesma’
dʒ	/dʒ/	džyndžala	[dʒyndʒala]	[dʒuundʒala]	‘čig. pātaga’
dʒ ^ɨ	/dʒ ^ɨ /	džieļš	[dʒ ^ɨ ī ^ɨ ļš]	[dʒ ^ɨ ī:łš ^ɨ]	‘kuņģa slimība’

LATGAĻU MORFOLOĢIJA: RIETUMBALTU PRIEDĒKĻI

We are fighting with the language.
Ludwig Wittgenstein¹⁰⁷

Valodas morfoloģijas arsenālā viens no latgaļu valodas arhaisma un savdabības pierādījumiem ir daudzskaitļgie latgaļu priedēkļi, ko latgaļi izmanto vārddarīnāšanā un ar kuru palīdzību izsaka daudz bagātāku jēdzienu un nozīmju klāstu, nekā tas iespējams latviešu valodā: līdztekus 16 latviešu lietotajiem priedēkļiem ir vēl 18 īpaši latgaļu prefiksi, kādu latviešu valodā vairs nav. Šis fakts pats par sevi rada daudz jautājumu, taču ar to atklājumi tikai sākas. Šo latgaļu valodas līdzekļu komparatīvā analīze, savukārt, noved pie vēl pārsteidzošāka atklājuma: izrādās, ka latgaļu etnocīds Latvijā pastāv nevis pats par sevi, bet ir vērienīga starptautiska nozieguma sastāvdaļa. Patiesībā ir jārūnā par daudz lielākas etnolingvistiskas kopības – dzīvo rietumbaltu tautas etnocīdu, ko savās teritorijās apbrīnojami saskaņoti realizē divu valstu – Latvijas un Lietuvas valdības, un ko Latvijā sauc par latgaļiem jeb augšzemniekiem, bet Lietuvā - par litviniem jeb aukštaičiem.

REPRESĒTAIS RIETUMBALTU PREFIKSS

Zinot šo faktu, valodnieki un vēsturnieki atradīs arī citus pierādījumus, bet pirmais ķieģelis valodniecisko argumentu mūrī būs latgaļiem un litviniem kopējie rietumbaltiskie priedēkļi, ko šeit apskatīsim. Izrādās, ka Latvijas valodniecības aizliegtos specifiskos latgaļu prefiksus tādā pašā fonētiskā un morfoloģiskā izpildījumā un ar tādu pašu semantiku lieto arī Austrumlietuvas litvini jeb aukštaiči, kur tos, savukārt, ar tādu pašu sparū nīdē ārā Lietuvas valdība ar savu sulainisko valodnieku rokām. Tikai nevienā baltu valodu pētījumā vai mācību grāmatā jūs par šo faktu neatradīsiet ne pušplēsta vārda. Meklējot tālāk, atklāsies, ka latgaļiem un aukštaičiem ir ļoti daudz arī citas kopējas leksikas, kā par brīnumu netiek uzņemtas austrumbaltiskajās latviešu un lietuviešu literārajās valodās, bet to lietošana abās valstīs tiek apkarota ar nasamērīgiem naudassodiem. Sakritības ir pārāk uzkrītošas, lai tās sauktu par nejaušām. Tās pierāda, ka latviešu un lietuviešu akadēmiskā

¹⁰⁷ Angļu: Mēs cīnāmies ar valodu. Ludvigs Vittgenšteins, 1889 – 1951, ebreju izcelsmes filozofs, dzimis Austrijā, lielāko mūža daļu dzīvojis Anglijā.

valodniecība un politiskā elite patiesībā to visu ļoti labi zina, bet zinātniskos faktus, kuri norāda uz latgaļu un aukštaiču jeb litvinu tautu un valodu kopējo izcelsmi, slēpj apzināti, sniedzot pasaules sabiedrībai apzināti nepatiesu liecību par Baltijas tautām un to valodām.

Afiksācija, sevišķi - prefiksi jeb piedēkļi ir tik uzkrītoša baltslāvu valodu parādība, ka tai garām valodnieki nav varējuši paiet kopš lingvistikas pirmsākumiem. Īpaši tas attiecas uz jūdu-ģermāņu izcelsmes sveštautiešiem, kuri XIX gadsimtā nodarbojās ar baltu valodu formēšanu. Tā, A.Šleihers, taisot pirmo lietuviešu gramatiku¹⁰⁸, atrada par nepieciešamu vēltīt piedēkļiem atsevišķu nodaļu, kurā uzskaitīja lietuviešu valodas prefiksus un sniedza to nozīmju skaidrojumu. Viens no latviešu valodas tēviem - J. Endzelīns XX gs. sākumā prievārdiem un piedēkļiem vēltīja veselu disertāciju (Эндзелин, 1905-1906). XX gadsimtā baltu valodu piedēkļus ir pētījuši gan latviešu un leišu (pārsvārā) valodnieki - A.Breidaks (Брейдак, 1972), V.Mažulis (Мажулис, 1958), J. Paulausks (Paulauskas, 1957), E.Galnaitīte (Галнайтите, 1959), M.Sivickiene (Sivickienė, 1964), J. Dovidaitis (Dovydaitis, 1971), gan arī ārzemnieki Rietumos un Austrumos¹⁰⁹. Piedēklis ir viens no svarīgākajiem leksēmas semantiskajiem un gramatiskajiem modifikatoriem. Prefiksam piemīt svarīga funkcionāli semantiska īpatnība: tas kardināli maina vārdsaknes nozīmi un ļauj veidot jaunas nozīmju nianšes, piem., *dot-pārdot-izdot-nodot* u.tml. Līdz ar to prefikss līdztekus fleksijai ir viens no galvenajiem (un tajā pašā laikā noturīgākajiem) valodas bagātības un savdabības nodrošinātājiem. Jo vairāk kādā valodā ir piedēkļu (krievu valodā, piemēram, ir 70 piedēkļi), jo plašākas ir valodas lietotāju iespējas veidot savu runu bagātāku, niansētāku, precizāku. Tādēļ šajā vietā rodas pirmais lielais jautājums: kāpēc modernās lietuviešu valodas tēvs A.Šleihers savulaik nolēma leišiem atstāt tikai 15 piedēkļus: *ap(i)-, at(i)-, i-, iš-, nu-, pa-, par-, per-, pra-, pri-, su-, už-, be- (nebe-), te- (tebe-), ne-* (Schleicher, 1856), ja patiesībā dažādu novadu runātāji Lietuvā lieto daudz vairāk piedēkļu?¹¹⁰ Taisni tāds pats jautājums jāuzdod latviešu valodas tēviem - K.Mīlenbaham, J.Endzelīnam un mūsdienu

¹⁰⁸ Vācu oriģinālā nosaukums *Handbuch der litauischen Sprache*, pirmoreiz izdota Prāgā, 1856. gadā.

¹⁰⁹ Kopš XIX gadsimta vidus un līdz šai dienai par baltu valodām pastiprināti interesējas ne tikvien Maskavas un Pēterburgas universitāšu un ZA lingvisti (kuri pamatā, protams, nav krievi), bet arī Vācijas (S. Brauners, B.Vimers, L.A.Janda), ASV (H.D. Rinholms), Anglijas (L.Talmijs), Francijas (D.Paijārs, H.de Penanrosa) u.c. valodnieki. Ja Krievijas impērijas un vēlāk PSRS lingvistu interesi iespējams attaisnot (galu galā, dzīvojam vienā valstī), tad rietumnieku pastiprinātā interese izskatās visai dīvai. Kas tur būtu ko noņemt ar divām štrunta valodiņām, kurās kopā runā labi ja 2-3 miljoni no 7 miljardiem? Būtu labāk pētījuši savas dzimtās valodas, kurās viņiem vismaz teorētiski ir iespēja kaut cik orientēties!

¹¹⁰ Mūsdienu lietuviešu literārajā valodā to ir vēl mazāk -12, jo Šleihera slavas mantiņnieki, rūpēdamies par to, lai lietuvietis nepārpūlētu savu atmiņu, arī piedēkļus *be- (nebe-), te- (tebe-)* un *ne-* ir atzinuši par neliterāriem un lietošanai nevajadzīgiem.

valodniekiem, kuri latviešu valodā arī ir atstājuši tikai 16 prefiksus: *aiz-*, *ap-*, *at-*, *bez-*, *caur-*, *ie-*, *iz-*, *ne-*, *no-*, *pa-*, *pār-*, *pēc-*, *pie-*, *pret-*, *sa-*, *uz-*¹¹¹, lai gan latgaļu valodā (kura taču arī esot latviešu valodas daļa!) to ir uz pusi vairāk. Kādēļ latviešu un lietuviešu literāro valodu arsenālā nav iekļauti visi tautā lietotie priedēkļi? Vai tas ir noticis Šleihera-Mīlenbaha-Endzelīna profesionālās ignorances dēļ? Bet varbūt abas jaunās valodas viņi padarīja primitīvākas ar nolūku? Kāds bija šis nolūks? Varbūt šis fakts liecina par kaut ko pavisam citu? Jautājums nav vienkāršs. Tāpēc pagaidām iepazīsimies ar šiem valodas faktiem un apdomāsim vienu lietu: ja reiz latgaļu valoda ir no latviešu valodas atvasināta izloksne, kā ļauži mēļo, tad kā tas varēja gadīties, ka “izloksne” ir divreiz vairāk prefiksa formu, nekā pamatvalodā?

LATGAĻU UN LATVIEŠU KOPĒJIE 16 PRIEDĒKĻI

Papriekšu aplūkosim tos 16 prefiksus, kas sastopami tiklab latviešu, kā latgaļu valodā. Kreisajā pusē doti latviešu valodas lietvārdu un verbu piemēri; labajā – tādā pašā secībā – latgaļu valodas analogi.

aiz- , aizgalde; aizmigt	=	aiz - , <i>aizgolda; aizmygt</i>
ap- , apskāviens, apciemot	=	ap - , <i>apskāviņš; apcimāt</i>
at- , atgādinājums, atnākt	=	at - , <i>atguodunajums; atīt</i>
iz- , izsniegšana; izlīrīt	=	īz - , <i>izsniegšana; izciūnīt</i>
pa- , paslēptuve; paglaudīt	=	pa - , <i>paslāptuvia; pagluosīt</i>
pret- , pretskats; pretstatīt	=	pret - , <i>pretškots; pretstatīt</i>
sa- , sabiedrība; saķert	=	sa - , <i>sabīdrība; saģuīt</i>
bez- , bezcerība; ---	=	bez - , <i>bezcerība; ---</i>
uz- , uzdevums; ---	=	uz- , <i>uzdavums; ---</i>
pēc- , pēcpusdiena; ---	≈	pīec - , <i>pīecpuždyna; ---</i>
caur- , caureja; caurdurt	≈	cour- , <i>coureja; courdūrt</i>
ie- , iesniegums; iemest	≈	ī - , <i>īsnāgums; īsvīst</i>
ne- , nelaime; neaiztikt	≈	na - , <i>nalaimia; natrokāt</i>
no- , nometne; noskumt	≈	nū - , <i>nūmetnia; nūskumt</i>
pie- , piedošana; piezvejot	≈	pī - , <i>pīdūšana; pīģuīstīt</i>
pār- , pārgalvis; pārlekt	≈	puor - , <i>puorģalviņš, puorliekt</i>

Šeit uzskatāmības nolūkā piemeklēti tādi atvasinājumi, kas latviešu un latgaļu valodā tiek darināti ar vieniem un tiem pašiem vai līdzīgiem priedēkļiem un nozīmē vienu un to pašu vai ļoti tuvus jēdzienus. Līdz ar to

¹¹¹ Turklāt tie visi sastopami tikai satiksmē, kā teica Endzelīns, ar lietvārdiem un īpašības vārdiem. Pie darbības vārdiem visi nemaz neder. Piemēram, ja ar priedēkļiem *caur-*, *pret-* latviski ir izdomāts kāds pusducis verbu (caurdurt, cauraust, caurlūkot; pretstatīt), tad ar tādiem priedēkļiem kā *bez-* un *pēc-* nekādi darbības vārdi nesanak. Starp citu, J.Endzelīns šos četrus (un vēl noliegumu *ne-*) arī neuzskatīja par verba prefiksiem (Endzelīns & Mīlenbahs, 1939), tādējādi atstādams latviešu verbu darināšanai tikai 11 prefiksus.

šie piemēri ir tipiski latviešu valodai, bet nav tipiski latgaļu valodai. Totālas letonizācijas apstākļos XX gadsimtā visus jaunvārdus latgaļi ir bijuši spiesti pārņemt no latviešu valodas, nevis darināt paši „pēc savas valodas analogijas”, kā teica K. Mīlenbahs. Arī tos, bez kuriem varētu iztikt vai kuru veidošanai ir atbilstīgs latgaļu valodas materiāls. Jo Latvijā latgaļiem ir aizliegts attīstīt un zinātniskā līmenī kopt savu valodu. Caur latviskajām skolām, presi un nepieciešamību “atklātā satiksmē” lietot tikai latviešu valodu, latgaļiem ir uzspiestas ne tikai gatavas latviešu leksēmas, bet arī atsevišķi vārddarināšanas paņēmieni. Piemēram, mūsdienās latgaļa mutē *pret-*, *cour-* un *pīec-* jau dzirdami priedēkļa veidā, lai gan agrāk tie ir pastāvējuši tikai prievārdu *pret*, *cer* un *pīec* (*pret souli*, *cer mežu*, *pīec puždynu*) un apstākļa vārdu *preīte* vai *pretīmā*, *courīe* un *pīecūok* formā. Piemēram, latgaliski daudz loģiskāk skan nevis latviešu valodnieku sacerētais saliktenis *courdürt* vai *courbroukt*, bet gan vārdu savienojums *prodürt courīe*, *probroukt courīe*¹¹²; tāpat daudz latgaliskāk skan vārdu savienojumi *pīec puždynu* un *stuodīt pretīmā*, nevis letonisms *pīecpuždyna* un *pretstatīt*, lai gan latgaļi jau saka arī tā¹¹³.

¹¹² Ar priedēkli *caur-* (*cour-*) latviešu un latgaļu valodā ir saistīta kāda pikanta nianse. Latgaļu valodā letonisma *cour* vietā parasti lieto atvasinājumu ar latgalisko priedēkli *pro-*, kam viena no nozīmēm ir ‘caur-’, piemēram, *probroukšana*, *prošūšana*, *prokrysšana* – ‘caurbraukšana, cauršūšana, caurkrišana’. Lietvārds *caureja-coureja* latgaļu valodā ir teju vienīgais vārddarinājums ar šo priedēkli, kurš reāli tiek lietots, lai gan latgaliski šim procesam, kā zināms, ir daiļskanīgs sinonīms *plūūkas*. Varbūt tādēļ, ka arī Sanskritā “caureja, dizentērija” ir अटिसारा *atisāra*, kur pie pilnīgas semantiskas atbilstības ir saklausāma arī fonētiska līdzība. Vārdnīcas piebilst, ka ar [*atisāra*] jāsaprot caureja kā “plūšana cauri” (salīdz. ar *sēre!*). Varbūt taisni te jāmeklē gan latgaliski latviskā apstākļa vārda *courīe* ‘cauri’, gan adjektīva *courejīs* ‘caurs’ etimoloģija? Zinot latviešu valodnieku “radošo pieeju” latgaļu valodas interpretēšanai, gandrīz nešauboties varam sacīt, ka “caurejas” nozīmi kāds no viņiem ir piešķīris latgaļu sieviešu dzimtes adjektīvam *coureja*, *courejuo*, kas nozīmē ‘caura, caurā’.

¹¹³ Šajā piemērā redzams, kā latgaļu adverbji *preīte*, *pretīmā*; *courīe* un *pīecūok* papriekšu tikuši latviskoti atbilstoši austrumbaltiskajai fonētikai: *preī*, *pretim*; *cauri*. Pēc tam asprātīgi latviešu valodas pigmalioni attapuši to īsās formas izmantot par latviskiem priedēkļiem *pret-*, *caur-*. Sākotnēji arī adverbju *pīecūok* viņi bija pārtulkājuši latviski: *pīcāk*. Taču šī forma nez kādēļ neiedzīvojās (latvieši tās vietā saka *vēlāk*) un aktīvajā valodā no tās palikusi pāri tikai īsākā forma *pīc* – tiklab prievārds, kā priedēklis, kurš savukārt sakropļota morfoloģiska svešķermeņa veidā tagad tiek uzspiests atpakaļ latgaļu valodai.

Starp citu, darinājumi ar šo priedēkļu palīdzību arī latviešu valodā vēl joprojām skan diezgan uzspīlēti, izrunāšanai neērti, un patiesībā mēs tos izmantojam reti. Turklāt ar priedēkļiem *pīc-* un *bez-* latviešu valodā iespējams darināt tikai lietvārdus un īpašības vārdus, bet darbības vārdi nemaz nesanāk. Ja šie prefiksi būtu kauls no latviešu valodas kaula, tā nevajadzētu būt. Ar pārējiem mēs taču bez grūtībām darinām visu vārdšķiru atvasinājumus no jebkuras saknes. Tādēļ, ka tie organiski iederas latviešu valodas fonētiskajā un morfoloģiskajā sistēmā. Šis ir vēl viens pierādījums tam, ka minētie priedēkļi, tāpat kā attiecīgie apstākļa vārdi, latviešu valodā papriekšu ir aizgūti no austrumbaltiskajai valodas sistēmai grūti “sagremojamās” latgaļu valodas.

Tāda pati situācija ar zemgaliski lietuvisko priedēkli *uz-* (liet.val. *už-*), kas latviešu valodā ir dabisks, bet latgaļu valodas sistēmā neiederas ne no fonētikas, ne morfoloģijas viedokļa. Tāpēc daži ar to darināti latviski lietvārdi – *uzdavums*, *uzmanība* latgaļu valodā puslīdz ieviesušies, bet verbi – ne par ko! Nozīmes, kuru izteikšanai latvieši izmanto priedēkli *uz-*, latgaļu valodā tiek izteiktas ar citu priedēkļu un vispār - ar citu valodas līdzekļu palīdzību. Tā, skolēnam skolotājs uzdevumu latgaliski nevis *uzdūd*, bet *izdūd* vai *aizdūd*. Ar vārda “uzdevums” nozīmi tiek lietota idioma *aizdūt iz dvoru* – burtiski ‘uzdot uz mājām’. Arī strādniekam saimnieks vai darbu vadītājs senāk deva nevis uzdevumu, bet *iruodiva*, *paruodiva dorbu* vai *ideva dzelu*. Un tās, kā redzam, jau ir pavisam citas leksiski semantiskas konstrukcijas, kas tomēr izteic to pašu “uzdevuma” nozīmi, tikai - niansētāku¹¹⁴.

Arī jēdzieni *uzmanība*, *uzmanīgīs*, ko mūsdienās latgaļi lieto ar to latviskajām nozīmēm, agrāk latgaļu valodā tika izteikti ar vārdiem *izmanība*, *izmanīgīs*. Taču latviešu valodas taisītāji šo leksēmu savulaik “ievilka nāsī”, iepakoja nedaudz atšķirīgā – latviskā semantikā, ar kuru caur latviešu valodu to uzspieda atpakaļ. Nu arī latgaļiem “izmanīgs” vairs nav gluži tas pats, kas “uzmanīgs”, tāpēc sanāk, ka mums vairs nav sava vārda, ar ko apzīmēt jēdzienu “uzmanība”, un nekas cits neatliek, kā pieņemt šo izrunai neērto darinājumu ar austrumbaltisko priedēkli “uz-”.

Šādā veidā par latgaļu leksikas sastāvdaļu mūsdienās kļuvuši daudzi jaunvārdi, kas radušies letonizācijas iespaidā pēdējā gadsimta laikā, lai gan ir vēl dzīvi arī latgaliski analogi, kas darināti ar citu priedēkļu vai pat citu valodas līdzekļu palīdzību. Piemēram, **pagalvis** latgaliski ir gan *pagaļvs*, gan *aizgaļvīns*; **uzlikt** – *izlikt*; **pacelt** – *padceļt*; **pienākt** – *daīt*; **aizsniegt** – *dasnīegt*; vārda *aizmuguria* vietā biežāk lieto *pakaļa*; letonisma *apcīmāt* vietā – *īt gostūs*; *īsnāgums* vietā – *gruomata* vai *papiirs* u.tml.

18 ĪPAŠIE LATGAĻU PRIEDĒKĻI

Bez aplūkotajiem 16 prefiksiem, kas latgaļiem ir kopēji ar latviešiem, latgaļu valodā ir četri unikāli priedēkļi:

- da -**, *dasnīegšana* - ‘aizsniegšana’; *dadzūt* - ‘panākt’; *daāsts* - ‘apēsts līdz galam’;
- pad -**, *padkuri* - ‘iekuri’; *padmūt* - ‘samainīt’; *padcalts* - ‘pacelts’;
- pro -**, *provessana* - ‘pavadīšana’; *prolikt* - ‘aizlikt tālāk’; *prodzarts* - ‘nodzerts’;
- roz -**, *rozvaļņi* - ‘platas ragavas’; *rozlikt* - ‘atliekt’; *rozlikts* - ‘atvērts’.

¹¹⁴ Savukārt, substantīvi no verba *aizdūt* agrāk netika darināti. Naudas aizdošana (uz procentiem), un līdz ar to arī priedēkļa *aiz-* attiecīgā semantika ir jēdzieni no čūņuļ morāles un valodas arsenāla. Latgaliski vārda *aizdūt* primārā nozīme ir ‘aizdot prom, izdot’, un tikai tad latviskā - ‘aizdot uz procentiem’.

Latviešu valodniecība par tiem nekā nevēlas zināt. Lietuviešu valodnieki tos gan zina, bet tūdaļ ieskaita rusicismos un tālākās sarunās neielaižas (Paulauskas, 1958). Patiesībā jautājums ir nopietnāks, un pie tā vēl atgriezīsimies. Visbeidzot, latgaļu valodā ir vērojama tāda unikāla parādība kā 14 (15) dubultpriedēkļi:

aiz-a- , <i>aizacepišanās</i> ‘aizķeršanās’;	<i>aizaguūt(-īs)</i> ‘aizķerties’;
roz-a- , <i>rozaskrišanās</i> ‘ieskriešanās’;	<i>rozagūozt(-īs)</i> ‘atgāzties’;
iz-a- , <i>izaglūobšanās</i> ‘izglābšanās’;	<i>izamozgāt(-īs)</i> ‘nomazgāties’;
ī-za- , <i>īzastūoššanās</i> ‘iestāšanās’;	<i>īzaveļt(-īs)</i> ‘ievelties’; ¹¹⁵
da-za- , <i>dazaguūtšanās</i> ‘pieķeršanās’;	<i>dazabuūt(-īs)</i> ‘atrsties’;
na-za- , <i>nazavesšanās</i> ‘neveikšanās’;	<i>nazagribūt(-īs)</i> ‘negribēties’;
nū-za- , <i>nūzastūoššanās</i> ‘nostāšanās’;	<i>nūzanest(-īs)</i> ‘aizdrāzties’;
pa-za- , <i>pazanemšanās</i> ‘apņēmsšanās’;	<i>pazaviert(-īs)</i> ‘paskatīties’;
pī-za- , <i>pīzalikšanās</i> ‘pieliekšanās’;	<i>pīzaceļt(-īs)</i> ‘piecelties’;
pro-za- , <i>prozamūššanās</i> ‘pamošanās’;	<i>prozadzert(-īs)</i> ‘nodzerties’;
puor-za- , <i>puorzaceļšanās</i> ‘pārcelšanās’;	<i>puorzaviert(-īs)</i> ‘apskatīt visu’;
sa-za- , <i>sazastūoššanās</i> ‘sastāšanās’;	<i>sazasveicunāt(-īs)</i> ‘sasveicināties’;
pad-za- , <i>padzaceļšanās</i> ‘pacelšanās’;	<i>padzataisīt(-īs)</i> ‘pakļūt apakšā’;
ap-sa- , <i>apsagrīzšanās</i> ‘apgriešanās’;	<i>apsazīst(-īs)</i> ‘nosmērēties’;
at-sa- , <i>atsasīešanās</i> ‘apsēšanās’;	<i>atsaviert(-īs)</i> ‘atskatīties’.

Kāds varbūt iebildīs, ka divus priedēkļus vārddarināšanā izmanto daudzas valodas, piemēram, krievu *nod-za-рядить* ‘uzlādēt par jaunu’, vācu *aus-verkaufen* – ‘izpārdot’, lietuviešu *iš-pa-žinti* – ‘atziņties’. Arī latviešu valodā tādu ir daudz: *ne-pa-tikšanas*, *pret-aiz-sardzība*, *pār-ap-dzīvotība*, *pēc-ap-maksa*, *ie-pa-zīties*, *iz-pa-ļikt* u.tml., no kuriem lielāko daļu latviešu valodnieki gan uzskata par neliterāriem un kalkētiem un ieteic nelietot (Freimane, 1993). Par šo valodas parādību rakstīja jau J. Endzelīns un pat mēģināja skaidrot, kādos gadījumos notiek otrā prefiksa pievienošanās (Эндзелин, 1905-1906). Daļa valodnieku uzskata, ka baltu valodās tās ir vācu leksēmu morfoloģiski-semantiskās kaļķas (Кожанов, 2013), un pieminētā vācu *aus-verkaufen*, kas latviski ir *iz-pār-dot*, lietuviski *iš-par-duoti*, krieviski – *рас-про-дать*, šo hipotēzi it kā patiešām apstiprina. Tomēr tā ir cita parādība, ko nedrīkst jaukt ar dubultpriedēkli. Divu priedēkļu lietojums arī latgaļu valodā pastāv pats par sevi: *na-pa-tykšanas*, *pret-aiz-sardzība*, *puor-ap-dzīvātība*, *pīec-ap-moksa*, *i-*

¹¹⁵ Priedēkļa *iz-a-*, *ī-za-* divi varianti gan tiek izrunāti vienādi, tomēr tiem ir atšķirīga semantika un morfoloģija. Tā, *izaglūobīs*, *izamozgātīs* nozīmē virzīšanos no iekšas uz āru (izmazgāties arī no dubļiem), kas atbilst priedēkļa *iz-* semantikai; savukārt, *īzastūoīs*, *īzaveļīs* nozīmē pretēju procesu – darbību, kas virzās uz iekšu, un atbilst priedēkļa *ī-* (latviskā *ie-*) semantikai. Tātad faktiski tie jāuzskata par diviem dažādiem priedēkļiem.

pa-zīties, iz-pa-lik u.t.t. Te vienkārši dažādās kombinācijās tiek salikti kopā tie paši prefiksi, kas citādi lietojami arī atsevišķi. Un iegūtā derivatīva nozīme nav nekas cits, kā abu šo prefiksu nozīmju summa. Turpretī latgaļu dubultpriedēkļos mēs redzam, ka pirmā daļa ir kāds no latgaļu parastajiem priedēkļiem, bet otrā daļa *-a-*, *-za-*, *-sa-* atsevišķa prefiksa veidā nemaz nepastāv¹¹⁶. Tādā gadījumā - kas ir šī morfēma un kāda ir tās semantika?

DZŪKU – LATGAĻU DUBULTPREFIKSS

Pastāv versija, ka šī priedēklim sekojošā ne-saknes morfēma nav nekas cits, kā atgriezeniskais piedēklis, kurš nez kādēļ aizbēdzis no fleksijas un nostājies saknei priekšā. Tieši tāda parādība novērojama aukštaiču dialektā, piemēram, *da-si-godoti* (krievu: *догадаться*) – ‘attapt, iedomāties’, *raz-si-bušavoti* (krievu: *разбушеваются*) – ‘uzsākt trakošanu, iekaiest trakošanā’ u.c. Jāatzīst, ka šo lietuviešu valodas pētnieku hipotēzi apstiprina arī latgaļu valoda: ar dubultpriedēkļiem darināti atvasinājumi patiešām izrādās atgriezeniski¹¹⁷. Taču jebkurā gadījumā tā ir tikai daļa no patiesības. Pirmkārt, neviens nav varējis izskaidrot, kādēļ aukštaiču un latgaļu valodā ir izveidojusies šāda unikāla parādība, un kāpēc tā itin nemaz nav raksturīga apkārtējām baltu un slāvu valodām¹¹⁸. Otrkārt, nav skaidrs, kā šo morfēmu tagad dēvēt.

¹¹⁶ Patstāvīgam prefiksam *-sa-* ir atšķirīga semantika, tādēļ dubultpriedēkļa sastāvā lietotā fonētiski analogiskā morfēma šeit izdalīta atsevišķi.

¹¹⁷ Te gan atkal varētu iebilst, ka mūsdienās latgaļu valodā vienlaikus ar dubultpriedēkli tiek lietotas arī atgriezeniskās fleksijas tiklab verbu (*-īš*), kā adjektīvu (*-īš, -usiās*) un substantīvu (*-šanūs*) formās, kas it kā runā pretī leisu valodas pētnieku hipotēzei. Šāds lietojums arī Ziemeļlatgalē, diemžēl, kļuvis par dominējošo. Līdz ar to uz latgaļu verba atgriezeniskumu norāda veselas divas morfēmas, kas neloģiski dublē viena otru. Tajā pašā laikā, tieši morfoloģiski-semantiskās konstrukcijas neloģiskums ir tas, kas mudina domāt, ka atgriezeniskās fleksijas te ir jaunlaiku letonizācijas dzirnakmens latgaļu valodas kaklā.

Paldies dievam, ne tikvien verbiem, bet arī substantīviem un adjektīviem latgaļu valodā līdztekus vēl aizvien pastāv arī latgaliskās paralēlformas, piemēram, *dazaguūšanūs-dazaguūšana*; *dazaguvīs-dazaguūs*, *dazaguvusiās-dazaguvusia*, *dazaguvuīš* – *dazaguvuūš* ‘pieķeršanās; pieķēries, pieķērusies, pieķērušies’; *pazavieršanās-pazavieršana*; *pazavierīs-pazaviērs*, *pazavārusiās-pazavārusia*, *pazavāruīš-pazavāruūš* ‘paskatīšanās; paskatījies, paskatījusies, paskatījušies’.

¹¹⁸ Tā, mūsdienu jaungramātiķis, vācu valodnieks B.Vīmers, kurš pēdējo 10-15 gadu laikā, spriežot pēc publikācijām, ir kļuvis par vienu no Krievijā un Baltijā atzītākajiem “baltslāvu jautājuma” un slāvu-lietuviešu afiksācijas problēmu speciālistiem, šodien, XXI gadsimta sākumā, skaidrojot aukštaiču priedēkļu *raz-*, *pad-*, *da-*, *na-*, *za-* izcelsmi, tik vien zina pateikt, ka “pierobežas zona” dzīvojošie, lūk, uztverot baltu un slāvu valodu materiālu kā “kopēju leksisko morfēmu un afiksu avotu”, tāpēc šo parādību vajagot saukt par “valodisku simbiozi” (Wiemer, 2009). Jāvaicā: nu un tad? Viņš savā publikācijā neko neizskaidro, nepasaka neko jaunu, ko jau XIX gadsimtā nebūtu pauduši jaungramātiķi. Izrakstījis par šo tēmu gari un plaši, Vīmers nonāk pie tā paša

Apkārtējās austrumbaltu un slāvu valodās verba atgriezeniskumu izsaka sufikss, nevis prefikss. Ja tas nostāties saknei priekšā, tātad mums jau ir darīšana ar kaut kādu “atgriezenisko piedēkli”. Bet tādā gadījumā gramatikā jāievieš jauns jēdziens, jāmaina piedēkļa ierastā definīcija (Valodniecības pamatterminu skaidr. vārdnīca, 2007).

Visbeidzot: kāda ir šīs morfēmas semantika? Starp piedēkļu un piedēkļu daudzveidīgajām nozīmēm un funkcijām pastāv būtiska atšķirība. Prefikss kardināli maina saknes vai celma nozīmi (piem., dot-**nodot-sadot**), bet sufikss to vienīgi papildina, piešķirot tai papildus nozīmes nianses, piemēram, salīdzināmo pakāpi adjektīvu derivatīvos, vai jaunu emocionāli-ekspresīvu nokrāsu, piemēram, antroponīmu, substantīvu, adjektīvu deminutīvos (Вопонина, 2015) u.c. Piedēkļa uzdevums ir mainīt saknes pamatnozīmi, bet piedēklis to neaiztiek. Tātad, mainoties šī “mobilā afiksa” morfoloģiskajai pozīcijai, mainās arī tā funkcijas un semantika. Līdz ar to mēs vairs nevaram to saukt par piedēkli, lai arī “atgriezenisko”, jo tas vairs neatbilst patiesībai. Tātad šai parādībai vajadzīga sava definīcija, un šeit tiek piedāvāts jauns jēdziens – “dubultpiedēklis”.

Jo vairāk tādēļ, ka šai dzūkiski-latgaliskajai morfēmai patiešām piemīt ne tikvien gramatiskā (atgriezeniskuma), bet arī leksiskā semantika, kas realizējas savdabīgā veidā. Lai gan pašai savas atsevišķas nozīmes tai it kā nemaz nav, savienojumā ar vārda sakni un “pamatpiedēkli” šī morfēma veido jaunu nozīmi, kas vairs nav abu saliktna daļu nozīmju summa, bet gan kāda trešā nozīme, kas atšķiras no abu daļu atsevišķajām nozīmēm¹¹⁹. Turklāt ar dubultpiedēkļa palīdzību latgaļu valodā tiek izteiktas tieši specifiskas nozīmes ar detalizētām un smalkām niansēm, kurām latviešu valodā vārda nemaz nav. Dubultpiedēklis latgaļu valodā vajadzīgs, lai ar vienu vārdu izteiktu tādus jēdzienus, kuriem latviešu valodā nav sava vārda un nepieciešami veseli

atzinuma, ka visi minētie piedēkļi esot lietuviešu aizgūti no krievu valodas, taču nesniedz nekādus jaunus pierādījumus, kas šo viņa tautas brāļu aizsākto maldinošo meldiņu padarītu kaut drusciņ ticamāku. Acīmredzot vācu valodnieks B.Vīmers tāpat kā viņa priekšteči, būdams sveštautietis, lietuviešu un krievu valodas un to runātāju mentalitāti pazīst nepietiekami, tāpēc nespēj saskatīt, ka šis apgalvojums ir vismaz diskutabls, lai neteiktu vairāk. Nav saprotams, kādēļ viņš vispār ir deldējis datora klaviatūru, to rakstot?

¹¹⁹ Iespējams, te mums ir darīšana ar parādību, ko definējuši franču valodnieki D.Paijārs, analizējot krievu valodas piedēkļu semantiku (Paillard, 2004) un H.de Penarosa, pētot lietuviešu prefiksa *iš-* nozīmes. Runa ir par t.s. formālās shēmas (*Forme Schematique*) jēdzienu jeb tādu semantisku reprezentāciju, kura pati par sevi neatspoguļo nevienu konkrētu valodas vienības lietojumu, bet tajā pašā laikā atrodas katras tās nozīmes pamatā. Franču pētniece atrod, ka zināmos gadījumos piedēklis var būt par tādu kā relatoru (angliski: *qualifier*) – morfēmu, kura pati par sevi nav neatkarīga leksiska vienība, bet tajā pašā laikā nosaka attieksmes starp diviem leksēmās elementiem (pēc formulas X-R-Y), kur X ir verba elements, kurš tiek pakļauts determinācijai Y ar prefiksa R palīdzību (Penaros, 2010).

teikumi, jo jebkurš tulkojums ar vienu vārdu būs aptuvens un neprecīzs. Piemēram, *rozaspuorat* jeb *rozaspuoratīs* nozīmē nevis vienkārši ‘sastrīdēties’ (tam tuvāks ir vārds *sazaspuoratīs*), bet ‘sastrīdēties tā, ka pēc tam veselu gadu vairs negribas satīties’; *apsadzīvatīs* nozīmē ‘nodzīvot kādā vietā pietiekami ilgi, lai šajā laikā iepazītu apkārtni, kaimiņus un sagādātu tālākai dzīvei nepieciešamās lietas un mantu’; *prozapīrkt* nozīmē ‘nopirkt nekvalitatīvu preci’ vai ‘samaksāt vairāk, nekā pirkums patiesībā ir vērts’; *pīzanemt* nozīmē ‘ar lielu apņēmību uzsākt kādu darbu vai kāda ietekmēšanu’; *dazataisītis* nozīmē ‘pieklūt klāt kaut kam kārotam ar nolūku lietot to negausīgi’; *īzastruodatīs* nozīmē stāvokli, kad cilvēks ir pastrādājis pietiekami ilgi un smagi, bet izjūt gandarījumu par padarīto’ u.t.t.

Jāvaicā: kādēļ latviešu valodā nav tādu vārdu? Vai ne tādēļ, ka tādu jēdzienu vairs nav latvieša galvā? Tēlaini runājot, latgaļa domāšanas un valodas druvā labībai pa vidu vēl aug arī rudzupuķes un magones, kamolzāle un usne, lodā bitītes un kukainīši, bet latvieša domāšanas druvā vairs tikai rapsis vai kukurūza. Smalkākas nozīmju nianse no latvieša prāta jau ir izravētas – tieši ar mākslīgās primitīvās latviešu valodas palīdzību. Gluži kā intensīvajā lauksaimniecībā ar pesticīdiem un herbicīdiem iznīcināta visa pārējā dzīvā radība. Toties nacionālšovinisma kukurūza un mankurtisma latvānis aug triju metru garumā. Kas ir - tas ir; kas nav – tas nav! - kā teica dr-kā-Ulmanis.

LINGVISTISKĀ PRIMITĪVISMĀ METODE

Akadēmiskā baltistika, prātojot lingvistiskā primitīvisma garā, visas šīs parādības nosauc par slāvismiem vai morfoloģiski-semantiskajām kaļkām no krievu valodas. Raugoties diletantiski vai predisponēti, tāds iespaids, iespējams, var rasties, jo kopumā latgaliskās formas izklausās līdzīgas krieviskajām. Tā, latgaliskajam *rozalomatīs*, piemēram, ir precīzs semantisks analogs ‘*разругаться*’ (kamēr latviski tāda vārda nemaz nav, un tā precīzai iztulkošanai vajadzīgs salikts teikums); *apsadzīvatīs* krieviski precīzi tulkojams kā ‘*обжиться*’; *prozapīrkt* – ar ‘*прокупиться*’; *pīzanemt* – ar ‘*приняться*’ u.t.t. Taču, ieskatoties rūpīgāt, ieraudzīsim, ka krieviskie priedēkļi ir gan fonētiski līdzīgi, bet nebūt ne identiski. Tas – pirmkārt. Otrkārt, krievu valodā visas šīs nozīmes izteiktas ar vienu priedēkli; arī atgriezeniskā fleksijs, kā pienākas, ir vārda galā. Nekur neparādās latgaļu analogiem līdzīgie dubultpriedēkļi, piemēram, ‘*раз-о-ругаться*’ vai ‘*об-со-жить*’, kā varētu gaidīt. Šādas morfoloģiskās konstrukcijas krievu valodā ir nonsenss. Tātad latgaļu (un arī aukštaiču) valoda šādu vārddarināšanas paņēmieni nevar būt pārņemusi no krievu valodas. Jo tāda tur nemaz nav. Un par morfoloģiskajām kaļkām tās saukt līdz ar to nav nekāda pamata.

Ciktāl šīs latgaliskās vārdformas varam saukt par semantiskiem aizguvumiem? Vārdu nozīmes pirmajos četros piemēros sakrīt, tas tiesa, taču izrādās, ka līdz ar to nozīmju sakritība ir beigusies. Tāpēc, ka forma *разругаться* jeb ‘salamāties līdz naidam’ krievu valodā ir, bet formas *распориться*, kas pēc

analoģijas varētu nozīmēt ‘sastrīdēties līdz kautiņam’ – vairs nav. Latgalisko *īzastruodatīs*, krieviski jātulko kā ‘*нарабататься, отработаться волю*’ – nozīmes līdzīgas, bet precīzas nav. Pēdējo latgalisko piemēru *dazataisiīs* arī krieviski, tāpat kā latviski, ar vienu vārdu iztulkot nav iespējams. Faktiski šeit mēs iegūstam to pašu rezultātu, ko savulaik ieguva A.Breidaks: lielākajai daļai latgalisko “slāvismu” krievu valodas semantiskie analogi tiek izteikti ar citiem valodas līdzekļiem. Kur tad te ir slāvismi un kur - semantiskie aizguvumi? Tie ir tikai šķietami! Slāvismi baltu valodās ik uz soļa rēgojas vienīgi lingvistiskā naivisma žanrā strādājošajiem baltu filologiem, kuri nekādi nespēj izrāpties no savas marksistiski-jaungramatiskās smilšu kastes. Viņu priekšstati par tautu un valodu attīstību balstās uz divām pseidozinātniskām teorijām - eirocentrismu un darvinismu jeb evolūcijas teoriju, kuras arī veido viņu vulgarizētos priekšstatus par baltoslāvu valodām un visu IE civilizāciju. Viņiem indoeiropiešu vēsture Austrumeiropā sākas no brīža, kad gar Baltijas jūru dzīvoja kaut kādas “baltu tautas”, kuras runāja kaut kādā “baltu pirmvalodā”¹²⁰, bet uz austrumiem dzīvoja slāvi, kuri arī jau runāja kaut kādā savā - senkrievu vai senslāvu valodā. Pirms tam – viņu izpratnē - te nekādu valodu nebija, un vienīgi Jahves gars lidinājās pār Baltijas jūras ūdeņiem. T.i., sākuma punktā baltisti pieņem par faktu, ka uzreiz bija kaut kādas gatavas (un atšķirīgas!) baltu un slāvu tautas un valodas, un tālāk tad nu mēģina izfantazēt, kā uz šo etnosu robežas savstarpēju kontaktu rezultātā valodas varēja abpusēji ietekmēties un iegūt kopējus leksiskus un morfoloģiskus elementus. Ar to viņu lingvistiskā komparatīvistika, diemžēl, beidzas. Ka baltu un slāvu valodu līdzīgo pazīmju pamatā varētu būt arī kādi citi mehānismi, tas viņiem neienāk prātā.

Leksikas aizgūšanu mēs patiešām novērojam: gan individuālā leksika, gan arī latviešu ūzuss, kā to dēvēja K.Brugmans¹²¹, ir pilns ar acīmredzamiem (tajā skaitā - nepamatotiem) aizguvumiem. Ar rusicismiem latviešu valodas komisija cīnās; ģermānismiem-romānismiem klanās. Taču, pirmkārt, runa ir tikai par leksiskiem aizguvumiem! Akadēmiskā valodniecība nevar uzrādīt nevienu piemēru, kur atšķirīgas valodas būtu savstarpēji pārņēmušas arī morfoloģiju. Otrkārt, ja šāds “leksikas apmaiņas” process starp kontaktējošiem etnosiem arī notiek, tas ir tikai viens no faktoriem, kuri gadsimtu gaitā ietekmējuši un noteikuši kaimiņu valodu pašreizējo stāvokli¹²². Un to nekādā

¹²⁰ Endzelīns & Co ar to visā nopietnībā iedomājās kaut ko vidēju starp mūsdienu leišu un latviešu valodām.

¹²¹ Ūzuss, no latīņu valodāas *usus* – ‘pielietojums, paradums, likums’ - visu valodas lietotāju pieņemts vārdu, formu, valodas konstrukciju lietojums. Citiem vārdiem, valoda, ko tauta runā. Jaungramatiķi ieviesa terminus *ūzuālais* (vispārējais) un *okazionālais* (individuālais) valodas lietojums.

¹²² Tipisks piemērs – kaimiņi lībieši, igauņi un somi, ar kuriem dzīvojam cieši blakus. Leksiskus aizguvumus no šīm valodām patiešām varam atrast latviešu un krievu valodās; tāpat kā indoeiropiešus - nosauktajās somugru valodās. Bet kurš var uzrādīt kaut vienu pārlicināšu morfoloģijas aizguvuma piemēru? Kādēļ to nav? Baltijā mēs

gadījumā nedrīkst absolutizēt. Līdztekus ir risinājušies citi - senāki un vērienīgāki procesi, kurus valodnieki nedrīkst ignorēt.

ŠĪ BĪSTAMĀ ‘CILTSKOKA DOMĀŠANA’

Uz vienu no tiem savulaik ir norādījuši indoeiropēistikas pionieri. Tāpēc mūsdienu “jaungramatiķi”¹²³ viņus nevar ieraudzīt ne acu galā. Rietumbaltisko latgaļu un augštaiču priedēkļu izcelsmes problēma ir pareizi atrisināma tikai baltoslāvu pirmvalodas kontekstā. Pusotra gadsimta laikā šī tēze gan ir locīta deviņos gaņģos, eurocentristi, normānisti un citi vēstures viltotāji ir centušies to apmelot un diskreditēt, taču praktiski visi valodnieki tā vai citādi nonākuši pie tās atzīšanas, neatkarīgi no tā, kā viņi katrs to iedomājās. A.Šleihers, kā zināms, runāja par visu indoeiropiešu kopējo pirmvalodu, taču kā lietuviešu gramatikas autors šo to saprata arī no baltu un slāvu valodām un uzskatīja, ka tajās ir “daudz vairāk kopīgo iezīmju, nekā atšķirīgo”; J.Endzelīns (Эндзелин, 1911) runāja par “baltoslāvu vienības periodu” (*славяно-балтийская эпоха*); arī poļu valodnieks J.Rozvadovskis (Rozwadowski, 1912) uzskatīja, ka šajā periodā ir pastāvējusi vienota baltoslāvu pirmvaloda (*прото-балтославянский язык*). Pat tādas odiozas figūras indoeiropēistikas vēsturē, kā Vj.Ivanovs (Иванов В.В., 1980), V.N.Toporovs (Топоров, 1997) un V.V.Martinovs (Мартынов, 1973), kuri proponēja slāvu pirmvalodas (*праславянский язык*) izcelšanos no baltu (!) valodām (Martinovs (1981) vispār skaidroja, ka protoslāvu valoda esot protobaltu valodas rietumu dialekts, kas pārveidojies kaut kāda “itāliska” substrāta ietekmē) līdz ar to atzina šādas “baltu valodu grupas” jeb “protobaltu valodas” pastāvēšanu. Tātad vienīgā pareizā pieeja baltu un slāvu valodu kopīgo iezīmju izcelsmes skaidrošanai būtu sākotnējs pieņēmums, ka tās ir, tēlaini runājot, vienas mātes divi bērni, kuri ir līdzīgi nevis tāpēc, ka dzīves laikā kaut ko aizguvuši viens no otra, bet gan tāpēc, ka savas kopējās iezīmes saņēmuši dzimšanas brīdī no kopējās mātes.

Citiem vārdiem, runa ir par A.Šleihera slavēto tēzi - *Stammbaum-Denken* jeb ‘ciltsskoka domāšanu’. Protams, ka mēģinājumi praktiski rekonstruēt pašas “mātišķās” jeb “proto” valodu konkrētās formas, kā to vēlāk darīja arī pats Šleihers, viņa izaudzinātie jaungramatiķi un kā to dara Rietumu oficiālā

taču dzīvojam līdzās vismaz kopš 2000-1500.g.p.m.ē., kā uzskata mūsdienu vēsturnieki! Pēc B.Vimera & Co teorijas latviešu-igauņu, krievu-igauņu un krievu-somu pierobežas zonā sen vajadzēja kļūt par tādu pašu kopēju leksisko morfēmu un afiksu avotu un veidot tur pamatīgu “valodisku simbiozi”: Valkas un Ainažu latviešu izloksnēs, kā arī Karēlijas krievu izloksnēs vajadzēja būt vismaz ducim lietvārda galotņu (igauņu un somu valodās lietvārdam ir 14 locījumi, kamēr latviešiem -7, bet krievu valodā – tikai 6). Taču nekā tamlīdzīga tur, kā zināms, nav. Šis fakts pierāda, ka B.Vimera teorija par “valodisku simbiozi” baltu un slāvu pierobežas zonā ir tikai viņa paša subjektīvi un diletantiski prātojumi.

¹²³ Sk. nodaļu “Jaungramatiķu sātanisms”.

lingvistika vēl šobaltdien, ir apzināta jēdzienu jaukšana, *Stammbaum-Denken* idejas profanācija un vēstures falsifikācija. Šleiheriskā ciltskoka domāšana jeb *Stammbaum-Denken* nozīmē, ka ikviena pētījuma pamatā, pirms iekavām jābūt pieņēmumam, ka divām līdzīgām valodām kādreiz ir bijusi kopēja pirmvaloda, un hipotēze vispirms jāpārbauda šādā griezumā. Tikai tad, ja ir iegūti pierādījumi, ka tās vai citas leksiski semantiskās vai morfooģiskās similaritātes (angļu: *similar* – ‘līdzīgs’) pamatā noteikti nav bijusi kopējā pirmvaloda, varam sākt pētīt versiju par jaunāko laiku tiešiem aizguvumiem. Taču Rietumu oficiālā valodniecība šo metodi ignorē principiāli. Ir pienācis laiks uzdot tai jautājumu un pieprasīt atbildi: ar kādām tiesībām?

Ja kāda mācība vai metode tiek ignorēta tādēļ, ka tā izrādījusies maldīga, tas ir respektējams arguments. Tikai tādā gadījumā arhīvā ir jābūt mapītei ar metodes kļūdainības zinātniskiem pierādījumiem. Mūsdienu “jaungramatiķiem”, kuri šodien ignorē G.V.F.Hēgeļa un V.fon Humboldta filozofijā balstīto A.Šleihera *Stammbaum-Denken* metodi¹²⁴, šādas mapītes nav! Tās kļūdainībai viņi simt gadus, tāpat kā viņu priekšteči XIX gadsimtā, nav varējuši atrast itin nekādus pierādījumus. Vienīgais, ko jaungramatiķi ir darījuši kopš XIX gadsimta vidus un līdz mūsu dienām – gandrīz katrā savā publikācijā ir histēriiski aprējuši šo vecgramatiķu tēzi un metodi vai “domāšanu”, kā viņiem dažreiz labpatīk to saukt. Turklāt, absolūti neargumentēti! Tāpat kā zagļi un bandīti pa lielākai daļai iesēdina sevi paši ar savu muldēšanu pratināšanas gaitā, tā jaungramatiķi savās bezgalīgajās publikācijās vairāk kā simt gadu laikā ir sevi pilnībā atmaskojuši, atklādami, ka viņiem nav nekādu argumentu pret A.Šleihera zinātniskās izpētes metodi – “ciltskoka domāšanu”, bet ir tikai kaislīga vēlme to noliegt. Turklāt nevis argumentētā zinātnieku valodā, bet emocionālai uztverei paredzētā tirgussievu stilā: tu man nepatīc, tādēļ es tev rādu pliku pakaļu¹²⁵.

¹²⁴ A.Šleihera tēze par diviem - evolūcijas un degradācijas posmiem valodas vēsturē tāpat kā dzīva organisma dzīvē ir variācija par G.H.V.Hēgeļa un V.fon Humboldta ideju, kuri līdzīgi visas cilvēces vēsturi salīdzināja ar dzīva organisma evolūciju.

¹²⁵ Tā, jau pieminētais mūsdienu vācu valodnieks B.Vimers vienā no saviem nesena-jiem rakstiem burtiski pirmajā rindkopā atrod par vajadzīgu, tēlaini izsakoties, iespert ar kāju G.V.F. Hēgelim, V.fon Humboldtam un A.Šleiheram: “Šleiheram /.../ pieder XIX gadsimta domāšanas apdvestais valodas vēstures salīdzinājums ar dzīvo organis- mu evolūciju (*Stammbaum-Denken*). Tāda domāšana, **protams**, ir sen sevi pārdzīvo- jusi” (Вимер, 2007). Raksta konteksts to itin nemaz neprasa, tāpat šis teikums tur iesprausts apzināti ar kādu konkrētu mērķi, kuram ar raksta pamattēmu var nebūt tieša sakara, un kuru prot atšifrēt tikai zinošie. Oponentu vai viņu ideju neargumentēta pazemošana akadēmiskās zinātnes publikācijās ir izplatīta parādība un atgādina paroli vai rituālu, vai reveransu kādas visuredošas acs priekšā, ar kuru autori ikreiz aplieci- na savu verga lojalitāti šai slepenajai varai: redziet, es speru jūsu pretiniekiem, tātd saprotiet, ka es esmu jūsējais! Ko šeit pasaka B.Vimers? Mēs saprotam, ka patiesība sevi pārdzīvot nevar, to var tikai kļūdaina domāšana, kuras maldīgums ir ticis atklāts un pierādīts. Tātd autors rēķinās ar to, ka nekritisks vai steidzīgs lasītājs pēc šādas

Vienlaicīgi viņi ir atklājuši arī sava nozieguma (nepatiesās liecības) motīvus: G.V.F.Hēgeļa un V.Humboldta filozofija, A.Šleihera *Stammbaum-Denken* metode valodniecībā neizbēgami atmasko eirocentrisma un darvinisma šarlatānismu.

RIETUMU VALODNIECĪBAS MĒRKAĶA ASTES RUDIMENTS

Baltoslāvu pirmvalodas pastāvēšanas faktu ir atzinis XIX-XX gadsimta autoritatīvāko valodnieku nospiedošais vairākums, kas dod pamatu tieši šo izpētes metodi uzskatīt par zinātnisku, pretstatā tukšvārdīgajiem prātojumiem par kaut kādu “valodisku simbiozi”, taču mēs redzam, ka pētījumos par aukštaiču (un latgaļu) nelietuviskajiem (un nelatviskajiem) priedēkļiem šī metode tiek ignorēta pilnībā. Tātad aukštaiču-latgaļu priedēkļu *raz-*, *pad-*, *da-*, *na-*, *za-* saukšana par aizguvumiem no slāvu valodām mūsdienās jau ir diletantisms. Vai arī – ļauprātība: autori gan zina, kāda būtu pareizā, zinātniskā izpētes metode, bet apzināti izdomā vai izvēlas nepareizo, lai ar saviem lingvistiskā primitīvisma žanrā radītajiem valodu “pētījumiem” maldinātu lasītājus un neļautu viņiem pašiem uziet pareizo atbildi.

Būdami nelabojami darvinisti un marksisti, baltistikas speciālisti uz mūsdienu baltu valodām raugās tikai no evolūcijas viedokļa. Viņi nesaprot vai nevēlas saprast, ka tiklab sabiedrību un tautu, kā valodu dzīvī gan evolūcija, gan degradācija un entropija notiek vienlaicīgi. Valodniekam jāprot atšķirt, kurā brīdī viņam ir darīšana ar vienu, kurā – ar otru procesu. Protams, ka latviešu, lietuviešu, igauņu, ukraiņu valodas, ivrīts un citi “ņūspiki”, kuri uz nelielu izlokšņu bāzes sacerēti tikai XIX gadsimta beigās, atrodas evolūcijas stadijā. XX gadsimtā, pateicoties dāsniem finansu ieguldījumiem, tie tika pilnveidoti: gramātiķi slīpēja fonētiskos un morfoloģiskos likumus; atbilstoši tiem leksikogrāfi šņākdami sacerēja jaunu leksiku un “cepa augšā” vārdnīcas, padarot šīs jaunās valodas leksiski bagātākas un iekšējo likumību ziņā - pre-

frāzes zemapziņā izsecinās, ka A.Šleihera ciltskoka domāšana ir muļķība, un vispār visi XVIII-XIX gadsimta domātāji bija muļķi, jo viņu domāšana ir sevi pārdzīvojuši. Tā nereti arī notiek. Cik būs tādu, kuri ievēros, ka B.Vimers šo apgalvojumu itin ne ar ko nav pierādījis un līdz ar to nav bijis tiesīgs apgalvot, ka *Stammbaum-Denken* jeb ciltskoka domāšana ir sevi pārdzīvojuši? To nevarēja pierādīt jaungramātiķi XIX-XX gadsimtā, to nevar viņu “slavas mantinieki” šodien. Ja Vimeram pašam tā šķiet vai viņa cunftes brāļiem gribas, lai tā būtu – tas ir cits jautājums! Bet kur ir objektīvie pierādījumi? B.Vimeram to nav. Šis fakts izskaidro, kāpēc autoram te vajadzīgs nevis uz kritisku uztveri orientēts zinātnisks stils, kurš pieprasa arī loģisku argumentāciju, bet gan emocionāli poētiski formulējumi, piemēram, “XIX gadsimta domāšanas apdvestais” (oriģinālajā krievu tekstā tieši tāpat - “*оваянное мышлением XIX века*”), “domāšana sevi pārdzīvojuši” u.tml. Tādējādi savu nepierādīto apgalvojumu autors cer iemānīt tai lasītāju daļai, kurai raksturīga tēlaina un emocionāla, bet tātad – nekritiska uztvere. Tādā gadījumā pārējiem valodniekiem, kuri tam nepiekrīt, ir tiesības prasīt no Vimera publisku atvainošanos – savā un Hēgeļa-Šleihera vārdā.

cīzākas un konsekventākas. Tas viss ar masu mēdiju palīdzību tika grūsts tautās. Turpretī vecās, iznīcībai nolemtās valodas, kuras atstātas pašplūsmā un netiek attīstītas (kā latgaļu valoda) vai ar nolūku tiek mākslīgi degradētas (kā krievu valoda), pārdzīvo entropijas procesu. Un visa IE valodu saime, kā indoeiropiešu pirmvalodas turpinājums, ir tipisks entropijas piemērs¹²⁶. Mūsdienu valodnieki staigā uz baznīcu un tajā pašā laikā savā zinātniskajā darbībā proponē evolūcijas teoriju. Es aicinu visas konfesijas viņus par to nolādēt. Jo tādējādi viņi nodod gan cilvēka radītāju Dievu, gan mērķaķi, no kura cēlušies paši! Dievišķās radīšanas procesu viņi savā prātā iztēloties nespēj. Tāpēc viņi nespēj iztēloties arī to, ka pirms 1000 vai varbūt pat 500-600 gadiem mūsu senči tepat Latvijā un Lietuvā vēl runāja daudz sarežģītākā, no morfoloģijas un semantiski viedokļa nesalīdzināmi bagātākā, niansētākā valodā.

Patiesi, kā gan šādu tēzi lai pieņem baltu (un vispār – Rietumu) valodnieks, kurš domā, ka ir mērķaķa pēctecis, un sevi pašu uzskata par primāta evolūcijas augstāko virsotni? Tad nāksies atzīt, ka viņš nemaz nav “radības kronis”, un ka viņa senči – mērķaķi ir bijuši attīstītāki par viņu pašu!

Kamēr eirocentriskā, darvinistiskā Rietumu lingvistika un historiogrāfija neizoperēs no savām smadzenēm savu mērķaķa astes rudimentu, nav nekādu cerību, ka tās norāpsies no koka un kļūs par zinātnēm šī vārda īstā nozīmē.

PRET KO CĪNĀS LIETUVIEŠU VALODNIECĪBA?

Godprātīga valodu faktu salīdzināšana liek secināt, ka apskatīto latgaļu un aukštaiču īpatnējo priedēkļu līdzība ar krievu valodu nav radusies jaunāko laiku formālu aizguvumu rezultātā. Tās ir senās kopējās pirmvalodas formas. Apskatītie piemēri ir nevis morfoloģiski vai semantiski aizguvumi, bet gan mūsdienu latgaļu, aukštaiču (litvinu), krievu, baltkrievu līdzīgā domāšanas veida manifestācija un šo radniecīgo tautu pasaules uztveres fenomens, ko

¹²⁶ Ideja par evolūcijas un degradācijas posmiem cilvēces un valodas vēsturē, kā jau minēts, pieder G.V.F.Hēgelim. To aizstāvēja J.Grimms, V. Humboldts un pat A.Šleihers. Tās loģiskums ir acīmredzams ikvienam. Kamēr bērns (vai jebkurš dzīvs organisms) aug un pilnveidojas (vai arī kāds valstisks, nacionāls u.tml. veidojums tiek dibināts un veidots), šis process acīmredzami jādēvē par evolūciju. Bet evolūcija nav bezgalīga (šīs melīgās tēzes uztiēpšana ir viens no jūdaisma-marksisma-darvinisma viltus mācību stūrakmeņiem); evolūcijas posmam neģlabjami seko degradācijas posms. Itin viss uz šīs zemes ir neģlabjami pakļauts entropijai. Tādējādi, cilvēks kā indivīds vienas dzīves laikā paspēj pieredzēt abus posmus. Bet mūsdienu cilvēks kā bioloģiska būtne, kā suga - no fizisko un garīgo spēju viedokļa (kā arī cilvēce kopumā) šobrīd neapšaubāmi atrodas degradācijas stadijā. To pierāda daudzie pagātnes artefakti, kurus mūsdienu cilvēks nespēj ne nodublēt, ne pat izskaidrot. Taču šai idejai zvērīgi uzbruka jaungramatiķi: cilvēces un valodu vēstures procesu neesot iespējams salīdzināt ar dzīvu organismu. Kādēļ ne? To viņi nekā nav pierādījuši un pamatojuši. Vienkārši brēca – kā jau marksisti un darvinisti, ka nevar un – viss! Kāpēc? Tāpēc, ka šī tēze apgāj viņu pseidozinātnisko evolūcijas teoriju.

viņi aizguvuši nevis tiešā veidā viens no otra, bet gan visi vienlīdz - no saviem kopējiem senčiem. Lūk, kas ir īsteni kopīgs aplūkotojāiem latgaļu un krievu valodu piemēriem! Tās ir senās semantiski-morfoloģiskās konstrukcijas, kuras modernajās austrumbaltiskajās latviešu un lietuviešu valodās neiederas arī tādēļ, ka latviešu un leišu valodu runātāji vairs nesaprot, kādēļ vajadzīga tāda morfoloģiska sarežģītība un semantiska niansētība, ja apmēram visu to pašu var pateikt primitīvāk un īsāk. Galu galā – parādīt uz pirkstiem! Primitīva valoda ir radījusi primitīvu domāšanu¹²⁷; primitīva domāšana primitivizē cilvēka fizisko ķermeni.

Kādēļ baltu valodnieki Rīgā un Viļņā tik neganti vēršas pret šīm arhaiskajām rietumbaltu valodas formām lietuviešu un latviešu valodās, un tiecas tās iznīdēt? Ne tādēļ, ka tās būtu aplamas vai valodai nevajadzīgas - tauta, kā redzam, pie tām ietiepīgi turas, neraugoties uz visiem etnocīda pasākumiem. Tāpēc, ka valodniekiem tiek maksātas algas nevis par to, lai viņi mums atklātu un paustu patiesību par šajās valstīs dzīvojošo tautu un valodu patieso vēsturi, bet gan par to, lai viņi teorētiski nopamatotu rietumbaltu etnocīda politiku, ko metodiski un saskaņoti realizē abu šo valstu valdības. Baltu valodnieki ar policijas suņu dedzību ir okšķerējuši pa Lietuvas un Latvijas sādžām un sētām, uzlasot vismazākās valodu, folkloras un citu tautas garamantu drupačas. Taču ne tādēļ, lai tās saglabātu un vairotu, kā viņi saka. Bet tādēļ, lai tās iznīcinātu. Un to vietā atgrūstu mums atpakaļ līdzīgus, bet pašu izdomātus valodas, tautasdziesmu u.t.t. surogātus, no kuriem jau ir izkasītas visas nianse, kuras varētu kaut ko pastāstīt par mūsu patieso vēsturi.

Daudzi latgaļu valodas fakti, kurus mēs vēl varam noklausīties un dokumentēt pilnā apjomā, un salīdzināt ar kontaktējošo valodu analogiem, ļauj izteikt pieņēmumu, ka rietumbalti, pretēji oficiālās baltistikas apgalvojumam, nav izmiruši. Latvijā rietumbaltus pārstāv latgaļi, kuri savu valodu mutvārdos saglabājuši pilnā apjomā. Daugavas kreisā krasta rietumbalti, tie paši latgaļi, saukti par sēļiem¹²⁸, gan ir gandrīz pilnībā asimilējušies latviešos. Bet Lietuvas teritorijā, spriežot pēc kopējām parādībām latgaļu un augštaiču valodās, vēl ne gluži: augštaiči jeb litvini bija tā pati tauta, ko Latvijā saucam par latgaļiem. Protams, šai hipotēzei būs nepieciešami nopietnāki un plašāki augštaiču un latgaļu valodu komparatīvie pētījumi. Taču uzkrītošākās similaritātes varam aplūkot un izvērtēt jau tagad. Te burtiski ar pirmajiem

¹²⁷ Jau G.V.F.Hēgelis, vēlāk – K.Markss, F.Engelss u.c. formu un saturu uzskatīja par dialektiskiem pretmetiem, kuri pāriet viens otrā: ne tikai saturs ietekmē un maina formu, bet tikpat lielā mērā arī forma maina saturu.

¹²⁸ Etonnīms “sēļi” cēlies no teritorijas ģeogrāfiskajām īpatnībām - Sēlijas paugurvaļņa, kas šķērso Salas, Jaunjelgavas, Viesītes un Aknīstes novadus. Sasnkrita substantīvs शैल *śaila* burtiski nozīmē ‘pauguru valnis’. Nedaudz apjoetizējot, Sēliju varam tulkot par “kalnu zemi” vai “augšzemi”. Kurzemes hercogistes vācieši to, starp citu, arī dēvēja par Oberlandi. No šīs semantikas tautu selekcionāri savulaik atvasināja Aukštaitijas nosaukumu Lietuvā, bet XX gadsimtā Latvija latgaļu valodu sāka dēvēt par augšzemnieku izlokni.

piemēriem atklājas sekojoša tendence: kopīgas latgaļu un aukštaiču valodās izrādās taisni tās unikālās leksiskās un morfoloģiskās parādības, kuras Latvijas un Lietuvas oficiālā valodniecība un abu valstu valodas komisijas apbrīnojamā vienprātībā nevis kopj un saglabā, bet apkaro ar sevišķu niknumu, demonstrējot nelokāmu apņēmību iespējami drīzāk izdeldēt tās no tautu atmiņas¹²⁹.

Tā, L.Paulausks jau pieminētajā rakstā "Darbības vārdu priedēkļu funkcijas mūsdienu lietuviešu literārajā valodā", definējot izpētes priekšmetu, paziņo, ka analizēs tikai 12 "literāros" lietuviešu valodas priedēkļus, bet tipiskos aukštaiču priedēkļus *až(u)-, raz-, pad-* un *da-* un dzūku specifiskos prefiksus *na-* un *za-* pat neskatīs (Paulauskas, 1958). Jo tie esot aizgūti no krievu valodas, tāpēc atzīti par lietošanai nepieņemamiem¹³⁰. Tanī pašā laikā mēs redzam, ka tie visi ir arī latgaļu priedēkļi: *roz-, pad-, da-*! Ceturtais specifiskais latgaļu priedēklis *pro* – (lietuviskajā variantā - *pra-*) ir uzņemts lietuviešu literārajā valodā¹³¹. Nākamā aukštaiču un latgaļu valodu kopējā parādība afiksācijas kontekstā, pret kuru nežēlīgi cīnās Latvijas un Lietuvas

¹²⁹ Etnonīmi *latgaļi, litvini, aukštaiči* radušies acīmredzot tāpēc, ka rietumbaltu tautas atsevišķas daļas ilgstoši atradušās dažādu valstu sastāvā. Forma *latgaļi* ir visvecākā, sastopama senkrievu hronikās un darināta no PIE formas [*langala*] – ‘arāji, zemnieki’. *Aukštaiči* ir XIX gadsimta beigās izdomāts jaunvārds. Tā autori un fāni atsauca uz vienīgo “dokumentu” – it kā Lītvās lielkņaza Vītauta Dižā (latīņu: *Alexander Vitoldus*, 1350-1430) vēstuli Polijas karalim (Codex epistolaris Vitoldi, 1882), kas patiesībā ir Ļvovas arhivāra Antonija Prohaskas falsifikācija. Nekaidra pagaidām ir formas *litvini* izcelsme. Sanskritā tai nav viennozīmīga analoga, bet no jaunākām valodām nekāda etimoloģija vispār nav iespējama. Kopējās valodas un koptautas apzīmēšanai šajā grāmatā lietots jēdziens “rietumbalti”. Lai gan patiesībā tas jāsaprot plašāk: tādi paši rietumbalti bija arī senās Prūsijas u.c. tautas, par kuru valodu drošu ziņu nav.

¹³⁰ Citiem vārdiem, šos augštaiču valodas elementus L.Paulausks uzskatīja par lietuviešu valodai tikpat svešiem, kā internacionālistus *de-, eks-, in-, re-* u.c. modernos XX gadsimta aizguvumus no romāņu un grieķu valodām. Hipotēze par to, ka tie esot aizguvumi no slāvu valodām, nav pierādīta. Patiesībā tās ir arhaiskas un unikālas valodas parādības ne tikai baltu, bet visas IE vēstures kontekstā. Šādi valodu fakti sniedz pārliecinošu informāciju par mūsu kopējo vēsturi, tāpēc ir nenovērtējami kultūras pieminekļi, vērtīgāki par tūkstošgadīgiem cietokšņa mūriem. Tajā pašā laikā arhitektūras u.c. materiālos vēstures artefaktus Lietuvas un Latvijas valsts aizsargā, bet valodas pieminekļus iznīcina ar apskauzamu konsekvenci. Vai tas varētu būt nejauši - ja šo valstu vadītājus un zinātniekus patiesām interesē vēsturiskās patiesības noskaidrošana, nevis vēsturisku mītu sacerēšana?

¹³¹ Jāvaicā: ar ko gan tas atšķiras no priedēkļiem *raz-* un *pad-*, kuri tajā pašā laikā tiek dēvēti par rusicisms un krituši nežēlastībā? Vai arī no lietuviski latviskā prefiksa *at-* (Dzikaras, 2011), kas ir daudz tuvāks savam krieviskajam analogam *om-* gan no fonētikas, gan semantikas viedokļa (Janda, 1986), taču nez kāpēc ir uzņemts literārajās valodās un netiek uzskatīts par rusicismu un skausts. Nemaz nerunājot par lietuviešu literārās valodas priedēkli *pri* - *pririšti* – *привязать* - ‘piesiet’, kurš, kā redzam, ir absolūta fonētiska, morfoloģiska un semantiska krievu valodas kaļķa. Starp citu, latgaļu valodā tāda priedekļa nemaz nav.

valodu komisijas, ir unikālas morfoloģiski-semantiskas konstrukcijas - latgaļu-dzūku dubultpriedēkļi. Latvijas varas un valodniecības iestādes šo jautājumu ir atrisinājušas „kardināli”: ir paziņojušas, ka šādu valodas formu Latvijas teritorijā vispār nav. Tāpēc latvieši tās nemaz nezina, bet latgaļi tās drīkst izrunāt tikai pusčukstus aiz aizklātiem logiem. Līdz ar to latviešu valodniekiem par tādām lietām vairs nav pat mute jādžisina. Lietuvā šādas morfoloģiski-semantiskas konstrukcijas vēl šur tur tiek lietotas, tāpēc valodnieki tās apkaro savās publikācijās.

Bez apskatītajiem kopējiem preidēkļiem latgaļiem un aukštaičiem ir daudz kopēju vārdsakņu un atvasinājumu, un taisni par šī leksikas lietošanu lietuviešiem paredzēts naudas sods līdz 450 eiro (tāpat kā Latvijā – par latgaļu valodas lietošanu).

NEUZVARAMAIS LATGALISKI-AUKŠTAITISKAIS „DA-”

Patiesībā latviešu valodā tomēr ir aizķēries viens aukštaitiski-latgaliskā priedēkļa **da-** lietojuma piemērs: *da-būt, da-būšana*, tikai latviešu valodnieki to slēpj kā Pelnrušķīti un neatzīst par priedēkli¹³². „Īstens latvietis” to arī vairās mutē ņemt. Bet lietuvietis –ne! Izrādās, ka šo priedēkli joprojām plaši izmanto ne tikvien attiecīgo izlokšņu runātāji, bet arī pilsētu publika (Завьялова, 2013). Valodnieku ieskatā tā ir neapzinīgo leišu pilsētnieku nenormētā leksika u.tml., taču viņi ir spiesti atzīt, ka tieši šis apstākļis principiāli atšķir priedēkli *da-* no tiem, kuri sastopami tikai dialektos. Jo šinī gadījumā vairs nav iespējams to vienkārši ieskaitīt pierobežā aizgūtajos ruscīsmos. Tāpēc par šo priedēkli šķēpi tiek laužti vairāk kā simt gadus. Pirmajos lielajos lietuviski-latviskā nacionālšovinisma uzplūdos XIX-XX gadsimtu mijā (1917. gada Krievijas apvērsuma ģenerālmēģinājumā) lietuviešu literārās valodas veidotāji, taisni tāpat kā tagad, intensīvi cīnījās ar rietumbaltiskajiem valodas elementiem, kvalificējot tos par aizguvumiem no krievu valodas, tajā skaitā, pret priedēkli *da-*. To izdzirdēja čehu valodnieks A.Srba un 1911.gadā publicēja rakstu „Vai priedēklis *da-* patiešām jāuzskata par nelietuvisku?” (Srba, 1911), kurā pierādīja, ka tas ir baltisks valodas elements, nevis slāvisms. Taču šāda atziņa nesaskanēja ar Lietuvas saimnieku stratēģiskajiem plāniem, tāpēc 1958. gadā tika atrasts lietuviešu valodnieks V.Mažulis, kurš uzrakstīja rakstu „Priedēkļa *da-* izcelsme baltu valodās” un mēģināja pierādīt pretējo – ka tas esot aizguvums no slāvu valodām. (Ма-жюлис, 1958), lai gan pats bija spiests atzīt, ka lietuviešu un krievu valodā tam ir atšķirīga semantika. V.Mažūļa argumenti: 1) šāds priedēklis sastopams

¹³² Tādēļ, ka atzišana radītu daudzus neērtus jautājumus par latviešu valodai tik neraksturīga vārddarināšanas līdzekļa izcelsmi un nonākšanu latviešu valodā, jo latgaliski (tātad – šīs valodas jaunākā formā) tas tiek izmantots ļoti plaši, bet latviski – tikai vienā gadījumā. Latgaļu valodā šī vārda pamatnozīme ir ‘atrast’, tikai pēc tam – latviskā ‘saņemt’.

Austrumlietuvā un Austrumlatvijā; 2) tādas formas nav vecajos lietuviešu tekstos un 3) nav attiecīga prievārda *da* - ir balstīti vienīgi uz faktu tendenciozu interpretāciju. Priedēkļa *da*- lokalizācija atspoguļo rietumbaltu apdzīvoto teritoriju, tāpēc šī valodas parādība tur arī sastopama, bet V.Mažulis šo faktu tendenciozi pasniedz kā "dialektus, kuros notiekot aktīvi kontakti ar slāvu valodām". Vecajos lietuviešu tekstos šīs parādības nav un arī nevar būt tāpēc, ka tie rakstīti latīniskotajā žmudīnu valodā vai arī žmudu valodas rietumaukštaitiskajā (austrumbaltiskajā) izloksnē, bet rietumbaltu valoda ir pavisam kas cits! Visbeidzot – neesot tāda prievārda. Nu un tad, ka nav? Tas vispār nav nekāds arguments!

Šos tendenciozus prātojumus 1972.gadā apgāza izcilais latgaļu un latviešu valodnieks A.Breidaks rakstā "Prievārda *da* un priedēkļa *da*- izcelsme baltu valodās", savu viedokli pamatojot ar apjomīgu faktu materiālu. Tā, A.Breidaks sameklēja 113 latgaļu verbus ar priedēkli *da*-, un izrādījās, ka puse krievu un baltkrievu analogu ir izteikta ar pavisam citu priedēkļu palīdzību. Savukārt, attiecīgo latgaļu, krievu un lietuviešu analogu semantikas salīdzināšana savā starpā parādīja, ka tā pa lielākai daļai nesakrīt (Брейдак, 1972). Baltu priedēkļa *da*- un slāvu priedēkļa *do*- ievērojamās semantiskās atšķirības (līdztekus fonētiskajām) ir labākais pierādījums, ka ne par kādu tiešu aizguvumu nevar būt ne runas. Taču A.Breidakam bija vēl citi pārliecinoši argumenti. Pirmkārt, Latvijā priedēklis *da*- ir sastopams arī XVI-XVII gadsimta tekstos, kas tapuši Zemgalē, un zemgaļus ir grūti turēt aizdomās par „aktīviem kontaktiem ar slāvu valodām”. Otrkārt, pēc Baltijas pievienošanas Krievijai XVIII gadsimtā krievu valodas lietošana Baltijā ievērojami pieauga, taču priedēkļa *da*-lietojums ne tikvien nepalīelinājās, bet pat saruka.

Neskatoties uz to, joprojām atrodas valodas „speciālisti”, kuri A.Srbas, A. Breidaka pierādījumu argumentētību izliekas neredzam, bet V.Mažūļa rakstu atrod par „ļoti argumentētu” (Кожанов, 2013). Zinātnieks, kurš redz tikai to, ko pats grib redzēt, bet pārējos faktus ignorē, ir diskvalificējams.

VALODAS KOMISIJA VAI VALODAS INKVIZĪCIJA?

Šajā kontekstā īpaši odioza ir Lietuviešu valsts valodas komisijas nostāja. Izlikdamies nezinām, ka V.Mažūļa tēzi par priedēkli *da*- kā aizguvumu no slāvu valodām ir atzinusi par kļūdainu vai vismaz strīdīgu lielākā daļa mūsdienu valodnieku, lietuviešu valodas komisija to ne tikvien turpina pasniegt kā pierādītu patiesību, bet uz šīs tēzes pamata visus atvasinājumus ar *da*- ir nodēvējusi par rupjām valodas kļūdām un par to lietošanu piedraud tautai ar lielu naudas sodu (VLKK, 1998). Interneta vietnē "VLKK" izvietots Lietuvas VVK 1998. gada lēmums Nr.68 ar pielikumu "*Didžiųjų kalbos klaidų sąrašas*", tātad, nevis vienkārši lielu, bet - 'milzīgu valodas kļūdu saraksts', par kuru pieļaušanu saskaņā ar Lietuvas Administratīvo pārkāpumu kodeksu lietuvietim draud naudas sods līdz 450 eiro!

Labticīgs lasītājs var nodomāt, ka tādējādi lietuviešu oficiālā valodniecība rūpējas par savas valodas tīrību, labskanību u.t.jpr. Valodas kļūdu sarakstā ietvertās leksikas rūpīga analīze mudina izdarīt pretējus secinājumus, kas sākotnēji izskatās visai paradoksāli.

Veltot „kļūdainajai” leksikai tik lielu uzmanību, Lietuvas valdība līdz ar to ir atzinusi, ka Lietuvas tauta šo leksiku nebūt neuzskata par kļūdainu un atmetamu, bet uztver kā lietuviešu valodas sastāvdaļu, atrod par pietiekami labskanīgu un aktīvi lieto. Šādu nostāju pārstāv 3 miljoni Lietuvas iedzīvotāju vai vismaz puse no viņiem. Tanī pašā laikā par kļūdainu un aizliedzamu to atrod tikai ducis valodnieku, kuri savu neargumentēto viedokli uzspiež trim miljoniem.

Lietuvas valdības apkaroto valodas “kļūdu” sarakstā ietvertas ap 1500 (!) lietuviešu valodas vienības! Šis cipars ir šokējošs! Kā vienā senā un dzīvā valodā var pēkšņi rasties tik daudz kļūdainu formu? Pēc speciālistu atzinuma 1500-2000 vārdu jau ir vidējs sarunvalodas leksikas apjoms (Как оценить свой словарный, 2013), ar kura palīdzību iespējams brīvi izskaidroties attiecīgās valodas vidē. Sanāk, ka lietuviešu akadēmiskā valodniecība tiecas iznīcināt veselu lietuviešu valodas segmentu sarunvalodas leksikas apjomā. Šie cipari paši par sevi liek domāt, ka te kaut kas nav kārtībā. Saliekot līdzās 1500 valodas kļūdas un 450 eiro sodu par to lietošanu, neviļus nāk prātā doma, ka patiesībā aiz valodas kļūdu labošanas lozunga oficiālā lituānistika izrēķinās ar kaut kādām ļoti plašām (un tātad - senām) valodas parādībām, kuras tai kaut kāda iemesla dēļ nav pieņemamas. Tādā gadījumā varbūt ir pienācis laiks nomainīt nosaukumu “Lietuvas Valsts valodas komisija” pret precīzāku – “Lietuvas valodas inkvizīcija”?

Kādu tad leksiku īsti nevar acu galā ieraudzīt Lietuvas politiķi un valodnieki? Šī raksta ietvaros mēs nevaram izanalizēt visu “dižājo kļūdu” sarakstu, taču arī mūsu tēmai atbilstošo priedēkļa *da-* derivatīvu aplūkošana ļauj izdarīt visai pamatotus secinājumus par Lietuvas valodnieku īstajiem mērķiem, kurus viņi slēpj aiz valodas “kļūdu labošanas” lozunga.

Nepareizs liet. lit. v. lietojums	Tulkojums latviski	Precīzāks tulkojums krieviski	Latgaļu semant. analogs	Latgaļu fonēt. analogs	Tulkojums latviski
dabēgti	pieskriet	добежать	<i>daskrīt</i>	<i>dabīegt</i>	aizbēgt līdz
dadēti	pielikt klāt	докласть	<i>dalikt</i>	<i>dadīet</i>	pievēt klāt
-”-	-”-	додать	<i>dadūt</i>	<i>dadūt</i>	pievēt klāt
dadīrbti	pabeigt darbu	до-работать	<i>dadarīt</i>	<i>dadarīt</i>	pabeigt darbu
daeiti	aiziet līdz	дойти	<i>daīt</i>	<i>daīt</i>	aiziet līdz

daēsti	beigt ēst	доесть	<i>daīest</i>	<i>daīest</i>	apēst pēdējo
daleisti	pielīst	долезть	<i>daliīst</i>	<i>daliīst</i>	pielīst
da- mokēti	pie- maksāt	доплатить	<i>damoksāt</i>	<i>damoksāt</i>	pie- maksāt
dapilti	pieliet klāt	долить	<i>dapildīt</i>	<i>dapildīt</i>	pieliet klāt
(dār) ipilti	vēl ieliet	долить	<i>vīeļ ilīt</i>	<i>ipildīt</i>	iepildīt
darašyti	vēl pielikt	добавить	<i>dabuovīt</i>	<i>dabuovīt</i>	pielikt vēl
dasiēkti	aizsniegt	досягнуть	<i>dasnīegt</i>	<i>dasnīegt</i>	aizsniegt
dasipro- tēti	saprast	допонять	<i>dasa- prast</i>	<i>dasaprast</i>	izprast līdz galam
davesti	novest līdz	довести	<i>davest</i>	<i>davest</i>	novest līdz galam
neda- kepeš	neizce- pies līdz galam	недопёк- шийся	<i>nadaza- cepīs</i>	<i>nadaza- cepīs</i>	neizce- pies līdz galam
neda- keptas	neizcepts līdz galam	недо- печён	<i>nada- caps</i>	<i>nadacaps</i>	neizcepts līdz galam
neda- kepta	neizcepta līdz galam	недо- печена	<i>nada- capta</i>	<i>nadacapta</i>	neizcepta līdz galam
neda- muštas	nenogali- nāts līdz galam	недо- битый	<i>nada- sysys</i>	<i>nadamušīts</i>	nenogalināts līdz galam

Aizliegto vārdu atzīšana par valodas kļūdām rada izbrīnu, pirmkārt, jau tādēļ, ka tie visi ir pietiekoši labskanīgi, lietuviešu valodas fonētikai un morfoloģijai atbilstoši darinājumi, un no šī viedokļa to kļūdainība ne ar ko nav pierādīta.

Otrkārt, tie ir neaizstājami no semantikas viedokļa, jo apzīmē tādas jēdzienus, kuru izteikšanai mūsdienu lietuviešu un latviešu valodās nav atsevišķu vārdu. Tos vienkārši nav ar ko aizstāt. Valodnieku piedāvātie alternatīvie varianti sastāv nevis no viena, bet vairākiem vārdiem, piemēram, *daēsti* vietā lietuvietim tagad jālieto *baīgti ēsti* – ‘beigt ēst’, *dadīrbti* vietā - *baīgti dīrbti* – ‘beigt strādāt’; *dadēti* vietā - *dār jēti* – ‘vēl ielikt’ u.t.t., līdz ar to ir neracionāli un runātājam aprūtināši. Taču arī ar diviem vārdiem izteikti jēdzieni tik un tā nav skaužamo leksēmu semantiski analogi, bet izsaka to nozīmes tikai

daļēji. Tātad jāsecina, ka tiek iznīcināti labskanīgi, precīzi, semantiski ietilpīgi vārdi, kuru nozīmju precīzai izteikšanai lietuviešu valodā citas tikpat precīzas leksēmas nemaz nav iespējams piemeklēt. Jāvaicā: kādu mērķu vārdā? Kur te loģika?

Vairumā gadījumu priedēkļa *da-* vietā Lietuvas valodnieki ieteic izmantot tās pašas saknes atvasinājumus ar priedēkli *pri-*: *dabēgti* vietā – *pribēgti*; *daeiti* vietā – *prieīti*; *davesti* vietā – *privēsti* u.tml. Šīs leksēmas semantiski ir gan visai līdzīgas, taču – nebūt ne analogiskas. Tātad atkal jāuzdod tas pats jautājums: vai ir loģiski atteikties no labskanīga un precīza vārda lietošanas, ja vietā nemaz nav ko likt?

Uz šo piemēru fona pavisam absurdi izskatās lietuviešu valodnieku apgalvojums, ka, skaužot priedēkli *da-*, viņi cīnoties ar aizguvumiem no slāvu valodām. Lai nu kas, bet tieši lietuviskais priedēklis *pri-* un krieviskais *npu-* ir fonētiski un semantiski dvīņubrāļi, kuri par tādiem pārvērš arī attiecīgos atvasinājumus: *pribēgti* = *npубежать* – ‘atskriet’, *prieīti* = *npуићму* – ‘atnākt’, *privēsti* = *привести* – ‘atvest’. Taču tavu brīnumu! Priedēkli *pri-* lietuviešu valodas eksperti nez kāpēc neieskaita aizguvumos no slāvu valodām! Gribētos sagaidīt no Lietuvas VVK motivētu skaidrojumu, kādēļ vienus valodas elementus lietuviešu valodas eksperti ir ieskaitījuši apkarojamās valodas kļūdās, bet citus – taisni tādus pašus – par kļūdām neuzskata.

Lietuvas VVK lēmumu raksturo acīskrītoša nekonsekvence un loģikas trūkums apkarojamo un lietošanai atstājamo vārdformu izvēlē, kas parāda, ka priedēkļa *da-* derivatīvu ieskaitīšanai valodas kļūdās patiesībā nav nekā kopēja ar oficiāli deklarējamo iemeslu – to „slāvisko izcelsmi”. Vēl aizdomīgāka ir Lietuvas VVK tieksme aizliegt šīs vārdformas par katru cenu, par spīti to morfoloģiski-semantiskajai unikalitātei, pat neraugoties uz to, ka viņiem nav citu vārdformu, ko likt vietā, un līdz ar to valodnieki ar šādu aizliegumu lietuviešu valodu ir sabojājuši, nevis uzlabojuši. Šie fakti vedina domāt, ka Lietuvas VVK speciālistu rīcību ir noteikuši nevis iestādes oficiālajās deklarācijās atspoguļotie valodas kopšanas mērķi un uzdevumi, bet kāda cita, no tautas slēpjama loģika, kāds slepens motīvs, kura dēļ viņi ir apņēmušies izdeldēt no lietuviešu atmiņas tieši šo lietuviešu valodas leksikas daļu.

Pret ko patiesībā cīnās, ko tik izmisīgi apkaro mūsdienu Lietuvas valdība un valodnieki? Pēc kāda principa viņi izvēlas aizliedzamos lietuviešu valodas faktus? Atbilde kļūst redzama, ja aplūkojam tabulas 4. un 5. ailīti: izrādās, ka akadēmiskās baltistikas nīstās lietuviešu valodas formas vienlaicīgi ir arī latgaļu valodas formas! Šādā kontekstā tās vairs nav iespējams vienkārši ieskaitīt lietuviešu valodas dialektismos un diletantiski izskaidrot ar “valodisku simbiozi baltu un slāvu pierobežas zonā”. Identisku valodas parādību pastāvēšana divās valodās, kuras jau pustūkstoti gadu ir teritoriāli šķirtas, liecina par to, ka latgaļi un aukštaiči jeb litvini ir viena – rietumbaltu tauta. Un ka tā vēl joprojam ir dzīva, neraugoties uz gadsimtu ilgo etnocīda politiku. Lūk, kas patiesībā apvieno lietuviešu valodas „dižājo” kļūdu sarakstā iekļaujamo leksiku! Lietuviešu Valsts valodas komisija iznīcina pierādīju-

mus. Tēlaini runājot, dedzina dokumentus. Vai kāds ir redzējis, ka darītājs iznīcinātu savu cildenu darbu pierādījumus? Nē, to neviens nedara! Iznīcina tikai noziegumu pierādījumus. Tātad suns zina, ko ēdis.

LATGAĻU – AUKŠTAIČU PROBLĒMA JEB BUMBA AR LAIKA DEGLI

No šī viedokļa viņu rīcība beidzot kļūst loģiska un izskaidrojama! Aukštaiču un latgaļu valodu kopējā leksika, identiskas vai ļoti līdzīgas morfoloģiskās, semantiskās konstrukcijas u.c. kopējie valodas elementi nepārprotami norāda uz to, ka aukštaiču un latgaļi, iespējams, vēl pavisam nesen bija vienas valodas runātāji, turklāt šī valoda ievērojami atšķīrās no austrumbaltiskajām lietuviešu un latviešu valodām ne tikai leksikas, bet arī fonētikas, morfoloģijas līmenī. Tātad jārunā par vienu tautu. Bet šī atziņa nekādi nesaskan ar oficiālo vēsturisko mītu, kuru pirms simt gadiem, impērisku tieksmju vadīti, pasludināja Lietuvas un Latvijas dibinātāji, lai attaisnotu šīs rietumbaltu tautas apdzīvoto teritoriju sagrābšanu un kolonizāciju. Šajā mītā dzīvās rietumbaltu – aukštaiču (litvinu) un latgaļu valodas tika pasludinātas par latviešu un lietuviešu valodu dialektiem, no kuriem latgaliskais esot izveidojies uz latviešu visdusdialekta, bet austrumaukštaitiskais – uz rietumaukštaitiskā jeb Viduslietuvas dialekta bāzes. Taču šajā gadījumā iznāk, ka tā pati izloksne, kas „skaņu mijās” u.c. fonētisko un morfoloģisko likumu iespaidā no Vidzemes latviešu valodas izveidojusies Latgalē, kā to proponē latviešu valodniecība, ir no tās pašas latviešu valodas izveidojusies arī ... Dzūkijā! Kā tas iespējams? Sevišķi, ja atceramies, ka latgaļiem un aukštaičiem pa vidu kopš 1562. gada vairāk kā divus gadsimtus bija necaurstaigājamā latviskā Kurzemes hercogiste, kurā latgaļu – litvinu valodas vairs nav. Tas iespējams tikai vienā gadījumā: ja oficiālais baltu vēstures mīts ir meli. Lūk, pēc kāda principa Lietuvas VVK izvēlas valodas parādības, kuras ieskaita valodas kļūdās un tiecas iznīcināt, izplēst no lietuviešu valodas, nevaicoties no drakoniskām metodēm! Katra dzīvā un tautā lietotā leksēma, kas aukštaiču un latgaļu valodās izrādīsies identiska vai līdzīga, būs nagla pseidozinātniskā vēsturiski-lingvistiskā mīta zārkā.

Vēsturiskais mīts, kurš aukštaiču un latgaļu tautas dēvē par neesošām, protams, ir reti cinisks, bet jāatzīst, efektīvs: nav tautas - nav problēmu! Lietuviešu un latviešu okupācijas varām tas ļāva rīkoties tā, it kā no juridiskā viedokļa Latgales un Aukštaičijas teritorijas uz okupācijas brīdi būtu bijušas tukšas. Ka tie daži lietuvji un latvji, kas Aukštaičijā un Latgalē dzīvoja 1917.-1918. gados, arī bija vienīgie teritorijas saimnieki, kuru tiesībām no valsts viedokļa jāpievērš uzmanība. Bet ar latgaļu un aukštaiču jeb litvinu interesēm un tiesībām nemaz nav jārēķinās. Jo viņu taču nav!

Politikā atrada korumpēties gatavus valodniekus, kuri pasaulei sniedza apzināti nepatiesu liecību, ka rietumbalti esot izmiruši. Šādu pozīciju viegli

paskaidrot arī pasaules sabiedrībai: kādam Van der Stūlam¹³³ būs luste rakties pa mūsu iekšējām attiecībām, ja mēs paši veselu gadsimtu tās nevaram atšifrēt un definēt? Patiesībā problēma bija un ir: joprojām dzīvie latgaļi un aukštaiči (litvini) un viņu senā valoda, kas sagrauj šo mītu kā kāršu namiņu! Tāpēc tika nolemts šo valodu noliegt visiem spēkiem, bet tautu iznīcināt ar asimilācijas metodi.

Un te nu maskas krīt! Lietuvas un Latvijas vadošās politiskās un zinātniskās elites saskaņotā rīcība aukštaiču un latgaļu etnocīda projekta realizācijā rāda, ka patiesībā lietuviešu un latviešu valodnieki ļoti labi zina, ka latgaļi un aukštaiči ir joprojām dzīvie rietumbalti. Zina arī, kur viņi dzīvo, un kā skan viņu valoda. Bet nepatiesu liecību par to, ka rietumbaltu tautas un valodas ir izmirušas, visai pasaulei sniedz apzināti. Un katrs savā valstī saskaņoti un konsekventi realizē kopīgu noziegumu - šīs tautas etnocīdu. Latgaļu valodu latviešu valdībai un valodniekiem izdevās lokalizēt tikai latgaļu vidē un visas neletonizējamās latgaļu formas izslēgt no latviešu valodas XX gadsimtā. Piemēram, R.Blaumanis u.c. latviešu literāti XIX-XX gs. mijā vēl tiecās applatviskot latgaļu rietumbaltiskās konstrukcijas¹³⁴, bet nākamo paaudžu latviešu valodnieki un literāti no tām pilnībā atteicās. Viņu kolēģi - lietuviešu valodnieki to acīmredzot savlaicīgi neizdarīja, tāpēc litvīnu valodas konstrukcijas lietuviešu literārajā valodā un sarunvalodā visas valsts teritorijā ir izplatījušās daudz lielākā mērā, nekā latgaliskās latviešu valodā. Nu lietuviešu valdība un valodnieki ir spiesti darīt savu priekšteču nepadarīto - ravēt šīs rietumbaltiskās valodas formas no lietuviešu valodas ārā ar tik pašatmaskojošām metodēm, kā Valsts valodas komisijas lēmums Nr.68 "*Didžiųjų kalbos klaidų šrašas*". Bet latviešu valdībai līdz ar to ir cita problēma, kādas Lietuvai vairs nav: kompakti dzīvojošo latgaļu rezervācija Ziemeļlatgalē. Tur latgaļu valoda, neraugoties uz visiem etnocīda pasākumiem, joprojām ir dzīva nevis atsevišķu leksēmu vai morfoloģiski semantisku konstrukciju, bet pilnvērtīgi funkcionējošas dzīvas valodas veidā. Un tā ir mīna ar laika degli. Tiklīdz atradīsies kāds, kurš to dokumentēs un iemanīsies pasniegt pasaules sabiedrībai saprotamā formātā, latgaļu valoda kļūs par mūsdienu Latvijas valdības un viņu priekšteču noziedzīgās politikas pierādījumu. Tieši tādēļ Lietuvas valodnieki tik izmisīgi skauž no lietuviešu valodas visu rietumbal-

¹³³ Maksimilians (Makss) van der Stūls (nīderl. *Max van der Stoel*, 1924- 2011) – Nīderlandes un ES politiķis, viens no XX gs. otrās puses vadošajiem Eiropas diplomātiem. 1993—2001 gados bija Eiropas Drošības un sadarbības organizācijas (EDSO) Augstais komisārs nacionālo minoritāšu jautājumos. Pēc PSRS sagrāves regulāri uzturējās Baltijā, uzraudzīja nacionālo minoritāšu tiesību ievērošanu, bet par latgaļu un litvīnu (aukštaiču) tiesībām viņam, protams, “neviens nepastāstīja”.

¹³⁴ R.Blaumaņa teksti vēl ir pilni ne tikai ar latgaļu leksiku, bet arī ar latgaliskajām morfoloģiskajām konstrukcijām. „Brīnumzālītē” kalējs iesaka Viļņu Jānim „nobraukt uz vārdotāju”, kas ir tipiska latgaļu valodas konstrukcijas *nūboukt iz plāšnicu* kalķa. „Skroderdienās” ik uz soļa tiek lietots K.Mīlenbaha „tautas ģenitīvs”, nevis latviskais akuzatīvs; latviskā *kādēļ?* vietā – latgaliskais *par ko?* (*par kū?*) u.tml.

tisko leksiku, bet latviešu valodnieki un politiķi, savukārt, padzirdējuši formulējumu „latgaļu valoda”, izvalba acis un brēc kā aizkauti: „Nav nekādas latgaļu valodas! Nav nekādu latgaļu!” Uz vēsturiskajiem meliem un rietumbaltu etnocīdu būvētajām Lietuvas un Latvijas valstīm bīstama mīna ir ikviens dzīvs rietumbalts, kurš manifestē sevi ar savu seno valodu. Šo valstu saimnieki to saprot, bet cer, ka viņiem izdosies piespiest mūs visus emigrēt vai arī apmirt, iekams kāds no mums sadūšosies izgaismot viņu noziegumu. Mēs tomēr nesteigsimies piepildīt viņu cerības.

LITERĀRĀ VALODA – ETNOCĪDA INSTRUMENTS

Katram domājošam cilvēkam ir jāapzinās, ka t.s. literārājai valodai nekad nevienā valstī nav bijis nekāda cita mērķa, kā vien iznīcināt dzīvo tautas valodu tās senākajās autentiskajās formās. Literārās valodas (kas parasti tiek pasludinātas par valsts valodām) ir etnocīda instruments. Valodnieki un politiķi gan veikli iemanās literārās valodas nepieciešamību argumentēt ar kādu tikai viņiem pašiem vien vajadzīgu “cīņu pret aizguvumiem”, rūpēm “par valodas labskanīgumu”, taču tā visa ir tikai viņu demagoģija, kurai nav nekā kopēja ar attiecīgās politikas patiesajiem – slēptajiem mērķiem. Kā zināms, skoloti ciniķi allaž ir pratuši sacerēt veiklus attaisnojums ne tikai “valodas tīrības”, bet arī “rasu tīrības” un citām, pašām visbezjēdzīgākajām idejām - to mēs to vērojam jau vairākus gadsimtus. Taču tā ir tikai verbāla ekvilibristika, mētašanās ar skanīgām frāzēm. Konkrētais Lietuvas VVK 1998. gada lēmums Nr.68 ir kļiedzošs starptautiski atzīta nozieguma – etnocīda pierādījums, un pēc tā autoriem, ieviesējiem un realizētājiem sen skumst Hāgas tribunāls¹³⁵.

Ar šo lēmumu lietuviešu valodas komisija ir oficiāli atzinusi, ka tie ir mūsdienu dzīvās lietuviešu valodas vārdi, kurus lietuviešu tauta uzskata par lietošanai ērtiem un vajadzīgiem, un vēlas lietot, bet oficiālā lietuviešu valodniecība kaut kādu iemeslu dēļ cenšas panākt, lai lietuvieši savā runā un rakstos tos nelietotu. LVVK vietnē šī teksta beigās pierakstītais (no konteksta ārā krītošais) teikums *Svarbiausia – išvengti klaidų!* - 'galvenais - izvairīties no kļūdām' parāda tikai to, ka šī lēmuma autori un ieviesēji apzinās šāda lēmuma nedemokrātiskumu, tāpēc ar neveiklu demagoģiju mēģina mazgāt ģimjus. Patiesībā ar šo teikumu jāsaprot: “Galvenais – izskaust no mākslīgās lietuviešu valodas katru vismazāko senās rietumbaltu valodas pazīmi.”

Vēl lielākā mērā teiktas attiecas uz “valsts valodu” (par kādām tiek pasludinātas mākslīgās literārās valodas) likumiem. Pretēji demagoģiskajiem lozungiem, ar valsts valodas likumu palīdzību šo valstu politiķi nekad nav glābuši no iznīcības nevienu tautu, kas runā šo valodu. Bet gan ir reāli iznīcinājuši citas tautas, kuras to nerunā. Tieši tādi, un ne citi ir jebkuras valsts valodas stratēģiskie mērķi! Tā Lietuvas, Latvijas, Ukrainas, Moldovas, Igau-

¹³⁵ Tikai papriekšu nāksies nomainīt tā sastāvu.

nijas u.c. valdības un akadēmiskā valodniecība cīnās pret savas tautas valodu. To pierāda fakts, ka visos gadījumos sabiedrībai šādā veidā tiek uzspiesta jauna mākslīga valoda.

Līdztekus, ar valsts valodas likumu palīdzību vienai sabiedrības daļai tiek radīts formāls iegants savu līdzpilsoņu pazemošanai un nepamatotai diskriminācijai. Ar to valdošā politiskā kliķe atrisina arī savus taktiskos uzdevumus: sašķeļ un sarīda sabiedrību pēc lietojamās valodas pazīmes un, pateicoties šīm mākslīgi radītajām sociālajām pretišķībām, nesodīti parazitē uz abu apmuļķoto sabiedrības daļu rēķina. Visi likumi par valsts valodām, kas pieņemti dažās valstīs, ir reālas apsūdzības amatpersonām, kas tos izstrādājušas, deputātiem, kuri parlamentos piešķirušī tiem likumu spēku, un realizē ar valsts varas aparāta palīdzību. Šīs darbības satur nozieguma sastāvu, kas, savukārt, ir paredzēts praktiski visu valstu kriminālkodeksos: nacionālā naida kurināšana starp tautām. © 20.03.2015

Te izlaistas dažas lapas.
Здесь пропущены несколько страниц.
There are several pages skipped.
Es gibt mehrere Seiten fehlen.

Par grāmatas pilnas versijas iegādi – sk.:
Приобретение полной версии книги - см.:
Acquisition of the full version of the book - see:
Wie die Vollversion des Buches zu erhalten -
siehe:

<http://langala.lv>
<http://langala.mozello.lv>
e-mail:
Langala@inbox.lv

APKOPOTO VADĪBAS (IEKAROŠANAS) LĪDZEKĻU SEŠAS PRIORITĀTES

*There's a plot in this country to enslave every man, woman, and child.
Before I leave this high and noble office, I intend to expose this plot.*

President John F. Kennedy,
7 days before the assassination.²¹⁰

XX gadsimtā cilvēce sastapās ar tādu objektīvu jēdzienu kā globalizācija jeb visas cilvēces pārvaldes funkciju koncentrācija vienās (nelielas cilvēku grupas) rokās. Globalizācijas fakta atzīšana nekavējoties rosina nākamās jautājumus: kas ir šie globalizatori, kādi ir viņu patiesie mērķi un kā, ar kādām metodēm viņi mūs pārvalda?

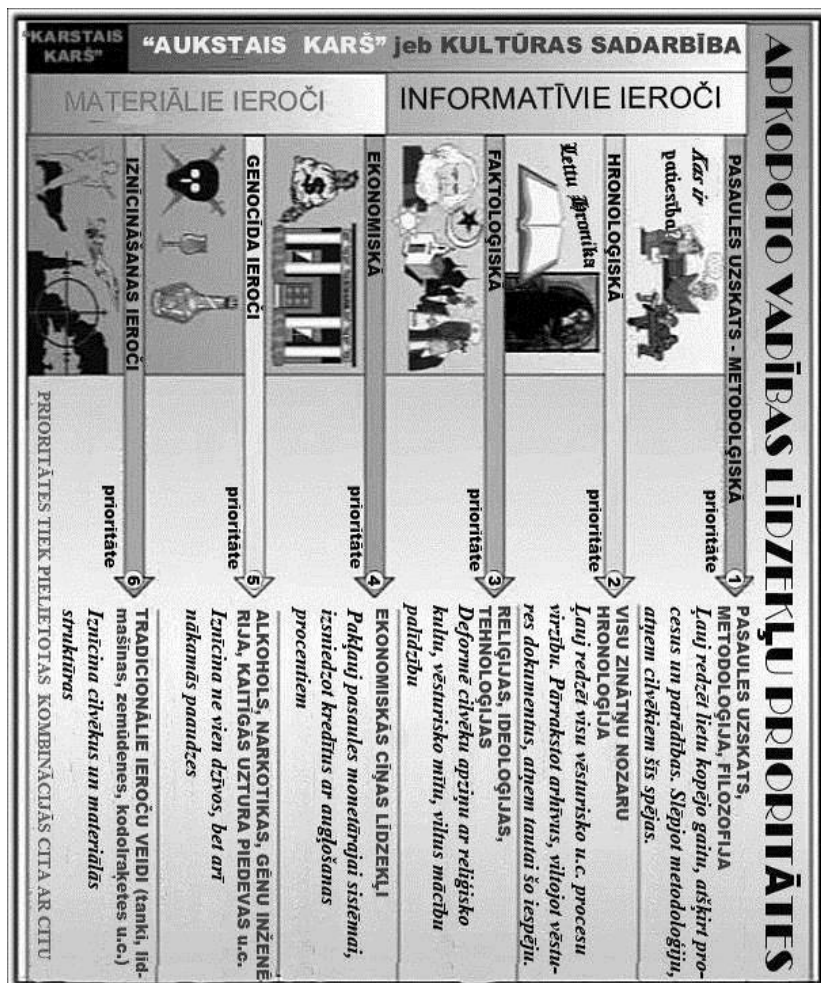
Loģisku un nopamatotu atbildi uz šiem jautājumiem XX gadsimta nogalē ir noformulējusi krievu zinātnieku grupa, kas savus darbus parakstīja ar kopēju pseidonīmu “PSRS Iekšējais Prediktors”. Konkrēti - darbā “Pietiekami vispārīga vadības teorija” un sadaļā “Sabiedriskās drošības koncepcija”.²¹¹

Gadsimta ceturkšņa laikā kopš teorijas publiskošanas neviens nav spējis šiem zinātniekiem iebilst kaut cik argumentēti, un tas ir pietiekams iemesls, lai ar šo teoriju iepazītos katrs domājošs cilvēks, tajā skaitā arī latviski. Turklāt šī teorija ļoti daudz ko noskaidro un ļauj saprast latgaļu valodas un tautas likteņos, kā arī pārējos jautājumos, kuri skarti šajā grāmatā.

Iekšējā Prediktora tēze ir sekojoša: pirms daudziem gadsimteņiem senās Ēģiptes priesteri nonāca pie atziņas, ka globalizāciju iespējams vadīt. Viņi bija tie, kas izstrādāja vispārējos pasaules sabiedrības iekarošanas, vadības un pārvaldes principus un nostājās šī procesa priekšgalā. Šodien, tāpat kā pirms 3 un 4 gadu tūkstošiem valstu un tautu iekarošana un turēšana verdzībā (vadība un pārvalde) tiek nodrošināta ne tikai ar “auksto” un “karsto” ieroču palīdzību, kā mums mēģina iestāstīt, bet gan ar daudzu un dažādu vadības (iekarošanas) līdzekļu un metožu kopumu, ko iespējams iedalīt sekojošās sešās prioritātēs (sk. attēlu nākamajā lappusē).

²¹⁰ Angļu: Šajā valstī pastāv savvērestība, kuras mērķis ir paverdzināt ikvienu vīrieti, sievieti un bērnu. Pirms es atstāšu šo augsto un cēlo amatu, esmu nolēmis atmaskot šo savvērestību. Džons F.Kenedijs, ASV prezidents. Pēc 7 dienām tika nogalināts.

²¹¹ Krievu oriģinālā: Внутренний Предиктор СССР. Достаточно общая теория управления (ДОТУ). Концепция общественной безопасности (КОБ).

PRIORITĀTE № 6 – FIZISKĀS IZNĪCINĀŠANAS IEROČI

Der Krieg ist eine bloße Fortsetzung der Politik mit anderen Mitteln.

Carl von Clausewitz²¹²

Vissenākā un visātrākā tautu iekarošanas un pārvaldes metode ir kari. Jebkura kara mērķis ir iekarojamās zemes teritoriju, bagātību, resursu

²¹² Vācu: Karš ir politikas turpinājums citiem līdzekļiem. Karls fon Klauzevics.

sagrābšana un cilvēku paverdzināšana vai arī pretinieka pilnīga iznīcināšana. Cilvēces vēsture ir fiksējusi ļoti daudz asiņainu karu. Globālā vēsturiskā procesa gaitā parādījās arvien jauni, izsmalcinātāki, pilnīgāki cilvēku iznīcināšanas un paverdzināšanas ieroči. Šobrīd cilvēce ir iedzinusi sevi slazdā, jo tā ir spiesta tērēt aizvien vairāk līdzekļu bezgalīgai bruņošanās sacensībai. Galu galā mēs esam radījuši tādus ieročus, kas kopā ar pretinieku var iznīcināt visu civilizāciju.

Tātad, ja gribam kādu zemi iekarot ātri, tad jāiet turp ar karaspēku. Taču vienlaicīgi šis ir arī visneefektīvākais iekarošanas un pārvaldes veids. Iekarotājs ir visiem redzams, bet sveša karaspēka klātbūtne tautā ik brīdī modina naidu. Tāpēc daudzi iet partizānos, dibina pretošanās kustības, kuru apspiešanai jāuztur liels karaspēks. Pārvaldnieki ne brīdī nevar justies droši par savu dzīvību. Citiem vārdiem, problēmu ļoti daudz; pārvalde mazefektīva.

PRIORITĀTE № 5 - GENOCĪDA IEROČI

Slawen - keine Hygiene! Nur Wodka und Tabak!
A.Hitler²¹³

Lai pārvaldi padarītu efektīvāku un vieglāku, ir kaut kā jāsalauž pakļauto tautu griba, gars. To iespējams izdarīt ar genocīda ieročiem, pie kuriem pieder tabaka, alkohols, narkotikas, ļoti daudzas vakcīnas, GMO, nepilnvērtīga un ar kaitīgām piedevām saindēta pārtika. Globalizatori jau sen atklāja, ka sasniegt kara mērķi – pakļaut, turēt verdzībā vai iznīcināt veselas tautas iespējams, tās elementāri nodzirdot. Šos ieročus izmantoja anglosakši, iznīcinot indiāņus, Āfrikas tautas u.c. Arī Latvijas teritorijā teitoņi drīz pēc iekarošanas sāka būvēt krogus un intensīvi nodzirdīt pakļautās tautas. Taču viduslaiku krogi ir gandrīz vai „sausais likums”, salīdzinot ar mūsdienām, kad jau bērniem tiek uzspiests t.s. „bezalkoholiskais” alus un alkoholu saturošas limonādes, nemaz nerunājot par piespiedu vakcinēšanu tūlīt pēc piedzimšanas. Lai tauta tos neatpazītu kā iznīcinošus ieročus, visu šo kaitīgo vielu lietošana ar kultūras, masu mādiņu u.c. starpniecību tiek pasniegta kā nevainīga izprieca, kā iespēja atbrīvoties no stresa vai iegūt neuzņēmību pret slimībām. Patiesībā tās visas ir bīstamas indes, kuras nomāc dzimts ģenētiku, nogalina cilvēkus garīgi un fiziski, turklāt ne vien tos, kuri dzer, pīpē, vakcinējas paši, bet arī viņu pēcnācējus, tātad – nākamās paaudzes.

Varbūt jūs domājat, ka tā ir ikviena cilvēka brīva un apzināta izvēle? Nē, tā ir mums uzspiesta, šķietama izvēle. Jo no pašas bērnības mums nestāta patiesību par šiem genocīda ieročiem, bet tā vietā piedāvā izvēli starp 2 meliem: vai nu lietot šīs indes „ar mēru”, vai arī lietot tās „bez mēra”.

²¹³ Vācu: Slāviem – nekādas higiēnas! Tikai šņabi un tabaku! Ādolfs Hitlers.

PRIORITĀTE № 4 – EKONOMISKĀ

*Let me issue and control a nation's money,
and I care not who writes the laws.*

Mayer Amschel Rothschild²¹⁴

No globalizatotru viedokļa pilnīga tautu iznīcināšana nav mērķtiecīga; zināms daudzums vergu ir vajadzīgs. Bet tieši vergu, kuri klausā uz vārda. Parādnieks aizdevējam, kā zināms, ir ļoti paklausīgs. Tādēļ visiem ir jāizsniedz kredīti ar augļošanas procentiem. Šo procesu pazīstam kā parādu verdzību. Mūsdienās ar izvērstā banku tīkla starpniecību ir kļuvis iespējams uzmaukt kredītu sakas burtiski katram individuāli. Tie paši procesi notiek valstu līmenī – tā atsevišķu klanu interesēm tiek pakļauta veselu tautu ekonomika. Turklāt tautas nemaz nesaprot, kā tas notiek. To iespējams panākt ar pasaules naudas, centrālo banku, starptautisko kreditēšanas institūtu palīdzību, kad valstīm tiek uzspiesti (vairumā gadījumu - tām nevajadzīgi) kredīti ar lieliem augļošanas procentiem. Rezultātā neko neražojoši baņķieru klani iegūst milzīgu peļņu augļošanas procentu veidā, bet šo valstu cilvēki, viņu ģimenes daudz un smagi strādā, lai tos atmaksātu, tādējādi faktiski pārvērstoties par vergiem.

Salīdzinot ar pirmajām divām prioritātēm, šī mehānisma realizācijai vajadzēs vairāk laika. Jo papriekšu ir jāuztiepj sabiedrībai kaut kāda maldīga ekonomiskā zinātne. Mūsu laikmetā tā ir marksisma politekonomija, no kuras joprojām vadās visa Rietumu pasaule. Taču šīs pūles atmaksājas simtkārt un dod ļoti lielu efektu. Tādēļ ka šajā gadījumā ekonomiskā atkarībā no šaura baņķieru slāņa atrodas visa sabiedrība, neatkarīgi no tā, vai cilvēki ņem individuālus kredītus vai neņem, vai viņi saprot šos mehānismus, vai nē: mēs visi barojam šo sistēmu ar savu enerģiju līdzīgi kā ķēdē saslēgtas akumulatoru baterijas.

PRIORITĀTE № 3 – FAKTOLOĢISKĀ

Tatsachen gibt es nicht, nur Interpretationen.

Friedrich Nietzsche²¹⁵

Līdz šim runa bija par materiālas dabas ieročiem. Daudz efektīvāk tautas un atsevišķus sabiedrības slāņus iespējams pārvaldīt ar informatīvajiem ieročiem, piemēram, „apstrādājot” īpašā veidā viņu apziņu ar dažādām ideoloģijām, reliģijām, socioloģiskām doktrīnām, caur masu medijiem. Šajās

²¹⁴ Angļu: Ļaujiet man emitēt un pārvaldīt valsts naudu, un man būs nospļauties, kas šajā valstī raksta likumus. Meijers Rotšilds.

²¹⁵ Vācu: Fakti neeksistē. Ir tikai interpretācija. Fridrihs Nīče.

ideoloģijās, reliģijās jau sākotnēji, to formulēšanas stadijā ar iepriekšēju nolūku ir iestrādātas nesamierināmas pretrunas, kuras nepieciešamības gadījumā iespējams aktivizēt ar speciālu aktivizācijas metožu palīdzību (piemēram, pasūtījuma slepkavības, provokācijas, skandalozi raksti presē, aizvainojošas karikatūras, objektīvas kļūdas, kas pavada jebkuru procesu). Rezultātā veselas tautas un cilvēku grupas tiek mērķtiecīgi sarīdītas savā starpā, lai gan no malas tas var izskatīties pēc nejaušības. Tā, šobrīd mēs visi esam liecinieki tam, kā pasaules mērogā notiek mēģinājums radīt globālu sadursmi starp vēsturiski izveidojušos islāmu un bībelisko kristietību.

Mūsdienās viens no visefektīvākajiem cilvēku apziņas ietekmēšanas ieročiem ir masu mediji un televīzija – jo īpaši. Pretēji uztiepjamajam viedoklim par to, ka masu mediji it kā atspoguļojot objektīvo realitāti, patiesībā masu mediji formē šo realitāti tādējādi, ka mākslīgi (attiecīga medija īpašnieka interesēs) veido sabiedrības attieksmi pret tiem vai citiem notikumiem.

Sabiedrības apziņas deformēšana jau prasa krietni ilgāku laiku, bet toties ļaunums, ko tā nes sabiedrībai (jeb no vergturu viedokļa – pārvaldes efekts), ir nesalīdzināmi lielāks.

PRIORITĀTE № 2 – HRONOLOĢISKĀ

Bez pagātnes nav nākotnes.

Aksioma

Cilvēku, kurš aizmirsis savu vēsturi, savas tēvzemes vēsturi, mēdz salīdzināt ar koku, kuram apcirstas saknes. Kādu laiku tas varbūt vēl nīkuļos, bet tik un tā neglābjami un ļoti ātri nokaltīs. Bet kas notiek, ja savu vēsturi aizmirst vesela tauta, vai arī notic kādam vēsturiskam mītam, kas tautai tiek uztiepts ārējo naidīgo spēku interesēs? Tautas vēstures pārrakstīšana neglābjami maina tautas nākotni. Tieši tādēļ katra jauna vara tūdaļ, pirmām kārtām, pārraksta vēsturi. Ļoti spilgti tas izpaužas šodien pie mums un citās bijušajās PSRS republikās, kad iepriekšējā vēstures traktējuma vietā parādījās citi – daudz lielāki meli. Šie korumpētie vēsturnieki un pašreizējie valstu vadītāji nesaprot, ka paši tiek izmantoti un manipulēti. Un otrkārt jāpatur prātā, ka vēsture nekad nevienam neko nav mācījusi. Vēsture vienīgi soda par tās mācībstundu nezināšanu.

PRIORITĀTE № 1 – METODOLOĢISKĀ: PASAULES UZSKATS

Ja gribi uzvarēt ienaidnieku, audzini viņa bērnu.

Austrumu paruna

Tautas pakļaušana būs visefektīvākā, noturīgākā un kļūs praktiski neatgriezeniska, ja kaut kādā veidā izdosies izmainīt tās pasaules uzskatu masveidā. Tad tauta pati sāks aizstāvēt savu iekarotāju intereses, jo uzskatīs viņus par

savas normālās dzīves sastāvdaļu. Tipiskākais pasaules uzskata ietekmēšanas piemērs ir Indijas kastu sabiedrība. Indijas teritorijā visšaušalīgākajā nabadzībā dzīvo vairāk kā 300 miljoni cilvēku, kas pieder pie „neaizskaramo” kastas, taču viņiem pat prātā neienāk mēģināt kaut ko mainīt, jo viņi paši uzskata, ka tas ir vienīgais iespējamais viņu eksistences veids sabiedrībā. Tāds ir viņu pasaules uzskats. Līdz ar to tiem, kas viņus notur šādā stāvoklī, nav jātērējas ne ieročiem, ne citiem līdzekļiem, jo maldīgs pasaules uzskats ir visspēcīgākais tautu paverdzināšanas ierocis.

KAM ACIS REDZĒT, TAS LAI REDZ

*Каждый в меру своего понимания работает на себя,
а в меру непонимания – на того, кто понимает больше.*
ДОТУ-КОБ²¹⁶

Apgūstot un paturot prātā kaut vai tikai šo vienīgo shēmu, vērīgs lasītājs būs ieguvis universālu šifratslēgu, ar kuras palīdzību iespējams saprast gandrīz visu mūsdienu pasaules parādību un notikumu slēpto jēgu, kura citādi paliek neredzama. Ja latvieši, latgaļi un pārējās Latvijas tautas iemācīsies ikvienā sabiedriski politiskā notikumā patstāvīgi saskatīt šo prioritāšu pielietojumu un izpausmi, tas beidzot ļaus pašiem orientēties apkārtējos notikumos. Tad un tikai tad varēs sākties latgaļu un latviešu, un visu pārējo Latvijas tautu PIRMĀ ATMODA!

Nevajag sevi mānīt: līdz šim mums vēl nav bijis ne vienas atmodas! Tajos procesos, kas tika dēvēti par latviešu atmodām, mums ir bijusi atvēlēta tikai mēnessērdzīgu statistu loma.

Ja mēs kaut ko darām, līdz galam nesaprasdami darāmā jēgu, tātad kāds, kurš to saprot, mūs jau izmanto savās savtīgās interesēs. © 19.11.2012

²¹⁶ Krievu: Katrs samērā ar savu saprašānu strādā savā labā, bet samērā ar savu nesaprašānu – tā labā, kurš saprot vairāk. DOTU-KOB.

JAUNGRAMATIĶU SĀTANISMS

*Vajāšana un sods draud tikai godīgam cilvēkam;
nelietim tik dzeramnaudas došana.*

Rainis

Vēstures un valodniecības zinātņu viltošanas kontekstā īpašas sarunas vērtā ir tāda Rietumu valodniecības parādība, kā “jaungramatisms”. Formāli šī lingvistikas novirzienam darbības laiks tiek norobežots ar laikposmu no XIX gadsimta vidus līdz XX gadsimta 30. gadiem. Patiesībā šī parādība ir pastāvējusi ilgi pirms tam un turpinās mūsdienās. Šī novirziena pārstāvjiem pieder izcila loma latgaļu un visu rietumbaltu etnocīda “zinātniskajā nopamatošanā”. Turklāt jaungramatisms nebūt neaprobežojas ar lingvistiku, kā pieņemts domāt, bet aptver praktiski visas zinātņu nozares un reliģijas, ieskaitot ...melno maģiju un sātanismu²¹⁷.

VALODNIECISKĀS CŪKAS CIRPĒJI UN ČIKA KALĒJI

Jaungramatiķu mācības vēsturiskajai nozīmei ir veltīts simtiem disertāciju un monogrāfiju, taču to autori ir velti tērējuši tinti, jo šī valodnieciskā novirziena darbības novērtējums jau sen ir precīzi noformulēts latviešu tautas parunā “Liela brēka, maza vilna”. Brēka ap viņiem ir bijusi gan pusgadsimtu ilgās darbības laikā, gan arī pēc tam, bet ko tad jaungramatiķi

²¹⁷ Rietumu etimologi angļu vārdu *grammar* - «gramatika», «grāmata», atvasina no franču *grammaire* un uzskata, ka tā nozīmes ir attīstījušās sekojoši: mūsdienu vārds “gramatika” agrāk esot nozīmējis jebkuru sarežģītu grāmatu; pirms tam - maģijas un burvju vārdu grāmatu; vēl agrāk – pašus burvju vārdus, bet pašos pirmsākumos - burvestības. Mūsdienu enciklopēdijas apgalvo, ka agrāk par gramatikām sauca visas “gudras” grāmatas, kuras saturēja kādas slepenas zināšanas par jebkuru zinātnes nozari, tajā skaitā – par melno maģiju un sātanismu, ko intensīvi piekopa Romas pāvesti. Piemēram, viena no pazīstamākajām tāda veida “gramatikām” ir slavenais “Honorija grimuārs” (Гонорий, 1220) kurā aprakstītas garu un dēmonu izsaukšanas maģiskās procedūras, kā arī citu burvestību receptes. Tās autors bija Romas pāvests Honorijs III (latīniski *Honorius PP. III*, dzīvojis laikā no 1148. līdz 1227.g.; sātanisma rituālu piekropšanas starplaikos cilvēka miesās rekomendējies ar savu īsto vārdu *Cencio Savelli*). Par Romas pāvestu strādājis no 1216. līdz 1227. gadam un šo sātanisko grāmatu sarakstījis, jādomā, no sirdsšķīstām kristieša lūgšanām brīvā laikā.

tādu ir izpētījuši un atklājuši valodniecības jomā, kas būtu patiesi vērtīgs, pārliecinošs un neapstrīdams? Izvērtējot viņu zinātnisko veikumu kritiski, nāksies atzīt, ka galā ir iznācis visīstākais čīks. Pirmkārt, vairumā gadījumu nav saprotams, kāda jēga bija pētīt to, ko viņi it kā tika pētījuši, jo galu galā skaidrību par IE valodu saimes rašanos un attīstību kopš “vecgramatiķu” laikiem viņu pētījumi nav vairojuši ne par mata tiesu. Otrkārt, viņu atklājumu (kas faktiski ir vienīgi nepierādītas hipotēzes, ieskaitot t.s. fonētiskos likumus) patiesīgums ir vairāk nekā apšaubāms. Drīzāk ir jārunā par to, ka jaungramatiķi nevis attīstīja zināšanas un izpratni par IE valodu izcelsmi un transformāciju laika gaitā, bet gan degradēja šo izpratni, ko savos pētījumos un pārdomās bija ieguvuši viņu priekšteči.

Jaungramatisms radās Vācijā XIX gadsimta 70-jos gados. Redzamākie pārstāvji - A. Leskīns, K. Brugmanis, H. Osthofs, B. Delbruks, H. Pauls (t.s. Leipciģas skola), J. Šmits, V. Šulcs (Berlīnes skola); S. Būģe un K. Verners - Skandināvijā; M. Breāls - Francijā; G. Askoli - Itālijā; V. Vitnijs - Amerikā, F. de Sosīrs - Šveicē; F. Fortunatovs un J. Boduēns de Kurtenē - Krievijā. Viņiem radās sekotāji, un novirziens īsā laikā burtiski pārpludināja valodniecības zinātni, baudot ietekmīgu legālu un slepenu spēku labvēlību un atbalstu. Jaungramatiķi un viņu sekotāji pēkšņi izrādījās visu katedru un zinātnisko padomju priekšgalā. Viņus drukāja un izvirzīja, viņi viegli ieguva zinātniskos grādus un finansējumu saviem pētījumiem, un neļāva oponentiem ne muti atvērt. Nonāca tiktāl, ka oponenti sava atšķirīgā viedokļa dēļ bija spiesti zaudēt amatus, karjeru (piemēram, marrisma laikā) un pat riskēt ar dzīvību. Tiek proponēts, ka jaungramatisms pastāvēja tikai līdz XX gs. 30. gadiem, jo valodnieku jaunā paaudze, ko viņi paši izaudzināja, esot noliegusi savus skolotājus līdzīgi kā savulaik jaungramatiķi bija ienākuši ar savu skolotāju - vecgramatiķu ideju un hipotēžu noliegumu. Tādējādi var rasties iespaids, ka ne pirms, ne pēc tam jaungramatisms kā valodniecības ideoloģija nepastāvēja. Taču tā nav tiesa. Jaungramatisms zied un zeļ līdz mūsu dienām, lai kāds ko arī neteiktu.

Ja valodnieciskos novirzienus un skolas mēs salīdzinām tikai pēc to formālām pazīmēm un pēc tā, ko viņi paši par sevi iedomājas, protams, iespējams izfantazēt viskautko. Bet, iedziļinoties viņu hipotēžu un apgalvojumu būtībā, izrādīsies, ka visa mūsdienu oficiālā valodniecība joprojām stāv tajās pašās jaungramatisma pozīcijās²¹⁸.

²¹⁸ Tā, marksistiskajā Krievijā tipisks jaungramatiķis bija t.s. “jaunās valodas mācības” un Jafeta teorijas autors, skandalozais akadēmiķis N. Marrs (1864-1934), kurš valodu attīstības procesu analizēja no marksisma šķiru cīņas pozīcijām. Piemēram, N. Marra ieskatā valodas mēdza būt elitāras, buržuāziskas, plebejiskas, tātad pēc Oktobra revolūcijas Krievijā vajadzēja rasties jaunām – komunistiskām valodām. N. Marra sekotāji (īpaši – pēc viņa nāves) sāka šīs viņa idejas “attīstīt” un uztiept sabiedrībai. Turklāt tik uzstājīgi, ka nācās iejaukties J. Staļinam. Rezultātā tapa viņa slavenais raksts “Marksisms un valodniecības jautājumi” (Сталин, 1950), kurā padomju valsts vadītājs uzstājās ar marrisma kritiku. Raksts līdz pat šai dienai nav

Taču šajā gadījumā izvirzās jautājums: varbūt tas jaungramatiķu čika kalums nemaz nebija tāds “čīks”, pēc kāda izskatās? Un varbūt arī “vilna” viņiem nemaz nebija maza? Tikai tas nebija tas labums, ko no viņiem gaidīja sabiedrība, bet gan pavisam cita “vilna”, ko viņi slepus cirpa savās un savu saimnieku interesēs? Kāds varēja būt šis jaungramatiķu slepenais uzdevums, kuru viņi realizēja, slēpdamies aiz valodniecības zinātnes izkārtnes?

Neviens, kurš, ļaujoties viņu retorikai, ir mēģinājis atrast loģisku jēgu viņu pētījumos, piemēram, fonētiskajos likumos u.c., atbildēt uz šo jautājumu līdz šim nav varējis, jo tur mēs ik uz soļa sastopamies nevis ar zinātniskiem pierādījumiem, bet vienīgi ar subjektīviem prātojumiem. Tad varbūt ir vērts for-

zaudējis savu aktualitāti un dzen strupceļā antistaļinistus, kuri tiecas J.Staļinu iztēloties par neizglītotu cilvēku. Staļins – izcils politiķis, saimniecisks vadītājs, karavadonis šajā rakstā demonstrē arī dziļu valodniecības jautājumu izpratni. Savulaik darbu augstu novērtēja Rietumu pasaulē pazīstami valodnieki – tādi, kā franču lingvists, indoeiropēists Žozefs Vandriess (fr. *Joseph Vandryes*, 1875-1960), pasauleslavenais amerikāņu lingvists un filozofs Ābrams Čomskis (angļu: *Avram Noam Chomsky*, 1928.g.dz.) u.c. valodnieki, kuri līdz šim laikam nav spējuši atrast Staļina spriedumos nevienu būtisku kļūdu.

Par ko īsti bija strīds? Sociālās filozofijas marksistiskajā versijā, kas tolaik bija vienīgā oficiālā PSRS, figurēja divi galvenie jēdzieni - bāze (vēsturiski noteikto ražošanas attiecību kopums) un virsbūve (ideju – uzskatu un ideoloģisko attiecību kopums). Bāzei, pēc Marksa, vēstures gaitā ir tendence mainīties, to noteic ražošanas spēku attīstība. Sabiedriskās, ekonomiskās iekārtas (bāzes) kvalitatīvas izmaiņas rada izmaiņas arī virsbūvē. Pie virsbūves idejām pieder politiskie, tiesiskie, tikumiskie, estētiskie, reliģiskie, filozofiskie uzskati (Markss tos dēvēja par sabiedriskās apziņas formām). Marristi “uzlaboja” Marksa mācību un paziņoja, ka valoda arī piederot pie virsbūves. Markss neko tādu nebija teicis. Kādēļ marristiem tas bija vajadzīgs? – Tādēļ, ka marristiem - tipiskiem jaungramatiķiem - zinātniskā patiesība par valodu izcelšanos nemaz nebija vajadzīga. Viņu patiesais mērķis bija seno valodu (pirmām kārtām, krievu valodas) tālāka degradēšana jeb, krievu lingvista P.Lukaševiča vārdiem runājot, *čaromutije* (*чаромутие*) un jaunu mākslīgu valodu (kā latviešu, ukraiņu, moldāvu, ivrīta u.c.) radīšana. Izprovocējot šo diskusiju jaungramatiskās demagoģijas garā, viņi gribēja radīt savām valodiskajām diversijām “zinātnisku” pamatojumu - lai nākotnē nodrošinātos pret iespējamo kritiku. Staļins 1950. gadā ar šo rakstu, balstoties uz savu autoritāti, uzdeva viņiem pa nagiem. Taču mūsdienai marri-osthofi-brugmaņi, paļaudamies uz demagoģijas spēku un iespēju tulkot jaungramatismu pēc sirds patikas, iemanās paziņot, ka tieši J.Staļina raksts esot uzrakstīts no jaungramatisma pozīcijām. Protams, Staļins atradās marksistiskā jēdzieniskā aparāta gūstā, viņš bija spiests lietot marksisma terminoloģiju, jo citas vienkārši nebija. Tāpēc pareizu nostāju viņš sauc par marksistisku, bet marristu viedokli – par marksisma kļūdainu izpratni, lai gan faktiski viss bija otrādi. Staļina publisko runu, rakstu un reālās darbības analīze rāda, ka uz to brīdi Staļins vairs marksists bija tikai vārdos, bet savā praktiskajā darbībā jau sen bija veicis marksisma revīziju gan ekonomikā, gan ideoloģijā. Toties marrieši, būdami tipiski jaungramatiķi, un pilnībā atrazdamies šīs viltus zinātnes varā, bija īsteni marksisti, lai gan Staļins viņus kritizē par novirzīšanos no marksisma.

mulēt jautājumu savādāk: kāpēc viņu pētījumi, kas ir bezjēdzīgi no zinātnes viedokļa, akadēmiskajās aprindās tomēr tika atzīti par zinātniskiem, dāsni apmaksāti un tirāžēti? Un kāpēc viņu mācība, kura ne visai draudzējas pat ar veselo saprātu, nemaz nerunājot par zinātniskiem faktiem, joprojām tiek uzspiesta sabiedrībai?

Varbūt tas ir tāpēc, ka uz jaungramatiķu sacerēto fonētisko u.c. likumu bāzes ir uzbūvēta vesela rinda citu pseidozinātņu, kuras sabruks pīšļos, tiklīdz jaungramatismas tiks oficiāli atzīti par viltus zinātni?

Piemēram, visa hidronīmu, toponīmu, vēsturisko personvārdu u.tml. etimoloģija šodien tiek skaidrota tieši no jaungramatismas pozīcijām; ar šiem lingvistu un etimologu skaidrojumiem, savukārt, savas hipotēzes argumentē vēsturnieki; visbeidzot, tieši jaungramatisko vēsturnieku maldīgie priekšstati par IE valodu saimes izcelsmi un evolūciju (patiesībā - transformāciju) uztur melīgo oficiālo vēstures mītu par indoeiropiešu civilizācijas eirocentrisko attīstību.

Šie fakti ir visiem zināmi. Taču oficiālā zinātne un propaganda turas pie apgalvojuma, ka tie neesot vis mīti, bet gan - balta patiesība. Un brutāli izvairās no savu kļūdaino dogmu zinātniskuma un argumentētības apspriešanas, bet caur izglītības sistēmu un masu mēdījumiem agresīvi turpina uztipt to sabiedrībai.

Rezultātā cilvēku miljardiem visā pasaulē šodien ir izveidots maldīgs priekšstats par viņu valodu izcelsmi un viņu tautu vēsturi. Citiem vārdiem, ar jaungramatiķu mācības palīdzību mēs visi esam tikuši sakauti otrās – hronoloģiskās prioritātes līmenī. Bet neadekvāts priekšstats par savu vēsturi neglābjami deformē arī pasaules uzskatu pirmās prioritātes līmenī. Šādas informatīvās diversijas mērķis ir acīmredzams: ar apmānītām tautām manipulēt nesalīdzināmi vienkāršāk, nekā ar tādām, kuras zina savu patieso vēsturi.

Raugoties no šādām pozīcijām, kļūst skaidrs, ka jaungramatismas kā viltus zinātne joprojām ir ļoti vajadzīgs noteiktām aprindām visā pasaulē. Tātad uz jaungramatismu jāraugās nevis kā uz zinātnes novirzienu, bet gan kā uz viltus zinātņu uztiēpšanas instrumentu; kā uz administratīvu metodi, kas tiek izmantota cīņai pret īstu valodniecības zinātni. No šī viedokļa jaungramatismas ir tipisks informatīvais ierocis.

JAUNGRAMATISMA ANTIZINĀTNISKUMS

Jebkurš raksts vai monogrāfija par jaungramatiķiem sākas ar apgalvojumu, ka viņi esot noraidījuši galvenos XIX gadsimta pirmās puses priekšstatus par valodniecību, ko bija formulējuši viņu priekšteči – F.Bops, J.Grimms, V.fon Humbolts u.c. iepriekšējās paaudzes lingvisti-komparatīvistu. Visskaļāk mūsdienu akadēmiskie avoti mēdz uzsvērt, ka jaungramatiķi, lūk, esot kritizējuši un noraidījuši sava skolotāja A.Šleihera mācību. Tieši šī uzkrītošā uzsvēršana liek būt uzmanīgiem un mudina pārbaudīt, vai tas patiešām tā bija.

Kādas idejas īsti noraidīja jaungramatiķi? Parasti tiek minēta F.Bopa aglutinācijas teorija,²¹⁹ V.fon Humbolta mācība par valodas iekšējo formu, ko noteic tautas “nacionālais gars” jeb tautas “gara kultūra”, kā arī A.Šleihera mācība par valodu kā dzīvu organismu un diviem posmiem valodas dzīvē - radošo aizvēsturisko, kad IE valoda pilnveidojās un attīstīja savas formas, un vēlāko - vēsturisko (pēc V.fon Humbolta klasifikācijas), kura gaitā notiek valodas formu degradācija un valodas primitivizācija. Zīmīgi, ka visi jaungramatisma biogrāfi vienprātīgi izvēlas vārdu “noraidīja”, nevis “atspēkoja” vai “apgāza”. Tādēļ, ja jaungramatiķi patiešām nav spējuši uzrādīt nekādus argumentus un pierādījumus šo vecgramatiķu hipotēžu kļūdainībai. Viņi vienkārši paziņoja, ka nepieņemot tās, un – viss!

Tā, jaungramatiķi nav atspēkojuši zinātnisku argumentu līmenī, piemēram, Humbolta tēzi par valodas rakstura un tautas rakstura ciešo saistību, par to, ka valodā iekodēts nacionālais raksturs. Jaungramatiķi neprata atrast pretargumentus Humbolta apgalvojumam, ka valodas savdabība iespaido un noteic nācijas būtību. Jaungramatiķi nespēja pierādīt, ka Humbolts būtu kļūdījis, apgalvodams, ka dažādas valodas pēc savas būtības un iespaida, ko tās atstāj uz jūtām, faktiski ir dažādi pasaules uzskati, u.c.²²⁰ Tajā pašā laikā Humboltam par labu runā daudzi fakti, kaut vai tās pašas mūsu dainas, kuras citā valodā nemaz nav iespējams pārtulkot – tulkojumā neglābjami zūd tieši tautas gars, kas iekodēts latviešu tautasdziesmās.

Tāpat jaungramatiķi nebija spējīgi padarīt par neesošiem F.Šlēgeļa, V. Humbolta, F.Bopa aglutinācijas piemērus, kuri patiešām ir novērojami vācu, krievu u.c. valodās²²¹. Neko citu, izņemot neargumentētu noliegšanu, jaun-

²¹⁹ Aglutinācijas teorija (kr. *теория агглютинации*; angļu: *agglutination theory*, arī *coalescence theory*) - viena no vecgramatiķu hipotēzēm par indoeiropiešu valodu fleksīvo formu rašanos, saskaņā ar kuru verbu fleksijas senos laikos ir bijušas neatkarīgi vietniekvārdi, kuri aglutinācijas rezultātā pievienojušies verba saknei un kļuvuši par vārdformas elementu, piemēram, krievu valodā: *ругаться* = *ругать* + *себя* (lamāties = lamāt + sevi). Aglutinācijas teoriju izklāstīja Francis Bops savā “Salīdzinotajā gramatikā”, bet to proponēja arī Frīderihs fon Šlēgelis un Vilhelms fon Humbolts (Trask, 2000)

²²⁰ Valoda, saskaņā ar Humbolta mācību, ir tautas gars, pati tautas būtība un kultūras realitāte, jo cilvēks iepazīst kultūru vienīgi caur valodu. Humbolta koncepcijas pamatnostādnes, kas ir formulētas viņa galvenajā valodnieciskajā sacerējumā “*Über die Verschiedenheit des menschlichen Sprachbaus und seinen Einfluss auf die geistige Entwicklung des Menschengeschlechts*” (Par cilvēku valodu struktūras daudzveidību un tās ietekmi uz cilvēces garīgo attīstību, 1836.) un citos darbos, iespējams reducēt līdz sekojošām tēzēm: 1) valodā manifestējas tautas materiālā un garīgā kultūra; 2) jebkura kultūra ir nacionāla, tās nacionālais raksturs atspoguļots valodā caur tautas īpašo pasaules redzējumu; 3) katrai valodai piemīt tās īpašā, specifiskā iekšējā forma, kas ir tautas gara un tās kultūras manifestācija; 4) valoda ir starpposms starp cilvēku un apkārtējo pasauli.

²²¹ Patiesībā aglutinācija ir tikai viens no daudzajiem pirmvalodas jaukšanas un tās formu tālākas degradēšanas un primitivizēšanas paņēmieniem, ko pēc Jahves rīkoju-

gramatiķi nav nolikuši pretī arī A.Šleihera apgalvojumam par to, ka IE pirmvaloda, tāpat ka dzīvs organisms, vispirms attīstījās, sasniedza savu pilnību, bet pēc tam sākās tās degradācija, un šobrīd mēs vērojam tās regresa stadiju. Tajā pašā laikā A.Šleiheris savu tēzi par indoeiropiešu pirmvalodas degradāciju tās vēsturiskajā periodā, salīdzinot ar aizvēsturisko, ir pierādījis ar acīmredzamu un zinātniski konstatējamu faktu: mūsdienu IE valodu morfoloģisko primitīvismu, salīdzinot ar Sanskritu u.c. senajām valodām. Jaungramatiķi līdz šim laikam nav varējuši pierādīt, ka vācu vai franču valodas morfoloģija, piemēram, ir komplicētāka, neka Sanskritā. Un kā gan viņi to varētu izdarīt? Savukārt, A.Šleihera arguments – nepārspētā morfoloģisko formu bagātība un daudzveidība Sanskritā ir zinātniski pierādīts fakts. Publicējamā šeit Sanskrita – latgaļu komparatīvā vārdnīca sniedz vēl vairāk kā 4000 argumentu par labu Šleihera-Humbolta tēzei, tikai no leksikas un semantikas arsenāla. Tātad A.Šleiheram bija taisnība. Un nevis Šleiheris, bet tieši vēlākie jaungramatiķi jākvalificē par meļiem un šarlatāniem, jo Šleihera atziņas par nepatiesām viņi ir nosaukuši bez jebkādiem pierādījumiem.

Šādu faktu jaungramatiķu mācībā ir lērums. Tātad tajā mācības daļā, kur jaungramatiķi noliedz vecgramatiķu priekšstatus par IE valodu attīstības vēsturi, viņi nav uzskatāmi par zinātniekiem. Jo savos pētījumos viņi nav izmantojuši zinātnisku metodoloģiju, ir ignorējuši zinātniskās argumentācijas un pierādīšanas nepieciešamību, bet savus pseidozinātniskos apgalvojumus un tukšvārdīgās deklarācijas ir balstījuši vienīgi subjektīvos prātojumos.

Varbūt tajā savas mācības daļā, kur jaungramatiķi proponē jaunas zinātniskās patiesības, viņi ir pārliecinošāki? Jaungramatiķi un viņu sekotāji pusotra gadsimta laikā ir aprakstījuši papīra kalnus, taču no zinātnes viedokļa tie visi ar maziem izņēmumiem satur tikai nepierādītas subjektīvas fantāzijas. Šī pētījuma formāts neļauj pievērsties katras atsevišķas pseidozinātniskās tēzes atmaskošanai. Kādreiz to acīmredzot vajadzēs izdarīt, lai reizi par visām reizēm, kā uzsprāgušu atomelektrostācijas reaktoru zem svina sarkofāga, apraktu viņu kaitīgos murgus, taču visšarlatāniskākā starp tām ir jaungramatiķu “fonētiskie likumi” un viņu apgalvojums, ka to darbība nepazīst izņēmumus. Vispārzināms fakts: fonētiskie likumi ir jaungramatiķu izdomāti “no zila gaisa”, un to darbība nekad nav bijusi pierādīta.

Ar šo vienīgo faktu pietiek, lai jaungramatiķu mācība par skaņu miju u.c. fonētiskajiem likumiem būtu atzīta par viltus zinātni. Publicējamā Sanskrita-latgaļu salīdzinošā vārdnīca valodnieku rīcībā nodod vēl papildus gandrīz 4300 valodas faktu, kuri uzskatāmi rāda, ka reāli ir vērojami pavisam citi skaņu mijas, zuduma u.t.t. varianti.

ma izdomāja un savā darbībā izmantoja un izmanto farizeji un rakstu mācītāji kopš Vecās derības laikiem: “Iesim un sajaucsim viņiem valodas, lai viņi nesaprot viens otru.” Bops atrada vienu likumsakarību, un tā tūdaļ tika izsludināta par “teoriju”. Un viņš pats acīmredzot iedomājās, ka atklājis sazin ko. Patiesībā tādu paņēmienu Jahves velniem bija simtiem: kroplōšanai un bojāšanai daudz prāta nevajag.

Javaicā: kādēļ mūsdienu jaungramatiķi, lasot lekcijas augstskolu studentiem, ne ar pušplēstu vārdu nepiemin, ka neviens no viņu fonētiskajiem likumiem nav guvis apstiprinājumu ar zinātniskiem faktiem vai zinātnisku eksperimentu. Arī akadēmiskajās publikācijās šo atziņu velti meklēt. Izņēmums ir tikai dažas jaunāko laiku publikācijas, kuru autori kautrīgi piebilst, ka skaņu mijas tipu klasifikācijai un savam apgalvojumam par fonētisko likumu bezizņēmumu darbību jaungramatiķi teorētisku pamatojumu nav devuši (Шарафутдинова, 2012). Juridiski tā ir studentu, klausītāju, visas sabiedrības apzināta maldināšana, jo tik būtiska fakta atklāšanai vai noklusēšanai ir principiāla nozīme. Ja fonētisko likumu darbība nav zinātniski pierādīta, tie nav pieskaitāmi pie zinātniskām kategorijām, bet līdz ar to valodnieciskos pētījumos uz tiem neviens nav tiesīgs atsaukties. Jebkurš lingvistisks pētījums, kurā kāds no jaungramatiķu fonētiskajiem likumiem izmantots argumenta veidā, vai kurā ar šo “likumu” palīdzību ir rekonstruētas kaut kādas IEP vai citu neesošu protovalodu formas, ir antizinātnisks pēc definīcijas un diskvalificējams.

Ja no jaungramatiķu mantojuma izsvītrosim viņu subjektīvās fantāzijas uz nepierādīto fonētisko likumu bāzes, pāri tikpat kā nekas nepalik. Jaungramatisma pētnieki, pat šī novirziena piekritēji un aizstāvji, ir spiesti atzīt, ka savā zinātniskajā praksē jaungramatiķi ir bijuši absolūti nekonsekventi. Piemēram, vārdos viņi, kā zināms, skaļi kritizēja A.Šleiheru par IE pirmvalodas rekonstrukcijas mēģinājumiem, deklarējot, ka to izdarīt nav iespējams, un aicināja visus pievērsties dzīvu valodu pētīšanai, bet paši savos rakstos pēc Šleihera receptes cepa augšā ne tikvien atsevišķas IEP formas, bet arī veselas pašizdomātas valodas (piemēram, Brugmans). Deklarāciju līmenī viņi pieprasīja no lingvistiem vēsturisma principa ievērošanu. “Valodniecība, – rakstīja jaungramatisma galvenais ideologs H.Pauls,- ir vēsturiska zinātne, un nekādas citas valodniecības, kā vien vēsturiskā, nav un nevar būt”. Kurš gan pret to jebkad ir iebildis? Gribētos vienīgi šī principa ievērošanu sagaidīt, pirmām kārtām, no pašiem jaungramatiķiem. Taču tālāk par deklarācijām viņi netika un nav tikuši joprojām, jo uz viņu pašdarināto fonētisko likumu pamata sacerētās PIE u.c. protovalodu formas ir viņu subjektīvās fantāzijas, nevis valodu vēsturiskās formas. Bet nekāda cita vēsturiskuma jaungramatiķu mācībā nav.

Savās deklarācijās jaungramatiķi sevi konfrontēja ar vecgramatiķiem, skaļi deklarēja, ka Šleiheram neesot taisnība, fonētiskie likumi nedarbojoties visur vienādi u.tml. Bet reāli tieši jaungramatiķi bija tie, kuri absolutizēja radniecīgās valodās atrastās skaņu mijas likumības un paziņoja, ka tās nepazīstot izņēmumus visās IE valodās. Vēl vairāk! Agresīvi pieprasīja, lai visi valodnieki atzītu viņu šarlatāniskos skaņu mijas likumus un objektīvītātes ziņā pielīdzinātu tos matemātikas vai mehānikas likumiem. Un faktiski to arī panāca XIX-XX gadsimtu mijā, pārvēšot indoeiropēstiku par pseidozinātni un politiskās cīņas ieroci, kāda tā ir šobrīd.

ZINĀTNISKO DIVERSANTU INKUBATORS jeb 100 DIPLOMĒTU MĒRKAĶU

Ja par valodas zinātniekiem šī vārda īstā nozīmē jaungramatiķus nosaukt nav iespējams, tad rodas jautājums: kas viņi tādi bija? Atbildi uz to iespējams rast, atmetot verdzisko pietāti pret autoritātēm un aplūkojot viņu darbību kritiski. Tad nonāksim pie secinājuma, ka "jaungramatiķis" nav nekas cits, kā jēdziena "zinātnes viltotājs" sinonīms. Turklāt apzīmē tādu subjektu, kurš viltus liecību sniedz apzināti. Cītiem vārdiem, "jaungramatiķis" ir zinātnes blēža apzīmējums.

No kļūdainiem spriedumiem nav pasargāts neviens. Godīgam zinātniekam, kuram zinātniskā darba jēga ir kalpošana Patiesībai, tie ir maldi, no kuriem viņš ir gatavs atteikties, tiklīdz noskaidrota patiesība. Jaungramatiķi, turpretī, par savas darbības mērķi kopš paša sākuma padarīja nevis kalpošanu Patiesībai, bet gan zinātnes viltošanu. Viņi lieliski saprata, ko dara, un darīja to apzināti. Šis moments viņus principiāli atšķir no godīgiem zinātniekiem un no zinātniekiem vispār.

Līdz ar to kļūst skaidrs, ka jaungramatismis nesākās vis XIX gadsimta 70. gados un nebeidzās XX gadsimta 30. gados, kā mums mēģina iegalvot. Par galveno jaungramatiķi jāuzskata neviens cits, kā pats A.Šleihers. Pirms viņa taisni tādi paši jaungramatiķi bija jau pieminētie normānisma diversanti Krievijā - G.Z.Baijers, G.F.Millers, F.H.Štrube de Pirmonts, A.L.Šlecers, kā arī viņu krievu kolaboracionisti, piemēram, N.M.Karamzins u.c. Tādi paši jaungramatiķi lielākā vai mazākā mērā ir visi oficiālās varas atzītie XX gadsimta indoeiropieisti tiklab Rietumos kā PSRS, lai ko viņi par sevi arī nestāstītu. Vēl vairāk! Jaungramatismis sen ir izgājis ārpus valodniecības robežām. Būtībā taisni tādi paši jaungramatiķi bija un ir darvinisti - dabaszinātnēs, marksisti – politekonomijā, Niče un viņa filozofijas adepti, Freids un viņa psihoanalīzes fani²²², Einšteins un viņa sekotāji fizikā²²³ u.c.

²²² Kādā visiem zināmā XIX gadsimta nogales dokumentā "Sionas gudro protokoli" (prot. #2) atklātā tekstā stāv rakstīts: "Pievērsiet uzmanību mūsu inspirētajiem darvinisma, marksisma, Niče filozofijas panākumiem! Mēs paši gan redzam, cik samaitājošu iespaidu šie novirzieni atstāj uz goju prātiem." Darvins mūža galā atteicās no savas evolūcijas teorijas, taču par to zina nedaudzi, jo šis fakts tika noslēpts. Darvinisma apjūsmotāji (piemēram, K.Markss) un viņa pseidozinātniskās teorijas pasūtītāji nelikās zinis par Darvina naivajiem protestiem. Viņa sirdsdēsti vairs nevienu neinteresēja. Kad moris bija izdarījis savu melno darbu, viņu pašu varēja izmest mēsļainē. Mūža beigās Darvins acimredzot saprata, ka viņa "labvēļi" viņu tika izmantojuši kā karoti, ar kuras palīdzību maisījuši kādu viņam pašam nesaprotamu putru (Sanskritā substantīvs षट् *darvī* nozīmē "liela koka karote"). Mūsdienās šis fakts joprojām tiek noklusēts. Jo Darvins ar viņa mācību ir pārāk parocīga lelle, kurai uzkraut atbildību, sacerot jaunas viltus zinātnes.

²²³ Uz Darvina un Marksa mācībām turpmākā gadsimta laikā ir atsaukušies praktiski visi zinātņu viltotāji - ne tikai jaungramatiķi un Freids, bet arī visnotaļ konkrētu

Arī šodien tiklab Rietumos, kā postpadomju telpā oficiālā lingvistika stāv taisni tādās pašās - jaungramatisma pozīcijās. Dažādu lingvistisko novirzienu un skolu puķainie nosaukumi (vēsturiski-salīdzinošais psiholoģisms, funkcionālisms, biheivierisms un kādi tik vēl ne!) ir nekas vairāk, kā klaunu vai

eksakto zinātņu pārstāvji. Mūsdienās jau ir daudz neatspēkotas informācijas par to, ka Einšteinu savulaik atrada un mērķtiecīgi uzproducēja amerikāņu žīdu baņķieri - lai apturētu degvielbrīvās enerģijas attīstību un saglabātu savu monopolu energoresursu tirgū. Einšteina "atklājumi" būtībā ir vērsti tikai uz vienu - uz ētera jeb absolūtās telpas jēdziena likvidēšanu zinātnē. Ēteris (no gr. αἴθήρ - gaisa virskārta; lat. *aether*) – visuresoša vide, kuras svārstības izpaužas elektromagnētisku viļņu, t.sk., redzamās gaismas veidā. Tas ir Visuma piektais elements – līdztekus zemei, ugunij, ūdenim un gaisam. Vēdiskajās zinātnēs ētera kategorija (Sanskrit. आकाश *ākāśa*) ir pazīstama gadu tūkstošiem. Eiropas zinātnē ētera koncepciju pirmais izvirzīja Renē Dekarts XVII gadsimtā, bet XIX gadsimtā tā ieguva detalizētu pamatojumu Maksvela viļņu optikas un elektromagnētiskās teorijas ietvaros. D.Mendeļejeva Ķīmisko elementu periodiskajā tabulā, kura pēc autora nāves tika falsificēta, sākotnēji figurēja "nulles elements", ko Mendeļejevs bija nosaucis par Nūtoniju (Менделеев, 1906) un ar kuru saprata ēteri (Менделеев, 1905). Ģeniālais serbu fiziķis un inženieris Nikolā Tesla (1856-1943) iemanījās ēteri izmantot praktiski – iegūt no tā elektrību. Jautāts, no kurienes viņš ņem enerģiju, Tesla atbildēja: "No ētera". Ar to arī parakstīja sev spriedumu.

Tajā laikā – XIX-XX gs.mijā - Amēriku jau reāli savās interesēs pārvaldīja pusducis finansiālu klanu - Rotšildi, Morgani, Varburgi, Rokfelleri, Šifi u.c. Sākotnēji viņi finansēja Teslas pētījumus. Kad Tesla ar vienas Niagāras HES turbīnas palīdzību apgādāja ar elektrību veselu štatu, turklāt pārraidot to bez vadiem, baņķieri sapra, ka var zaudēt varu. XIX gs. beigās elektrības tēmai veltītie zinātniskie žurnāli pareģoja, ka „brīvās elektrības“ ieguves metodes parādīsies jau drīzā nākotnē (Alternatīvie enerģijas avoti, 2008). Šādas enerģijas pašizmaksas bija niecīgas, un tas nozīmēja, ka drīz neviens vairs nepirks ne naftu, ne gāzi, ne ogle, kas nodrošināja baņķieru finansiālo varenību, jo viņi bija monopolizējuši to tirdzniecību. Rezultātā Teslam tika aizbāzta mute, bet viņa atklājumi padarīti par slepeniem un to ieviešana - apturēta.

Lai šīs tehnoloģijas neattīstītos tālāk, tika atrasts tāds Einšteins, tipisks zinātnes viltotājs, konkrētam uzdevumam: ja reiz Tesla apgalvo, ka viņš enerģiju iegūst no ētera, ir jārada tāda mācība, kura piespiestu zinātniekus atteikties no ētera jēdziena, bet elektromagnētisko lauku atzītu par pašpietiekamu fizikālu objektu, kam nav vajadzīgs papildus nesējelements. Tieši šo uzdevumu visu mūžu arī pildīja Einšteins savās "teorijās", jaucot nesavienojamas lietas, t.sk., telpu un laiku u.c., kas pašos pirmsākumos ir nepieļaujama filozofiska kļūda. Galu galā kaut kādus tekstus viņš uztaisīja, bet padarīt tos par "ģeniālām teorijām" – tas jau bija marketinga, nevis zinātnes jautājums. Lai tauta šarlatānu uzskatītu par ģēniju, vajag viņam iedot Nobela prēmiju un izziņot mēdijos, ka viņš ir "ģeniāls zinātnieks". Kad tas bija izdarīts, dažādu valstu zinātņu akadēmiju paspārnē varēja sākt dibināt "zinātnisko ekspertu komitejas", kuras tagad jau atsaucoties uz Einšteina "ģeniālajiem atklājumiem", paziņoja: nekāda ētera nav, tātad arī nekādu enerģiju no tā iegūt nav iespējams! Uz šī pamata XX-XXI gadsimtā tika aizliegti visi pētījumi, kas vērsti uz degvielbrīvās enerģijas ieguvī. Tāds un tikai tāds bija Einšteina relativitātes teorijas patiesais mērķis. Un tikai tādēļ joprojām tiek uzturēts mīts par tās patiesumu un autora ģenialitāti, lai gan nopietni zinātnieki to sen jau ir atmaskojuši.

popgrupu skatuves pseidonīmi, kas izdomāti reklāmas nolūkos, lai radītu maldinošu novitātes iespaidu un izceltos uz citu tādu pašu fona. Patiesībā lingvistikā, filozofijā un pārējās zinātnēs var būt tikai divi novirzieni: zinātniskais un pseidozinātniskais. Jautājums - kā tos atšķirt? Sevišķi – humanitārajās zinātnēs. Ir pamats uzskatīt, ka atšķiršanas kritēriji savulaik ir bijuši zināmi, bet tikuši mērķtiecīgi noslēpti tieši tādēļ, lai uz to trūkuma rēķina varētu parazitēt visa mūsdienu jūdu-anglo-sakšu zinātņu viltotāju un viņu sulaiņu armija Latvijā, Krievijā un pārējā pasaulē.

Pseidozinātne pastāv sen, tikai līdz XIX gadsimtam IE civilizācijas vēstures falsifikācija virzījās uz priekšu samērā lēni. Piemēram, eiocentrisma ideja, normāņu teorija u.c. pseidovēsturiskas hipotēzes bija noformulētas jau pirms 4-5 gadsimtiem, taču tās neguva atbalsi plašās zinātnieku un pilsoniskajās aprindās. Tāpēc, piemēram, tā pati šarlatāniskā normāņu teorija, neraugoties uz uzkrītošo nekrievu tautības akadēmiķu (kuriem tā patika) pārsvaru Pēterburgas Zinātņu Akadēmijā, līdz pat XIX gadsimta vidum eksistēja latentā stāvoklī. Kamēr ar pseidozinātnisku teoriju un mācību radīšanu nodarbojās atsevišķas personas, veselīgajiem zinātnes spēkiem – gan paužot savu alternatīvu viedokli, gan ar cenzūras palīdzību u.tml. pastāvēja iespēja pretoties zinātnisko samazgu straumei. Zinātnes viltotāji redzēja: lai viņu pūliņi dotu būtiskus rezultātus, nepieciešams papildus impulss. Okultistiem sen zināms, ka idejas straujai izplatībai ir jānodrošina šīs idejas nesēju noteikta daudzuma vienlaicīga parādīšanās sabiedrībā. Šis fenomens ir formulēts t.s. Simtā mērķaķa likumā²²⁴. Daudzi fakti norāda uz to, ka XIX gadsimta vidū Vācijā

²²⁴ Simtā mērķaķa efekts — iegūto iemaņu un uzvedības modeļu strauja izplatīšanās visā populācijā vai - plašākā nozīmē - kādas idejas vai prasmju ekstensīva izplatība visā sabiedrībā, tiklīdz šādu kritisko masu ir sasniegusi to sabiedrības locekļu grupa, kuri jau ir iepazinušies ar jauno ideju vai apguvuši prasmes. Šo fenomenu aprakstījuši angļu antropologs Lorenss Blērs (*Lawrence Blair*) grāmatā «Vīzijas ritmi: Priekšstatu mainīgie modeļi» 1975. gadā (Blair, 1975) un Dienvidāfrikas zoologs, antropologs Laiels Vatsons (*Lyall Watson*) grāmatā «Dzīves paisums» 1979. gadā (Watson, 1979), stāstot par japāņu zinātnieku eksperimentu 1952. gadā Jakusimas (Japāna) salā. Zinātnieki baroja mērķaķus (makakus) ar batāti (saldajiem kartupeļiem), metot tos smiltīs, bet dažiem mērķaķiem parādīja, ka pielipušās smiltīs iespējams nomazgāt ūdenī. “Skoloto” mērķaķu uzvedību novēroja viņu sugasbrāļi un tāpat pirms apēšanas sāka batātes mazgāt. Jaunās prasmes sākotnēji izplatījās lēni. Kad to mērķaķu skaits, kuri dāržeņus mazgāja, sasniedza noteiktu īpatsvaru (zinātnieki to nosacīti nosauca par simto mērķaķi), iegūtās iemaņas sāka izplatīties ļoti strauji. Turklāt dāržeņus sāka mazgāt ne tikai konkrētās salas populācija, bet arī tie mērķaķi, kas mitinājās blakus salās un teorētiski savu “izglītoto” sugas brāļu uzvedību nemaz nevarēja novērot.

Vēlākos gados grāmatā «Simtais mērķaķis» (Keyes, 1984) šo fenomenu tika popularizējis amerikāņu autors Kens Kīnzs jaunākais (*Ken Keyes, Jr.*), kurš ar simtā mērķaķa efektu saistīja cerības uz pozitīvām izmaiņām visas cilvēces attīstībā, ja zināma daļa Zemes iedzīvotāju sāks vienoti iestāties par kādu konstruktīvu, pozitīvu ideju. Pietiekami vispārīgā vadības teorijā (ДОТУ) un Sabiedriskās drošības koncepcijā (КОБ) šis fenomens tiek nodēvēts par autosinhronizāciju.

tika realizēts pseidozinātnieku masveida sagatavošanas projekts, ar nosaukumu "100 diplomētu mērķaķu", kas zinātņu falsifikācijas jomā beidzot nodrošināja īstu izrāvienu.

Nepieciešamība pēc šāda zinātnisko diversantu inkubatora izriet no tā laika Eiropas un pasaules sabiedriski politisko procesu loģikas, ja mēs tos aplūkojam nevis diletantiski – kā savstarpēji nesaistītu, nejaušu notikumu kaleidoskopisku gūzmu, bet gan kā notikumu ķēdes posmus, kurus saistīja vienota ideja, lai arī ārēji grūti konstatējama.

XIX gadsimta vidus centrālais notikums bija liberāli buržuāzisko revolūciju un pilsoņkaru sērija, kas aptvēra ne tikai Rietumeiropu (t.s. tautu pavasaris)²²⁵, bet arī Ameriku²²⁶ un Japānu²²⁷. Oficiālā Rietumu historiogrāfija uz

²²⁵ "Tautu pavasaris" bija kopējs nosaukums 1848.-1849. gada Eiropas revolūcijām, kuras gluži kā pēc burvju mājienu cita pēc citas izcēlās Francijā, Austroungārijā, Vācijā, Itālijā, Skandināvijā ar diametrāli pretējiem lozungiem (vienviet "revolucionārās masas" prasīja nacionālu neatkarību un pasludināja jaunus valstis - kā Austroungārijā, citviet, kā Vācijā, nemieri beidzās ar teritoriju apvienošanu, taču viens rezultāts izrādījās kopējs visām revolūcijām: visur no varas tika padzīta vecā nacionālā aristokrātija un vara šajās valstīs nonāca starptautiskās (pamatā – jūdu un anglosakšu) buržuāzijas rokās. Šo juku nosaukums "tautu pavasaris", protams, ir ņirgāšanās par tautām, jo rezultātā tās dabūja nevis brīvību un līdztiesību, bet gan, līdztekus nacionālajiem, vēl arī starptautiskus parazītus uz sava kakla. Nekavējoties visur tika pieņemti likumi par līdztiesību, preses brīvību u.tml., kas reāli kalpoja starpnacionālajiem bankieriem, jo nu viņi bija ieguvuši iespēju, nerēķinoties ar vietējām varām, ne tikai dzīt Eiropas tautas parādu verdzībā (iekarošana 4.prioritātes līmenī), bet, pateicoties preses brīvībai, arī mānīt šīs tautas, sludinot tām jebkādas - visciniskākos melus.

²²⁶ Tajā pašā laikā tādas pašas revolūcijas eksports tika organizēts uz Brazīliju (t.s. Praieiras revolūcija jeb *Revolta Praieira*), kur tā beidzās ar tādiem pašiem rezultātiem. Šajā laikā Britu Amērikas savienotās valstis - maza un agresīva jūdu-anglo-sakšu valstiņa Ziemeļamerikas kontinenta austrumos (ASV 1776. gadā nodibināja 13 nelielas Britu kolonijas Atlantijas okeāna krastā) uzsāka ambiciozu iekarošanas karagājieni pret pārējām kontinenta teritorijām un tautām, ko mūsdienu amerikāņu propaganda maldinoši dēvē par pilsoņu karu. Nekādu vienas valsts pilsoņu tur nebija. Plašas karadarbības rezultātā 1861-1865 gados ASV saimnieki ar militāra spēka palīdzību iekaroja visu Ziemeļamerikas centrālo daļu. Amērikas apgūšanas gaitā tika realizēts totāls vietējo iedzīvotāju holokausts. Pēc dažādām ziņām jūdu-anglo-sakši Amērikā nogalināja ap 15-20 miljonus indiāņu. Rezultātā pēc neilga laika arī ASV reālā vara izrādījās nevis parlamenta, bet tās pašas jūdu-anglo-sakšu finanšu mafijas rokās. Bet nepaklausīgus prezidentus viņi apšauj kā pīles – viņiem tur tāda tradīcija kopš ASV dibināšanas.

²²⁷ Tūlīt pēc Ziemeļamerikas iekarošanas pilsoņu karš tika izprovocēts Japānā (Bosinu, burtiski – Pūķa gada karš, 1868.-1869. gadā). Tā gaitā tika gāzta nacionālo feodāļu (sjogunu) valdība, kura sargāja valsti no jūdu-anglo-sakšu kolonizatoriem. Japānas imperators valsti pārvaldīja *de jure*, bet reālā vara piederēja kņazu kolektīvajam orgānam – sjogunātam. Jūdu-anglo-sakši apbruņoja imperatora piekritējus ar moderniem angļu ieročiem; pēc sjogunāta armijas sakāves varu formāli nodeva mazgadīgajam imperatoram, bet faktiski – kolaboracionistu partijai no prioretum-

šiem notikumiem raugās teļa acīm un nesaskata tajos nekādu savstarpējo saistību. Pēc Rietumu vēsturnieku loģikas austriešus uz revolūciju neviens no ārpuses netika musinājis, viņi paši esot pārņēmuši permanenti revolucionējošo franču piemēru; ka vāci buntošanos uzsākuši, sekojot austriešu piemēram; ka brazīlieši un japāņi ķērušies viens otram pie rīkles tāpēc vien, ka no avīzēm padzirdējuši par eiropiešu savstarpējiem slaktiņiem. Šāds notikumu skaidrojums ir domāts muļķiem, par kādiem mēs visi esam padarīti. Patiesībā tās bija jūdu-anglo-sakšu finansistu un politiķu organizētās un finansētās nemieru eksporta akcijas, ko viņi metodiski realizēja sava pasaules iekarošanas stratēģiskā plāna ietvaros²²⁸. Iekarošanas taktikas novitāte izpaudās tajā apstākļi, ka netika izmantotas iebūrukošās svešu valstu armijas (izņemot vienīgi ASV pilsoņkaru, kurš, protams, nebija nekāds “pilsōņu” karš). Praktiski visas iekarošanas revolūcijas tika realizētas ar tam laikam jauna - informācijas kara palīdzību, kuru tā slepenie ģenerāļi vadīja ar bezstrukturālo metožu palīdzību. Tādēļ iekaroto valstu tautas ilgu laiku pat neapzinājās, ka viņu pēkšņie “iekšējie nemieri” patiesībā bija labi organizēta ārējā intervence. Šodien neviens vairs nestrīdas par to, ka visi XIX un XX gadsimta nemieri, “sociālistiskās”, “krāsainās”, “dziedošās” u.c. revolūcijas, ieskaitot mūsdienu apvērsumus Tuvajos Austrumos un Ukrainā, tika organizēti no ārpuses ar mērķtiecīgas provokatīvas informācijas palīdzību, kura valstī rada mākslīgu konfrontāciju un sarīda savā starpā dažādas tautas daļas vai šķiras. Šādos konfliktos nacionālās elites neglābjami zaudē varu, kuru nemieru slepenajiem organizatoriem - banķieriem un transnacionālo kompāniju īpašniekiem atliek tikai pacelt no grīdas. Valsts izrādās iekarota ceturtnā – finansiālās prioritātes līmenī. Kurš pārvalda finanses, tas pārvalda valsti.

Informatīvo karu metodes ir slepenas, tāpēc tās neizprata XIX gadsimta un XX gadsimta revolūciju dalībnieki. Bet nav piedodams, ka arī šodien, informācijas laikmetā dažs labs vēl nav atjēdzis, ka t.s. dziesmotās revolūcijas Baltijā u.c. sociālistiskā bloka valstīs XX gadsimta beigās bija kārtējais jūdu-anglo-sakšu “Barbarosas plāns”, kurš šoreiz izdevās tieši tāpēc, ka pie mums ieradās nevis amerikāņu karavīri ar šaujamo ierociem rokās (tagad jau, kā zināms, ir arī tādi) bet ASV un citu rietumvalstu spēcīgu dienestu apmācīti, ar demoralizējošām “Rietumu vērtībām”, dezinformāciju un meliem bruņoti informatīvā kara algotņi, no kuriem lielākā daļa runāja latviešu valodā.

nieciski noskaņotiem un verdziski paklausīgiem japāņu elites pārstāvjiem. Turpmākajos gados - t.s. Meidzi restaurācijas periodā Japānā tika realizētas nežēlīgas reformas, kuru rezultātā tika salauzta ne tikai Japānas vēsturiskā valsts iekārta un tradicionālais japāņu dzīvesveids, bet faktiski – tautas gars. Steidzamības kārtā Japānai tika uzspiesti Rietumu civilizācijas “sasniegumi”, pirmām kārtām, finansiālā sistēma, kas automātiski padarīja Japānu par jūdu banķieru kriptokoloni.

²²⁸ Šis fakts atklātā tekstā ir atzīts Sionas gudrajo protokolos: “Valstis mēs pārvērtām par arēnām, kurās iestudējam nemierus”. Protokols №3.

EIROPIEŠU MORĀLI-TIKUMISKĀ DEGRADĀCIJA KĀ PSEIDOZINĀTŅU CĒLONIS

Mūsdienās šīs metodes ieguvušas oficiālus apzīmējumus: revolūciju eksports, informācijas kari, ideju kari. Sabiedrība kopumā ir sākusī apzināties, ka informācija un idejas ir tādi paši ieroči kā lielgabali vai raķetes. Ja tā, tad kādam šie ieroči ir jārada, jāizdomā un jābūvē.²²⁹ Ap XIX gadsimta vidu jūdu-anglo-sakšu elitēm radās nepieciešamība pēc jaunām dezinformējošām idejām un pseidozinātnēm.

Pirmkārt, jaunas maldinošas idejas bija vajadzīgas, lai ilgtermiņā saglabātu varu ar revolūciju palīdzību iekarotajās valstīs, pēc iespējas ilgāk neļaujot pakļautajām tautām izprast savu revolūciju slēptos cēloņus un sekas. Otrkārt, agresijas attīstīšanai pret Krieviju un Āzijas valstīm bija nepieciešama jauna reliģija vai līdzvērtīga teorija, jo jūdu kristietība uz to brīdi, kā viņi paši to atzina, bija sevi diskreditējusi. Mūsdienu valodā runājot, bija vajadzīgi jaunas paaudzes ieroči.

Liberāli demokrātisko režīmu iedibināšana Rietumu pasaulē nodrošināja starptautiskajai finansu un politiskajai mafijai iespēju izrīkoties ar šo valstu finansu resursiem un iespēju nesodīti tirgot šo valstu iedzīvotājiem narkotikas, alkoholu, tabaku un citas genocīda preces. Preses brīvība, savukārt, atvēra durvis informatīvajai agresijai – tagad viņi varēja izplatīt visneiedomājamāko dezinformāciju, t.i., nesodīti izdarīt tādus noziegumus, par kuriem vēl viduslaikos grieza nost ausis un degunus. Šis faktors bija viens no “informatīvo atombumbu” radīšanas iemesliem: pēc tiem radās pieprasījums. Tikai no šādām pozīcijām iespējams izskaidrot, kāpēc visas pseidozinātniskās teorijas (darwinisms, marksisms, jaungramatisms, freidisms u.c.) parādījās XIX gadsimta otrajā pusē praktiski vienlaicīgi – kā pēc burvju mājienu²³⁰.

Taču pseidozinātņu uzplaukuma dziļākie priekšnoteikumi, iespējams, jāmeklē pašas Rietumu pasaules morāli tikumiskajā degradācijā. Divkosīgo reliģiju - jūdaisma un jūdu kristietības - iespaidā lielākā daļa Rietumeiropas sabiedrības ap to laiku jau bija zaudējusi Dieva dotās labā un ļaunā atzišanas prasmes un nogrimusi divkosībā un materiālismā tiktāl, ka tās zinātniskajai elitei vairs nepastāvēja sirdsapziņas un godaprāta likumi. Tā bija gatava radīt uz izplatīt jebkādas pseidozinātniskas teorijas, lai tikai varētu baudīt materiālo komfortu. Bet Eiropas mietpilsonis (pirmām kārtām – skolotais) jau bija

²²⁹ Aukstais karš pirmo piecu prioritāšu līmenī pēc saviem rezultātiem jebkurai tautai ir tikpat nāvējošs kā “karstais” karš. Tas nozīmē, ka tie, kuri pret mums pielieto informatīvos, ekonomiskos, genocīda un etnocīda ieročus, ir mūsu nāvīgie ienaidnieki, pret kuriem jāizturas tieši tāpat, kā pret ienaidniekiem kaujas laukā.

²³⁰ Č.Darvina grāmata “Sugu izcelšanās” tika izdota 1859. gadā; K.Marksa darba “Kapitāls” pirmais sējums dienas gaismu ieraudzīja 1867. gadā; K.Brugmana un H. Osthofa “Jaungramatiķu manifesti” parādījās 1878.gadā; par Z.Freida psihoanalīzi pasaule pirmo reizi uzzināja 1896.gadā no publikācijas Parīzes žurnālā «*Revue Neurologique*».

degradējis tiktāl, ka piekrita patērēt šos intelektuālos vēmekļus bez viebšanās. Un izlikties, ka nekas ļauns nenotiek.

Viennozīmīgu un visai skaudru liecību par to mums ir atstājis viens no slavenākajiem XIX gadsimta pirmās puses domātājiem, vācu filozofs Artūrs Šopenhauers - savās slavenajās maksimās "*Parerga und Paralipomena*". Nodaļā "Par zināšanām un zinātniekiem" (XXI) viņš ir mēģinājis skaidrot, kādēļ viltus zinātnes tik lielos apjomos uzplauka tieši Vācijā: "Vācu **zinātnieks ir pārāk nabadzīgs, lai varētu atļauties būt godprātīgs un godīgs**. Viņš ir spiests locīties, līkumot un pielāgoties, **atteikties no savas pārliecības, sludināt un raksīt ne to, ko domā un kam pats tic**, rāpot vareno priekšā un pieglaimoties viņiem, sastāvēt dažādās partijās un domubiedru pulciņos, nemitīgi turēt prātā, ko par to teiks ministri, pasaules varenie, līdzbiedri, studenti, grāmatu tirgotāji, recenzenti: vārdu sakot, **papriekšu ņemt vērā visu to, un tikai tad sākt domāt par zinātnisko patiesību** – tā viņš ir paradis darīt un tāda ir viņa zinātniskā metode. Caur to viņš vairumā gadījumu pārvēršas par **uzmanīgu nelieti**. Rezultātā vācu literatūrā un jo īpaši filozofijā **negodprātība ir ņemusi tik lielu pārsvaru**, ka jācer, drīzumā sasniegs kritisko punktu, pēc kura tā kļūs neefektīva, jo nevienu tā vairs nespēs apmānīt." (Schopenhauer, 1862).

Patiesām, kādu gan zinātnisko patiesību jūs cerat atrast šāda zinātnieka darbos, kurš ir nodevis zinātnieka tikumiskos ideālus? Jūs tur atradīsiet tikai to, ko viņam būs nodiktējis priekšā un ar 30 sudraba grašiem apmaksājis viņa saimnieks. Patiesība jau nu tā nebūs! Kā teica Rainis: "Par taisnu lietu naudu nedod". Ja Šopenhauers runā taisnību (un šaubīties par to nenākās ne tikai autora personības dēļ, bet arī tādēļ, ka citi laikabiedri ir atstājuši līdzīgas liecības), tad jāsecina, ka taisni tādi paši "zinātnes nelieši" ir visi tie mūsdienu zinātnieki, kuri XVIII-XIX vācu un visas Rietumeiropas lingvistu, filozofu, sociologu, psihologu u.c zinātniskos "atklājumus" un mācības šodien sludina nekritiski un savos zinātniskajos darbos pasniedz kā pierādītas patiesības²³¹.

Pseidozinātnes, kā 2. un 3. prioritātes informatīvie ieroči, vajadzīgas visiem valdniekiem, kuri valstis pārvalda pretēji tautu gribai. Tā kā citādas pārvaldes formas kopš jūdu kristietības sākuma mums zināmajā IE tautu vēsturē nav bijušas, tad nav jāšaubās par to, ka jaungramatiķi šādu pasūtīju-

²³¹ Par to, ka Šopenhauera aprakstītā situācija aizvadīto divu gadsimtu laikā ir tikai pasliktinājusies, liecina totālo melu atmosfēra, kura mūsdienās valda ne tikai zinātnē un politikā, bet ir cauraudusi visas mūsu dzīves sfēras. Pie daudzu valstu zinātņu akadēmijām ir izveidotas t.s. pseidozinātņu komisijas, kuras deklarē, ka cīnoties pret viltus zinātnēm, bet patiesībā uzmana, lai valsts finansējumu nesaņemtu īsteni zinātniski atklājumi. Tas fakts, ka no visiem psihoanalītiķiem šodien visvairāk tiek drukāts tieši Freids, nebūt neliecina par viņa mācības zinātniskumu, bet par to, ka mūsu sabiedrība tiek pārvaldīta ar melu palīdzību, tāpēc pseidozinātnēm joprojām ir augsts pieprasījums. Šis apstāklis tomēr nenonem personīgo atbildību no katra atsevišķa zinātnieka par viņa konkrēto rīcību konkrētā situācijā.

mu tika saņēmuši. Ļoti iespējams, ka taisni “Leipcigas skola” bija pirmā grupa, kas tika nokomplektēta no tādiem topošajiem “apdomīgajiem neliešiem”, kā viņus dēvē A.Šopenhauers. Ļoti iespējams, ka pats A.Šleihers bija tas, kurš viņus atlasīja un gatavoja to destruktīvajai misijai, tajā skaitā, izskaidrojot, kuras viņa paša agrāk publicētās idejas nākamajiem zinātnes diversantiem vajadzēs kritizēt, bet kuras – taisni otrādi – attīstīt tālāk. Kad nākamie jaungramatiķi bija pietiekami sagatavoti zinātniskās kaitniecības darbam, viņi tika palaisti brīvībā – kā saindēti prusaki vai dzeņi ar iešūtām putnu gripas ampulām. Un izklīda (ļoti drīz mēs viņus sastopam dažādās Vācijas un Eiropas universitātēs katedru priekšgalā), aiznesot pseidozinātnes sērgu sev līdzī pasaulē. Protams, ka *Alma mater* nodrošināja viņus ar zinātniskajiem grādiem un parūpējās arī par nepieciešamo autoritātes oreolu, lai jaunajās darba vietās viņiem būtu vieglāk iegūt sekotājus un fanus. Tādā veidā dažu gadu laikā Vācijas zinātniskajās aprindās tika ieludināts pietiekams daudzums mērķtiecīgi sagatavotu pseidozinātnieku, ar ko arī tika iedarbināts simtā mērķaķa likums: pēc 15-20 gadiem jaungramatiķi un viņu atbalstītāji jau sēdēja katras universitātes katedrās un zinātniskajās padomēs. Un ar sulainisku centību katrs pildīja savu melnā darba daļu indoeiropiešu civilizācijas vēstures viltošanas globālajā projektā. Neļaujot pārējiem zinātniekiem, ne muti atvērt.

IZREDZĒTĀS TAUTAS IDEJA - AKUMULATORA BATERIJA BIOROBOTAM

Visas XIX gadsimta pseidozinātniskās teorijas, ieskaitot jaungramatismu, bija globāla vēstures viltošanas projekta “Eiropcentrisms” subprojekti. Pētnieki lēš, ka tas tika uzsākts apmēram XVI gadsimtā, kad Eiropas reālie saimnieki sāka pārrakstīt vēsturi savās interesēs. Jaunā jūdu-anglo-sakšu finansiāli politiskā elite tobrīd bija nostiprinājusies Eiropā un gatavojās realizēt jūdaisma doktrīnu par visas pasaules iekarošanu un visu tautu pakļaušanu žīdu kundzībai. Taču pretenzijas uz pasaules kundzību vajadzēja kaut kā nopamatot, jo valdnieku dinastiju hierarhijā kopš laika gala tika ievērots “vecākā brāļa princips”, bet XVI gadsimta sākumā lielākā daļa Eiropas karaļnamu vēl atradās Krievijas caru vasaļatkarībā²³². Jūdu-anglo-sakšu politiski-finansiālie klani bija jauni pat Eiropas mērogā, nerunājot par visu pasauli, bet daudzi vispār – no vakarējiem vergiem, tieši tādēļ viņiem radās nepieciešamība pēc viltotas vēstures versijas, kurā tieši viņu dzimtas būtu pasniegtas kā vecākās pasaulē. No zinātniekiem tika pieprasīta viltus liecība: lai pasaules vēsture tiktu pārrakstīta tā, it kā Eiropas valdošie nami būtu sākušies teju no pasaules radīšanas. Bet tādā gadījumā IE civilizācijai

²³² Tiesa, separātisma un nepakļaušanās tendences aizvien pieauga. Livonijas karš (1558 -1583) nebija nekas cits kā Ivana Bargā mēģinājums saukt pie kārtības savus vasaļus, kuri viņam sāka rīkot “suverenitāšu parādes”.

vajadzēja sākties Eiropā, nevis Krievijas ziemeļos! Tāds bija eirocentriskā vēstures mīta sacerēšanas īstais iemesls.²³³ Šā globālā informatīvā kara ietvaros tika nokomplektēta (faktiski – uzrakstīta) Bībele mūsdienu redakcijā, kurā, cita starpā, tika izziņota “izredzētās” tautas doktrīna. Daudzi vēsturnieki uzskata, ka tieši šajā laikā (un nekādi ne ātrāk!) tika palaisti abi ļaunākie eirocentrisma subprojekti – jūdaisms un jūdu kristietība. Protams, ka kristīgā baznīca, sinagoga un vēstures institūts šo hipotēzi noliedz ar putām uz lūpām, taču par to nebūtu ko brīnīties: visas šīs iestādes šodien atrodas vienās rokās.

Kristietības sludināšanas uzdevums bija ne tik daudz šīs tumsonīgās reliģijas, bet tieši eirocentrisma koncepcijas izplatīšana. Tādēļ kristīgie garīdznieki un misionāri, kur vien ieradās, kā sadeguši meklēja un iznīcināja IE civilizācijas vēstures rakstu liecības un mudīgi pārrakstīja senās hronikas, viltojot tās eirocentrisma garā. Naivi domāt, ka misionāru institūts tika radīts tāpēc, lai krievus, indiešus, ķīniešus, japāņus ar pierunāšanu pievērstu kristīgajai ticībai. Labprātīgi neviena tauta kristietību nepieņēma, kristītas tika vienīgi ar uguni un zobenu. Kristīgo misionāru uzdevums bija iefiltrēties vēl neiekaroto tautu nacionālajā priesterībā un pieklūt viņu bibliotēkām un arhīviem, lai jo ātrāk iznīcinātu tajās glabājamās īstenās senatnes liecības.

Par maz ir iznīcināt patiesās vēstures liecības un sacerēt jaunu vēstures versiju. Vēl vajag sagādāt arī jaunā vēstures mīta pierādījumus. Pseudo-vēsturiskajam eirocentriskajam mītam nekādu pierādījumu, protams, nebija un nevarēja būt. Tos vajadzēja radīt mākslīgi. Un tiem vajadzēja atspoguļoties visās zinātnēs: filozofijā, lingvistikā, arheoloģijā, pat astronomijā. Tādēļ šādu uzdevumu saņēma visu attiecīgo zinātņu pārstāvji: savos pētījumos iestrādāt zināmu daudzumu melu, kuri būtu līdzīgi patiesībai un kalpotu par pierādījumu vai vismaz runātu par labu eirocentriskajam vēstures mītam. Vai visiem un kādā formā šī pavēle tika izteikta XVI-XVII un vēlākos gadsimtos – tas ir mazsvarīgs jautājums. Zinātnieku iespaidošanas un piespiešanas formu ir simtiem. Ar vienu no tām savulaik sastapās šo rindu autors: “Ja tu nerakstīsi, ka latgaļu valoda ir latviešu dialekts, mēs tev diplomu nedosim.”

Ņemot vērā, ka eirocentriskais mīts ir tasni pretējs vēsturiskajai patiesībai – reālajai IE civilizācijas vēsturei, viltus liecības uzdevums prostitūtzinātniekiem nebija viegls. Vajadzēja nevis vienkārši melus, bet – zinātņveidīgus, lai tie izskatītos ticami. Atzīsim: līdz šim viņi ar to ir tikuši galā. Izmantojot faktu un jēdzienu jaukšanu, klajus melus, uzpirkšanu un šantāžu, ieskaitot godīgo un nepiekāpīgo zinātnieku fizisku iznīcināšanu, pērkamie zinātnieki

²³³ Protams, vienlaikus vajadzēja fiziski iznīcināt senās karaliskās dzimtas. Atmetot demagoģiju, kļūst redzams, ka XVII un XVIII gadsimta angļu un franču buržuāzisko revolūciju īstais mērķis bija apcirst galvas Anglijas un Francijas karaliskajām dzimtām, kuru dzīslās vēl ritēja krievu caru asinis. Ar to ir izskaidrojams arī jūdu-anglo-sakšu dzīvnieciskais naidis pret visu slāvisko, jo sevišķi pret krievu aristokrātiju, un talmūdiski – zooloģiskā nežēlība, ar kādu XX gadsimtā, 1918. gadā viņi noslep-kavoja visu pēdējā Krievijas cara ģimeni, ieskaitot mazgadīgus bērnus.

kopā ar varas un finansu struktūru darboņiem pseidozinātnisko eirocentrisko vēstures versiju ir uztiēpuši ievērojamai pasaules sabiedrības daļai.

Tiklīdz mēs saprotam, ka Osthofs, Brugmans, Pauls u.c. jaungramatiķi varēja būt saņēmuši uzdevumu izgatavot lingvistikas zinātnē eirocentrisma vitus pierādījumus, visa viņu darbība iegūst pavisam citu jēgu. Kļūst skaidrs, ka nekādu mūsdienu lingvistu atrastu pretrunu viņu darbos patiesībā nav. Vai pareizāk – tās visas ir šķietamas. Dziļāk valda dzelžaina loģika: viņi konsekventi iestājās pret jebkuru ideju, kura kaut kādā veidā runāja pretī eirocentrisma pasaules uzskatam. Un atbalstīja, slavēja un attīstīja tālāk jebkuru murgu, ja tas “apstiprināja” eirocentrismu! Tāda ir jaungramatiķu mācības būtība.

JO SLIKTĀK - JO LABĀK

Jaungramatiķi ir izrakstījušies par dažādām tēmām, iztērējuši lērumu papīra un tipogrāfijas krāsas. Atsevišķas sarunas vērta būtu viņu samudžzinātā, neveiklā izteiksme (īpaši XIX gadsimta jaungramatiķu darbos), supersarežģītais, “pārzinātniskais” stils, daudzu viņu hipotēžu un domu alogiskums un pat muļķība no elementāras loģikas viedokļa. Taču iespējams, ka jaungramatiķu “zinātniskās” publikācijas mums jāuztver vienīgi kā burvju mākslinieka maldinošās manipulācijas - “maģiskā” roku plivināšana virs hūtes, no kuras viņš grasās izvilkēt viltotu trusi. Rādās, ka savus sarežģītos spriedelējumus par dažādām lingvistiskām tēmām, puskrēfīniskās teorijas u.c. viņi tika radījuši un izplatījuši apzināti – lai novērstu sabiedrības uzmanību no savas galvenās cīņas, kuru viņi slepus veda pret divām lietām: pret Sanskritu, no vienas puses, un pret Hēgeļa-Humbolta ideju (kuru jaunībā, kamēr viņam vēl nebija “ieregulētas” smadzenes, proponēja arī Šleihers) par valodas attīstības diviem posmiem – radošo aizvēsturisko, kurā valoda attīstīja savas formas, un vēsturisko - mūsdienās, kad valoda degradē, no otras. Eirocentriskā koncepcija apgalvo, ka mūsdienu valodas attīstas, tādēļ atbalstīt šo Hēgeļa-Šleihera tēzi viņi nedrīkstēja, lai tā būtu kaut vai trīskārt pareiza. Tas pats – par Sanskritu: tiklīdz sāksim šo seno valodu pasniegt universitātēs un ļausim lingvistiskajai komparatīvistikai reāli salīdzināt ar Sanskritu dzīvās IE valodas, godīgi valodnieki pāris gados sagādās tik daudz pretargumentu eirocentrisma un valodu evolūcijas hipotēzēm, ka ar tiem netiks galā nekāda inkvizīcija.

Lūk, kādēļ jaungramatiķi cīnījās pret Sanskritu! Taču V.Džonss, kurš publiski pastāstīja par Sanskrita radniecību ar Eiropas valodām, bija izlaidis džinu no pudeles: daudzi izglītoti eiropieši sāka nopietni interesēties par šo seno valodu²³⁴. Tādēļ Sanskrita pastāvēšanu vairs nebija iespējams vienkārši

²³⁴ Ir dibināts pamats uzskatīt, ka Eiropas masoni, taisot IE vēstures falsificēto versiju, konkrēti – leksikogrāfi, ar Sanskritu bija lieliski pazīstami arī pirms V.Džonsa publiskajām lekcijām. Un šīs savas Sanskrita zināšanas izmantoja mūsdienu angļu, vācu, “sengrieķu” u.c. jaunvalodu sacerēšanā. Kopš XIX gadsimta jaungramatiķi, vārdos noliedzdami Sanskritu, praksē špikoja no tā vārdformas: primitīvi ņēma Sans-

noliegt vai noklusēt, kā iepriekšējos gadsimtos. Un tad jaungramatiķi izdomāja metodi, kas simtkārt pārbaudīta arī politikā – pasviest valodniekiem priekšā lingvistiskās komparatīvistikas surogātversiju – zinātnei līdzīgu, bet viltotu, un ar tās palīdzību aizvilināt viņus maldīgā virzienā. Ap zinātni vienmēr trinas daudz muļķu, kuri ķeras uz plika āķa, bet daudz ir arī gudru cilvēku, kuri spēj viltojumu atmāskot. Tāpēc to vajadzēja nopamatot.

Reālu pieķeršanās punktu šāda pagrieziņa veikšanai viņiem bija gaužām maz. Patiesībā – tikai viena frāze no V.Džonsa lekcijas par to, reiz sen atpakaļ visām IE valodām ir bijusi kopēja pirmvaloda, kura iespējams, vairs nepastāv. Taču jaungramatiķi no šī cirvja kāta izvārīja krietnu zupu. Viņi iekampās šajā V.Džonsa frāzē ar nagiem un zobiem. Otru savu mērķaķa ekstremitāti (darvinisms uz to brīdi jau bija noticis fakts) viņi ieāķēja Šleihera pseidozinātniskajā idejā par IE pirmvalodas iespējamo rekonstrukciju. Uz šo divu (turklāt - subjektīvi un tendenciozi tulkojamo) tēžu pamata iemanījās uzbūvēt veselu pseidozinātni – mūsdienu lingvistisko komparatīvistiku. Patiesībā – pārvērst to par viltus zinātni. Kopš tā laika daudzas valodnieku paaudzes tā vietā, lai ar zinātniskām metodēm pētītu dzīvās valodas, sistēmiski salīdzinātu ar Sanskritu un savā starpā, staigā tur, nezin kur, un meklē to, nezin ko.²³⁵

Paturēsim pratā: nekāda IE pirmvalodas (tāpat kā protoģermāņu, protoķeltu valodas u.tml.) zinātniskās rekonstrukcijas metodika nekad nav tikusi radīta. Un kā gan tas varētu būt iespējams? Tāpēc nekāda protovalodu rekonstrukcija nav iespējama pēc definīcijas. Taču XIX gadsimta otrajā pusē vadošo Eiropas valstu zinātņu akadēmiju, zinātnes padomju u.t.t. priekšgalā jau sēdēja simts diplomētu mērķaķu - zinātņu viltotāju. Un viņi vienkārši nobal-

krita formu, nedaudz kropļoja to fonētiski, bet pēc tam deklarēja, ka tā esot “senās IE pirmvalodas forma”, kuru viņi, lūk, atraduši ar savu brīnumaino fonētisko likumu palīdzību.

²³⁵ Par to, ka mūsdienu pārvaldes metodēm un “politikai nav nekā kopēja ar morāli”, tika deklarēts arī agrāk. XX gadsimtā saientoloģijas un dianētikas “tēvs” Rons Habbards visatļautības eiforijā savās lekcijās atklāti sludināja: “Vienīgā iespēja valdīt par tautām ir – melot viņām!” Visefektīvākais melu veids ir īsto vērtību un patiesību slepena aizstāšana ar surogātiem - viltus vērtībām un meliem, kuri ir līdzīgi patiesībai. Tā, jūdaisms un jūdu kristietība tika izdomāti, lai izspiestu no tautu apziņas vēdiskās reliģijas (kuras faktiski bija zinātnes par pasaules uzbūvi un Dievu). Lai tautu apziņā iznīcinātu pasaules dievišķās radības izpratni, tika izdomāts materiālistiskais dzīvības rašanās skaidrojums. Lai iznīcinātu tautu zināšanas par patieso IE civilizācijas vēsturi, tika sacēta pseidozinātniskā eurocentrisma hipotēze. Šādus piemērus ikviens domājošs cilvēks var pats piemēklēt desmitiem – šodien no tādām surogātpatiesībām sastāv praktiski visas zinātņu nozares. Vecgramatiķu ideja par cilvēces (un valodas) vēsturiskā procesa līdzību ar dzīvā organisma dzīves ciklu (rašanās, attīstība, entropija un nāve) paredzēja, ka arī valoda sākotnēji ir attīstījusies, ieguvusi savu vispilnīgāko formu IE pirmvalodas veidā; tad sākusi degradēt un dalīties daudzās mūsdienu valodās. Tādēļ jaungramatiķi to nekādi nevarēja atzīt, pat neraugoties uz to, ka šo ideju savulaik bija proponējis Šleiheris.

soja, ka – ir iespējama! Tāpēc jaungramatiķiem atlika tikai sacerēt kaut jel kādu metodiku. Tā nu jaungramatiķi paņēma šo to no Bopa – Grimma ģermāņu valodu skaņu mijas hipotēzēm, sajauca kopā ar Verneru pusmiega murgiem un paziņoja, ka šie fonētiskie likumi esot universāli un nepazīstot izņēmumus visās IE valodās. Un simts diplomēti mērķaķi zinātnes padomēs apstiprināja: tā ir taisnība! Viņi negrasījās pārbaudīt metodes zinātniskumu – viņiem taisni vajadzēja, lai tā būtu pseidozinātniska. Saskaņā ar to pašu simtā mērķaķa likumu viņiem pievienojās konformisti, “klusējošais vairākums”. Oponējošie godīgie zinātnieki tika apsmieti un diskreditēti. Principiālākie nonkonformisti samaksāja ar savu zinātnieka karjeru un dzīvību. Šādu piemēru Rietumu zinātnes vēsturē un konkrētu zinātnieku biogrāfijās ir vairāk kā vajag. Ne tikai lingvistika un vēsture, bet arī eksaktās zinātnes ir pilnas ar šādā veidā nostiprinātām dogmām, kurām ar zinātnisko patiesību nav nekā kopēja. Jaungramatiķu fonētiskie likumi, protams, bija informatīva diversija, un mūsdienu indoeiropēstikai ir pienācis laiks nosaukt šo suni īstajā vārdā.

Jaungramatiķu mācība par fonētiskajiem likumiem izklāstīta tik jucekliģi, nesaprotami un nelōģiski, ka vietām izskatās pēc klīniskas problēmas: viņi pat zīmēja kaut kādas formulas (pēc matemātikas formulu parauga) un visā nopietnībā mēģināja iestāstīt valodnieku sabiedrībai, ka varot skaņu miju izrēķināt matemātiski ²³⁶. Jaungramatiķu teksti uzrakstīti pretenciozi un pārgudri, satur “superzinātniskus” formulējumus un tajā pašā laikā tik pilni ar loģiskām un jēdzieniskām pretrunām, ka to lasīšana un mēģinājumi atrast tajos nobeigtu domu sagādā zobu sāpes. Tas pats par sevi jau ir šarlatānisma pierādījums. Kā mēdza uzsvērt izcilais krievu vēsturnieks, akadēmiķis V.O. Kļučevskis (1841-1911), sarežģīti mēdz rakstīt tikai par to, ko paši nesaprot. Vairumā gadījumu H.Paula, K.Brugmaņa, H.Osthofa u.c. jaungramatisma pamatlicēju tekstos (ieskaitot izslavēto jaungramatiķu “manifestu”) nav loģiski nobeigtu zinātnisku ideju. Labākajā gadījumā tur ir bezgalīgā tukšvārdībā noslīcināta kāda banāla un primitīva doma, ko visi jau tāpat zina.

Taču, ja mēs sāksim jaungramatiķiem skaidrot, ka viņu fonētiskie likumi ir aprakstīti nesaprotami un neskaidri, un norādīt, kurās vietās to izklāsts un pamatojums ir nelōģisks un nepārliciecināms (domādami, ka viņi to nesaprot), viņi par mums pasmiesies, jo paši to ļoti labi zina un saprot. Iedomājieties sevi viņu vietā! Ja mēs ar jums nolemsim radīt viltus zinātni, tad ir absolūti

²³⁶ Normālam cilvēkam var rasties jautājums: vai tiešām tāda ideja varēja ienākt garīgi veselā galvā? Jo vairāk, ja zinām, ka lielākajam vairumam skaņu mijas gadījumu ir mākslīga izcelsme – tie ir rakstu mācītāju, skrīveru, leksikogrāfu subjektīvas fantāzijas augļi, kas pat loģiskas likumiem pakļaujas visai nosacīti, nerunājot par matemātiskajiem. Taču, no otras puses, ja zinām, ka jaungramatiķu slepenais uzdevums bija nevis valodniecības zinātnes attīstība, bet gan jaukšana un falsifikācija, tad šādām idiotiskām idejām atkal rodas loģisks izskaidrojums. Naivo goju starpā noteikti atradīsies tādi, kuri tās uztvers nopietni, mēģinās iedziļināties, izprast, rīkos diskusijas. Ļoti labi: kamēr viņi strīdēsies par tukšu gaisu, meklēs jēgu tur, kur tās nekad nav bijis, viņiem neienāks prātā atmāskot šo muļķību autorus – slepenos zinātnes viltotājus.

skaidrs, ka loģika tās izklāstā vajadzīga vismazāk. Viss ir taisni otrādi: jo sliktāk – jo labāk! Jo jucekļīgāk un nesaprotamāk izklāstīta kāda doma, jo vairāk vietas paliek zinātņveidīgai demagoģijai. Ikviens, kurš ar jaungramatiķu fonētisko likumu palīdzību pierāda kādu savu hipotēzi, var tos traktēt, kā vien viņam ienāk prātā, un gvelzt vislielākās muļķības. Taisni to mēs novērojam visos gadījumos, kad autori nodarbojas ar IE pirmvalodas un citu mirušo valodu un formu rekonstrukciju. Metode strādā dzelžaini kā kalēja āmurs: tiklīdz oponents ir pieņēmis jūsu pseidozinātnisko ideju par protovalodu rekonstrukcijas iespējamību un piekritis uzskatīt par zinātniskiem jūsu šarlatāniskos fonētiskos likumus, viņš jau ir zaudējis jebkuru diskusiju, pirms tā sākusies. Jo būs spiests spēlēt pēc jūsu noteikumiem, kuri viņam neļaus nekā iebilst, lai kādus vājprātīgā murgus jūs viņam celtu priekšā. Jaungramatiķu fonētiskajos likumos neviens nekā nesaprot, un tajos nav iespējams nekā saprast, jo nekāda loģiska jēga tur nekad nav bijusi pat paredzēta. Bet ir bijis tikai viens mērķis: iznīcināt komparatīvās lingvistikas zinātni, aizstājot to ar surogātu – neesošu valodniecisku problēmu izdomāšanu un pseidozinātnisku prātošanu zinātniskā stilā, tādējādi aizvilinot indoeuropeistiku no Sanskrita studēšanas un IE valodu īstās vēstures pētīšanas.

JAUNVALODU PASŪTĪTĀJS UN TO SACERĒŠANAS TEHNOLOĢIJAS

Visi ir dzirdējuši Bībeles leģendu (no 1. Mozus grāmatas) par Bābeles torni ar “virsoņi debesīs”, ko bija sākuši celt zemes ļaudis laikā, kad viņiem visiem vēl bija “viena mēle un vienāda valoda”.

Jehova, apskatījis būvlaukumu, nolēma izmainīt projektu: “Lūk, tā ir viena tauta, viena valoda tiem visiem. Tas ir tikai sākums viņu rīcībai, un turpmāk nekas, ko tie nodomājuši, vairs nebūs tiem neiespējams. Iesim un sajaucsim viņu valodu, lai tie vairs nesaprot cits cita valodu.” (1.Mozus 11, 1-7).

Materiālistiskie ateisti (t.s. neticīgie) šo leģendu uztver vai nu kā metaforu, vai kā blēņu stāstu. Ideālistiskie ateisti (visu konfesiju ticīgie) mēģina to uztvert kā patiesību, bet neveiksmīgi, jo viņi visu mistificē. Un neviens no viņiem nav spējīgs palūkoties uz šo Bībeles sižetu kā uz normālu vēstures liecību.

Jaunāko laiku vēsture mums ir atstājusi pietiekami daudz pārliecinošu pierādījumu tam, ka neviena jaunvaloda nav radusies pati par sevi, bet visas ir sacerētas mākslīgi. Tātad arī šo Bībeles stāstu mums ir pamats uzskatīt par reālu vēstures faktu. Tiesa gan, paturot prātā, ka tas ir pārstāstīts metaforizētā veidā. Galvenā metafora ir pats Jahve-Jehova, ar kuru žīdu Bībelē nekādā gadījumā nav jāsaprot Dievs kā pārpasauliska transcendentāla realitāte, pārdabiska augstākā vara, Absolūta personifikācija u.tml. Ar Jahvi jāsaprot tā laika sabiedrības administratīvi politiskā, finansiālā un ideoloģiskā vara, kura tāpat kā mūsdienās, sastāvēja no visnotaļ miesīgiem cilvēkveidīgiem subjektiem un regulēja sabiedrības dzīvi, izdodot likumus, sastādot mācību pro-

grammas, vārdnīcas un enciklopēdijas (tā laika izpratnē) u.tml. Starp citu, konkrētajā Bībeles pantā nebūt nav rakstīts, ka nodomu sajaukt cilvēku valodu būtu izziņojis Dievs! Tur stāv rakstīts “Tas Kungs”, un tas ir pavisam kas cits. Turklāt visās valodās: krievu u.c. slāvu – *Господь*; angļu – *Lord*; vācu – *Herr*, grieķu – *Κύριος* [*Kýrios*], latīņu – *Domini, Dominus* u.t.t. Visi lordi-herri-kiriosi-gospodini-dominusi visās valodās ir apzīmējuši laicīgos kungus. Un tikai pēc tam - pārnestā nozīmē - attiecināti uz Dievu kā pārda-bisku augstāko varu. Tā ka nevienam nevajadzētu aizrauties ar Dieva saska-tīšanu tur, kur Bībelē tā nemaz nav.

Protams, šādam Jahvem-Jehovam bija arī tikpat miesīgi eņģeļi, ko senāk baltslāvu tautas dēvēja par *velniem* un *čortiem*; Bībelē tie saukti par *rakstu mācītājiem*, bet mūsdienās viņus sauc par *SVF augstajiem komisāriem, zinātnisko eliti* u.tml., starp kuriem ir vēsturnieki, lingvisti, leksikogrāfi, literāti. Taisni šādi ļaudis pēdējo divu triju mums labi zināmo gadsimtu laikā ir iznīcinājuši neskaitāmas senas tautas un valodas un mūsu acu priekšā dibinājuši jaunas valstis, sacerējuši jaunas valodas un selekcionejuši jaunas tautas. Absolūti bez jebkādas mistikas. Līdz ar to ir pamats apgalvot, ka Bībeles autori šajā sižetā vai nu aiz muļķības vai ar nolūku mums ir atstājuši ļoti vērtīgu liecību, proti, ka indoeiropiešu pirmvaloda savulaik nesadalījās dialektos un atsevišķās valodās pati no sevis – kāds tai palīdzēja sadalīties un degradēt. IEP tika iznīcināta plānveidīgi un mērķtiecīgi – lūk, ko mums saka Bībele!

Kas un kāpēc to izdarīja? Bībele, kā redzam, sniedz uz šo jautājumu absolūti viennozīmīgu atbildi: Jahve! Turklāt atklāj arī Jahves-Jehovas noziedzīgās rīcības motīvus: viņš to izdarīja, lai sašķeltu tautas, paverdzinātu tās un tad parazitētu uz viņu rēķina. Valodu jaukšana Jahvem ir pasaules iekarošanas instruments, viens no trim galvenajiem tautu paverdzināšanas ieročiem - līdztekus augļošanas procentam un jūdu kristietībai.

Ja mēs pagaidām neesam tikuši skaidrībā, kas īsti ir šis žīdu “dievs” Jahve-Jehova, kādā formā viņš pastāv mūsdienās, un ar kādām metodēm viņš savulaik realizēja IEP sajaukšanu, tas nenozīmē, ka mums nevajag tiekties to izprast, lai galu galā par viņa noziegumiem izvīrētu viņam apsūdzību pēc visiem noteikumiem. Jo vairāk, jūdi un kristieši taču apgalvo, ka Jahve joprojām esot dzīvs, tāpēc ka – mūžīgs. Tātad atbildētājs mums principā ir! Vajag tikai viņu atrast un uzlikt viņam roku dzelžus.

Gaidīt, ka viņš atnāks ar godprātīgu atzīšanos, protams, nenākas. Apsū-dzības uzrādīšanai papriekšu nāksies pašiem izprast Jahves nozieguma motīvus un pastrādāšanas veidu. Ja vēlamies to patiešām noskaidrot, nevis bezatbildīgi vairot jaunas fantastiskas versijas, nāksies atzīt, ka jautājums nav vienkāršs. Tomēr, balstoties uz zināmajiem faktiem un formālo loģiku, iespē-jams izteikt dažas loģiskas versijas. Jā, mēs nezinām, kā Jahve jauca valodas sākotnēji, pirms vairākiem tūkstošiem gadu, taču mēs labi zinām, kā viņš to darīja un dara pēdējo divu - triju gadsimtu laikā. Un šo viņa pieredzi ir visnotaļ iespējams pakļaut loģiskai un zinātniskai analīzei.

Lai cilvēki sāktu runāt kādā jaunā valodā, to papriekšu vajag izdomāt – tas ir acīmredzami.²³⁷ Jaunvalodai jābūt loģiskai, pietiekami labskanīgai; kaut kādā mērā – līdzīgai iepriekšējai valodai, bet tajā pašā laikā jāatšķiras no vecās tik lielā mērā, lai vecās valodas runātājs vairs nesaprastu *jaunspīka* runātāju. Tas ir – pirmais posms. Otrajā posmā tauta ir jāpiespiež lietot šo ņūspīku. Uzdevums nav no vieglajiem,²³⁸ tādēļ tā realizācija dažreiz ilgst gadu simtiem. Taču, ja ir atrasts veids, kā nodrošināt paaudžu pārmantojamību (pirmām kārtām, paša Jahves struktūrā - lai katra nākošā cilvēces iekarotāju paaudze konsekventi turpinātu tā paša senā plāna realizāciju), tad viss, kā mēs redzam, notiek. Ar jaunu valodu un viltotas vēstures palīdzību tiek iznīcināta tautu vēsturiskā atmiņa un pašapziņa, līdz ar to tiek salauztas tautu pretošanās spējas. Šādas tautas kļūst viegli manipulējamas un nonāk starptautisko finansiālo klanu ekonomiskā un finansiālā verdzībā pat bez militāras vardarbības. Amerikāņu drošības dienestu darbinieka Džona Perkinsa vārdiem runājot, tās iekaro un finansiāli paverdzina informatīvie un ekonomiskie slepkavas (Perkins, 2002), kuru metodes ir slepenas, tāpēc plašai sabiedrībai nesaredzamas. Rietumu propaganda šādu koloniālisma modeli dēvē par demokrātiju, bet kolonizācijas metodi – par demokrātijas veicināšanu.

Informatīvā kara algoritmi ir jātrenē un jāgatavo vēl nopietnāk kā “karstā” kara leģionāri, tāpēc kopš XVI gadsimta vidus Eiropā Ignācija Lojolas izselekcionēto jezuītu vadībā sākās semināru un augstskolu dibināšanas epidēmija. Līdz ar to tika likti pamati modernajai Rietumu izglītības sistēmai, kura ar nelielām izmaiņām pastāv arī mūsdienās. Oficiālā historiogrāfija to pasniedz kā milzīgu progressu zinātņu un izglītības jomā un svētību Eiropas un pasaules tautām. Un noliedz iepriekšējās – vēdiskās izglītības sistēmas pastāvēšanu, kas ir pilnīgi saprotams, jo tā nekādi neiederas jūdu-anglo-sakšu proponētajā pseidovēsturiskajā eurocentrisma koncepcijā un viņu evolūcijas teorijā. Tajā pašā laikā nav šaubu, ka strukturēta izglītības sistēma pastāvēja arī pirms XVI gadsimta, tikai tā bija citāda gan pēc formas, gan pēc saturā²³⁹.

²³⁷ Jaunu valodu izdomāt nav nemaz tik grūti. Pazīstamākā starp mākslīgajam– Esperanto, bet vispār avoti uzrāda 40 - 75 oficiāli atzītas mākslīgās valodas, kurām vēl nav izselekcionētas atsevišķas tautas. (Wikipedia, 8.08.2015) Mūsdienās valodu sacerēšanas process ir ieguvis draudošus apmērus. Reizēm rodas iespaids, ka kopš XIX gadsimta vidus katrs otrais masonis uzskata par savu godalietu izdomāt jaunu valodu.

²³⁸ Jāatzīst, ka no profesionāļa viedokļa arī ļoti interesants! Vienīgi – noziedzīgs – no Dieva un sirdsapziņas likumu viedokļa. Taču jūdaisma svētajos rakstos tādu jēdzienu kā “sirdsapziņa” un “tikumība” nemaz nav (Совестъ и нравственность по-иудейски, 2012), tādēļ dažam labam nav arī tādas problēmas!

²³⁹ Akadēmiskā pseidohistoriogrāfija mēģina mums iegalvot, ka pirms tam tautām neesot bijis ne izglītības, ne zinātnes. Tie, protams, ir meli, kurus atmasko gan līdz mūsdienām saglabājušās vēdiskās zinātnes, kuras satur nepārspētas zināšanas visās jomās – sākot no cilvēka anatomijas un psiholoģijas un beidzot ar Visuma uzbūvi, gan senās arhitektūras artefakti, kuri nevarēja rasties bez dziļām matemātikas, ģeometrijas, astronomijas u.c. zināšanām. Tātad pastāvēja arī izglītības sistēma, kura nodrošināja

Kā tā bija organizēta praktiski, to mēs pagaidām nezinām, jo liecības par to, protams, ir iznīcinātas. Zināmu priekšstatu par šīm atšķirībām tomēr iespējams gūt, izpētot jaunās izglītības sistēmas radītāju - jezuītu darbību, kuri pasaulē iemantoja bēdīgu slavu ar savu rafinēto demagoģiju. Turklāt tik lielā mērā, ka mūsdienās, dzirdot vārdu “jezuīts”, vien retais iedomājas reliģisku ordeni. Tautas ar šo vārdu saprot, pirmām kārtām, skolotu un divkosīgu blēdi bez tikuma un sirdsapziņas, ar kuru strīdā labāk neielasties, jo viņš ar

šo zināšanu nodošanu no paaudzes uz paaudzi. Patiesībā Eiropas universitāšu masveida dibināšanas fakts pierāda ko citu: ka jaunās reliģiski-filozofiskās (jūdu kristietības) un vēsturiskās (eirocentrisma) doktrīnas ekspansija jeb, citiem vārdiem, totālais informatīvais karš pret Eiropas un pasaules tautām tika uzsākts tieši XVI gadsimtā. Par šī kara ģenerālštābu kļuva Sorbonnas (Parīzē) Teoloģijas fakultātes absolventa Ignācija Lojolas izveidotais (1534) un Romas pāvesta Pāvila III apstiprinātais (1540) Romas Katoļu baznīcas Jezuiņu ordenis ar nosaukumu “Jēzus biedrība” (no latīņu: *Societas Jesu*; dažreiz pēc dibinātāja vārda saukts arī par Sv. Ignācija ordeni). Šādu secinājumu liek izdarīt tas fakts, ka turpmākajos trīsarpus gadsimtos tieši jezuīti tā vai citādi bija klāt pie visu augstskolu dibināšanas, un tieši Ignācija Lojolas audzēkņi un viņa ideju mantinieki allaž bija tie, kuri sastādīja mācību programmas, kontrolēja zinātniskos pētījumus, “nejausi atrada” un publicēja senus rokrakstus (kuru oriģināli pēc tam mistiskā kārtā “pazuda”) u.t.t. Turklāt ne tikai Eiropā un Krievijā, bet praktiski visā pasaulē. Piemēram, viens no ordeņa dibinātājiem Francisks Ksavērijs tūlīt pēc ordeņa apstiprināšanas - 1542. gadā kā misionārs devās uz Indiju, pēc tam - uz Japānu, un nomira ceļā uz Kīnu; jezuīti Martins de Aspilkueta, Hosē de Ančjeta un Manuels de Nobrega, jau 1549. gadā devās uz Brazīliju; citi – uz Kongo, Maurītāniju u.c. Ko viņi tur meklēja? Kāda joda viņiem tur vajadzēja? Neviena tauta viņus netika aicinājusi pie sevis, nedz lūgusi viņiem sludināt asinskāro jūdu kristietību vai nest savu “civilizāciju”. Ir acīmredzami, ka šie misionāri turp devās pasaules iekarošanas karagājienā kā informatīvā kara algotņi ar konkrētu mērķi: iekarot un paverdzināt tautas, kurām sludināja savu jūdu kristietību. Tikai nevis ar zobeniem rokās, bet ar informatīvajiem šķēpiem mēles vietā. Tiesa, līdzīgi viņiem parasti brauca arī rūdīti slepkavas, kuri misionāru sludināto jūdu dieva varenību naivajām tautām nekavējoties apliecināja ar fiziskām slepkavībām Vecās derības garā. Tā, mūsdienu avoti stāsta, ka Manuela de Nobregas kuģī uz Brazīliju pieciem jezuītiem līdzīgi tik sūfti 400 (!) notiesātu noziedznieku (Olvins, 2014). Kāpēc? Ko viņi tur darīja? Katrs, kurš par Amerikas indiāņu holokaustu, Āfrikas tautu izkaušanu un paverdzināšanu ir dzirdējis kaut vai skolas programmas apmēros, uz šo jautājumu var atbildēt pats. Pie reizes - novērtēt jezuītu un pārējo katolisko misionāru un mūsdienu angažēto informācijas avotu divkosību, kuri šos kristīgo misionāru iekarošanas karagājienu joprojām pasniedz kā “miera un gaismas” misiju. Patiesība visi jūdu kristietības un katolicisma sludinātāji - kopš pirmo jūdu kristiešu ierašanās Romā un līdz mūsu dienām - ir kara noziedznieki, kuru noziegumiem pasaules tautu priekšā nevar būt noilguma. Galu galā, viņi paši atklāti raksta, ka jūdu kristietību izdomāja žīdi. Turklāt, nevis kā reliģiju, bet taisni kā ideoloģisku un informatīvu ieroci Romas impērijas un perspektīvē – visas pasaules iekarošanai. Palasiet kaut vai Rotšildu ģimenes biogrāfu Marku Eli Ravāžu (angļu: *Marcus Eli Ravage-Revici*, 1884-1965) – diez vai tādu vīru var turēt aizdomās par diletantismu šajos jautājumos! (Ravage, 1928)

demagoģijas, puspatiesību un citādu viltību palīdzību²⁴⁰ prot izmelot baltu vislielāko nelietību un nomelnot jebkuru pozitīvu ideju vai personu (mūsdienā advokāta ideāls).²⁴¹ Vai gan kāds vēl šaubās par to, ka viņu kontrolētajās augstskolās tika atlasīti un gatavoti taisni tādi kadri? Citiem vārdiem, modernā Rietumu izglītības sistēma no agrākās – vēdiskās izglītības sistēmas principiāli atšķiras tieši ar savu amoralitāti un bezprincipialitāti. Jo tām ir diametrāli pretēji uzdevumi.

Sabiedrībā, kura nepazīst jūdaisma pasaules iekarošanas doktrīnu, izglītoto slāņu misija ir vadīt tās locekļu dzīvi harmonijā ar dabu, ar Dievu un savstarpējā harmonijā, tāpēc tur objektīvi nav pieprasījuma pēc meliem, divkosības un viltus zinātnēm, bet visām šādām parādībām ir subjektīvs raksturs. Līdz ar to vēdiskā izglītības sistēma gatavoja izglītotas, brīvas un cildenas personas, kuras turpmākajā dzīvē savas zināšanas pielietoja saskaņā ar patiesības, goda un Dieva jeb sirdsapziņas likumiem.²⁴²

Jūdaisms un jūdu kristietība ienāca ar pavisam pretēju – tautu verdzības un jūdu izredzētības ideoloģiju: “Un tu valdīsi pār tautām, bet viņām pār tevi nebūs valdīt” (5. Mozus 15:6). Šāds mērķis bez meliem, divkosības un viltus zinātnēm nemaz nav sasniedzams. Līdz ar to ir pilnīgi loģiski, ka arī izglītības vektoru nācās pavērst par 180°.

Kā to izdarīt? – Vecā izglītības sistēma tika iznīcināta un vietā radīta pilnīgi jauna. To izdarīja (lielā mērā) jūdu kristietības adepti – jezuīti. Viņu iedibinātā modernā Rietumu izglītības sistēma tagad gatavo izglītotus, bet amorālus un uz zemisku rīcību gatavus vergus, kuriem zinātniskās patiesības jēdziens ir tukša skaņa, un kuru rīcību noteic nevis sirdsapziņas un goda

²⁴⁰ Jezuīti aktīvi izmantoja kazuistiku, probabilisma sistēmu un dažādus citus viltīgus paņēmienus, lai lietas un jautājumus pasniegtu sev izdevīgā rakursā, t.s. “garīgās atrunas” (latīņu: *Reservatio mentalis*) u.tml. Jezuītu morāli ir nosodījuši Romas pāvesti Inokentījs XI, Aleksandrs VII u.c. Ar jezuītiem polemizēja Blēzs Paskāls.

²⁴¹ Jezuīti īpaši izcēlās ar t.s. dialektisko kazuistiku (no latīņu: *casus* — ‘notikums, kāzuss’) — prasmi sevišķi rafinēti manipulēt ar argumentiem, pierādot apšaubamas vai melīgas idejas; dažreiz to dēvē arī par burtkalpību. Viduslaiku reliģisko sholastu un mūsdienu juristu mutē kazuistika nozīmē īpašu dialektisku metodi, ar kuras palīdzību tā vietā, lai kādu reliģisku, morālu vai juridisku jautājumu risinātu pēc būtības, viņi iemanās to saskaldīt atsevišķās detaļās un notikumos, bet pēc tam nogrimst šo detaļu bezgalīgā analizē. Rezultātā aizved oponentus prom no apspriežamā jautājuma būtības, un sholastiem-jezuītiem nevēlamais risinājums vai lēmums netiek pieņemts.

²⁴² Par to liecina gan vēsturiskie dokumenti, gan klasiskā literatūra, kur aprakstīts, piemēram, krievu aristokrātiskums, angļu džentlmeniskums (kas pastāvēja vēl XIX gadsimtā), spēņu un franču viduslaiku bruņiniecišķums – visi šie jēdzieni ietver sevi augstsirdību un izslēdz zemiskumu. Interesantu faktu glābā kara tehnikas vēsture. Amerikāņu inženieris un izgudrotājs Roberts Fultons (1765-1815) uzkonstruēja vienu no pirmajām zemūdenēm pasaulē un 1806.gadā piedāvāja karojošajām pusēm - frančiem un angļiem, paskaidrodams, ka ar zemūdeni būs iespējams slepus piekļūt ienaidnieka kuģiem un tos uzspridzināt. Angļu kara flotes admirāļi savu projekta finansējuma atteikumu motivēja šādi: “Slepus uzspridzināt – tas taču ir zemiski!”

likumi, bet vienīgi pāvesta rīkojumi²⁴³, fīrera pavēles²⁴⁴ un materiālā atalgojuma lielums. Vai gan jābrīnās par to, ka šādu izglītību ieguvušie zinātnieki ir gatavi, ignorējot savu izgudrojumu morāli tikumiskos aspektus, izpildīt visdestruktīvākos uzdevumus – izgudrot un iedarbināt gāzes kameras, putnu gripu, atombumbu, cilvēces depopulācijas programmu. Citādiem diplomus nemaz nedod. Mūsdienās ikvienam maģistrantam, lai viņš varētu saņemt diplomu, tiklab Harvardā, Oksfordā un Sorbonnā, kā Tokijā, Maskavā un Rīgā papriekšu ir jāapliecina sava pilnīga padevība sistēmai. Jādots sava veida “dzimtcilvēka zvērests”- kaut kas līdzīgs jezuītskajam *Erit sicut cadaver* (latīņu: gluži kā liķis).²⁴⁵ Pretējā gadījumā maģistra cepurīti viņš nedabon.

Uz vēsturei zināmo genocīda (kas pastrādāts ar eksakto zinātņu izgudrojumiem cilvēku fiziskās iznīcināšanas līdzekļiem) faktu fona humanitāro zinātņu izdomāto tautu etnocīda metodi ar piespiedu asimilāciju dažs labs mūsdienu jezuīts mēģina pasniegt gandrīz vai kā humānisma aktu. Viņi etnocīdam ir pat izgudrojuši apzīmējumu: samtainais genocīds. Tā sakot, mēs tevi gan nogalināsim un sadalīsim pa orgāniem, bet nebaidies, mēs esam humāni - papriekšu tevi iemidzināsim!

Tāpat ir iespējams definēt arī dažas uzkrītošākās seno valodu iznīcināšanas un jauno valodu radīšanas metodes. Viena no tām noteikti ir - dialektu kultivēšana.²⁴⁶ Procesu nosacīti jādala divās daļās. Papriekšu vajag uzrakstīt kāda dialekta gramatiku – kaut vai paviršu dialekta aprakstu. Turklāt nav nemaz svarīgi, vai tāds dialekts reāli pastāv dabā (piemēram, ukraiņu), vai arī tas ir vien jūsu paša izdomāts (piemēram, “bulgāru literārā” vai “latgaliešu rakstu”

²⁴³ No citām reliģiskajām apvienībām jezuītus atšķir īpašais, ceturtais svētsoļījums (bez paklausības, nabadzības un šķīstības soļījumiem, ko dod visu katoļu ordeņu locekļi), kas paredz nododot sevi pilnīgā pāvesta rīcībā, proti, ko pāvests liks, to viņi darīs.

²⁴⁴ Jezuītu ordeņa galvenie principi: dzelzs disciplīna, stingra centralizācija, stāvokļa ziņā jaunāko bezierunu paklausība vecākajiem, ordeņa priekšnieka – uz mūžu ievēlamā ģenerāļa jeb “melnā pāvesta” (kurš pakļaujas tikai Romas pāvestam) absolūta autoritāte u.tml.

²⁴⁵ Par šīs formulas autoru tiek uzskatīts Jezuītu ordeņa dibinātājs I. Lojola, kurš rakstīja: “Man jānodod sevi Tā Kunga un viņa **vietnieka**, kurš mani vada viņa vārdā, rokās gluži kā liķi, kuram nav sava prāta un savas gribas”. Vēlāk šo pašu devīzi paņēma arī Iluminātu ordeņa dibinātājs Ādams Veishaupts (Orepo, 2008).

²⁴⁶ Pati dialektu rašanās kā tāda pagaidām ir visai neskaidrs jautājums. K.Brugmaņa un pārējo jaungramatiku teorija par individuālās valodas “dabīgu” pāriešanu ūzusā kritiku neiztur. Pēc Brugmaņa hipotēzes sanāk, ka vienam analfabētiskam Joskem ienāca prātā jauna vārdforma, viņš to pateica Zārei; Zāre – Ābramam; Ābrams – Moišam un rezultātā sanāca idišs - kā ūzuss. Nu, diez vai tā bija! Teorētiski tāda pāreja it kā būtu iespējama, taču – vienīgi teorētiski. Tādēļ ka jūs nevarat padarīt par ūzusu, t.i., piespiest sabiedrību lietot nevienu jūsu izdomātu jaunvārdu vai vārdformu, ja jūs neesat vismaz nacionālā valodas institūta līdzstrādnieks vai literārās valodas vārdnīcas redkolēģijas loceklis un jums nav savas izdevniecības. Un tas ir principiāli.

valoda), svarīgi ir nodrošināt, lai ar likumu tiktu izziņots, ka tieši šīs dialekta (vai jūsu izdomātās) formas ir vienīgās pareizas, literārās u.t.t., bet visas pārējās – nepareizas. Ja šādu gramatiku izdosies nodrukāt un piespiest to lietot skolās, jau šajā posmā būs sasniegts ievērojams progress.

Dialekts parasti satur morfoloģiskas un fonētiskas novirzes no normētās valodas, bet savas oriģinālās leksikas dialektos ir maz, tādēļ pilnvērtīgi sarunāties, izmantojot vienīgi dialekta formas, ir grūti. Taču par to nevajag satraukties. Otrajā posmā uz šī dialekta formu (kuras jau izziņotas par vienīgajām pareizajām) bāzes jānoformulē gramatikas likumi (vārddarināšanu regulējošie morfoloģiskie, skaņu mijas u.c. fonētiskie), kuri atkal ar likumu jāpadara par obligātiem ikvienam, kurš kaut ko raksta un publicē (t.s. literāro valodu doktrīna). Līdz ar to visi rakstveži un hroniķi, literāti, un žurnālisti, kuru darbs ikdienā saistīts ar valodu, būs spiesti iesaistīties trūkstošās leksikas izdomāšanā, taču – stingrā saskaņā ar jūsu sacerētajiem valodas likumiem. Tagad jau ne tikai jūs viens pats, bet katrs valodas lietotājs ik brīdī runā un rakstos būs spiests kropļot savu seno valodu pēc jūsu mākslīgā dialekta parauga. Tādējādi jaunās valodas sacerēšanā un savas senās valodas iznīcināšanā jūs būsiet iesaistījis “plašas tautas masas”. Ļoti svarīgi, ka valodas jauno – kroplo versiju tagad būs spiesta taisīt tauta pati. Literātu, žurnālistu un citu profesionāļu un pusprofesionāļu jaunvārdi neglābjami parādīsies presē. Atliks tikai izveidot leksikogrāfu brigādi, kura tos savāks, apstrādās un nodrukās vārdnīcā. Līdz ar to process būs ievadīts automātiskajā režīmā, kura uzturēšanai trašajā posmā atliks tikai pieņemt likumu “Par valsts valodu”. Tajā, protams, jāietver drakoniski sodi tiem, kuri turpinās lietot veco valodas formu vai kādas citas valodas. Kā redzam, ja jūs esat ierindas pilsonis, savu jaunvārdu jūs nekādi nevarat padarīt par ūzusu. Savukārt, ja jums šajā teritorijā pieder politiskā un administratīvā vara, tas ir izdarāms bez grūtībām. Burtiski divu paaudžu jeb pusgadsimta laikā.

Cik kvalitatīva galu galā iznāks jaunā valoda – nav svarīgi. Komunikācijas process objektīvi spiež runātāju izvēlēties optimālākās leksiski semantiskās un morfoloģiskās formas, bet tautā vienmēr atradīsies ar iedzimtu valodas izjūtu apveltīti indivīdi, kuri pratīs tādas izveidot. Gan jau galu galā kaut kas sanāks un ļaudis paši iemācīsies komunicēt jaunajā valodā. Tā, protams, būs daudz primitīvāka par iepriekšējo, bet par to jums – Jahves uzticamajam kalpam - galva nav jālauza. Galu galā, viņš jums lika sajaukt goju veco valodu, un šo uzdevumu jūs būsiet izpildījis. Bet jauno lai viņi taisa paši, ja viņiem vajag.

Galvenais, ka tagad viena novada iedzīvotāji vairs nevarēs saprast savus tautas brāļus no blakus novada, ja tie turpinās lietot veco valodas formu. Bet jūs taču nebūsiet viens! Blakus novadā šajā pašā laikā taisni tādu pašu destruktīvo darbību izvērīs jūsu kolēģis – cits Jahves komisārs. Tāpēc pārnovada ļaudis uz šo brīdi arī būs aizmirsuši kopējo pirmvalodu, bet runās un rakstīs kaut kādā citā jaunvalodas formā, kuru viņiem būs sacerējis un uzspiedis jūsu kolēģis.

LINGVISTIKAS ZINĀTNES GALS

Taisni šāda jauno valodu radīšanas shēma vairumā gadījumu novērojama jaunāko laiku vēsturē. Tam ir daudz rakstisku pierādījumu - pēdējo triju gadsimtu notikumi ir pietiekami labi dokumentēti. Zināmi gan pirmo latviešu, leišu, igauņu, ukraiņu, slovēņu, slovāku, maķedoniešu u.c. gramatiku un vārdnīcu autoru uzvārdi (vairumā gadījumu – vāciski un židiski), gan filologi un literāti, kuri šajās jaunvalodās tulkoja Bībeli un līdz ar to izdomāja to leksikas lielāko daļu. Daži no viņiem atstājuši nākamajām paaudzēm visnotaļ veiksmīgus vārddarinājumus (piemēram, Kr.Valdemārs, J.Alunāns, J.Rainis – latviešu valodā), citi – filoloģiskās kaitniecības liecības (piemēram, absolūti bezjēdzīgo fleksiju –*ta* bulgāru literārajā valodā vai iepriekš neeksistējušu izskaņu - *ys* latgaliešu rakstu valodā), vēl trešie iegājuši valodniecības vēsturē ar anekdotiskām muļķībām - piemēram, ukraiņu *movas* (valodas) tēvs Panteleimons Kuļišs ar savu šedevrālo “*Хай дуфае Сруль на Пана*”.²⁴⁷ Kopumā dažas jaunvalodas iznāca labskanīgākas, citas – mazāk veiksmīgas, vēl citas – smieklīgas. Bet visas bez izņēmuma – noziedzīgas. Tādēļ ka tās tika radītas un tiek izmantotas noziedzīgos nolūkos - kā seno valodu un seno tautu iznīcināšanas instrumenti. Visas jaunvalodas bez izņēmuma ir etnocīda ieroči, kas vērsti pret Latvijas un Lietuvas rietumbaltiem, Serbijas, Bosnijas, Melnkalnes krieviem u.t.t. Dažās valstīs, piemēram, Ukrainā *mova* jeb ukraiņu *нíспікс* kalpo ne tikai par vienas tautas pārstāvju sarīdīšanas instrumentu, bet arī par krieviskās sabiedrības daļas fiziskas iznīcināšanas iemeslu.

Par to, ka XIX-XX gadsimta jaunvalodu radīšanas projekti nebūt nav pirmie IE vēsturē, liecina ne tikai Bībele. Salīdzinot mūsdienu valodas ar Sanskritu, ir uzskatāmi redzams, ka, piemēram, krievu un poļu valodas, uz kuru bāzes tika mākslīgi radīta ukraiņu valoda, ir tādu pašu, tikai krietni agrāk reaizētu projektu produkti. Tas pats attiecas uz austrumbaltu (žmudu-žemaiču-zemgaļu) un rietumbaltu (latgaļu-litvinu-aukštaiču) valodām, kuru sajaukšanas rezultātā iegūtas abas austrumbaltiskās – mūsdienu latviešu un lietuviešu jaunvalodas. Tā, latgaļu valodā Sanskrita formu, protams, ir daudz vairāk, nekā latviešu valodā, un fonētiski tās ir tuvākas Sanskrita analogiem, taču arī latviešu un lietuviešu (t.i., zemgaļu - žmudu) valodās šādu formu ir diezgan daudz. Šis fakts pierāda, ka J.Endzelīnam, J.Razvadovskim u.c. XIX-XX gadsimta valodniekiem, kuri proponēja protobaltu valodas pastāvēšanas hipotēzi, bija taisnība. Savukārt, mūsdienu valodu leksiski semantiskais un

²⁴⁷ Panteleimons Kuļišs, krievu: Куліш Пантелёймон Александрович, ukraiņu: Куліш Пантелеймон Олександрович, 1819-1897, ukraiņu literāts, folklorists, etnogrāfs, tulkotājs, vēsturnieks. Izveidojis pirmo ukraiņu alfabēta versiju, t.s. kuļišovku. Veicis pirmo Bībeles tulkojumu ukraiņu dialektā. Tieši tur viņš 130. (129.) psalma rindu “Israēl, ceri uz To Kungu!” (krieviski: “Да уповаеа Израиль на Господа”) iztulkoja kā “*Хай дуфае Сруль на Пана*”, ar ko uz vairākiem gadsimtiem nodrošināja savam vārdam vietu anekdošu antoloģijās.

morfoloģiskais primitīvisms salīdzinājumā ar Sanskritu ļauj apgalvot, ka ne tikai mūsdienu latviešu un lietuviešu jaunvalodas, bet arī žmudu-zemgaļu un latgaļu-litvinu valodas jau bija protobaltu valodas primitivizētas versijas, kuras savulaik līdzīgā veidā ir radījuši tādi paši Jahves kalpi. Kad konkrēti, kurā gadsimtā tas notika, to šobrīd pateikt grūti. Tāpat nav zināms, kad Jahve vispār uzsāka savu noziedzīgo valodu jaukšanas projektu. Pēc Bībeles var padomāt, ka teju vai tūlīt pēc pasaules radīšanas. Taču var izrādīties, ka patiesībā modernās Eiropas valodas, apzināti nogalinot IE pirmvalodu, ir izveidotas ne senāk kā pēdējo 1000 vai pat 500 gadu laikā.

Tāpat ir grūti bilst ko konkrētu par metodēm, kas tika pielietotas senākajos valodu jaukšanas projektos. Piemēram, ja tās bija tādas pašas kā XIX-XX gadsimtā, tad sanāk, ka jau tolaik – pirms vairākiem tūkstošiem (vai pat desmitiem tūkstošu) gadu pastāvēja kaut kādi mūsdienu mēdijiem līdzīgi masu informācijas līdzekļi. Bet tas ir neiedomājami, ja uz IE vēsturi turpinām raudzīties caur Skaligera hronoloģijas un bībeliskās koncepcijas prizmu.

Toties šāda valodas un vēstures faktu komparatīvā analīze ļauj visai pārlicinoši atmaskot jaungramatiķu patiesos mērķus, kurus viņi realizēja kopš Šleihera laikiem, slēpjoties aiz demagoģijas par IE valodu zinātnisku pētīšanu. Skaidrs, ka viņu darbības slepenais virsuzdevums bija pseidozinātniskās eirocentrisma hipotēzes uztiēšana un nopamatošana. Bet bija arī taktisks uzdevums: jaungramatiķi formēja saceramo jaunvalodu normatīvo bāzi jeb lingvistiskos standartus.

Ir jāapzinās, ka šādi darbībai nav nekā kopēja ar zinātni. Jaungramatiķi gan aizņēma zinātnes nišu un savās publikācijās un pedagoģiskajā darbībā tēloja zinātniekus, bet patiesībā visa viņu darbība atbilst nevis zinātnieku, bet likumdevēju darbības definīcijai. Normatīvo aktu saturu noteic nevis objektīvi dabas likumi, bet likumdevēju subjektīva patvaļa. Visa metriskā sistēma, piemēram, ir viens vienīgs subjektīvas patvaļas piemērs. Lai varētu kaut ko projektēt un būvēt, ir jāvienojas par kopējiem garuma, tilpuma, svara u.c. tehniskajiem standartiem; lai varētu puslīdz droši pārvietoties pa ceļiem, jāvienojas par kopējiem transporta līdzekļu standartiem u.t.t. Zinātņu un tehnikas attīstība sabiedrībā radīja nepieciešamību pēc vienotas metriskās sistēmas, un tā tika izveidota. Taču visu standartu pamatā ir subjektīvi izvēlēti etaloni.²⁴⁸ Taisni tāpat pasaules iekarošanas doktrīna XVIII-XIX gadsimtā radīja pieprasījumu pēc jaunvalodām, kuru radīšanai, savukārt, bija nepieciešami vienoti lingvistiski standarti.

Jūdu-anglo-sakšu arsenālā jaunvalodas ir viens no galvenajiem pasaules iekarošanas ieročiem. Shēma ir gaužām vienkārša: plivinot jaunvalodu kā sarkanu lupatu, politiķi uz tās pamata proklamē jaunu tautu, bet nākamajā posmā šīs tautas vārdā jau pieprasa reģionu neatkarību no impērijām. Jaunākajos laikos taisni tā – apmēram pusgadsimta laikā - sagraujot Austrungā-

²⁴⁸ Metra etalonam, piemēram, katru pusgadsimtu kāds izdomā jaunu “zinātnisku” pamatojumu.

rijas, Krievijas un Osmaņu impērijas, burtiski no nekā tika izperēts vairāk kā ducis jaunu tautu, kurām vēl pirms pusgadsimta nebija ne jausmas par savu eksistenci.

Tādējādi, kopš XIX gadsimta vidus indoeiropēistika pārstāja eksistēt kā valodniecības zinātne, kura tiecas izprast IE valodu attīstības īstos likumus un uzrakstīt to patieso vēsturi. Jaungramātiķi-teorētiķi un viņu sekotāji XX gadsimtā, protams, tos studēja, taču vien tik daudz, lai varētu ticamāk noformulēt savus subjektīvus, pašsacerētos fonētiskos u.c. valodas likumus, kurus pēc tam uztieta sabiedrībai, un pēc kuriem valodnieki-praktiķi vēlāk sacerēja savas “nacionālās” gramatikas un vārdnīcas. Jaungramātiķi bija tie, kuri XIX gadsimta vidū izveda mūsdienu lingvistiku no zinātņu disciplīnu saraksta un pārcēla to pie likumdošanas disciplīnām. Ja viņi to būtu pateikuši atklāti – tā būtu viena lieta. Bet jaungramātiķi, maldinot pasaules sabiedrību, neatklāja savas darbības patieso jēgu toreiz, un līdz šim laikam turpina apzināti maldināt sabiedrību gan attiecībā uz savas darbības saturu (izliekas, ka nodarbojas ar zinātņi), gan par IE valodu vēsturi. Ir pienācis laiks pārtraukt šos melus! Tas jāizdara mūsdienu akadēmiskajai lingvistikai!

Turpinot valodas likumu pielīdzināšanu (no objektivitātes viedokļa) matemātikas vai mehānikas likumiem un šī iemesla dēļ nepamatoti pozicionējot mūsdienu valodniecību kā zinātņi, universitāšu pasniedzēji maldina studentus, bet zinātņu akadēmijas sniedz viltus liecību pasaules sabiedrībai. Ir jāatzīst, ka patiesībā lingvistiskie likumi un normatīvi ir subjektīvu standartu un noteikumu kopums. Gluži tāpat kā Ceļu satiksmes noteikumi vai Administratīvais kodekss. Tie gan regulē mūsu uzvedību uz braucamās daļas un sabiedrībā, bet tiem nav nekā kopēja ar objektīviem dabas likumiem. Jo vairāk – ar zinātņi. Tie atspoguļo atsevišķu personu vai personu grupas subjektīvo gribu vai viedokļus (daļā valstu pieņemts braukt pa ceļa labo pusi, citā – pa kreiso u.tml.) un tiek voluntāri uzspiesti tautai valdošā mazākuma vai koloniālās administrācijas (kā mūsdienu Latvijā u.c. kriptokolonijās) interesēs – pret tautas gribu.

Lai pārvaldītu sabiedrību, jums jā sacer administratīvie, civilie, krimināllikumi u.t.t. Tas nenozīmē, ka tādi likumi objektīvi eksistē dabā un ka jums tie papriekšu jāatklāj. Taisni otrādi! Ja gribat pārvaldāmo sabiedrību turēt verdzībā, jums jāizdomā tādi likumi, kuri būs pretēji sabiedrībā reāli pastāvošajiem. Piemēram, tautas vairākums pārsvarā dzīvo pēc sirdsapziņas likumiem un objektīvi tiecas pēc demokrātijas. Bet vergturim vajadzīga nevis demokrācija, bet vienīgi demokrātijas ilūzija. Tieši tāpat, lai jauna valoda funkcionētu kā autonoma sistēma, nepieciešama vienota normatīvā bāze – fonētiskie, morfoloģiskie u.c. gramatikas likumi un noteikumi. Taču, uztiējot tautai jaunu valodu, studēt un formulēt tās senās valodas likumus ir pat kaitīgi. Jums nepieciešami atšķirīgi - savi valodas likumi. Tieši ar šādu subjektīvu likumu un normatīvu sacerēšanu arī nodarbojās valodnieki - jaungramātiķi kopš Šleihera laikiem un līdz mūsdienām.

JAUNGRAMATISKĀS BALTISTIKAS NOZIEGUMI

Te uzreiz jāsaliek punkti uz “i”: viltus liecības došana ir kriminālnoziedzums; faktu slēpšana ir viens no viltus liecības veidiem, un šeit būs runa par zinātnisku faktu slēpšanu, ko oficiālā baltistika veic attiecībā uz baltu valodām.²⁴⁹ Kopš XIX gadsimta beigām akadēmisko baltistiku pārņēmušie jaungramatiķi slēpj no sabiedrības un noliedz veselu rindu principiāli svarīgu valodu faktu tāpēc, ka šie fakti apgāz viņu baltu valodu izcelsmes hipotēzi. Latvijas un Lietuvas akadēmiskie valodnieki, būdami baltu valodu galvenie eksperti, tādējādi sniedz pasaules sabiedrībai nepatiesas ekspertu liecības, noslēpjot taisni tos valodu faktus, kuri atmasko viņu oficiālo politisko doktrīnu, uz kuras pamata, savukārt, šīs valstis kopš to dibināšanas 1918.gadā realizē noziedzīgu politiku - latgaļu un augštaiču (litvinu) etnocīdu. Līdz ar to ir atrasts arī, kriminālizmeklētāju vārdiem runājot, nozieguma motīvs un pamats atpgalvojumam, ka viņi to dara apzināti, jo viņu slēpjamie valodu fakti burtiski guļ valodu virspusē. Diplomēti baltisti, latviešu un lietuviešu valodnieki tos vienkārši nedrīkst nezināt. Tātad oficiālā baltistika, apzināti ignorējot tai nevēlamus faktus, izgatavo viltotus pierādījumus savam melīgajam atpgalvojumam par to, ka rietumbaltu tautas – latgaļi un litvini esot jau izmiruši kopā ar savu seno valodu. Bet Latvijas un Lietuvas valdības ar šo viltoto pierādījumu palīdzību maldina pasaules sabiedrību un nesodīti turpina savu noziegumu – latgaļu un litvinu vardarbīgu asimilāciju un viņu senās valodas iznīcināšanu.

Kā notiek valodniecisko pierādījumu viltošana? Iepazīsimies ar dažiem interesantākajiem paņēmieniem. Mūsdienu latviešu, lietuviešu un latgaļu valodās ir vērojama sekojoša parādība: *tēvs* lietuviski ir – *tēvas*, latgaliski – *tāvs*; *dievs* attiecīgi – *dievas* un *dīvs*; *siets* – *sietas* – *sīts*; *jauns* – *naujas* – *jounīs* u.t.t. Līdzīgu piemēru iespējams piemeklēt vēl dažu labu duci. Nevienam nerodas šaubas par to, ka visās trijās valodās tās ir vienas un tās pašas leksēmas, kurās vērojama vienīgi saknes patskaņa mija. Ko šādā situācijā dara latviešu valodnieki? Viņi uz šo atsevišķo piemēru pamata formulē kaut kādus savus patskaņu mijas likumus un paziņo, ka latviešu valodā patskanis *i*, *ī*, piemēram, var mainīties tikai ar divskaņiem *ie*, *ei* (*ej*, *ēj*) un *ai*; patskanis *e* mijas ar *ē*, *a*, *ā* un *o* (*uo*); patskanis *u* mijas tikai ar *ū* (*uv*) un *au* (*āv*) un tādā garā. It kā jau viss saskan: citētajos piemēros tā arī ir. Ar vienu “bet”: tā ir tikai viena piemēru grupa! Ka līdztekus pastāv arī citi piemēri,

²⁴⁹ Tā, Latvijas likumdošanā personas kriminālatbildību par apzināti nepatiesas liecības sniegšanu paredz Latvijas Krimināllikuma 300. un 301. pants; Lietuvā – LR Kriminālkodeksa 235.pants; Krievijā – KF Kriminālkodeksa 306. un 307.panti u.t.t. Sods var būt arī 2-3 gadi cietumā, bet gadījumos, ja nepatiesa liecība saistīta ar viltotu lietisko vai rakstveida pierādījumu izgatavošanu un iesniegšanu (LR KL 300.¹ pants), pierādījumu viltošanu (LR KL 289.pants) u.c. atsevišķās valstīs paredzēta brīvības atņemšana līdz 6 gadiem.

kuros vērojamas pavisam citādas fonētiskās parādības, to latviešu lingvisti izliekas neredzam. Tādēļ, ka taisni šīnī vietā viņi ķeras pie lingvistisko pierādījumu viltošanas. Tas notiek sekojoši!

Austrumbaltiskā latviešu *ņūspīka* darinātājiem rodas nepieciešamība, piemēram, pēc vārda “gani”. Viņi ņem rietumbaltu - latgaļu leksēmu *gonī* – ‘gani, ganīšana’, kas nāk no sanskritiskā गोणी *goṇī* – ‘govs’ un गोनाथ *gonātha* – ‘gans’, pielieto savu fonētisko likumu, iegūst ar tā palīdzību vārdformu “gani” un mudīgi ieraksta to latviešu literārās valodas vārdnīcā, it kā tas būtu īstens latviešu vārds. Pēc tam ņem latgaļu vārdu *dīna*, no sanskr. दिन *dīna* – ‘diena’, pielieto savu fonētisko likumu un iegūst latvisko formu *diena*; ņem latgaļu vārdu *tāta*, no sanskr. तात *tāta* – ‘tētis’ pielieto savu fonētisko likumu un iegūst latvisko formu *tētis*. Tad ņem latgaļu vārdu *dabasi*, kas nāk no sanskr. नभस *nabhasa* – ‘debesis’, pielieto savu fonētisko likumu un iegūst latvisko formu *debesis*. Vai atkal, ievajagas latviešu valodniekiem, piemēram, kaut kā nodēvēt velēnu – viņi ņem latgaļu vārdu *valana*, kas cēlies no sanskr. वलन *valana* – ‘apvērsta augsne’, pielieto savu fonētisko likumu un iegūst latvisko formu *velēna*. Tāpat čuūļu lingvisti no latgaliskā vārda *madia*, kas nāk no sanskr. मदा *madā* – ‘medus’, iztaisa savu latvisko formu *medus*; no latgaliskā vārda *pāda*, kas nāk no sanskr. पाद *pāda* ‘pēda’, iztaisa latvisko vārdu *pēda*, un tādā garā, kropļojot arhaiskās latgaļu leksēmas, sataisa krietnu žūksni modernās latviešu leksikas. Tālāk seko visatbildīgākais – nepatiesa zvēresta došanas brīdis. Taču latviešu valodnieki varonīgi iztur šo pārbaudījumu: bez mazākajām kauna pazīmēm uz saviem latviskajiem ģīmjiem viņi pasaules sabiedrības priekšā paziņo, ka nevis viņi šo latgaļu leksiku patvarīgi izkropļotā veidā ir nupat iefiltrējuši latviešu *ņūspīkā*, bet ka latgaļi šos “sākotnējos un pareizos” latviešu vārdus, lūk, esot pārvērtuši par savām jaunākajām un nepareizajām dialekta formām, un šī pārvēršana esot notikusi sasakaņā ar latviešu valodnieku formulētajiem fonētiskajiem likumiem. Ka latgaļiem tas aizdomīgā kārtā sanācis gluži tāpat, kā Sanskrita lietotājiem pirms 4000 gadiem, šis fakts latviešu jaungramatiķus nemulsina, jo viņiem talkā steidz Rietumeiropas šleiheri-švonderi, kuri pat šo momentu iemanās iztulkot sev par labu: “Redziet, mūsu fonētiskie likumi darbojas arī latviešu valodā! Mēs taču teicām, ka tie ir objektīvi un nepazīst izņēmumus!”

Līdz šim tādi meli viņiem gāja no rokas. Kādēļ? Tādēļ, ka Latvijā, Lietuvā un visā Rietumu pasaulē Sanskrits ir aizliegts un to tikpat kā nekur nemāca!

Tiesa, ja baltu filologiem būtu kaut vai rudimentāra vēlme kalpot zinātniskajai patiesībai, viņi diezgan daudz būtu varējuši noskaidrot arī bez Sanskrita. Piemēram, ir oficiāli deklarēts, ka lietuviešu valoda ir vecāka, nekā latviešu. Tāpēc salīdzinošā valodniecība vienmēr atsauca uz lietuviešu valodu, ar to salīdzina citu valodu paraugus. To zina visi. Tālāk: latgaļu un aukštaiču (litvinu) valodas nosauktas par dialektiem, bet dialekts ir jaunāka valodas forma pēc definīcijas. Tādējādi sanāk, ka baltu valodu formas varēja rasties tikai šādā secībā: leišu (žemaiču) → latviešu (zemgaļu) → latgaļu dialekts.

Lietuvā attiecīgi: leišu (žemaiču) → lietuviešu (rietumaukštaiču) → aukštaiču dialekts. Turklāt jāpatur prātā, ka fiziski kontakti starp latgaļiem un aukštaičiem, lietuviešiem un jo īpaši – žemaičiem, kā liecina oficiālā vēsture, ar XVI gadsimtu pārtrūka pilnībā. Pastāvot šādiem apstākļiem, latgaļu valodā kaut kādi leksiski aizguvumi no lietuviešu valodām varēja ienākt tikai caur latviešu (zemgaļu) valodu.²⁵⁰ Citiem vārdiem, ja kaut kāda vārdforma mūsdienās ir gan latgaļu, gan lietuviešu valodā, tad tai noteikti jābūt arī latviešu valodā. Tā vajadzētu būt – saskaņā ar oficiālo baltistikas doktrīnu. Taču patiesībā mums nākas konstatēt sekojošus valodu faktus.

English	Lietuviešu	Latviešu	Latgaļu
foot	koja	kāja	kuoja
mother	motina	māte	muotia
brother	brolis	brālis	bruoļs
cabbage	kopūstai	kāposti	kuopusti
bowl	bliuda	bļoda	blūda
bottle	bonka	pudele	banka
chatter	bliuznyti	plāpāt	blūznīt
or	arba	vai	aba
horse	žirgas/ašvienis	zirgs	ašviņš
mare	kumelē/ašva	ķēve	ašva

Šo tabuliņu iespējams turpināt ilgi. Ka mūsdienu latviešu valodā ir daudz lietuviešu vārdu, šo faktu akadēmiskā valodniecība nenoliedz un neslēpj, jo tas apstiprina oficiālo latviešu valodas un tās dialektu izcelsmes versiju no lietuviešu valodas pēc šādas shēmas: lietuviskā vārdforma → latviskā → latgaliskā. Bet, lūk, tādas vārdformas, kā šajā tabuliņā, turklāt sarindotas tādā kārtībā, jūs neatradīsiet ne J.Endzelīna, K.Būgas, V.Toporova u.c baltistikas korifeju zinātniskajās publikācijās, ne Latvijas un Lietuvas valodas komisiju vietnēs un dokumentos. Kāpēc? Tādēļ, ka šie valodu fakti apgāž baltu valodu izcelsmes oficiālo hipotēzi. Bet galvenais – atmasko oficiālos melus par to, ka rietumbaltu tautas un valodas būtu izmirušas.

Tā, pirmajos piecos piemēros redzams, ka viens jēdziens visās trijās valodās izteikts ar vienu un to pašu leksēmu, vienīgi saknē notikusi patskaņu mija. Taču būtiskākās fonētiskās atšķirības vērojamas taisni latviešu valodā, kamēr lietuviskās un latgaliskās vārdformas ir gandrīz identiskas. Nākamajos piecos piemēros latgaļu un lietuviešu valodā jau sakrīt veselas leksēmas, kamēr latviešu valodā to pašu jēdzienu izsaka pilnīgi cits vārds. Te diez vai izdosies izmuldēties ar pašsacerēto skaņu mijas likumu palīdzību. Šāda parādība var būt tikai tad, ja Latgalē un Aukštaitijā dzīvo viena un tā pati tauta.

²⁵⁰ Pirmkārt, letu-lietuviešu apdzīvoto apgabalu pāršķēla uz pusēm Kurzemes hercogiste (1559-1795). Otrkārt, taisni XVI gadsimtā Baltijā dzimtbūšana nostiprinājās savā visdrakoniskākajā formā, tāpēc iedzīvotāju lielākās daļas patvarīga pārvietošanās no viena reģiona uz citu praktiski kļuva neiespējama.

Latviešu valoda patiešām tika taisīta krietni vēlāk, nekā mūsdienu lietuviešu valoda. Latgaļu leksikas lielākā daļa tika pārtaisīta par latvisko leksiku tikai XX gadsimtā – pēc visas Latgales inkorporācijas Latvijas sastāvā. Uz to brīdi Rietumeiropas jaungramātiķi jau bija sacerējuši un izziņojuši par obligātiem savus fonētiskos likumus, tāpēc latviešu valodas krusttēviem atlika tikai pēc viņu parauga apstiprināt savus pieļaujamos skaņu mijas variantus. Tādējādi latgaļu valodas vārdi, pirms tos uzņemt latviešu valodā, tika fonētiski un morfoloģiski kroploti pēc vienota gramatiskā šablona. Līdz ar to latgaļu leksikas lielākā daļa latviešu jaunvalodā ienāca un tika uzspiesta visām Latvijas tautām caur skolām, presi, vārdnīcām nevis to dabiskajās – latgaliskajās, bet jau latviešu valodnieku subjektīvi pārveidotās formās - kā latviešu valodas daļa. To latgaliskās formas vairums lietotāju nekad nav dzirdējuši, tāpēc latviešu valodā to vairs nav. Šī iemesla dēļ Latviešu valsts valodas komisijai vairs nav nekādas nepieciešamības sastādīt “dižajo valodas kļūdu” sarakstu, jo tās visas tika “izlabotas” latviešu jaunvalodas komplektēšanas gaitā – XX gadsimta pirmajā pusē.

Lietuvā viduslietuvu dialekts kā austrumbaltu – žemaiču (žmudu) un rietumbaltu-litvinu valodu sajaukums, uz kura bāzes leišu pigmalioni turpina taisīt moderno lietuviešu valodu, veidojās krietni agrāk un uz līdztiesīgākiem pamatiem – lielā mērā tieši kā rietumaukštaiču valodas forma. Līdz ar to Viduslietuvu dialektā aukštaiču jeb litvinu leksika ienāca pirmatnējā veidā, atnesot līdzī arī savu savdabīgo no žmudu valodas atšķirīgo fonētiku un morfoloģiju. Tieši ar šo rietumbaltu valodas substrātu šodien tik zvērīgi cīnās leišu valodas inkvizīcija, jo šī mūsdienu lietuviešu valodas leksikas daļa ir rietumbaltu tautas pastāvēšanas dzīvā lieciniece.

Pēdējie divi piemēri tabuliņā ilustrē baltu valodnieku organizētos procesus, kuru gaitā austrumbaltiskās žmudu-zemgaļu valodas pārmāc rietumbaltiskas latgaļu-litvinu valodas. Mēs redzam, ka latviešu leksēmu “zirgs, kumelš” pamatā ir austrumbaltiskās žmudu leksēmas *žirgas, kumelē*, bet arhaiskie latgaļu zirga nosaukumi “ašva, ašviņš” gandrīz burtiski sakrīt ar attiecīgajām rietumbaltiskajām aukštaiču formām *ašva, ašvienis*. Mūsdienu lietuviešu valodā šīs austrumbaltiskās un rietumbaltiskās leksiskās formas vēl pastāv paralēli, taču pēdējās valodas inkvizitori pakāpeniski svīturo no vārdnīcām. Katrā gadījumā, formas *ašva, ašvienis* vēl iespējams atrast XX gadsimta lietuviešu vārdnīcās, bet mūsdienu izdevumos šo formu vairs nav. Kāpēc? Lietuviešu valodas likumdevēji tās uzskata par nepareizām, novecojušām u.t.t. Jāvaicā: aiz nezināšanas vai aiz ļaunprātības?

Patiesībā tās ir ļoti senas IE pirmvalodas formas, tātad – īsti IE civilizācijas kultūras dārgumi. Sanskritā ir substantīvs अश्व *aśva*, kas nozīmē ‘zirgs’. Bet forma *ašviņš-ašvienis* (Sanskrit. अश्विन *aśvin*) ar zirga nozīmi sastopama senindiešu mitoloģijā: tur ir divas vēdiskās dievības – dievu ārsti un ajūrvēdiskās medicīnas aizbildņi - brāļi *Aśvinī-kumāra*, kurus parasti attēlo zirgu (reizēm -

jātnieku) veidā.²⁵¹ Šādas vārdformas vajadzētu sargāt un kultivēt mūsdienu dzīvajās valodās kā vissenāko un tādēļ visvērtīgāko mūsu kopējā kultūras mantojuma daļu. Bet Latvijas un Lietuvas saimnieki un viņu sulaiņi – tumsonīgā entuziasma pārņēmtie baltu valodnieki tās nīdē no valodām ārā.

Ar ko tādā gadījumā Latvijas un Lietuvas valsts valodas komisijas atšķiras no mežoniem, kuri spridzina tūkstošgadīgās Budas statujas un iznīcina citus nenovērtējamus mūsu civilizācijas vēstures un kultūras artefaktus, pelnīti saņemdami par to visas civilizētās pasaules nicinājumu? ©12.2.2015 - 25.05.2015

²⁵¹ Šī senā vārdforma bez latgaļu-litvinu valodas vairs nav saglabājusies nevienā citā IE valodā. Attālu fonētisku līdzību var mēģināt saskatīt vienīgi latīniskajā formā *equo* – ‘zirgs’, lai gan tās pamatā, iespējams, ir divas fonētiski tuvas Sanskrita leksēmas - jau pieminētā अश्व *aśva* un एव *eva* – ‘zirgs’.

V daļa

*No description of Hinduism can be exhaustive
which does not touch on almost every religious and philosophical idea
that the world has ever known.*
Monier Monier-Williams²⁵²

²⁵² Angļu: Nekāds hinduisma apraksts nebūs izsmeļošs, ja tajā netiks skartas praktiski visas reliģiskās un filozofiskās idejas, kuras jebkad ir bijušas zināmas pasaulē. Sers M. Monjē-Viljamss.

Sanskrits (संस्कृतावाक् *saṃskṛtāvāk*, saīsināti संस्कृतम् *saṃskṛtam*) ir vis-

senāko mītu un reliģisko tekstu valoda, klasiskā Indijas literatūras valoda, mūsdienās - hinduisma, budisma un džainisma liturģiskā valoda, kā arī viena no Indijas 23 oficiālajām valodām.²⁵³ Nosaukums “Sanskrits” nozīmē “izsmalcināts, rafinēts”, “svētīts, svēts”, arī “pilnīgs, nobeigts”. Tiek kultivēts viedoklis, ka tā vienmēr ir bijusi “augsta” valoda, kas izmantota tikai reliģiskajā un zinātniskajā rakstu un mutvārdu komunikācijā.²⁵⁴

Vecākais zināmais Sanskrita teksts - hinduistu himnu un garīgo dziesmu krājums “Rīgvēda” ir tapis 2. gadu tūkstoī pirms mūsu ēras. Tāpat vēdu Sanskrits - šīs valodas pirmsklasiskā forma - ir viens no vissenākajiem (turklāt, nevis hipotētiski uzkonstruēts, kā dažādas “proto-” valodas, bet dokumentāli apliecināts) indoeiropiešu saimes valodu paraugiem, kam ir vismaz 3,5-4 tūkstoši gadu. Faktiski – vissenākais, jo “sengrieķu”, latīņu, “senebreju” (kas patiesībā ir aramiešu) u.c. līdzīgu valodu senatnīguma pierādījumi ir tik apšaubāmi, ka drīz tos pārstās uztvert nopietni pat visreakcionārākā mūsdienu sabiedrības daļa.²⁵⁵ Nemaz nerunājot par visādām “proto-”

²⁵³ Valodnieki šķir vairākus Sanskrita veidus, kuri nedaudz atšķiras cits no cita: episkais Sanskrits jeb Mahabharātas valoda – tajā pierakstītas Rīgvēdas, mīti, leģendas, reliģiskie teksti; klasiskais Sanskrits jeb literārā valoda – tajā uzrakstīti filozofu darbi; vēdiskais Sanskrits jeb Vēdu valoda; budiskais Sanskrits jeb budistu tekstu valoda; džainiskais Sanskrits jeb džainistu tekstu valoda. Vissenākā Sanskrita forma ir Rīgvēdas, Mahabharātas valoda.

²⁵⁴ Šis normānistu viedoklis gan ne ar ko nav pierādīts. Tā slēptais mērķis ir mākslīgi radīt iganstu Sanskrita izslēgšanai no zinātniskās izpētes un analīzes arsenāla, sacerēt “argumentu” strīdā ar tiem valodniekiem, kuri Sanskritu uzskata par IE pirmvalodu. Pieņemot šo tēzi, sanāk, ka Sanskrits ir, lai arī sena, tomēr mākslīgi radīta “literārā” valoda; no šī pieņēmuma izriet secinājums, ka neviena tauta kopumā to nekad nav runājusi. Motīvs šādam viltojumam ir acīmredzams: Sanskrita atzišana neglābjami iznīcina bībelisko vēstures koncepciju par Eiropu kā civilizācijas un IE valodu šūpuli.

²⁵⁵ Latīņu valodā sākotnēji esot sarunājušies maza cilts latīņi (*Latīni*), kuri apdzīvojuši mazu teritoriju ar nosaukumu “Laciūma” (*Latium*), kas atrodas Itālijas centrālajā daļā un mūsdienās aizņem maziņu (1/4 daļa no Latvijas) Lacio reģionu. Šie latīņi par sevi un savu valodu nav atstājuši itin nekādus rakstu pieminekļus, izņemot dažas aizdomīgas izcelsmes epitāfijas. Senākie literārie darbi latīņu valodā ir Plauta komēdijas, kurš esot dzīvojis ap 245-184.g.p.m.ē. Taču t.s. “antīkās” literatūras senatnīgumu jau ir argumentēti apšaubījuši pietiekami daudzi zinātnieki (ka patiesībā vairums no tiem ir uzrakstīti m.ē. XII-XVI gs.), tādēļ šādi apgalvojumi nevar tikt pasniegti kā aksiomas.

valodām, kas vispār ir ne vairāk kā mūsdienu lingvistu fantāzijas, un kā tādas (konkrētu valodas piemēru veidā) nevar tikt izmantotas nopietnās zinātniskās diskusijās, jo tām nav nekā kopēja ar valodas fakta jēdzienu. Šumēru, etrusku, hetu, ēģiptiešu un citu seno civilizāciju rakstu pieminekļi līdz mūsdienām nonākuši atsevišķu rakstu fragmentu (keramikas tāfelīšu, kapu uzrakstu) veidā. To autentiskums un patiesais vecums vairumā gadījumu ir nepārlicieņš, turklāt ir zināms, ka daudzi artefakti, ar kuriem operē oficiālā historiogrāfija, ir banāli viltojumi. Valodnieku apgalvojumi, ka viņi šos tekstus esot atšifrējuši, ir krietni pārspīlēti, kā mēdza teikt Marks Tvens. Pakļaujot kritiskai analīzei viņu pielietotās atšifrēšanas metodikas, kļūst skaidrs, ka tie seno tekstu paraugi, kas hrestomātijās tiek pasniegti kā autentiski tulkojumi no šumēru, senēģiptiešu vai hetu valodām, patiesībā ir vienīgi Šampoļjona²⁵⁶, Grotefenda²⁵⁷ - Roulinsona²⁵⁸, Groznija²⁵⁹ un viņu sekotāju subjektīvās versijas par to, ko viņuprāt varētu nozīmēt zīmes uz attiecīgajiem artefaktiem. Pat atstājot aiz iekavām viņu metodiku apšaubāmo zinātniskumu, uz ko pamatoti norādīja laikabiedri, šos atšifrējumus drīkstam saukt par pseidozinātniskām fantāzijām jau tādēļ vien, ka tie nav pierādīti ne ar objektīvi pārbaudāmiem faktiem, ne ar zinātnisku eksperimentu. Visa pasaule ir spiesta ticēt uz vārda versijām, par kuru patiesumu ir savā starpā vienojies uz pirkstiem skaitāms ēģiptologu, hetologu u.t.t. bariņš, kuru mafiozajam godaprātam nav itin nekādu garantiju. Protams, ka šādai pieejai nav nekā kopīga ar zinātnisko patiesību. Oficiālās lingvistikas seno tekstu izlasīšanas versijas figurē kā pierādīti zinātniski fakti tikai tādēļ, ka visas Rietumu pasaules zinātniskās iestādes jau vairākus gadsimtus atrodas politiski angažētu pseido-

Pat ja tā ir tainība, tad šīs rakstu liecības jau attiecas uz Romas republikas beigu posmu. Nav nekādu ticamu ziņu par to, ka mazā latīņu cilts būtu bijusi tik "liela savā garā", kā teica Rainis par latviešiem, ka piespiedusi visas apkārtējās ciltis atteikties no viņu dzimtajām valodām un pāriet uz "garā lielo" latīņu valodu. Neraugoties uz to, Rietumu historiogrāfija jau kuro gadsimtu kā drošu faktu pasniedz nepierādītu hipotēzi par to, ka latīņu valoda, paplašinoties Romas republikai un vēlāk Romas impērijai, (pati no sevis, ne no šā, ne no tā!) esot izplatījusies ārpus Laciumas provinces un kļuvusi par Senās Romas oficiālo valodu.

²⁵⁶ Žans Fransuā Šampoļjons, 1790-1832, franču lingvists un politologs, lingvistikas vēsturē iegājis kā ēģiptiešu hieroglifu atsifrētājs. Pirms tam dažus (!) vārdus esot atšifrējis angļu fiziķis Tomass Jangs (1773-1829), taču pilnībā, kā apgalvo enciklopēdijas, tas esot izdevies tikai Šampoļjonam 1822.gadā, kurš ir arī pirmās senēģiptiešu gramatikas autors.

²⁵⁷ Georgs Frīdrihs Grotefends, 1775-1853, vācu filologs, pirmais 1802.gadā esot izlasījis seno persiešu jeb šumeru ķīļrakstu, bet vēlāk – tādā pašā garā – arī akādiešu un citas līdzīgas ķīļrakstu sistēmas.

²⁵⁸ Henrijs Kresviks Roulinsons, 1810-1895, angļu virsnieks, spiegs un persiešu literatūras pazinējs. Dažreiz Rietumu valodniecība saukts arī par asīroloģijas tēvu.

²⁵⁹ Bedržihs Groznijš, čehu: *Bedřich Hrozný*, 1879-1952 — čehoslovāku lingvists, filologs, austrumu valodu pētnieks. Valodniecības vēsturē tiek pasniegts kā hetu rakstu atšifrētājs. Pirmās hetu gramatikas (1917) autors.

zinātnieku un zinātnes administratoru varā. Mūsdienu pasaulē oficiālajā līmenī pseidozinātnei faktiski nav alternatīvas. Teorētiski varētu pieņemt, ka seno tekstu atšifrētājiem kaut kādā veidā ir izdevies noskaidrot ķīļraksta zīmju semantiku un izlasīt tekstu saturu (kas arī īsti nepakļaujas loģikai, jo nezināma taču ir ne tikvien pašu zīmju semantika, bet arī vārdu un teikumu nozīmes, ko šīs zīmes veido), tad jāvaicā: kā gan viņi varēja uzzināja attiecīgo zīmju pareizo izrunu? Līdz ar to ir neiespējami šo seno valodu materiālu izmantot salīdzinošajā valodniecībā kā valodas faktu, jo kļūdas vektors ir pārāk liels.

Pavisam cita aina ir ar Sanskritu. Tas līdz mūsdienām nonācis plašu un augstvērtīgu tekstu veidā, kas ir ļāvis precīzi saprast visas vārdu nozīmes, turklāt ar Sanskritu līdz mūsdienām iespējams iepazīties arī mutvārdu tradīcijā, kas nodrošina patiesas zināšanas par Sanskrita fonētiku. Visbeidzot, mūsdienu valodnieku rīcībā ir pirms vairāk kā 2,5 tūkstošiem gadu rakstītas gramatikas! Pazīstamākā no tām ir slavenā Panīni gramatika jeb t.s. “Astoņas grāmatas”, kas tiek datētas ar 4. gs.p.m.ē. Tajā ir vairāk kā 4000 gramatikas likumu, kas izklāstīti īsu vārsmu formā.²⁶⁰ Kopš Panīni laikiem Sanskrits ir ieguvis savu klasisko formu, ko gandrīz nemainīgā veidā saglabā līdz mūsdienām un kā tāds ir objektīvs, vispusīgs un drošs valodas faktu materiāls.²⁶¹

Diemžēl, šie fakti, lai gan ir vispārzināmi, nav ietverti mūsdienu skolu programmās. Arī filoloģijas fakultāšu programmās tie pasniegti garāmejojot – kā kaut kas otršķirīgs un nebūtisks. Kādēļ? Tādēļ, ka tie var pamudināt politiski “neapzinīgus” *scholasticus*²⁶² uz Sanskrita studēšanu. Bet tas neietilpst mūsu bībeliskās izglītības sistēmas plānos.

Publicējamā „Sanskrita-latgaļu komparatīvā vārdnīca” ir baltistikas un, iespējams, arī visas indoeiropēistikas vēsturē pirmais mēģinājums sistēmiski salīdzināt kādas IE saimes valodas mūsdienu leksiku ar vecāko pierakstīto IE saimes valodu – Sanskritu. Iegūtais rezultāts dod pamatu uzskatīt, ka līdz šim akadēmiskā valodniecība tādus pētījumus nav veikusi apzināti, lai slēptu no pasaules sabiedrības patiesību par IE valodu un tautu izcelšanos.

Konkrētajā gadījumā vārdnīca satur gandrīz 4300 Sanskrita leksēmas, kas latgaļu valodā skan identiski vai līdzīgi un nozīmē tieši tos pašus vai tuvus jēdzienus. Tik daudz līdzību ar Sanskritu vairs nav nevienai Eiropas valodai, izņemot, iespējams, ir tikai krievu valodu (lai gan arī tas vēl jāpārbauda).

²⁶⁰ Pirms Panīni ir dzīvojis Sanskrita gramatiķis Jaski jeb Jaska (Sanskrit. यास्क *Yaska*). Slavens ar Sanskritu skaidrojošo traktātu “Nirukta”, kurā viņš, savukārt ir atsaucies uz vēl vienu savu priekšteci – senindiešu gramatiķi un filozofu Kautsu (Kautsa), kurš tika analizējis atšķirības starp sava laika (tātad ne vēlāk, kā VI gs. p.m.ē.) Sanskrita valodu un vēl senāko - vēdu Sanskritu.)

²⁶¹ Panīni VI gs. p.m.ē. sistematizēja savu priekšteču – gramatiķu veikumu. Viņa fikstās valodas normas ievēroja nākamo paaudžu literāti, tādējādi radot klasiskā Sanskrita tekstu slāni.

²⁶² Latīņu: skolēnus, studentus.

Likumsakarīgi vaicāt: kā tas iespējams - ja ticam meliem par to, ka baltu, tāpat kā pārējās Eiropas valodas, cēlušās no sengrieķu vai latīņu valodām? Apbrīnojama līdzība ar Sanskritu saglabājusies arī latviešu valodā – tajā leksikas daļā, kuru latviešu valoda aizguvusi no latgaļu valodas. No oficiālās latviešu lingvistikas viedokļa tāds apgalvojums ir nonsenss, jo viņuprāt latgaļu valodas nemaz nav, bet latgaliskā izlokšne ir atvasinājusies no latviešu valodas. Taču publicējamā vārdnīca rāda, ka 95% latgalisko vārdformu ir tuvākas Sanskritam, nekā latviskās. Kā atvasinājums var uzrādīt vairāk arhaiskuma pazīmju, nekā oriģinālvaloda? Apbrīnojami, ka līdz šim šo acīmredzamo faktu neviens nav vēlējies redzēt! Vai ne tāpēc, ka salīdzināšana ar Sanskritu ļauj konstatēt latgaļu valodas ārkārtējo senatnīgumu un atmasko pastāvošās baltistikas doktrīnas šarlatānismu?

Otrs secinājums, ko ļauj un liek izdarīt „Sanskrita-latgaļu komparatīvā vārdnīca” - ka Sanskrits patiešām ir ja ne gluži pati IE pirmvaloda, tad katrā ziņā – tās „stumbra” valoda, varbūt pirmais IEP attīstības (vai pareizāk – degradācijas jeb, lietojot Humboldta terminoloģiju – vēsturiskā perioda) posms tūlīt aiz tās pirmatnējās (aizvēsturiskās) versijas. Iespējams, ka tieši šajā IEP attīstības posmā ir notikusi indoeiropiešu jeb indoāriešu (jeb indoslāvu) pirmtautas izceļošana no IE pirmdzimtenes (kas atradās mūsdienu Krievijas ziemeļos un Tālajos Austrumos) uz Rietumeiropu, Dienvideiropu un Indiju. Apmēram šajā laikā vai drīz pēc izceļošanas Indijas ārieši savu tā laika valodas versiju sāka pierakstīt, un to mēs tagad pazīstam kā Sanskritu. Taisni to pašu pirmvalodas versiju runāja arī mūsu - Eiropas un Krievijas tautu senči, taču, iespējams, nepierakstīja to. Vai arī, kas ir vairāk ticams, šādi pieraksti vēlāk tika ļaunprātīgi iznīcināti. Tādēļ Eiropā un Krievijā ir pazīstamas tikai IEP mūsdienu versijas, kamēr Indijā, līdztekus mūsdienu valodām ir piefiksēta un saglabāta to kopējā matrica – Sanskrits. Taču Sanskrits, līdz ar to ir ne tikai Indijas tautu valodu, bet arī mūsdienu Eiropas valodu matrica, no kuras turpmāko gadu tūkstošu gaitā ir izveidotas visas baltslāvu valodas. Ja kāds vēlas iebilst, tad aicinu papriekšu izskaidrot, kā Eiropas centrā dzīvojošās latgaļu tautas mūsdienu valodā varēja rasties tik daudz tik nepārprotamu līdzību ar valodu, kas runāta pavisam citā pasaules malā pirms 3,5-4 tūkstošiem gadu?

Šie fakti oficiālajai valodniecībai, kura neatzīst Sanskritu, ir kaut kā jāizskaidro. Vai arī jāiet, atvainojiet, ganīt cūkas. © 14.11.2014

SANSKRITA-LATGAĻU SALĪDZINOŠĀ VĀRDNĪCA

Lexical comparison of Sanskrit & Latgalian vs Latvian translation

*Good information is hard to obtain.
Make something with it - even more difficult.*
Robert Asprin²⁶³

PIELIETOTĀ TRANSLITERĀCIJA UN IZMANTOTĀ LITERATŪRA

Sanskrita-latgaļu komparatīvās vārdnīcas sastādīšanā izmantotas Monjē Monjē-Viljamsa Sanskrita-angļu vārdnīca²⁶⁴, Vamana Šivaramas Aptes²⁶⁵ Sanskrita-angļu praktiskā vārdnīca (Apte, 1957-1959), Artūra MakDonnela²⁶⁶ Praktiskā Sanskrita vārdnīca (MacDonell, 1929), Otto Betlingka²⁶⁷ Lielā Sankt-Pēterburgas Sanskrita vārdnīca (Böhtlingk, 1879-1889) u.c.

²⁶³ Angļu: Labu informāciju iegūt ir grūti. Izdarīt ar to kaut ko prātīgu - vēl grūtāk. Roberts Asprins, amerikāņu rakstnieks.

²⁶⁴ Monjē Monjē-Viljams (angļu: *Monier Monier-Williams*, 1819-1899) - XIX gadsimta britu indologs un sanskritologs, Oksfordas universitātes Sanskrita profesors. Dzimis Indijā, Bombejā, britu kolonizatoru ģimenē. Studējis Oksfordā, tur arī strādājis visu mūžu. Iestājies par aktīvāku kristietības sludināšanu Indijā. Proponējis, ka orientālistikas vienīgā jēga esot indusu pievēršana kristīgajai ticībai. Grāmatā “*Hinduism*” pareģojis hinduisma drīzu galu. Neraugoties uz šādu anglosakšu mazo snobismu, sastādījis vienu no slavenākajām un visplašāk izmantotajām Sanskrita-angļu vārdnīcām (Monier-Williams, 1899). Kā arī izteicis godīga zinātnieka cienīgu atziņu, ka visas filozofiskās idejas, kas jebkad izteiktas Rietumu pasaulē, ir bijušas tikai atsevišķas rozīnītes, ko Rietumu filozofi izurbinājuši no gandrīz neaptveramā vēdiskās filozofijas pīraga.

²⁶⁵ Vamans Šivarams Apte (angļu: *Vaman Shivaram Apte*, 1858-1892), indiešu valodnieks un sabiedriskais darbinieks, vairāku Sanskrita-angļu vārdnīcu autors, Indijas patriots. Iestājies pret angļu kolonizatoru uzspiesto kristietības mācīšanu Indijas skolās. Viņa akadēmiskais devums ir vairākas mācību grāmatas un četras Sanskrita-angļu vārdnīcas, kas tiek izdotas un lietotas līdz mūsu dienām.

²⁶⁶ Artūrs Entonijis Makdonnells (angļu: *Arthur Anthony MacDonell*, 1854—1930) — angļu indologs un sanskritologs. Dzimis Indijā, britu kolonizatoru ģimenē. Sanskrita profesors un Indijas institūta vadītājs Oksfordā. Publicējis vēdu valodas gramatiku, darbus par vēdu mitoloģiju, Sanskrita literatūru. Ievērojamākais zinātniskais darbs – “Praktiskā Sanskrita vārdnīca”

²⁶⁷ Otto Betlings (krievu: *Бётлингк Отто Николаевич*, vācu: *Boetlingk Otto*, 1815–1904), Krievijā dzimušais un studējušais vācu izcelsmes valodnieks, krievu un vācu filologs-indologs, Sankt-Pēterburgas Zinātņu Akadēmijas akadēmiķis. Valodniecības

Indijā pastāv vairāki alfabēti, ar kuriem iespējams pierakstīt vienu un to pašu valodu. Sanskrits dažādos laikos ir ticis pierakstīts gandrīz ar visiem iespējamiem Indijas, tajā skaitā - Taizemes un Tibetas (angļu: *Thai and Tibetan*) alfabētiem, izņemot varbūt tikai Gurmuki un Tamilu (angļu: *Gurmukhi and Tamil*). Savukārt, tādi alfabēti kā *Grantha*, *Sharda* un *Siddham* ir tikuši izmantoti vienīgi Sanskrita pierakstīšanai. Kopš 19.gadsimta beigām, Sanskritu pieņemts pierakstīt galvenokārt ar *Devanāgarī* alfabētu²⁶⁸ kas izmantots arī šajā vārdnīcā un citātos tekstā.

Laikā eiropešiem atvieglotu Sanskrita uztveršanu, XIX gadsimtā Sanskritu sāka pierakstīt arī ar latīņu alfabēta burtiem. Sanskritā ir daudz tādu skaņu, kuru eiropešu valodās nav, līdz ar to nācās izdomāt arī jaunus skaņu apzīmējumus. Kopš tā laika sanskritologi visā pasaulē ir radījuši vairākas Sanskrita transliterācijas sistēmas, piemēram, Harvard-Kyoto, ITRANS, Kolkatas Nacionālās bibliotēkas latinizācijas sistēma, ISO15919, Šiva Sutra u.c. Visbiežāk izmantotā sistēma ir SSTA - Starptautiskais Sanskrita transliterācijas alfabēts (angļu: *IAST-International Alphabet of Sanskrit Transliteration*), kas par Sanskrita latinizācijas akadēmisko standartu tika pieņemts Oriēntālistu kongresā Atēnās 1912.gadā. Kopš tā laika SSTA ir kļuvis par pamatalfabētu visā pasaulē drukātajās publikācijās - grāmatās un žurnālos.

Paplašinoties Unikoda fonu pieejamībai, SSTA arvien vairāk tiek lietots arī elektroniskajos tekstos. SSTA ļauj gandrīz bez zudumiem transliterēt *Devanāgarī* rakstu, un pats par sevi tas atveido ne tikai Sanskrita fonēmas, bet arī ļauj veikt fonētisko transkripciju. Šajā vārdnīcā, kā arī Sanskrita citātos pārējos grāmatas tekstos līdztekus *Devanāgarī* rakstībai ir dotas to pašu leksēmu latinizētās formas SSTA sistēmā. Specifiska izruna ir sekojošiem burtiem: **ṛ** - izrunā apmēram tā kā latvisko *ži*, **ṝ** - kā *žī*, **ḷ** - *ļži*, **ja** - *dža*, **jha** - *džha* (*h* - tikai kā skaļa izelpa), **ca** - *ča* (pusmīksta skaņa, kaut kas vidējs starp latvisko *c* un *č*) **e** - *e* (*ē*), **am̐** - *amm*, **aḥ** - *ahh* vai *ahá*, **ṇa** - *ṇna*, **ṇā** - *ṇa*, **ṛna** - *rna* (pirms *n* tāds kā franču *r*), **ta** - *ta*, **ṭa** - *ta* (angliskais *t*, ar mēli pie augšslejām), **ya** - *ja*, **la** - *la* (vai vismaz palatalizēts), **sa** - *sa*, **ṣa** - *ša*, **śa** - mīkstinātais *š*. Pārējās skaņas izrunājamas - vairāk vai mazāk - līdzīgi latviskajām. Precīzu attiecīgo fonēmu izrunu audiovariantā iespējams noklausīties Gabriela Pradīpakas (Gurudžī) interneta vietnē “Sanskrit&Sancrito” (Pradīpaka, 1999-2015). Latgaļu valodas skaņu atveidošanai vārdnīcā

vēsturē pazīstams ar septiņspējumu Sanskrita-vācu vārdnīcu (*Sanskrit-Wörterbuch*, 1853-1875) un pēņģjumu “Indiešu valoda” (*Indische Sprache*, 1870-1873). Betlingks pirmais 1839.-1840. gadā vāciski izdeva Panīni gramatiku, Vopadevas gramatiku (*Vopadevas Grammatik*, 1847) un Upanišādu tulkojumus.

²⁶⁸ *Dēvanāgarī* (देवनागरी *devanāgarī*), burtiski ‘dievišķās pilsētas [raksts]’, ir rakstības sistēma, kas tiek lietota ne tikai Sanskritā, bet arī vairākās citās Indijas valodās, piemēram, hindi, marathī, sindhī, bihāri, u.c., dažreiz arī kašmiri un romāni valodā. Rakstīts un lasīts tiek no kreisās uz labo pusi, tāpat kā latviešu valodā. Tiek uzskatīts, ka *Dēvanāgarī* raksts cēlies ap m.ē. 800.gadu.

izmantots latgaļu alfabēts (sk. nodaļu “Latgaļu valodas fonētiskā sistēma”). Pārējos grāmatas tekstos atsevišķu izrunas ziņā sarežģītu latgaļu un citu valodu fonēmu attēlošanai papildus izmantota arī fonētiskā transkripcija.

Vārdnīcā Sanskrita leksēmas tulkotas latviski. Iepretim doti latgaļu analogi, kas, savukārt, arī ir tulkoti latviski. Tā lasītājam ir iespēja salīdzināt visas trīs valodas. Līdz ar to bez visiem endzeļiem un valodu institūtiem, kas uzurpējuši sev tiesības pasludināt, kura valoda no kuras cēlusies, lasītājs pats varēs spriest, kuras valodas formas (latviskās vai latgaliskās) ir tuvākas Sanskritam. Ar visām no tā izrietošajām sekām.

Vārdnīca ļauj jaunā gaismā palūkoties ne tikai uz latgaļu, latviešu, lietuviešu, krievu valodu izcelsmes, attīstības un savstarpējās saskarsmes problēmām, bet arī uz visu indoeiropēistiku kopumā. Gribas cerēt, ka šiem pētījumiem kādreiz pievērsīsies arī akadēmiskā valodniecība.

Sastādītājs

Sanskrits	Trans- literācija	Gra- matika	Nozīme latviski	Latgaļu valoda	Nozīme latviski
A					
अआशयति	aāśayati	verb	barot	āstu	ēst
अब्बा	abbā	f.	māte	baba	vecāmāte
अब्बा	abbā	f.	māte	buoba	sieva
अब्बा	abbā	f.	māte	buoba	sieviete
अभय	abhaya	n.	bezbailība	nabaiļa	nav bail
अभयद	abhayada	adj.	sniedz bezbailību	nazbīdās	nebaidījās
अभय डिण्डिम	abhaya ḍiṇḍima	m.	kara bungas	abijī dymdunai	abi dimdina
अभिदह्	abhidah	verb	apsvilināt	abdag	apdeg
अभिदहति	abhidahati	verb	apdedzināt	abdagat	apdegāt
अभिगायति	abhiḡāyati	verb	apdziedāt	abdzejāt(i)	apdzejot
अभिगीत	abhiḡīta	n.	dziesma	abdzīdāta	apdziedāta
अभिहत	abhihata	adj.	nogalināta	abižāta	nodarīts pāri
अभिलाव	abhilāva	m.	plaušana	apļāva	apļāva
अभिनिषद्	abhiniṣad	verb	sēsties	apsādunāt	ierādīt sēdvietu
अभिनिषिदति	abhiniṣidati	verb	sēdēt	abijī sīdat	abi sēžat
अभिप्लु	abhiplu	verb	peldēt vai kuģot	appluūst	applūst
अभिप्लवते	abhi plavate	verb	peldēt vai kuģot	appluovāt	appeldēt, apkuģot

Sanskrits	Trans- literācija	Gra- matika	Nozīme latviski	Latgaļu valoda	Nozīme latviski
अभिरुरुद	abhiroruda	adj.	asaras izraisošs	aproūdava	apraudāja
अभिषूद्	abhiṣūd	verb	nogalināt	apsūdīt	izpildīt spriedumu
अभि षूदयति	abhi- ṣūdayati	verb	nogalināt	apsūdiġat	izpildāt spriedumu
अभीत	abhīta	adj.	neбайдās	nazbiūtis	neбайдities
अभितः	abhitaḥ	adv.	no abām pusēm	abijas tuos	abas tās
अभितस्	abhitas	ind.	abās pusēs	abi tuos	abas tās
अभिषप्त	abhiṣapta	adj.	nomelnota, nievāta	abižāta	abižota
अभिषस्ति	abhiṣasti	f.	lāsts	abižāsat	abižosiet
अभ्र	abhra	m.,n.	lietains laiks	bruoz(g)a	smidzinošs lietus
अभूति	abhūti	f.	neesamība	nabuūt	nebūt
अभ्यासद्	abhyāsad	verb	iesēsties	apsādunāt	nosēdināt
अभ्यासिदति	abhyāsidati	verb	iesēsties	abijas sīdat	abas sēžat
अचति	acati	verb	iet	atīt	atnākt
अद्	ad	verb	ēst	ād	ēd
अद	ada	adj.	ēšana	ādam	ēdam
अदग्ध	adagdha	adj.	nedegošs	nadaga	nedega
अदक	adaka	adj.	ēšana	ādajs	ēdājs
अदन	adana	n.	ēšanas akts	ādunāt	ēdināt
अदन	adana	n.	ēdiens	īediņš	ēdiens
अदन	adana	n.	ēšana	āššana	ēšana
अदनीय	adanīya	adj.	būt apētam	īediņa	ēdiena (Ģ.)
अदत्	adat	adj.	ēdošs	ādat	(jūs) ēdat
अदत्त	adatta	adj.	kurš nav neko devis	naatdūta	neatdota
अधवा	adhavā	f.	atraitne	vaidava	atraitne
अधिबाधते	adhībādhatē	verb	likt raizēties	atbādāt	izbēdāties
अधि- स्था	adhi-sthā	verb	stāvēt uz	atstāvīt	nostāvēt laiku
अधितिष्ठति	adhitiṣṭhati	verb	stāvēt uz	atsastuotīs	nostātities
अधिवक्ता	adhivaktā	f.	advokāts	advokats	advokāts

Sanskrits	Trans- literācija	Gra- matika	Nozīme latviski	Latgaļu valoda	Nozīme latviski
-----------	----------------------	----------------	--------------------	-------------------	--------------------

अधिवक्त्री	adhivaktṛī	f.	advokāts	advokatura	advokatūra
अधोमुख	adhomukha	adj.	pa galvu pa kalu	atmuka	atmuka
अधुना	adhunā	ind.	šajā laikā, tagad	tādīn	šajā laikā, tagad
अधुनैव	adhunaiva	ind.	tagad	tādīnava	mūsdienas
अध्यासीदति	adhyaśīdati	verb	sēdēt uz	atsīdat	nosēzat
अदृष्टि	adr̥ṣṭi	adj.	akls	nadriīsti	nedrīksti
अद्वय	advaya	adj.	nav divu bez otrā	na dveju	ne divi
अद्य	adya	ind.	šodien	tādīn	tagad
अड	aḍa	m.	idiots	idiots	idiots
अन्त	anta	m.n.	beigas	atā!	atā!
अङ्गन	aṅgana	n.	staigāšana	staigāšana	staigāšana
अङ्गति	aṅgati	verb	iet	staigāt(i)	staigāt
अङ्गुली	aṅgulī	f.	pirksti	engeļi	Dieva pirksti
अङ्कुर	aṅkura	m.	asmens, plātne	ankurs	enkurs
अग्नि	agni	m.	uguns	guņš	uguns
अग्निष्वात्त	agniṣvāta	m.	bēru sārts	svāta guņš	svēta uguns
अग्र	agra	adj.	pirmā	agra	agra
अग्रज	agraja	adj.	pirm- dzimtais	agrejīš	agrīnais
अग्रजा	agrajā	f.	vecākā māsa	agrejuo	tā, kas visu dara agri
अग्रे	agre	adj.	pirmais	agrejīš	agrīnais
अग्रिम	agrima	adj.	pirmā; sākumā	agrumā	agrumā
अग्रिय	agriya	n.	pirmie augļi	agrejī	agrīnie
अग्रिय	agriya	m.	vecākais brālis	agrijā	agrajā
अट्	ah	verb	iet	atīt	atnākt
अह	aha	ind.	es pieļauju	aha	pieļauju
अह	aha	ind.	bez šaubām	aha	bez šaubām
अह	aha	ind.	protams	aha	protams
अह	aha	ind.	patiešām	ahā	patiešām

Sanskrits	Trans-literācija	Gra-matika	Nozīme latviski	Latgaļu valoda	Nozīme latviski
अह	aha	ind.	tieši tā	aha	tieši tā
अह	aha	ind.	tā ir taisnība	aha	tā ir taisnība
अहम्	aham	pron.	es	ašam	esam
अहम् कः ?	aham kaḥ ?	sent.	kas es esmu?	ašam kas?	esam kas?
अहं न जानामि	ahaṃ najānāmi	sent.	es nezinu	laikam nazynam	laikam nezinām
अहिम	ahima	adj.	bez aukstuma	na zīma	nav ziemas
अजजीवन	ajajīvana	m.	kazu bars	ūoža dziīvāšana	āža dzīvošana
अजलोमन्	ajaloman	adj.	spalvains kā āzis	ūoža spolva	āža spalva
अजमुखी	ajamukhī	f.	āža ģīmīš	ūoža mutia	āža ģīmīš
अजपाद	ajapāda	adj.	ar āža kājām	ūožapāda	āža pēda
अजाद	ajāda	m.	āžu edājs	ūoža ādajs	āža edājs
अजाजीव	ajājīva	m.	kazu bars	ūoža dziīvia	āža dzīve
अजापालक	ajāpālaka	m.	kazas, kas tuvojas	ūožu aplūks	āžu aplōks
अजाविक	ajāvika	n.	kazas un aitas	ūoža vuška	āža mātīte (kaza)
अजीव	ajīva	adj.	nedzīva	nadzīva	nedzīva
अजीव	ajīva	adj.	miris	atdziīvavs	nodzīvojis (savu laiku)
अजीवनि	ajīvani	f.	nāve	atdziīvunai!	atdzīvini!
अजीवित	ajīvita	n.	neesamība	nadzīvāt	nedzīvot
अकवारि	akavāri	adj.	nesavtīgs	nakavarnīš	neviltīgs
अखात	akhātam	n.	dabīgs dīķis	akačam	akacim
अक्षन्	akṣan	n.	acs	acaīnīš	acains
अक्षि	akṣi	n.	scs	acjs	acs
अकुरुत	akuruta	verb	jūs visi	akurat	precīzi
अकुरुतम्	akurutam	verb	jūs divi	akurat	precīzi
अकुत्रा	akutrā	ind.	nekur	nakotra	nekatra
अलोचन	alocana	adj.	bez loga	aizlikšana	aizvēšana
अम	ama	adj.	šis	itamā	šinī

Sanskrits	Trans-literācija	Gra-matika	Nozīme latviski	Latgaļu valoda	Nozīme latviski
-----------	------------------	------------	-----------------	----------------	-----------------

अम्बर्य	ambarya	verb	krāt	kambars	pieliekamais
अम्बर्यति	ambaryati	verb	krāt	kambarīe krūot	noliktavā krāt
अम्बा	ambā	f.	mamma	bimbāt	raudāt pēc mammas
अमोत	amota	adj.	austs mājās	omats	amats
अमुतस्	amutas	ind.	uz šīs	zam ituos	zem šīs
अन	ana	ind.	šīs	iteīnia	šejiene
अनदत्	anadat	adj.	neēdošs	naādat	neēdat
अनाद्य	anādyā	adj.	nav ēdams	naādaja	nav (vairs) ēdāja
अनास	anāsa	n.	ananāss	ananass	ananāss
अनाथ	anātha	adj.	bez tēva	navā tāva	nav tēva
अन्तिका	antikā	f.	vecākā māsa	antiīkuo	antīkā (vēsture)
अनुजा	anujā	f.	jaunākā māsa	joūnejuo	tā, kura jaunāka
अनश्नत्	anaśnat	adj.	neēst	naīessat	neēdīsiet
अनश्नान	anaśnāna	adj.	nav ēšanas	naīesšana	neēšana
अन्नादन	annādana	n.	pārtikas ēšana	naādunāt	neēdināt
अन्तःस्था	antaḥsthā	f.	stāvēt ceļā	atsastūotīs	nostāties
अन्तस्थ	antastha	adj.	stāvēt beigās	atstūot	atpalikt
अन्तिषद्	antiṣad	adj.	sēdēt netālu	natūoli sādunāt	netālu sēdināt
अनुभ्रातृ	anubhrāṭṛ	m.	jaunākais brālis	joūnūokīs brats	jaunākais brālis
अनु जीवयति	anujīvayati	sent.	atgriezt dzīvē	a nu dziīvajit!	dziīvojiet!
अनुष्ठति	anuṣṭhati	verb	sekot līdz galam	nanūstūot	nepārstāt
अनुष्ठा	anuṣṭhā	verb	stāvēt līdzās	nanūstāvīt	nenostāvēt
अनूप	anūpa	m.	upes krasts	na upia	nav upe
अन्या का ?	anyā kā ?	sent.	kurš vēl?	a nuū kas?	kurš tagad?
अण्ठते	aṅṭhate	verb	iet	atīt	atnākt

Sanskrits	Trans- literācija	Gra- matika	Nozīme latviski	Latgaļu valoda	Nozīme latviski
अणु	aṇu	adj.m.	mirkļis	mynuts	minūte
अणुक	aṇuka	adj.	minūte	mynutka	minūtīte
अणुता	aṇutā	f.	niecīgums	nav mynuta	nav minūtes
अपद्	apad	adj.	bez kājām	napāds	nav pēda
अपद	apada	adj.	bez kājām	napādajīt!	nepēdojiet!
अपदह्	apadah	verb	sadegt	apdag	apdeg
अपदहति	apadahati	verb	sadedzināties	apdagnat	apdegat
अपधूम	apadhūma	adj.	bez dūmiem	apduūmāt	apdūmot
अपकरण	apakaraṇa	n.	slikta uzņemšana	apkarāšana	apkarošana
अपस्मार	apasmāra	m.	aizmāršība	apmyra	izmira
अपादक	apādaka	adj.	bez kājām	sapādāts	sapēdots
अपाहरति	apāharati	verb	nolaupīt	apkarāt	apkarot
अपाल	apāla	adj.	neaizsargāts	apala	nežēlastība
अपि-अद्	api-ad	verb	izēst tukšu	apād	apēd
अपि- अद्	api-ad	verb	izēst tukšu	apsaādās	pārēdas
अपिदह्	apidah	verb	apdegt	apdag	apdeg
अपिदह्	apidah	verb	apdegt	pīdag	piedeg
अपिदहति	apidahati	verb	apsvilt	apdagat	apdegat
अपिमृष्	apimrṣ	verb	aizmirst	pīmīrst	piemirst
अपिमिष्यते	apimriṣyate	verb	aizmirst	pīmīrsat	piemirsāt
अप्लव	aplava	adj.	nepeldēt	napluovai	nepeld
अप्लवेश	aplaveṣa	adj.	nespēja peldēt	napluovāšu	nepeldēšu
अप्रिय	apriya	m.	ienaidnieks	naprijatnīs	nepatīkams
अपुत्र	aputra	adj.	bez dēla	nav putras	nav putra
अपुत्र	aputra	m.	nav dēls	na putra	ne putra
अपुत्रिय	aputriya	adj.	bez dēla	naputrai	neputro
अपूर्ण	apūrṇa	adj.	nepilna	napylna	nepilna
अपूर्व	apūrva	adj.	pirms tam nebijis	napyrma	(nedarīt) vispirms
अपूर्व्य	apūrvya	adj.	pirmais	pyrmijai	pirmajai
अप्यद्	apyad	verb	apēst visu	apād	apēd
अप्यत्ति	apyatti	verb	noēst	apāstī	apēsti

Sanskrits	Trans- literācija	Gra- matika	Nozīme latviski	Latgaļu valoda	Nozīme latviski
-----------	----------------------	----------------	--------------------	-------------------	--------------------

अरण	araṇa	adj.	bez kaujas	na rāna	tas nav ievainojums
अरणि	araṇi	f.	sāpes	rāna	ievainojums
अरणि	araṇi	f.	sāpes	rānīt	ievainot
अर्द्	ard	verb	iznīcināt	ārdīt	ārdīt
अर्दति	ardati	verb	iznīcināt	ārdat	ārdat
अर्दित	ardita	adj.	sagrauta	rozārdīta	izārdīta
अरि	ari	m.	ienaidnieks	jarīs	nikns
अरिता	aritā	f.	ienaidis	jarīs	nikns
अरितृ	aritr̥	m.	airētājs	airītājs	airētājs
अरुज	aruja	adj.	skaṇa	arija	ārija
अरुष	aruṣa	adj.	iesarkans	ruūsa	rūsa
अरुष	aruṣa	m.	saule, diena	ruūsa	ausma
अर्वन्	arvan	m.	īsaissprīdis	aršyna	aršina
अस्	as	verb	būt	asat, ašat	esat
असम्भूत	asambhūta	adj.	neesošs	asam+buūt	esam+būt
असन्	asan	n.	asinis	asnis	asinis
असङ्ग	asaṅga	adj.	nesaistīts, neatkarīgs	nasajuūgts	nesajūgts
असत्	asat	adj.	neesošs	naašat	neesat
असत्	asat	m.	nebūtība	naasat	neesat
अस्मरण	asmarāṇa	n.	aizmāršība	aizmiršana	aizmiršana
अस्मि	asmi	verb	esmu	asmu	esmu
अस्मृति	asmṛti	f. m.	aizmiršana	aizmirsti	aizmirsti
अस्नाय	asrāya	verb	liet asaras	osarājuo	asaraina
अस्नायते	asrāyate	verb	liet asaras	osarajat	asarojat
अस्त	asta	m.	gals	astia	aste
अस्त	asta	adj.	mesta	masta	mesta
अस्ति	asti	verb	būt	asi	esi
अस्ति {असु}	asti {as}	verb	viņš, viņa tas ir	as	es
असु	asu	m.	dzīve	asu, ešu	esmu
अस्वप्न	asvapna	adj.	bezmiegs	nasapiṇai	nesapņo
अस्वपत्	asvapat	adj.	negulēt	nasapiṇāt	nesapņot

Sanskrits	Trans-literācija	Gra-matika	Nozīme latviski	Latgaļu valoda	Nozīme latviski
अस्वप्नञ्	asvapnaj	adj.	nemiegains, bez miega	nasapiņāji	(tu) nesapņo
अस्य	asya	m.	no šīs	īz juos	uz viņas, šīs
अस्याः	asyāḥ	f.	no šī	īz juo	no tā
अष्टगव	aṣṭagava	n.	8 govju bars	ostiņu guvu	astoņu govju
अष्टकृत्वस्	aṣṭakṛtvas	ind.	astoņreiz	ostiņkārtīgi	astoņkārt
अष्टनवत	aṣṭanavata	adj.	deviņdesmit it astotais	ostiņu navā	astoņu nav
अष्टपाद	aṣṭapāda	adj.	astoņkājis	ostinī pādī	8 pēdas
अष्टसप्तति	aṣṭasaptati	f.	septiņdesmit astoņi	ostinī septīti	astoņi septītie
अष्टषष्ट	aṣṭaṣaṣṭa	adj.	sešdesmit astotais	ostiņsstuo	astoņsestā
अष्टवृष	aṣṭavr̥ṣa	adj.	astoņi vērši	ostini vierši	astoņi vērši
अष्टाचत्वारिंशत्	aṣṭācatvāriṃśat	f.	četrdesmit astoņi	ostiņi-četri-symts	astoņi-četri-simts
अष्टापद्	aṣṭāpad	adj.	astoņkārtīgi	ostinī pādī	8 pēdas
अष्टापदा	aṣṭāpadā	f.	astoņpēdu pants	ostītuo pāda	astotā pēda
अष्टापक्ष	aṣṭāpakṣa	adj.	ar 8 sānu balstiem	ostiņī pakši	astoņi stūri ēkai
अष्टाषष्टि	aṣṭāṣaṣṭi	f.	sešdesmit astoņi	ostinī sasti	astoņi sestie
अष्टिन्	aṣṭin	adj.	no 8zīlbēm	ostinī	astoņi
अश्	aś	verb	ēst	āstu	ēst (supīns)
अशन	aśana	n.	ēšana	āššana	ēšana
अशिरस्	aśiras	adj.	bez galvas	nav pīrias	nav pieres
अशितव्य	aśitavya	adj.	tikt apēstam	āstuvia	ēstuve
अश्मन्	aśman	n.	akmens	akmiņš	akmens
अश्मन्	aśman	m.	dārgakmens	jašma	jašma
अश्नत्	aśnat	adj.	ēšana	ādat	ēdat
अश्नाति	aśnāti	verb	ēst	īeznia	ēdiens
अश्नि	aśni	adj.	ēšana	ādi	(tu) ēd
अश्राद्ध	aśrāddha	n.	ēdiens nelaikā	azaīds	azaid

Sanskrits	Trans- literācija	Gra- matika	Nozīme latviski	Latgaļu valoda	Nozīme latviski
-----------	----------------------	----------------	--------------------	-------------------	--------------------

अशृङ्ग	aśṅga	adj.	bez ragiem	nav roga	nav raga
अश्रुप्लावित	aśruplāvita	n.	asaru plūdi	osarūs pluovāt	asarās peldēties
अश्रुमुख	aśrumukha	adj.	asaras uz vaigiem	osaru mutia	asaraina seja
अश्व	aśva	m.	zirgs	aśva	ķēve
अश्व	aśva	m.	zirgs	ašviņš	darba zirgs
अतद्	atad	ind.	ne tā, ka	na tādyn	ne tagad
अतः	ataḥ	ind.	no tā laika	a tān	bet tagad
अतस्	atas	ind.	no tā, no tās	a tys	bet tas
अथ	atha	ind.	kā vēl	otka	atkal
अथ	atha	ind.	vēl citur	otkan	atkal
अथकिम्	athakim	ind.	kas vēl	otka kam?	atkal kam?
अथ किम् ?	atha kim ?	sent.	kurš vēl?	otkan kam?	atkal kam?
अतिदग्ध	atidagdha	adj.	sadedzināts	atdaga	nodega gabals
अति - इ	ati - i	verb	iziet ārpus	ateja	ateja
अतिजीवति	atijīvati	verb	izdzīvot	atdziīvāt	nodzīvot laiku
अति प्रज्वलति	ati prajvalati	verb	ārkārtīgi kvēlot	stypri kvālāt	stipri kvēlot
अतिष्ठत्	atiṣṭhat	adj.	nestāv	atstūot	atkāpties
अतिष्ठवत्	atiṣṭhāvāt	adj.	augstāk stāvošs	atstāvat	nostāvat (laiku)
अत्र न	atra na	ind.	ne šeit	itia nā	te nē
अत्रसद्	atrasad	adj.	sēdošs šeit	atsādunāt	nosēdināt
अत्रस्यत्	atrasyat	adj.	netrīcošs	natriīsāt	netrīcat
अत्रासित	atrasita	adj.	nav nobijies	natriīsāt	nebaidāties
अत्स्यति	atsyati	verb	aprīt, ēst	atīest(i)	noēst (daļu)
अत्ता	attā	f.	mātes māsa	tantia	mātes māsa
अत्ता	attā	f.	sievas (vīra) māte	ītaļa	brāļa sieva
अत्ता	attā	f.	krustmāte	kitia	krustmāte
अत्ति	atti	m.	ēdājs	īesti	ēst
अत्ति	atti	verb	ēst	āstu	ēst (supīns)
अतुल	atula	m.	sezama sēklas	otuls	jauni zāles dzinumi

Sanskrits	Trans- literācija	Gra- matika	Nozīme latviski	Latgaļu valoda	Nozīme latviski
अतुर	atura	adj.	nav bagāts	naturīgīs	neturīgs
अत्यय	atyaya	m.	iet ārpus	ateja	ateja
अटसि	aṭasi	verb	tu klejo	aṭsi	atnāksi
अटति	aṭati	verb	klīst, klejot	plūtāt	klīst
अटति	aṭati	verb	staigāt	aṭī	atnākt
अटा	aṭā	f.	staigāt apkārt	aṭā!	uz redzēšanos!
अठ्	aṭh	verb	iet	atguoja	atnāca
अठति	aṭhati	verb	iet	aṭī (i)	atnākt
अटिष्यति	aṭiṣyati	verb	staigās	aṭisat	atnāksiet
अटित	aṭita	ppp.	atnācis	aṭī	atnākt
अटितुम्	aṭitum	infinit.	staigāt	aṭitum	atnākt
औदक	audaka	adj.	dzīvot vai augt ūdenī	uūdenīe	ūdenī
औदर	audara	adj.	atrasties vēderā	vādarā	vēderā
औदर्य	audarya	adj.	atrasties vēderā	vādarajīs	vēderains
औदस्थान	audasthāna	adj.	stāvēt ūdenī	ūdenīe stāvīšana	ūdenī stāvēšana
और्ण	aurṇa	n.	vilnas apģērbs	vylna	vilna
अवभर्त्सन	ava bhartsana	n.	bāriens	bāršana	bāršana
अवलोकते	avalokate	verb	paskatīties, uztvert	paluūkāt	paprovēt
अवलोकय ति	ava lokayati	verb	apskatīties, redzēt	apluūkajat	aplūkojat
अवलीन	avalīna	adj.	sēdošs	rozvaļņi	ratu (ragavu) paplašinājums
अवलीन	avalīna	adj.	sēdošs	rozaveļtīs	atgāzties sēžot
अवलीन	avalīna	adj.	nosēsties, noslēpt sevi	pavaļa	zemes valnis ap mājas pam.
अवर्मन्	avarman	adj.	kam nav bruņu	nav armijas	nav armijas
अवसाद	avasāda	m.	augošs, vārgs	rosada	stādi (diedzējami)

Sanskrits	Trans- literācija	Gra- matika	Nozīme latviski	Latgaļu valoda	Nozīme latviski
-----------	----------------------	----------------	--------------------	-------------------	--------------------

अवस्थान	avasthāna	n.	stāvēšana	atstūošana	likšana mierā
अवत	avata	m.	aka	avuta	avota (Ģ.)
अवत	avata	m.	aka	oluts	aka
अवतिष्ठते	avatiṣṭhate	verb	palikt stāvam	a vot ī stāvi!	stāvi vien!
अवतु	avatu	m. f.	aka	avuts	avots
अवसर	avasara	m.	lietus	pavasara (līts)	pavasara (lietus)
अवात	avāta	adj.	bez vēja	navāta, navietīi	nevētī
अवात	avāta	adj.	bez vēja	nav vātras	nav vētras
अवायु	avāyu	adj.	bez vēja	aizviejs	aizvējš
अङ्घते	avghate	verb	steigties	atguojat	atnācāt
अङ्घते	avghate	verb	steigties	staigāt	staigāt
अविधवा	avidhavā	f.	nav atraitne	navaidava	nav atraitne
अविदितम्	aviditam	ind.	lai neviens nezina	naviedīsam	nezināsim
अविदिते	avidite	ind.	lai neviens nezina	naviedijāt	nezināt
अविक	avika	m.	aita	vuška	aita
अविस्मृति	avismṛti	f.	neaizmirst	naaizmirsti	neaizmirsti
अवीरहन्	avīrahan	adj.	nenogalina vīriešus	nav vīīram haná	nav vīīram beigas
अवीरा	avīrā	f.	bez vīra, atraitne	nav vīira	nav vīra
अव्रण	avraṇa	adj.	neievainots	nav rānas	nav rētas
अवृष्टि	avrṣṭi	f.	gaidīt lietu	naliīst	nelīst
अयुक्त	ayukta	adj.	dumja	sajukusia	sajukusi prātā
अयम्	ayam	m.	šis	ītam	šim
अयम्	ayam	ind.	tas viens	ītam	tam
Ā					
आ- बाध्	ā-bādh	verb	atcelt uztraukumu	nabāda!	tas nekas!
आबाधते	ābādhate	verb	anulēt bēdas	nabādāt	nebēdāt
आदत्ते	ādatte	verb	paņemt prom	atdūt	atdot

Te izlaistas dažas lapas.
Здесь пропущены несколько страниц.
There are several pages skipped.
Es gibt mehrere Seiten fehlen.

Par grāmatas pilnas versijas iegādi – sk.:
Приобретение полной версии книги - см.:
Acquisition of the full version of the book - see:
Wie die Vollversion des Buches zu erhalten -
siehe:

<http://langala.lv>
<http://langala.mozello.lv>
e-mail:
Langala@inbox.lv

Sanskrits	Trans- literācija	Gra- matika	Nozīme latviski	Latgaļu valoda	Nozīme latviski
-----------	----------------------	----------------	--------------------	-------------------	--------------------

युष्माक	yuṣmāka	adj.	jūsu	juūsu	jūsu
युष्माकम्	yuṣmākam	pron.	jūsu	juūsejam	jūsu
युष्मत्तस्	yuṣmattas	ind.	jūs	juūs	jūs
युवक	yuvaka	m.	jauns cilvēks	joūneklis	jauneklis
युवक	yuvaka	m.	jauns cilvēks	Ivašks, Ivaška	Ivaška (personv.)
युवन्	yuvan	m.	jauns vīrietis	Ivans	Ivans (vīr.v.)
युवन्	yuvan	m.	jauns vīrietis	Juvans	Juvans (vīr.v.)
युवन्	yuvan	adj.	jauneklīgs	joūneklīgīs	jauneklīgs
युवन्	yuvan	adj.	jauns	joūnīs	jauns
युवन्	yuvan	m.	jaunatne	joūnatnia	jaunatne
युवन्	yuvan	m.	jauns vīr.	joūneklis	jauneklis
युवन्	yuvan	m.	jauns dzīvnieks	suvans	sivēns
युवानक	yuvānaka	adj.	jauna	joūnūoka	jaunāka
युयु	yuyu	m.	zirgs	jūoju	jāju
यूक	yūka	m.	uts	vutia	ute
यूका	yūkā	f.	uts	vuts	uts
यूनि	yūnī	f.	savienība	unija	ūnija
यूनी	yūnī	f.	jauna sieviete	joūnī	jaunie
यूनी	yūnī	f.	jauna sieviete	joūnuvia	jauniete
यूयम्	yūyam	ind.	jūs visi	jū - jam	viņu-viņam

ष षa - [vārdnīcas] beigās. © 2011-2015

SANSKRITA – LATGAĻU FRĀZES UN TEIKUMI

*Истинная любовь к своей стране
не мыслима без любви к своему языку.*

К.Г.Паустовский¹

Sanskritā, pieliekot ausi, var saklausīt arī frāzes un pat veselus teikumus, kas skan gandrīz tāpat kā latgaliski un nozīmē gandrīz to pašu. Tātad runa ir par to, ka latgaļu valodas līdzība ar Sanskritu izpaužas ne tikai leksikas līmenī. Līdzīga ir arī vārda struktūra un sintakse. Iepazīsimies ar dažiem piemēriem!

अद्य त्वम् कुत्र असि? *adya tvam kutra asi?* - ‘kur tu patlaban esi?’ Latgaliski tas skanēs: *tādyn tu kur asi?* - ‘kur tu tagad esi?’.

अहम् कः? *aham kaḥ?* - ‘kas es esmu?’ Latgaliski: *asam kas?* - ‘kas mēs esam?’

आसम् *āsam* - ‘es biju’; latgaliski: *asam* - ‘mēs esam’.

आसीत् *āsīt* - ‘tas bija’; latgaliski: *asīt* - ‘esiet’.

आसीत् *āsīt* - ‘viņš/viņa bija’; latgaliski: *asat* - ‘jūs esat’.

आर्थिक *ārdhika* ir tāds, kurš apstrādā zemi par pusi no ražas, tātad – *pusgroudņiks*, pušelnieks. Sanskritā *ārdh* ir ‘puse’, bet latviski ir vārds *artavs*, kas nozīmē savu ieguldījumu kopējā lietā, kas tātad arī var sākties tikai ar pusi no lietas.

अष्टापदा *aṣṭāpādā* nozīmē ‘astotņpēdu pants’; latgaliski un latviski līdzīgi skan *ostītuo pāda* - ‘astotā pēda’².

बालभाव *bālabhāva* nozīmē ‘stāvoklis bērņībā, bērņi kā kolektīvs’; latgaliski *balavava* nozīmē ‘lutināja’, turklāt šo jēdzienu parasti attiecina tikai uz bērņiem.

¹ Krievu: Patiesa mīlestība pret savu zemi nav iedomājama bez mīlestības pret savu valodu. Konstantīns Paustovskis, krievu rakstnieks.

² Tas, kurš latviešu valodā dzejas ritma pamatvienību iedomājās nosaukt par pēdu, noteikti zināja Sanskritu, vai arī pēc izcelsmes bija latgalis un šī jēdziena nosaukumu uzminēja intuitīvi. Sanskritā *pada* (latgaliski - *pāda*) nozīmē ‘pēdu’, ‘kāju’, ‘ceturto daļu’ (viena no 4 pēdām četrkājainam radījumam). Angļu garuma mērvienību ‘*foot*’, ko latviski saucam par pēdu, Sanskritā sauc tieši tāpat: *pada*. Par *pada* Sanskritā sauc arī Rigvēdas (vēdiskās himnas, pierakstītas dzejas vārsmu formā) pantmēru. Rigvēda ir visvecākais zināmais indiešu literatūras piemineklis, tapis vismaz pirms 3500-3700 gadiem. Šīs vārsmas Rigvēdā tad arī tiek sauktas par *pada*, jeb latgaliski - ‘*pāda*’. Vienādo un atšķirīgo *padu* kombinācijas veido Rigvēdas pantmēru.

चतुर्भ्यः दिनेभ्यः पूर्वम् *caturbhyah dinebhyah pūrvam* nozīmē ‘četras dienas agrāk’; latgaliski var pateikt *caturtijā dinā bija pyrma* – ‘ceturtajā dienā bija vispirms’.

दिनद्वयात् परम् *dinadvayāt param* nozīmē ‘pēc divām dienām’; latgaliski tas pats - *par dveju diņu*.

दिनद्वयात् पूर्वम् *dinadvayāt pūrvam* nozīmē ‘divas dienas agrāk’; latgaliski - *diņu dveju pyrma* - ‘dienas divas iepriekš’.

दिनद्वयं तिष्ठतु भोः *dinadvayaṃ tiṣṭhatu bhoh* nozīmē ‘uzturējāties tur divas dienas’; latgaliski ‘*diņu dveju tī stāvītu bijam*’ nozīmē ‘dienas divas tur stāvēt’.

दिनत्रयात् परम् *dinatrayāt param* nozīmē ‘pēc trim dienām’; latgaliski tas pats - *par treju diņu*.

दिनत्रयात् पूर्वम् *dinatrayāt pūrvam* nozīmē ‘trīs dienas agrāk’; latgaliski tas pats - *diņu treju pyrma*.

गतदिनद्वये *gataadinadvaye* nozīmē ‘pagāja divas dienas’; latgaliski tas pats - *(pro)guoja diņu dveju*.

हलवाहा *halavāhā* Sanskrita vārdnīcas parasti tulko kā 'lauksaimniecības zemes mērvienība', nenoprecizējot tās lielumu. Taču mēs zinām, ka Sanskritā हल *hala*, हल *hāla* nozīmē 'arkls', हला *halā* - 'zeme'; savukārt, वाह *vāha* ir 'zirgs' (vai 'vērsis'), kā arī - 'kapacitātes, ietilpības mērvienība'. Kur vēl precīzāk, vai ne? Tādējādi mēs esam atraduši latgaliski-latviskās zemes mērvienības „arkla” jeb „vienzirga arkla” etimoloģiju. Izradās, ka tā ir t.s. semantiskā kalka jeb burtisks tulkojums no Sanskrita [*halavāhā*]. Līdz ar to varam secināt, ka zemes mērvienība „arkls” ir pastāvējusi jau vismaz 5000 gadus atpakaļ. Vēl zīmīgi, ka mūsdienās, izņemot Baltiju, par tādu mērvienību vairs nekur nav dzirdēts. Lai gan pasaulē ir sastopami fonētiski līdzīgi vietvārdi un pat uzvārdi.

इदम् आसनम् *idam āsanam* nozīmē ‘šis ir krēsls’; latgaliski *itam krāslam* – ‘šim krēslam’.

इदम् क्षीरम् *idam kṣīram* - ‘šis ir piens’; latgaliski *itam sīram* - ‘šim sieram’.

इदम् न मदीयम् *idam na madīyam* nozīmē ‘tas nav mans’; latgaliski *itam, na munejam* – ‘tam, nevis manējam’.

किञ्चित् कालं द्विचक्रिकां ददाति वा? *kiñcit kālaṃ dvicakrikāṃ dadāti vā?* nozīmē 'Vai vari aizdod man savu velosipēdu uz brīdi?' Latgaliski visai līdzīgi skan teikums *Cīkam div tačkas dadūt vari?* - ‘Uz brīdi divas ķerras (div riteņus) papildus iedot vari?’

कः त्वम्? *kaḥ tvam?* - ‘kas tu esi?’; latgaliski *kas tovam?* ‘kas tavam?’

काले काले *kāle kāle* nozīmē ‘vienmēr laikā’; latgaliski un latviski varam pateikt *laikā, laikā*.

कति दिनानि? *kati dināni?* nozīmē ‘cik dienu?’ Latgaliski *kotru diņini* nozīmē ‘katru dieniņu’.

मुखाग्नि *mukhāgni* nozīmē ‘uguns, ko liek mutē līķim uz sārta krēmēšanas rituāla laikā’; latgaliski *mutīe guni* būs ‘mutē uguni’.

मुखं संवर *mukhaṃ saṃvara* nozīmē ‘aizver muti!’ Latgaliski *mutias navorsti* nozīmē ‘nevirini muti’.

न दृश्यते? *na dṛṣyate?* nozīmē ‘vai tu neredzi?’ Latgaliski *nadaradzat?* nozīmē ‘vai neredzat pietiekami labi?’

न जाने *na jāne* ‘es nezinu’; latgaliski *nazyņu* ‘es nezinu’.

पूर्णकाल कर्म *pūrṇakāla karma* nozīmē ‘pilna darba diena’; latgaliski līdzīgi skan *pylna laika karāšana*, kas nozīmē ‘pilna laika karošana’.

पञ्चमयः दिनेभ्यः पूर्वम् *pañcabhyah dinebhyah pūrvam* nozīmē ‘piecas dienas agrāk’; latgaliski līdzīgi skan *pīcas bija dīnas bija pyrma* ‘vispirms bija piecas dienas’.

रौडति *raudati* nozīmē ‘ārstēt bez pietātes’; protams, ka tāda ārstēšana var likt *raudāt*.

रुदन् आसीत् *rudan āsīt* ‘viņš raudāja’; latgaliski *rouđāšanā asīt!* - ‘esiet asarās’ (raudāšanas procesā)!

तलघात *talaghāta* nozīmē ‘ieplaukāt ar plaukstu vai ķepu’; latgaliski līdzīgi skan *(ai)dalnu gūozt* ‘ar delnu iekaustīt’.

तलान् ददाति *talān dadāti* nozīmē ‘ieplaukāt ar plaukstu’; latgaliski līdzīgi skan *(ai)dalnu sadadūt* – ‘ar delnu iesist vēlreiz’.

तलान् दत्ते *talān datte* nozīmē ‘ieplaukāt ar plaukstām’; latgaliski līdzīgi skan *(ai)dalnu sadūt* ‘ar delnu sist’.

तत्र नासीत् *tatra nāsīt* ‘tas nebija te’; latgaliski līdzīgi skan *te nāsīt (naasīt)* ‘te neesiet’.

तव भ्राता कथमस्ति? *tava bhrātā kathamasti?* nozīmē ‘kā klājas tavam brālim?’ Latgaliski - *toavam bratam - kūo tam ūt?* nozīmē ‘tavam brālim - kā viņam klājas?’

तव निवासः कुत्र? *tava nivāsah kutra?* nozīmē ‘kur ir tava dzīvesvieta?’ Latgaliski - *tova niīva kura?*- ‘Kurš ir tavs labības lauks?’

तिष्ठतु, ददामि *tiṣṭhatu, dadāmi* nozīmē ‘pagaidi, es tev iedošu’; latgaliski *pīstūoj tu, dadūšu!* nozīmē ‘tu apstājies, iedošu vēl!’

त्वं कुत्र असि ? *tvaṃ kutra asi ?* ‘kur tu esi?’; latgaliski *tu kur asi?*- ‘kur tu esi?’

उभयतःकालम् *ubhayatahkālam* nozīmē ‘abas reizes’; latgaliski līdzīgi skan *abijūs laikūs* - ‘abos laikos’.

उदधियज *udadhira* nozīmē ‘okeāna, ūdeņu karalis’; kas gan ir *uūdeņa rūzia* jeb ūdensroze, ja ne ūdeņu karaliene?

Protams, tiklab šajos teikumos, kā arī Sanskrita-latgaļu vārdnīcā kopumā ne visi piemēri ir vienlīdz pārliecinoši. Iespējams, ka daļa ir pat kļūdaini. Manas subjektīvās kļūdas novērsīs nākamo paaudžu valodnieki. Bet neapšaubāmi ir tas, ka lielum lielā Sanskrita un latgaļu leksikas daļa uzrāda pārlieci-

nošu fonētisku un semantisku līdzību, bet tād - pēctecību. Un tas ir objektīvs fakts, kurš apstiprina latgaļu valodas arhaiskumu.

Vārdnīcā redzams, ka praktiski visos piemēros, kur Sanskrita, latgaļu un latviešu valodās sastopamas kopējas vārda saknes, latgaliskā vārdforma allaž izrādās tuvāka Sanskrita variantam, nekā latviskā. Tas ir otrs objektīvais fakts, kurš pierāda latgaļu valodas prioritāti salīdzinājumā ar latviešu valodu.

Lielais kopējo sakņu daudzums Sanskrita un latgaļu (līdz ar to arī latviešu) valodās, kāda nav ne romāņu (latīņu – jo īpaši), ne ģermāņu valodās, par grieķu nemaz nerunājot, pierāda baltu un slāvu valodu prioritāti salīdzinājumā ar šīm modernajām Rietumeiropas valodām, kuras tādējādi izrādās nesalīdzināmi jaunākas un primitīvākas par baltu un slāvu valodām, kā arī daudz lielākā mērā „atjauktas” ar neindoeiropisko valodas substrātu.

Visbeidzot, šī vārdnīca pierāda arī to, ka Sanskritu mēs tomēr varam uzskatīt par Indoeiropiešu pirmvalodas formu, ar kuru var un vajag salīdzināt mūsdienu valodas to izpētes procesā. © 2012-21/11/2014.

LATGAĻU UN LATVIEŠU ĪPAŠVĀRDU SANSKRITISKĀ IZCELSME

La raíz del lenguaje es irracional y de carácter mágico.
Jorge Luis Borges³

Ja uz ielas jums kāds vaicā: “*Kim kurvan asi?*”, nevajag viņam tūdaļ šķilt pa ausi. Var izrādīties, ka jūs ir pasveicinājis sanskritologs. Bet varat viņam ieteikt, lai Latgalē gan ar tādām lietām nejoko. Tur vārdam “kurva” caur poļu valodu savulaik ieviesusies visai nešpetna semantika, tāpēc par to var dabūt biete.

Šodien tikpat kā neviens nezina, ka patiesībā *kurva* ir ārkārtīgi sena IE pirmvalodas vārdforma, kas sākotnēji nozīmējusi pavisam ko citu. Daudzu tūkstošu gadu laikā fonētiski tā tikpat kā nav mainījusies, taču pēdējo dažu gadsimtu laikā tai uztiepta jauna semantika.

Seno leksēmu pirmatnējo nozīmju noskaidrošana ir viena no vispārlicenošākajām vēstures izpētes metodēm. Taču šīm sākotnējām - īstajām seno vārdu nozīmēm valodnieki līdz šim nav varējuši tikt klāt. Vai arī – nav gribējuši. Tāpēc ka izlikušies neredzam Sanskritu, ar kuru daudzos gadījumos kā ar zelta atslēdziņu iespējams atslēgt mūsdienu valodās iekodēto seno informāciju.

KIM KURVAN ASI ?

Rietumeiropas valodu vārdu krājuma lielākā daļa ir radīta mākslīgi, tajā skaitā, uz neindoeiropiska valodas materiāla bāzes (sevišķi – grieķu, latīņu, praktiski visas ģermāņu valodas). Mākslīgi radīto leksēmu etimoloģijas noskaidrošanā Sanskrits, protams, nepalīdzēs. Bet ļoti daudzos gadījumos, kur mūsdienu leksēmu pamatā joprojām ir senās IEP saknes, salīdzināšana ar Sanskritu ļauj uzziņāt to patieso etimoloģiju - īpašvārdu, toponīmu u.tml. sākotnējo semantiku, kam ir nepārvērtējama nozīme mūsu patiesās vēstures noskaidrošanā. Šobrīd mūs interesē pirmām kārtām latgaļu un latviešu valodas, tādēļ piemērus izvēlēsimies no Latgales un Latvijas vēstures.

³ Spāņu: Valodas saknes ir iracionālas un tām piemīt brīnumains raksturs. Horhe Luiss Borhess, 1899 -1986, argentīniešu prozaiķis, dzejnieks un publicists.

Poliski vārda *kurwa* pamatnozīme ir ‘palaistuve, mauka’. Plašākā nozīmē tas ir visai polisēmisks lamuvārds, kuram katrs piedēvē savas nozīmju nianšes, taču kopumā tas skaitās rupjš. Līdzīgi skan un apmēram ar to pašu nozīmi šis vārds tiek lietots arī ukraiņu, baltkrievu, krievu, bulgāru valodās - *кърва*, serbu un horvātu - *кърва*, slovēņu - *kûrva*, čehu *kurva* u.tml. Latvieši lamajās krieviski (pēdējā laikā arī angļiski) un šo vārdu praktiski nelieto, bet latgaļi vēl atceras. No kā tas varētu būt cēlies?

Viens no aizvadītā gadsimta lielākajiem valodniecības šarlatāniem M.Fasmers savā melīgajā “Krievu etimoloģijas vārdnīcā” izfantazējis, ka *kurva* nākot no kaut kādas mistiskas “senslāvu pirmvalodas” saknes **kury* ar nozīmi ‘gailis’. Bet, kur gailis, tur, pēc Fasmera domām, arī vista, tāpēc sākotnēji vārds *kurva* esot nozīmējis ‘vista’, bet vēlāk – ‘palaistuve’ (Фасмер, 1967). Fasmera apmelotajai visticīnai par tik nepelnītu apvainojumu vajadzēja viņam izknābt aci, vēl dzīvam esot.

Krievvalodīgajā kriminālajā folklorā ir populāra dziesmiņa ar sekojošu rindu: «*А я, как кърва с котелком, по шпалам...*» (Жиганец, 2001). Zīmīgi, ka arī latgaliski šo vārdu esmu dzirdējis taisni tādas idiomas veidā – „kurva ar katliņu”. Izrādās, ka par *kurvu* savulaik sauca dzelzceļa strādnieku, kura uzdevums bija apstaigāt sastāvus, pārbaudīt eļļas stāvokli vilciena ritošajā daļā un saēļot pēc nepieciešamības. Tādēļ viņam līdzī bija katliņš ar eļļu. Tātad sākotnēji *kurva* bija melnstrādnieks, apkalpotājs, pret kuru muižnieki izturējās ar nicinājumu, tādēļ augstprātīgā šļahta⁴ par *kurvu* sāka saukt ikvienu zemākas kārtas pārstāvi, piešķirot tam negatīvu – lamuvārda semantiku. Bet mēs zinām, ka vilciens parādījās tikai XIX gadsimtā⁵, tātad šī nozīme pastāvēja vēl pavisam nesen⁶.

Krievu (vai poļu, kas tolaik atradās Krievijas sastāvā) dzelzceļnieki, kuri pirmie izdomāja šādu profesijas nosaukumu, to noteikti nepagrāba no zila gaisa. Patiešām, Sanskritā atrodam visai daudz vārdu ar sakni **kury*. Vistuvākie fonētiskie un arī semantiskie līdzinieki ir adjektīvs कुर्वत् *kurvat* – ‘apkalpotājs; apkalpojošs’ un कुर्वन् *kurvan* - ‘darošs’; कुरुत *kuruta* nozīmē

⁴ Šļahta – poļu muižnieku kārta. Ļoti iespējams, ka sākotnēji tie bija asinsradinieki. Arī vēlāk aristokrātija savus bērņus precināja tikai savas kārtas ietvaros, centās turēties pie savas „branzas”. To apstiprina Sanskrits: poliskajai leksēmai *szlachta* fonētiski tuvs adjektīvs सलोहित *salohita* nozīmē ‘vienu asiņu’, bet substntīvs सलोहित *sālohita* ‘radnieks, asinsradinieks’.

⁵ Pasaulē pirmais sabiedriskais dzelzceļš 21 km garumā tika iedarbināts Anglijā 1825. gadā. Krievijā pirmais 27 km garais dzelzceļš no Pēterburgas līdz Carskoje Selo tika atklāts 1937 gadā. Tomēr masveida dzelzceļu būve un attīstība visā pasaulē sākās tikai XIX gadsimta II pusē.

⁶ Kam un kādēļ ievajadzējās piešķirt šai senajai leksēmai pavisam citu semantiku? Vai tas notika vārdnīcu autoru nezināšanas vai ļaunprātības rezultātā? Ļoti iespējams, ka taisni leksikogrāfs Fasmers bija viens no pirmajiem viltus lieciniekiem, kurš šim vārdam piedēvēja nepatiesu, pirms tam nebijušu ‘maukas’ nozīmi, lai ar vārdnīcas palīdzību to uztieptu plašām masām.

‘viṇi (divi) dara’; कुर्वन्ति *kurvanti* - ‘viṇi (visi) dara’. Bet teikums किम् कुर्वन् अस्ति? *kim kurvan asi?* burtiski nozīmē ‘ko tu dari’? Šīs senā konstrukcija idiomas veidā ir kalkēta angļu valodā: *How are you doing?* Burtiski tā būtu jātulko ‘ko tu dari’? vai ‘kā tu dari’? Bet reāli angļi ar to saprot ‘Labdien!’ Tādēļ sākotnējā Sanskrita frāze [*kim kurvan asi?*] ir pieklājīga uzruna, sveiciens ar nozīmi ‘ko tu dari’? vai ‘kā tev klājas’? Diemžēl, mūsdienās tā gandrīz burtiski sakrīt ar latgalisko *kam kurva asi*, kas nozīmē ‘kādēļ tu esi tāds ... čuūlis’?

Sanskritā ir arī burtisks fonētisks analogs - कुर्व *kurva*, kas nozīmē ‘mēs (abi) darām’. Varbūt taisni no šīs formas ir cēlusies „palaistuves” nozīme? Jo šajā lietā, kā zināms, vajadzīgi (vismaz) divi - “mēs abi to darām”⁷.

NEVAJ’G DIKTI NAIDĀ DVESTI

Atceraties, kā Rainim viss dzīves daiļums, mīlums un kas tur vēl nāca no sievietes, bez kuras “...mēs dzīves nastu nepanestu, bez tās mēs tumsībā un naidā dvestu”⁸ Diez vai dzejnieka prātā vārdu savienojums “naidā dvest” ienāca nejauši. Dzejnieks iedvesmas brīdī noklausās dievu sarunas. Sanskritā abām šīm leksēmām ir fonētiski analogi, kuri, pirmkārt, nozīmē savstarpēji tuvus jēdzienus, kā arī nozīmju ziņā ir ļoti tuvi latviskajām Raiņa nozīmēm: substantīvs निदा *nidā* nozīmē ‘nicinājums’, bet verbs द्वेषि *dveṣī* nozīmē ‘nīst, neieredzēt’. Salīdzinot sanskritiskās [*nidā dveṣī*] un laviskās *naidā dvest*’i formas, katrs pats var apdomāt, vai šī sakrītība var būt nejauša, un novērtēt, kā laika gaitā ir transformējusies (vai mainīta vardarbīgi) seno IEP leksēmu

⁷ Starp citu, Sanskrita adjektīvs कुर्वत् *kurvat*, kurš nozīmē ‘kalps, apkalpojošs, darošs, aktīvs, darbīgs’ fonētiski ir aizdomīgi tuvs latviešu pasaku stiprinieka Kurbada vārdam. Pasaku ciklā par spēkavīru Kurbadu saimniece (kundze, karaliene), kalpone un ķēve saēdas runājošu zivi, rezultātā visām trim notiek nevainīga ieņemšana, gluži kā žīdu bībelē, un otrā dienā visas dzemdē dēlus, kuri vēlāk, tajā skaitā - arī saimnieces dēls - veic dažādus varoņdarbus, tikai Kurbads ir galvenais veicējs. Kurbads ir ķēves dēls, tātad – kalps, kalpotājs pēc definīcijas. Vienā no pasakas epizodēm viņš ir spiests veselu gadu burtiski kalpot pie velna, kamēr beidzot to uzveic (Krontāle, 2007). Līdz ar to kalpa semantika Kurbada vārdam ir loģiska. Pasakas sižets sastāv no vieniem varoņdarbiem: Kurbads nemitīgi cīnās, strādā, aktīvi darbojas, tātad pārējās Sanskrita leksēmas [*kurvat*] nozīmes arī ir loģiskas. Kurbada vārdam ir arī variācijas, piemēram, Kurpats, Kormats u.c. Variantam „Kormats” Sanskritā ir vēl tuvāki fonētiski analogi - adjektīvs कर्मठ *karmaṭha* – ‘gudrs, cītīgs strādnieks; darbspējīgs, prasmiņš un gudrs darbā’ un substantīvs कर्मत्व *karmatva* - ‘aktivitāte, darbība vai tās rezultāts’. Atkal jāsecina, ka semantika ir ļoti atbilstīga latviešu pasakas spēkavīra tēlam. Lai gan tie jau ir citas saknes vārdi. Tātad caur Sanskritu esam atraduši, ka Kurbads un Kormats ir ... sinonīmi, vai ne? Tas izskaidro atšķirīgo personvārda formu pastāvēšanu vienas pasakas sižetā.

⁸ Krājumā „Dagdas skiču burtnīcas”.

semantika, kādas fonētiskas izmaiņas notikušas. Bet galvenais – pakļaut pamatotai revīzijai Bopa, Grimma, jaungramatiķu skaņu mijas likumību hipotēzes un varbūt sākt formulēt jaunus skaņu mijas likumus. Ar šādu metodiku tie *a priori* būs daudz zinātniskāki, nekā bija šleiheriešiem, jaungramatiķiem un pārejiem valodniecības šarlatāniem, kopā ņemot. Jo šādā veidā jūs salīdzināsiet un analizēsiet nevis savas fantāzijas, kā to darīja viņi, bet gan reāli pastāvošus un pārbaudāmus valodu faktus.

TVAIKA DUSMA NĀK PĀR USMU

Līdzīga rinda savulaik pasprukusi arī dzejniekam Mārim Čaklajam: “Tā kā bēda, tā kā dusma - Lietus Sieva nāk pār Usmu.” No dzejas meistarības viedokļa atskaņa, protams, ir līdzvērtīga „astei un kastei”, bet paliek jautājums: kādēļ hidronīmu “Usma” literāts izvēlējās sarīmēt tieši ar “dusmu”? Turklāt, kā redzam, pārkāpjot latviešu gramatikas prasības, kas lietvārdu “dusmas” uzskata par tipisku daudzskaitlinieku. Sanskritā ir substantīvs उष्म *uṣma* ar nozīmi ‘dusmas’. Vai tā varētu būt nejausa sakritība? Otrs jautājums: vai mēs līdz ar to varam to uzskatīt par ezervārda “Usma” īsto etimoloģiju? Tas gan vēl ir pētāms jautājums, jo prakse liecina, ka hidronīmu pamatā tomēr ir jāmeklē ar ūdeni saistīti vārdi. Šajā ziņā fonētiski līdzīgs ir substantīvs उष्मा *uṣmā* – ‘tvaiks’. Vēl ticamāk, ka Usmas ezera nosaukuma pamatā varētu būt substantīvs सूम् *sūma* ‘ūdens’. Bet var būt, ka Usmas vārds ir abu šo fonētiski tuvo jēdzienu semantisks hibrīds. Usma ir paliels ezers, netālās jūras vēju iespaidā mēdz celties viļņos. Dusmīgs ūdens. Faktiski to derētu noprecizēt ģeogrāfiem un ģeologiem: vai Usmas ezera apkārtnē ir kādas dabas parādības, kas asociējas ar jēdzieniem: tvaiks, dusmas, kaislība, degsme.

DIEVU VĀRDI – MADONA UN INDRA

Latvijas vietvārdu etimoloģiju neviens nezina, skaidro ar visādām pašsacerētām muļķībām. Piemēram, no kā cēlies Madonas vārds? Madonas muzeja direktore man savulaik stāstīja, ka esot divi varianti: 1) latgaliskais *mads* – ‘medus’ + izskaņa – *ana* un 2) vietējā ezerā noslikusī *Made*. To madoniešiem visā nopietnībā esot teikuši Latviešu valodas institūta valodnieki. Pašus viņus vajag apslīcināt tajā ezerā – lai neizplata dumjības. Ja nezina, tā būtu arī pateikuši!

Sanskritā मदन *Madana*, मादन *Mādana* ir ‘mīlas dievs’. Starp citu, Bībelē (Jozuas 12:19) ir pieminēts Madonas karalis jeb ķēniņš Madona. Jūs atkal teiksiet: tā ir nejausa sakritība? Vai gluži tā? Ņemsim otru piemēru: Latgalē ir miestīņš Indra. Bet vēdisko dievību panteonā ir pērkona dievs Indra (Sanskritā - इन्द्र *indra*). Tādējādi, mēs Latvijā esam atraduši jau vismaz divus oikonīmus, kuru pamatā ir vēdisko dievību vārdi. Starp citu, Latvijas pretējā malā - Kurzemes dienvidrietumos - Nīcas pagastā pie jūras un Lietuvas

robežas ir apdzīvota vieta Pērkone. Vai gan šis oikonīms nav tā pati Indra, tikai – pārtulkota žemaitiski?

Turpat Latgalē, netālu no Indras, tieši uz Latvijas un Krievijas robežas atrodas Pēterburgas – Viļņas dzelzceļa līnijas stacija Ponderi. Kopš 1992. gada stacija nodota Krievijas Oktobra dzelzceļam, tādēļ šobrīd tiek lietots tās krieviskais nosaukums *Пондеры*, bet Latvijas laikā miestīņu sauca par Punduriem. Fonētiska atšķirība nav neko liela. Taču tiklab no krievu, kā latviešu valodas viedokļa nosaukums ir nelogisks un nesaprotams. Krieviski tas nenozīmē neko, bet latviski vispār šķiet bezjēdzīgs: nekādus pundurus tur neviens simt gadus nav redzējis. No kuriens radies tāds vietvārds? Kāda varētu būt tā etimoloģija? Veram Sanskrita vārdnīcu – tur ir substantīvs *पुण्डरपुर purandarapura*, kas nozīmē ‘Indras pilsēta’. Ko jūs uz to teiksiet?

Saukt ģeogrāfiskus objektus dievu, dieviem pielīdzinātu karaļu un prezidentu vārdos – tā ir indoeiropiešu vājība kopš laika gala. Piemēru – atliku likām! Sākot no Kolumbijas un Vašingtonas, ieskaitot Pēterburgu un beidzot ar mūsu pašu Valmieru un Valdemārpili. Un tie ir loģiski, jo pirms jūdu kristietības uzspiešanas mūsu senči sarunājās gandrīz Sanskritā un godināja vēdiskos dievus. Lai nu kāds to apšaubītu, bet mēs, kuri esam palasījuši Sanskrita-latgaļu salīdzinošo vārdnīcu, par šiem faktiem vairs nebrīnīsimies, vai ne?

SLIKTS KUNGS, DEGUMI UN SLAPJA VIETA

Kas ir Dagda? - Apdzīvota vieta Latgalē! Ko nozīmē nosaukums? - Neviens nezina. Rainis par Dagdu sauca savu lirisko varoni. Tā ir dzejnieka fantāzija, beletristika – ne vairāk. Ticamas Dagdas vārda etimoloģijas līdz šim nav. Toties Sanskrita vārdnīcā दग्ध *dagdha* nozīmē „nodedzis” vai „ticis nodedzināts”. Citiem vārdiem, latgaliskā Dagda ir - latviskie Degumi. Tāds vietvārds Latvijā atradīsies katrā otrajā novadā. Baltkrievijā, Krievijā (it sevišķi – Eiropas daļā) un Ukrainā interneta meklētājs momentā uzrāda ap 130 ciemu un ciematu ar nosaukumiem *Горелово, Погорелово, Погорелка, Погорельцы*. Visi šie oikonīmi nozīmes ziņā ir latviskotā vietvārda „Degumi” analogi un sinonīmi (ar minimālām nozīmes niansēm). Savukārt, visi nosauktie - tiklab latviskie, kā krieviskie varianti ir senā IEP vārda [*dagdha*] burtiski tulkojumi.

Vai atkal – apdzīvota vieta Kuprava⁹; tur vēl kādreiz pieturēja Rīgas-Pitalovas vilciens. Latviešu etimoloģi neko oriģinālāku par latvisko kupri iztēlo-

⁹ Starp citu, varbūt baltu valodu velni (latg. *valnī* – mūki, rakstu mācītāji, kuri pie baltu tautām jauca IE pirmvalodu un taisīja modernās baltu valodas) latgaliski-latvisko formu „kupris” savulaik uz asociāciju pamata (tāpat kā lielāko daļu moderno valodu leksikas) izvēlējās tieši tādēļ, kā nepiemērots un neglīts apģērbs mugurā atgādina kupri. Uz vārda “kupris” pamatetimoloģiju norāda divi ļoti tuvi Sanskrita fonētiskie analogi – substantīvi कूपर *kūbara* - ‘kuprains vīrs’ un कुभ्र *kubhra* - ‘kup-

ties nespēj. Bet Sanskritā ir substantīvs कूप्रभु *kuprabhu*, kas nozīmē ‘slikts kungs’, un adjektīvs कूप्रावृता *kuprāvṛta*, kas nozīmē ‘slikti ģērbti’. Pie slihta kunga ļaudis ir slikti ģērbti, tas neapšaubāmi visiem apkārtējiem kīt acīs. Ja šajā muižā kādu laiku tā bija, tad vietvārda „Kuprava” etimoloģija kļūst visai loģiska.

Vēl viens piemērs – mana Olaine. Pilsētiņa jauna – kopš 1967. gada. Bet vieta – ļoti sena. Nosaukuma etimoloģiju neviens nezina. Skolas bērni sacerējums fantazē par vistām un olām. Pieaugušo fantāzijas nav neko gudrākas: oikonīms Olaine esot cēlies no hidronīma „Olainīte”, kas sākumā saukusies par Oļainīti. Nez kurš bija tas gudrinieks, kurš caur Jaunolaines ciematu plūstošajā Olainītes upītē atrada oļus? Patiesībā oļu Olainītē ir tik vien, cik 60-70-jos gados, kad būvēja ciemata centru, tajā ieripoja no atvestās grants. Nevajag aizmirst, ka te ir Zemgales līdzenums, zemiene, kur akmeņi un grants jāmeklē ar palielināmo stiklu. No aizvēsturiskās jūras laikiem te gan var atrast skaistas smiltis, bet grants un oļu te nav! Taču ir vispārzināms, ka Olaine atrodas purva malā. Padomju laikā taupīja aramzemi, neļāva apbūvēt lauksaimnieciski iekoptos laukus. Tāpēc Olaines pilsēta tika uzbūvēta ne tikvien zemā, slapjā vietā, bet burtiski - purvā. Vēl mums ir derīgi zināt, ka līdz pat Latvijas valsts dibināšanai šīs vietas un dzelzceļa stacijas nosaukums bija nevis Olaine, bet – *Olai*. Un tagad atveram Sanskrita vārdnīcu: adjektīvi ओल *ola* nozīmē ‘mitrs’, ओल्ल *olla* - ‘slapjš’. Tātad Olaine ir no pirmvalodas laikiem saglabājies vietvārds un nozīmē burtiski „mitra, slapja vieta”.

VOKĀLISTA DZIESMU VĀCELĪTE

Sanskrits ļauj atšifrēt daudz tautasdziesmu jēgu, kuras citādi nav saprotamas vai tiek tulkotas aplam.

*Man bij' dziesmu vācelīte
Sīkā lazdu krūmiņā(ē).
Kad gribēju, tad dziedāju,
Vislabākās lasīdama.*

/L.t.dz./

Kas tā par vācelīti? Kādēļ - krūmiņā? Ja tas patiešām ir kaut kāds trauciņš, kā mēs to tagad saprotam, un dziesmu vācelīte ir metafora, tad tik un tā nenāktu par ļaunu arī mazbišķiņ loģikas, kuras šeit izmisīgi pietrūkst: kādēļ tā „dziesmu grāmata” jātur lazdu krūmiņā? Vai varbūt lazdu krūmiņš arī jāsaprot pārnestā nozīmē – kā lazdu koka kumode? Lazda resna neaug – taisīt

rains vērsis’. Sevišķi tuvs no fonētikas viedokļa, kā redzam, ir pēdējais, lai gan semantiski – taisni otrādi – tālāks, jo tiek attiecināts uz dzīvnieku, nevis cilvēku. Jēdzienu [*kubhra*] un [*kuprāvṛta*] nozīmju sapludināšana vienā jaunvārdā “kupra, kupris” attaisnoja tā attiecināšanu uz cilvēku.

no lazdas kumodi nav racionāli. Turklāt dainā uzsvērts, ka krūmiņš ir sīks. Varbūt lazdu krūmiņš patiesībā ir kāda maza lādīte? Grozi kā gribi – no latviešu valodas pozīcijām šīs tautasdziesmas jēga nav saprotama.

Toties Sanskritā ir adjektīvs वाचल *vācala*, kas nozīmē ‘piepildīts ar dziesmām vai troksni’, ‘pilns ar troksni un čivināšanu’, arī - ‘runīgs, pļāpīgs, tērējjošs’. Nu, ko? Vai tagad kļūst saprotams, ka dziesmu vācelīte patiesībā nozīmē putnu dziedāšanu un čivināšanu sīkā lazdu krūmiņā pie tautumeitas istabas loga? Līdz ar to krūmiņš jāsaprot burtiski, un viss pārējais arī nostājas savās vietās. No tā metafora kļūst vēl skaistāka. Tikai ir aizdomas, ka tautas dziesmu vācējs vai redaktors, kaut kāds Visendorfs, piemēram, to nav sapratis (vai ar nodomu kroplojis iepriekšējo semantiku), un trešajā rindiņā vārdu „klausījos” patvarīgi nomainījis ar „dziedāju”, līdz ar to piešķirdams vārdam „vācelīte” nepareizu nozīmi, un visu čerrindi padarīdams nelōģisku.

Visbeidzot, no sanskritiskā [*vācala*] acīmredzot cēlušies arī internacionālismi „vokāls”, „vokālists”, „vokālizē”, vai ne? Vai kāds varbūt domā savādāk?

BĀLIŅŠ IR KARAVĪRS, NEVIS BRĀLĪTIS

Visi zina latviešu pseidotautasdziesmu „Div' dūjiņas gaisā skrēja”, kurā „div' bāliņi karā jāja”. Patiesībā tā ir moderno laiku kompilācija, kas sastāv no dažām senām div- un četrriņdēm, dažām jaunākām, bet daļu teksta vispār ir piecerējis klāt mūslaiku redaktors XX gadsimtā. Pie senākajiem jāpieskaita pirmais pantiņš. Lai arī pārcelts modernā latviešu valodā, tas satur kādu ļoti senu vārdu - „bāliņi”.

Ko nozīmē vārds „bāliņi”? Lasītājs teiks: kurš gan to nezina? Skaidrs, ka brāļi! Brālīši, bāliņi, bāleliņi – tie visi ir sinonīmi un vārda „brāļi” deminutīvi, vai ne? Mūsdienās – jā. Taču paanalizēsim dainu no loģikas viedokļa! No tālākā teksta redzams, ka šis nav ārkārtas gadījums, kad ienaids pie durvīm un katram, kurš spēj celt ieroci, jānododas aizstāvēt savu zemi un dzīvību. Te jaunekļi vēsu prātu apdomā: vai būs jāti, vai nejāti, vai palikti sētiņā - skaistu meitu gultiņā. Tas ir ikdienišķs proforientācijas process. Tad kādēļ armijā vienlaicīgi iet divi brāļi? Parasti tā nemēdz būt. Visos laikos pie visām tautām jaunekļi tika iesaukti karadienestā noteiktā vecumā - ne jaunāki un ne vecāki. Vienmēr ir pastāvējušas dažādas iesaukuma kvotas, un līdz XX gadsimtam no vienas ģimenes netika iesaukti vairāki dēli. Tātad brāļi, pat ja viņi bija dzimuši ar gada starpību, nevarēja tikt iesaukti vienlaicīgi. Pat rekrūšos, kā zināms, neņēma vecāko dēlu, neņēma vienīgo dēlu u.tml.¹⁰ Līdz ar to brāļu starpā šāds dialogs faktiski nav iespējams. Lai tāda

¹⁰ Rekrutēšana kā armijas komplektēšanas metode esot pastāvējusi senajā Ēģiptē. Pēc tam ilgu laiku Eiropā karoja galvenokārt ar algotņu palīdzību. Rekrutēšanu pirmais Eiropā atjaunoja Zviedrijas karalis Gustavs II Ādolfs XVII gadsimta vidū; 1699.gadā

saruna divu vienlaicīgi iesaucamo brāļu sarpā kļūtu iespējama, viņiem bija jāatbilst daudziem specifiskiem nosacījumiem, piemēram, jābūt dvīņiem, turklāt – jaunākajiem u.t.t. Diez vai tautas dziesma apdziedātu tik sevišķu gadījumu. No teiktā izriet secinājums, ka vārds „bāliņi” visdrīzāk gan nenozīmē brāļus. Bet ko tad?

Uz šo jautājumu valodnieki līdz šim nav varējuši atbildēt tāpēc, ka ignorējuši Sanskritu, kur ir substantīvs बलिन् *balin* - ‘karavīrs, zaldāts’¹¹. Piekrītiem: viss uzreiz nostājas savās vietās, un dziesmiņa kļūst loģiska. Tiesa, līdz ar to kļūst redzama kompilācija: ja leksēmai „bāliņš” ir vismaz 4-5000 gadu, tad turpat līdzās tiek lietots vārds „zaldāts”, kurš ir tipisks ģermānisms, kas latviešu valodā varēja ienākt tikai pirms pāris gadsimtiem. Sanskritā nav fonētiski līdzīgas leksēmas ar tādu pašu vai līdzīgu semantiku. Tātad arī pašā vācu valodā tas ir uzkonstruēts mākslīgi vai pārņemts no kādas neindoeiropiskas valodas.

Savukārt, nākamā četrtrinde, kurā ir lietots vārds „karavīrs”, atkal ir ļoti sena. Latviskā vārdkopa „karavīra zobens” faktiski ir jāpieraksta tā: karavīra – ‘zobens’! Jo Sanskrita substantīvs कर्वाण karavīra nozīmē – ‘zobens’! Bet līko (jeb „turku”) zobenu Sanskritā sauc कर्वाण karavāla, no kura baltiskie *valni* izkala latvisko „kara vāli”, bet pēc tam pārtaisīja par vienkāršu „vāli”.
© 02.12.2014

pēc zviedru parauga rekrutēšanu arī Krievijas impērijā ieviesa cars Peteris I, kur tā formāli pastāvēja līdz 1874.gadam.

¹¹ Daudzskaitlinieks बलानि *balāni*, savukārt, nozīmē ‘militārie spēki, karaspēks’, kas vēlreiz apstiprina „bāliņa” etimoloģiju. Tajā pašā laikā Balvu rajonā (nu jau – bijušajā) ir apdzīvota vieta „Palani”, kuru varētu mēģināt etimoloģizēt no Sanskrita substantīva फलानि *phalāni* - ‘augi, augļi; dārzi, stādījumi’, taču kaut kādi stādījumi ir visos ciemos, un tas nav nekas īpašs. Nosaukumi, iesaukas, pavārdi parasti „pielīp” no kādas specifiskas pazīmes. Varbūt Palanu vietā patiešām kādreiz bijusi karaspēka nometne?

TĀLAVAS MUZIKANTS JEB LAUPIJUMA TREŠĀ DAĻA

Auf der Suche nach der Wahrheit die sich tanzen läßt...

Friedrich Nietzsche¹²

Nobeidzot iepriekšējās nodaļas tēmu par latgaļu un latviešu īpašvārdu sanskritisko izcelsmi, izpētīsim latgaļu valsts Tālavas nosaukuma etimoloģijas skaidrojumu. Tur situācija ir līdzīga. Caur Sanskritu iegūsim daudz ticamākas Tālavas etimoloģijas versijas un papildus pierādījumus tam, ka Sanskrits IE etimoloģijas zinātnē ir neaizstājams instruments.

TRĪS NOVADI: LIVONIA, LETHIA, TOLOWA

Šodien Tālava ir pazīstams etnonīms, ar kuru saprot seno latgaļu apgabalu mūsdienu Ziemeļlatgalē, Ziemeļvidzemē un daļēji arī Krievijas Pleskavas apgabala teritorijās. Latviskā propaganda ņemas, uz deguna krisdama, lai no Tālavas uzburtu „latviešu apgabalu”, atsaucas (starp citu, nepamatoti) uz apšaubāmo Indriķa Livonijas hroniku, kur Tālavas teritorija it kā esot apzīmēta kā "Letu zeme" (Vikipēdija, 27.07.2014), lai gan pat tur nekā tāda nav. Patiesībā vēsturnieku rīcībā ir tikai viens ticams dokuments, kurā minēts apgabals ar nosaukumu *Tolowa* - 1224. gada Tālavas dalīšanas līgums starp zobenbrāļiem un Rīgas bīskapu¹³. Šajā vienīgajā dokumentā ir nepārprotami nošķirti trīs novadi: *Livonia*, *Lethia* un *Tolowa*. Taču XX gadsimta 30. gados vēstures falsifikatori A.Švābe, V.Krasnais, A.Augstkalns, Fr. Balodis u.c. uzfantazēja veselus traktātus, tendenciozi pasniedzot Tālavu kā „senlatviešu” (t.i., to pašu latviešu, kuri apdzīvoja mūsdienu Zemgali un Kurzemi!) valsti. Viens no aktīvākajiem latgaļu etnocīda sagatavotājiem XIX gs. beigās un XX gs. sākumā - leģendārais, kā raksta interneta vietne Nekropole.lv (2013), „latviešu izcelsmes bagātnieks”, tirgotājs Henrijs Visendorfs¹⁴, kad viņa

¹² Vācu: Patiesības meklējumos reizēm gribas dancot. Frīdrihs Niče.

¹³ Otrais un pēdējais Tālavas (*Tolowe*) pieminējums ir Indriķa Livonijas hronikas XXVIII nodaļā, taču šī sacerējuma autentiskums ir apšaubāms.

¹⁴ Visendorfs Henrijs (dz. *Ķiparts*, 1861. – 1916.) – rūpnieks un tirgotājs, grāmatu izdevējs un žurnālists. Pēterburgas pilsētas domnieks. Cīnījies par latīņu drukas atcelšanu Latgalē, lai varētu uzsākt intensīvu latgaļu letonizāciju. Organizējis pirmā *Latvju dainu sējuma* izdošanu. Pats esot nodevis K.Baronam vairāk nekā 28 000 (!) latviešu un latviski pārtulkotu latgaļu dainu. Pēc Visendorfa māsas meitas Mildas Kārklīņas

kokvilnas pārstrādes uzņēmums 1905.gadā bankrotēja, arī nolēma pievērsties „daiļajām mākslām” un sajūtās aicināts izteikties par Tālavas vārda etimoloģiju. Un atklāja, ka vārds *Tolowa*, lūk, esot cēlies „metatēzes ceļā” no „senākā latgaļu zemes pašapzīmējuma *Lotowa*”, kas viņaprāt nozīmējot "Latvju zeme". Visendorfa pašsacerētā vārdforma *Lotowa* nav nekas cits, kā primitīvs atvasinājums no vēlākā poliskā nosaukuma *Lotwa*, ko poļi Vidzemes (bet nekādi ne Latgales!) apzīmēšanai sāka lietot tikai XVI gadsimtā - pēc t.s. „Pārdaugavas hercogistes” izveidošanas. Tāpēc tas nekādi nevar būt „senākais latgaļu zemes pašapzīmējums”, no kura XIII gadsimtā „metatēzes ceļā izveidojies” *Tolowas* vārds u.t.jpr.

ETIMOLOĢISKAIS KRETĪNISMS

Taču mūsdienu informatīvie resursi nav atteikušies no šīs šarlatāniskās hipotēzes un pat mēģina to uzspodrināt, paziņojot, ka nosaukumu *Lotwa* Vidzemes apzīmēšanai poļi, lūk, esot atvasinājuši no Latgales senākā pašnosaukuma *Lotowa*. Pat, ja ignorējam jautājumu, kāpēc poļiem ievajadzējās Vidzemi saukt Latgales vārdā, neaizmirsīsim, ka, saskaņā ar paša Visendorfa teoriju, *Lotowas* „pašnosaukums” taču jau XIII gadsimta sākumā bija neglābjami „pārvērties” par *Tolowu*, vai ne tā? Tātad paši latgaļi to nelietoja jau vismaz pustūkstoti gadu! Vai XVI gadsimtā *Tolowa* atkal „metatēzes ceļā” būtu pārvērtusies atpakaļ par *Lotowu*? Piekrīti, šādas hipotēzes robežojas ar kretīnismu. Un jāsecina, ka autori paši to apzinās. Tāpēc līdztekus producē arī citas tikpat „zinātniskas” versijas. „Analizējot fonētiski, - raksta Vikipēdija (interesanti, kā viņiem šī „fonētiskā analīze” izpaudās), - vārds sastāv no apstākļa vārda *tālu* un darbības vārda *aut* pagātnes formas, kas kopā norāda uz tālu ceļu” (Vikipēdija, 27.07.2014). Kā jums tas patīk? Pat skolnieks pateiks, ka valodniecības zinātne šai hipotēzei blakus nav stāvējusi. Pieverot acis uz pilnīgu loģikas trūkumu (kas kopīgs valsts nosaukumam ar vārdformām „tālu” un „aušana”, kurām arī savā starpā no semantikas viedokļa nav nekā kopīga?), es lūdzu man uzrādīt kaut vienu pārliecinošu etnonīmu vai oikonīmu jebkurā pasaules malā, kurš būtu atvasināts no apstākļa (!) vārda! Turklāt - salikts kopā ar semantiski nesaistītu darbības vārdu! Vēl vairāk - ar tā pagātnes formu! Vietvārdi, jo vairāk – pilsētņēmārdi, novadu un valstu nosaukumi no apstākļa vārdiem un verbiem nekad nav darināti. Par kādiem gan muļķiem mūs uzskata „oficiālie” Latvijas valodnieki, ja nekaunas šādus savus murgus pasniegt kā valodniecības zinātni?

liecības viņš ne tikai vāca ziedojumus, meklēja naudu Dainu izdošanai, bet arī plānoja sējumu iekārtojumu, noteica Dainu burtnīcu saturu, ortogrāfiju, pats rediģēja manuskriptus un lasīja korektūras. H. Visendorfa ģimenē bija 2 dēli un 2 meitas. Revolūcijas jukās viens dēls pazuda, otrs nomira. Pēc Visendorfa nāves viņa meitas un atraitne (bagāta holandiešu tirgotāja meita) apprecējās ar ārzemniekiem un atgriezās Rietumeiropā, izbeidzot Visendorfu dzimtas vārdu.

Valodnieki un vēsturnieki, protams, labi saprot, ka Visendorfs tika pateicis diletantisku muļķību. Domāju, viņi labi redz arī savu hipotēžu „ēzeļa ausis”. Taču visi latgaļi vēl nav iznīcināti, latgaļu etnocīds jāturpina, bet Latgales vēstures falsifikācija ir viena no etnocīda metodēm. Latvijas politiskais režīms no viņiem to pieprasa. Un XXI gadsimta latviešu etimologi norij savu sirdsapziņu un tā vietā, lai atmaskotu savu priekšteču melus, rada jaunus.

Nav šaubu, ka lielākā daļa etimoloģiskā kretīnisma tiek ražota apzināti, izpildot noteiktu aprindu pasūtījumu. Taču arī godīgs valodnieks, kurš būtu gatavs paust patiesību, neko prātīgu izdomāt nevar. Jo nekādas zinātniskas metodoloģijas valodnieku un etimologu rīcībā taču nav! Runa ir ne tikai par baltistiku un slāvistiku vien. Franču un angļu tezauri, kurus pasaulei pasniedz kā gudrības dārgumu krātuves¹⁵, visā nopietnībā īpašvārdus, pat etnonīmus atvasina no gaiļu dziedāšanas un pīļu pēkšķēšanas. Un šīs naivisma stilā izpildītās bērnišķīgās fantāzijas viņi ietiepīgi dēvē par etimoloģijas zinātni! Tie ir viņu augstākās gudrības dārgumi!

Šobrīd jau ir absolūti skaidrs, ka tikmēr, kamēr indoeuropeistika stāvēs eirocentrisma, normānisma pozīcijās, nekāda valodniecības zinātne Rietumos nav iespējama pēc definīcijas. Visas pasaules indoeuropeistiem, tajā skaitā, baltistiem, atliek tikai slīcināt Madi Madonas ezerā.

TĀLAVA – XX GADSIMTA POLITISKS PASŪTĪJUMS

Akadēmiskajā vēsturiskajā literatūrā Tālavas vārds praktiski neeksistēja līdz pašam XIX gadsimta beigām. Ja tāds agro viduslaiku valstisks veidojums arī pastāvējis, tad tas bija sen nogājis no vēstures skatuves. Turpmākajos gadsimtos ar Tālavas ļaužu likteņiem bija izrīkojušās svešas varas, un vēlāko gadu vēsturniekiem par to vairs nebija nekādas intereses. Modernajos laikos par Tālavu kā reālu un ticamu vēstures faktu sabiedrība pirmo reizi uzzināja tikai XIX gadsimta 60.-80.gados no baltvācu vēsturniekiem Karla Širrena¹⁶, kurš Stokholmas arhīvā atrada Tālavas dalīšanas līguma eksemplāru (Schirren, 1861-1868) un Maksa Perlbaha¹⁷, kurš pēc 20 gadiem otru līguma kopiju atrada Krakovas bibliotēkā (Perlbach, 1886). To uzoda projekta „Latvietis” autori, kuri izdomāja, kā no šī vienīgā Tālavas vārda pieminējuma uztaisīt savu gešefti. Gluži no nekā, ar papīra un spalvas palīdzību – vienīgi savās publikācijās - viņi uzbūra vēl vienu „latviešu” apgabalu, un ar šo melu palīdzību radīja formālu ieganstu un viltotu attaisnojumu vēlākai Latgales okupācijai un inkorporācijai Latvijas sastāvā. Pirmie no viņiem - baltvāci A.Bīlenšteins (Bielenstein, 1892), F.Keislers (Keussler, 1890) u.c. XIX gadsimta beigās vēl par Tālavu kā „latviešu valsti” runāja piesardzīgi un ar nepierādī-

¹⁵ Franču XIX-XX gadsimtu valodas akadēmiskā 16 sējumu vārdnīcas *Le Trésor de la langue française* nosaukums burtiski nozīmē ‘Franču valodas dārgumi’.

¹⁶ Vācu: Carl Christian Gerhard Schirren, 1826 -1910.

¹⁷ Vācu: Max Perlbach, 1848-1921.

tiem apgalvojumiem sevišķi nemētājās. Kad pie latgaļu vēstures viltošanas XX gs. 20-30. gados ķērās M.Skujēniņš (1927), F.Balodis (1927), A.Augstkalns (1935), V.Krasnais (1937), A.Švābe (1936) u.c. čuūļi, viņi šo demagoģiju pacēla nebijušos augstumos. Viņiem latvieši jau valdīja ne vien Tālavā, bet arī Pleskavā un pat „dibināja” Maskavu. Savos „pētījumos” viņi par latviešiem izsludināja ne tikvien latgaļus, bet arī vendus, līvus, krievus - visus pēc kārtas!

Plašāka sabiedrība par Tālavu uzzināja 1902. gadā no R.Blaumaņa slave-nās balādes „Tālavas taurētājs”. Mūsdienās tā ir iekļauta skolu programmās. Vairums domā, ka tā ir latviešu tautas teika - līdzīgi kā par Lāčplēsi, Kurbadu u.c. Tā domā arī daudzi latviskie resursi, tajā skaitā tādi, kuriem vajadzētu zināt patiesību, piemēram, Beverīnas novada vietne (Boškina, 2011), diemžēl, nenorādot avotu. Latviešu tautas pasakas kopš sešu gadu vecuma esmu izlasījis krustu-šķērsu, taču arī man līdz šim nav gadījies atrast teiku vai pasaku par Tālavas (vai jebkura miesta) taurētāju, koklētāju vai ģitāristu, kurš ar taures skaņām (vai jebkādu šim nolūkam domātu troksni) būtu modinājis savus biedrus uz cīņu pret ienaidniekiem. Latviešu folklorā šāda sižeta nav! Pat ne attāli līdzīga! Ir sižets (piemēram, pasakās par Kurbadu) par to, kā varonis, cīnīdamies ar velnu vai sumpurni, modina aizmigušos brāļus, mezdams viņiem ar pastalu, zābaku vai kādu citu priekšmetu. Retos gadījumos mēģina viņus uzmodināt ar bļaušanu (Ruņģe, 1983). Bet tas jau ir brīnum-pasakas sižets, kurā ietverta pavisam cita ideja.

TĀLAVA NOZĪMĒ – MUZIKANTS

Latviešu pasakās ir diezgan daudz sižetu par muzikantiem, spēlmaņiem un par dziesmas, mūzikas lielo spēku. Ganuzēnam, Sprīdītīm u.c., piemēram, bieži ir burvju stabulīte, kas liek dejot jebkuram. Koklētāju, kurš skaisti spēlē, neēd vilks un nerauj velns, jo klausās kā apburti. Pēdējo sižetu savā dzejolī „Beverīnas dziedonis”, kā zināms, ir izmantojis zviedru masonis Mihaels Krogsens¹⁸, kur viņam aplenkātās latgaļu pils tornī dzied vaidelotis, un no dziesmas skaņām ienaidniekiem (Krogsenam tie ir igauņi, nevis *lethi*-leiši vai vāci) „vāles iz rokām šļuka”. Latviskās literatūras vēsture to uzskata par „Indriķa Livonijas hronikā” atrodamā sižeta rimeiku. Tā ir daļēja patie-sība. Hronikā tiešām ir tāds sižets, taču tur igauņus bez ieročiem piespiež bēgt – kas, kā jūs domājat? Pareizi – krustnešu mūks, ar savu nožēlojamo pātaru palīdzību! Uz kopējā reālistiskā vēstījuma fona par krustnešu karagā-jieniem pret līviem, latgaļiem un igauņiem, sarīdot tos savā starpā, šī epizode

¹⁸ Krogsens ir tipisks skandināvu uzvārds, līdz pat mūsu dienām sastopams gan Rie-tumeiropā, gan Amērikā. Mihaels Krogsens (1850-1879) bija „jaunlatvietis”, viens no pirmajiem latviešu projekta īstenotājiem, tāpēc latviešu maldināšanas nolūkos savu vārdu un uzvārdu noslēpa, uzdodamies par latvieti Krogzemju Miku. Publikā-cijas parakstīja ar latvisku pseidonīmu „Auseklis”.

hronikas tekstā ir pārāk fantastiska un pasakaina, lai to uztvertu nopietni. Tā neglābjami nodod Hronikas falsifikāciju. Šis sižets ir viena no daudzajām tendenciozajām XVIII gadsimta interpolācijām Indriķa Livonijas hronikas tekstā, kura gan atbilst tā laika politiskajai konjunktūrai, bet kuras pamatā ir nekas cits, kā nedaudz pārveidots tautas pasakas sižets. Jādomā, Krogsens-Auseklis bija pietiekami informēts jauneklīs, zināja, ka Indriķa Livonijas hronikas nosaukumā vārdu „hronika” drīzāk gan jāliek pēdīnās, tāpēc bez jebkādas pietātes pret tās tekstu savā sacerējumā teitoņu mūku pārtaisīja par latviešu vaideloti.

Latviešu literatūras vēsturē nav ziņu par to, kur „Tālavas taurētāja” sižetu ņēmis R.Blaumanis. Tas ir aizdomīgi. Grūti noticēt, ka Blaumanis to no sākuma līdz galam varēja izdomāt pats. Gan jau kaut kur kaut ko tādu bija noklausījies.

Tā vai citādi, latgaļu un latviešu folklorā muzikantu ir papildnam. Kopš Blaumaņa laikiem, tātad, latviešu kultūrā nostiprinājies (vai varbūt – atjaunots) Tālavas taurētāja tēls. Bet taure taču, pirmām kārtām, ir mūzikas instrumentis. Tātad balāde tikpat labi varētu tikt nosaukta „Tālavas muzikants”.

Un tagad piesprādzējiet jostas! Sanskritā substantīvs तालव *talava* nozīmē – ‘muzikants’. Pārlieciniet mani, lūdzu, ka tā ir nejauša sakritība!¹⁹

¹⁹ Interesantas paralēles šajā ziņā iespējams novilkt ar netālo Tallinu. Igaunī paši šo astionīmu etimoloģizē no mūsdienu igauņu valodas salikteņa *Taani linna*, kas nozīmējot ‘dāņu pilsēta’. Izkausās jau skaisti, taču, ja Tallinas vecpilsētas akmeņiem ir vairāk par 500 gadu (un izskatās, ka tas tā varētu būt!), tad nosaukuma atvasināšana no mūsdienu igauņu valodas (kas ir tāds pats nūspīks, kā latviešu vai somu, vai ukraiņu) nerada uzticību. Jo vairāk tādēļ, ka to otrā “n”, kas neko nenozīmējošu morfēmu –*lin* viņiem tagad padara par *linn* vai *linna*, ko nu ir iespējams tulkot kā “pilsētu”, igauņi sāka rakstīt klāt tikai 1991.gadā. Toties Sanskritā ir vairākas fonētiski tuvas leksēmas, kuru nozīmes rosina interesantas asociācijas. Pirmkārt, adjektīvs तलिन् *talina* nozīmē – ‘neliela, maza, atsevišķi novietota’ – visi šie apzīmējumi der Tallinai, ja tiem pievienojam vārdu “pilsēta”. Taču semantiskas paralēles tieši ar Tālavas vārdu Tallinai nodrošina Sanskrita adjektīvs - तलिन् *tālin*, kas nozīmē gan ‘izvietota uz’, gan ‘aprikota ar cimbalām’. Cimbalas jeb šķītvji ir mūzikas sitamie instrumenti, gongu radnieki, un gongs kā reliģisku un laicīgu rituālu sastāvdaļa Indijā, Ķīnā, Armēnijā ir pazīstams vismaz kopš VII gs.p.m.ē. (Ханзадян, 1959), bet vēlāk arī Grieķijā, Turcijā un citur. Pat ja *Vana Tallinn* teritorijā arheologi vēl nav atrakuši nevienu tādu vara vai dzelzs šķītvī, tas tomēr nedod pamatu apgalvot, ka aisti jeb “austrumnieki” (tā mūsu senčus dēvēja Rietumeiropā dzīvojošās ciltis) šo instrumentu nepazīna. Kas gan ir “vara bungas”, ko tautasdziesmu Janītis atspēries sit “vārtu staba galiņā”, ja ne tie paši vara gongi? Un gonga skaņu maģiskā iedarbība uz cilvēka apziņu ir simtkārt pierādīta. Ar tām jau nu gan varēja mēģināt atbaidīt ienaidnieku. Vai vismaz uztaisīt sev dūšu pirms kaujas, aizstāvēt savu “nelielo un atsevišķi - uz kalniņa izvietoto” cietoksni!

VARBŪT TĀLAVA NOZĪMĒJA 'TREŠO DAĻU'?

Interesanti, ka mūsdienu Indijas kartē (piemēram, Čhattisgarhas štatā) citu "latgalisku" ciemu nosaukumu vidū ir arī apdzīvotas vietas *Tarava* un *Talrava*, kuru nosaukumi, kā redzam, fonētiski ļoti tuvi Tālavas vārdam. Par šādām sakritībām nav jābrīnās, jo mūsdienu Indijas valodas taču arī tā vai citādi izaugušas no Sanskrita vai ietekmējušas no tā, kā arī iegūtas, līdzīgi Eiropas valodām, lielākā vai mazākā mērā kropļojot to pašu mums visiem kopējo IE pirmvalodu, kuras tuvākā forma ir Sanskrits. Taču Talravas vārds Sanskritā neko nenozīmē. Varbūt tas kaut ko nozīmē hindi vai kādā citā vietējā valodā. Vai arī fonēma "r" oikonīma saknē parādījusies kaut kā nejauši. Būtu interesanti papētīt taisni šī Indijas apgabala leģendas - varbūt šiem tur arī figurē kaut kāds muzikants?

Bet varbūt nejauši un nevietā te ir tieši skaņa "l"? Jo substantīvam तारवः *taravaḥ* Sanskritā ir skaista un vietvārda darināšanai noderīga nozīme - 'koki'.²⁰ Savukārt, adjektīvi तारव *tarava*, तारव *tārava* nozīmē – 'mežains, koku ieskauts'. Varbūt vietvārds "Tārava" nozīmē 'mežainus apvidus'? Un arī Tālava sakotnēji patiesībā bija "Tārava" un nozīmēja to pašu?²¹

Visbeidzot, Sanskritā ir vēl viena fonētiski līdzīga leksēma त्रिलव *trilava*, kas nozīmē - 'trešā daļa'. No tā laika notikumu attīstības viedokļa šāda Tālavas vārda semantika, piekrīti, ir kā kulaks čuūlim uz acs. „Tālavas dalīšanas līgumā” ir runa par trim daļām: *Livonia*, *Lethia* un *Tolowa*, no kurām pirmās divas teitoņi jau bija iekarojuši un sadalījuši, un tagad ķīvējās par trešo. Varbūt ka pareizāk šo dokumentu būtu dēvēt nevis par Tālavas, bet gan par „trešās daļas” sadalīšanas līgumu? Varbūt tieši tādu domu tajā arī ielika dokumenta autori? Tikai Indriķa Livonijas hronikas falsifikatori XVIII gadsimtā to iepina savā literārajā sacerējumā ar vietvārda, nevis kārtas skaitļa vārda nozīmi, un tā tas aizgāja?

Vai arī kāds joprojām pastāvēs uz to, ka Tālavas vārds cēlies no *tālu* + *āva*?

© 9.12.2014

²⁰ Vai gan te nav meklējama jēdziens „koka tara” etimoloģija? Starp citu, par „taru” tiklab krieviski, kā latgaliski un latviski mēs joprojām saucam tikai koka kastes. Kartona vai plastmasas iepakojums vairs nav tara.

²¹ Jo vairāk tādēļ, ka arī jaungramatiķu skaņu mijas likumi pieļauj taisni līdzskaņu „l” un „r” maiņu savā starpā.

VI daļa

No nation is fit to sit in judgment upon any other nation.
Thomas Woodrow Wilson²²

²² Angļu: Neviena tauta nav tiesīga spriest tiesu jebkurai citai tautai. Tomass Vudro Vilsons, 1856 – 1924, ASV 28. prezidents.

Pirms dažiem gadiem klajā nāca Latvijas ciemu nosaukumu vārdnīca

„Latvijas ciemi. Nosaukumi, ģeogrāfiskais izvietojums“ (2007). Tā ir veidota kā komentārs LR Satelītkartei, kas ir vietvārdiem bagātākā līdz šim latviešu valodā publicētā Latvijas karte, jo satur 8879 Latvijas apdzīvoto vietu 14 012 nosaukumus. Pētījums izstrādāts Latvijas Ģeotelpiskās informācijas aģentūrā (LGIA), sadarbojoties ar LU Ģeogrāfijas un Zemes zinātņu fakultātes Reģionālās ģeogrāfijas un toponīmikas zinātniskās laboratorijas pētniekiem.

Lai gan grāmatas ievadā ir atruna, ka pētījumam ir tikai rekomendējošs, informatīvs raksturs, nosaukto iestāžu autoritāte, kā arī tas fakts, ka oikoniņus un to rakstību izvērtējuši un akceptējuši Latvijas Universitātes un Valsts valodas centra labākie speciālisti, pārvērš šo izdevumu par rokasgrāmatu ikvienam, kas strādā ar vietvārdiem vai lieto tos savā ikdienas darbā. Vēl vairāk: tā kā šie oikoniņi ir ierakstīti satelītkartē, tad tagad pēc tiem vadās visa pasaule.

Šajā ziņā “īpaša sāpe”, kā teica dzejnieks, vienmēr ir bijusi par Latgales vietvārdiem: kā vien gadu gaitā tie nav ķēmoti dažādās valodās un dažādos izdevumos, it sevišķi latviešu valodā! Acīmredzot tāpēc izdevēji jau ievadā steigž pazīnot, ka autoru izvēlētos pamatnosaukumus un to rakstību Latgales rajonos izvērtējuši un akceptējuši četri filoloģijas zinātņu doktori: A.Breidaks, L.Leikuma, A.Stafecka un A.Timuška, kā arī Dr. geogr. Z.Goba un Mag. geogr. V.Strautniece. Lielāku autoritāšu Latgales valodniecības jautājumos uz to brīdi vienkārši nebija. Šo vārdu klātbūtne mudina cerēt, ka te latgaliskie vietvārdi beidzot būs uzrakstīti pareizi - tā, kā tos izrunā paši šo ciemu un apkārtnes iedzīvotāji. Bet kā ir patiesībā?

Es nerunāšu par visu Latgali (pieļauju un ceru, ka Dienvidlatgales vietvārdi patiešām kļuvuši latgaliskāki). Runāšu tikai par savu dzimto *Bolvu* rajonu un *Viļaks* novadu, par savu dzimto *Vacumu* pagastu, *Kozinias* un apkārtējiem ciemiem.

IZKROPLŅOTIE LATGAĻU VIETVĀRDI

L'homme ne vit pas dans le pays on vit dans la langue.
Emil Michel Cioran²³

Latgaļu vietvārdu kropļošana (letonizācija) ir uzsākta reizē ar latgaļu etnocīda programmu – pirms vairāk kā simt gadiem. Jaunu paātrinājumu šis process ieguva 1935. gadā pēc K.Ulmaņa bēdīgi slavenā Valsts valodas likuma. Padomju vara attieksmē pret latgaļiem turpināja Ulmaņa politiku (izņemot apmēram 10 gadu periodu līdz Staļina nāvei). Pēc Latvijas valstiskās neatkarības atjaunošanas latgaļu etnocīds tiek realizēts ar jaunu sparū. Tajā skaitā – latgalisko toponīmu iznīcināšanas jomā. Šajā kontekstā aplūkošanas vērti ir trīs dokumenti, kas tapuši pēdējo 15 gadu laikā: LV satelītkarte, tās komentārs - jau pieminētā Latvijas ciemu nosaukumu vārdnīca (2007), kā arī viens no VVC Vietvārdu ekspertu komisijas lēmumiem par vietvārdu pareizrakstību (2003). To analīze sniedz priekšstatu gan par latviešu valodas ekspertu profesionālismu un zināšanām dialektoloģijā, gan arī par Latvijas valsts pašreizējo politiku attieksmē pret latgaļiem.

PAR LEĻIEM UN BEIGTA ĒZEĻA AUSĪM

Susaju pagastā netālu no *Viļaks* ir apdzīvota vieta “*Līeli*”, kas latgaļu valodā nozīmē ‘dēles’. Purvu un ezeru zemē Latgalē dēles ir bieža parādība. Līdz ar to šāda “*Līeļu*” ciema nosaukuma etimoloģija izklausās visnotaļ dabiska, bez zemtekstiem.²⁴ Bet Latvijas satelītkartē un vārdnīca ierakstīts: “*Leļi*”. Rakstveidā abi nosaukumi it kā ir līdzīgi, bet izrunā atšķirības ir ievērojamas, jo latgaļu vārds “*Līeli*” [lʲiːli] satur divus tādus patskaņus, kādu latviešu valodā nemaz nav. Abiem uzrakstītajiem latviskajiem patskaņiem “*e*” un “*i*” ir maz kopēja ar skaņām “*ē*” un “*ī*”, ko šeit izrunā latgalis. Tādējādi lasītājs, pat ja viņš ir latgalis, tikai no cita novada, kurš par šo vietu iepriekš nav dzirdējis, no kartes iegūst pavisam citu informāciju, kas vairs nesatur vietvārda sākotnējo nozīmi. Tiklab latvietim, kā pašam latgalim vietvārds kļūst nesaprotams un bezjēdzīgs, jo ne vienā valodā tāda vārda nav.

²³ Franču: Cilvēks dzīvo nevis valstī, bet gan - valodā. Emīls Sjørāns, 1911-1995, franču filozofs, eseists.

²⁴ Līdzīgi kā Pokuļava, kur *pokuļs* ir ‘sermulis’, vai *Žiīguri*, kas nozīmē ‘zvirbuļi’.

Taču tas nav viss. Konkrētajā gadījumā izkropļotais latgaļu vietvārds sāk saturēt pavisam citu nozīmi! Piemēram, ja to lasīs krievu valodas pratējs, vai ja karti kāds tulkos krieviski, minētais nosaukums tiks uzrakstīts kā “*Лелю*”, kam ir jau pavisam cita, ļoti interesanta etimoloģija. Slāvu mitoloģijā *Лель* [*Leľ*] ir mīlas un skaistuma dievietes Ladas dēls - mīlas kaislību dievs, tas pats, kas grieķiem Erots vai romiešiem Amors. Pamēģiniet iedomāties, ka jūs esat amerikāņu, krievu, ķīniešu etimologs, kurš pēta baltu vēsturi un valodas! Jūs nezināt un nevarat zināt latgaļu valodas nianses, toties jūs noteikti pazīstat senslāvu mitoloģiju un zināt baltu un slāvu senos strīdus par to, kuru senči pie Baltijas jūras ieradās pirmie. Kādus secinājumus jūs izdarīsiet? – Loģiski: ka “*Līeli*” ir krievu ciems! Bet tas nav viss! Ļeļs ir pagānu dievs, tātad nākamais loģiskais secinājums: slāvu cilšu apdzīvota vieta te ir bijusi jau ilgi pirms kristietības ienākšanas! Kā jums tas patīk?

Un tagad iedomājieties: šī atziņa nonāk kāda agresīva Krievijas politiķa ausīs. Jau rīt Latvijas Prezidents saņems notu: Latvija sagrābusi svešas teritorijas, ciems “*Лелю*” jāatdod Krievijai! Un mūsu nabaga nacionāļiem, kuri braukšanai uz Saeimu ikreiz sedlo to pašu klibo Abrenes kleperi, atliks tikai *sist dirs’ gar zem*²⁵. Lielākie konflikti cilvēces vēsturē ir sākušies no niecīgākiem ieganstiem. Valodnieki, kartogrāfi un amatpersonas, kas Latvijas kartēs un citos dokumentos, pārkāpjot starptautiskas konvencijas, pieļauj latgaļu vietvārdu kropļojumus²⁶, ne tikai provocē problēmas Latvijas valstij, bet arī maldina visas pasaules vēsturniekus, valodniekus, etimologus, kuru zinātniskie secinājumi *a priori* ir nepareizi tikai tādēļ vien, ka viņi uzticas oficiālam dokumentam – Latvijas kartei. “*Līeli*” ne tuvu nav vienīgais vietvārda kropļojums Latvijas kartē, kas rada pārpratumus.

²⁵ Latviešu ultranacionāļi, kā zināms, ilgu laiku snaikstījās pēc Krievijas federācijas Pleskavas apgabala Pitalovas (Abrenes) rajona. Beidzot Krievijas prezidents Vladimirs Putins apsolīja viņiem iedot “beigta ēzeļa ausis”, ja šie liksies mierā. Un ko domā - 2007.gadā Latvijas valdība ar premjeru A.K. priekšgalā parakstīja Latvijas-Krievijas robežlīgumu, saskaņā ar kuru Pitalova palika Krievijas pusē. Acīmredzot šāds barbers apmierināja Nameja slavas mantiniekus.

²⁶ Latgaļu vietvārdu kropļošana ir noziegums pret latgaļu tautu un valodu. Iekšējās likumdošanas līmenī to prettiesiski „legalizēja” K.Ulmanis ar savu 1935.gada Valsts valodas likumu, kurā par vienīgo valsts valodu tika pasludināta latviešu valoda, turklāt šī likuma 10.punktā pirmo reizi tika īpaši uzsvērts, ka „atkļātā satiksmē Latvijas vietvārdi apzīmējami vienīgi valodā”. Šis Ulmaņa likums bija klajā pretrunā ar Pirmā Latgales kongresa rezolūciju, kas paredzēja, ka latgaļi latviešiem pievienojas tikai tajā gadījumā, ja Latvija garantē Latgales autonomiju saimnieciskajās, valodiskajās un ticības lietās. Ar šo likumu Latvija tika (kārtējo reizi, atkārtoti!) denonsējusi Latgales kongresa lēmumu „apvienoties ar latviešiem”. Kopš šā valodas likuma izziņošanas brīža Latvija ir agresorvalsts, bet Latgale – tās okupēta teritorija. Turklāt ar šo likumu Latvijā tika dots oficiāls starts latgaļu etnocīdam. Tika atraisītas rokas latgaļu valodas nīdējiem. Savukārt pašiem latgaļiem, saskaņā ar šī likuma 12.punktu, par likuma neievērošanu tika piemērots naudas sods 1000 latu apmērā (gandrīz gada alga!) un vēl trīs mēneši cietumā.

Izpētot tikai vienu pašu Balvu rajonu, nākas secināt, ka no apmēram 600 vietvārdu tikai 5-7% ir uzrakstīti pareizi, t.i., tā, kā šos ciemu nosaukumus izrunā paši to iedzīvotāji. Pārējos gadījumos latgaliskie vietvārdi ir letonizēti, tulkoti latviski bieži arī tur, kur tas nemaz nebūtu vajadzīgs no fonētikas viedokļa, jo skaņu kombinācija ir pietiekami labskanīga un izrunājama arī latvieša mēlei. Izkropļojumi tiek tirāžēti no kartes kartē, no dokumenta dokumentā, no gada gadā, un tas ilgst jau vairāk kā gadsimtu. Kādēļ tas tā notiek? Pagaidīsim atbildi no Latvijas valdības!

LATGALES VIETVĀRDU LATVISKOŠANAS OBJEKTĪVIE IEMESLI

Pēdējos gados vērojama vēl viena negatīva tendence, kas parādās arī apskatāmajā satelītkartē – kropļot latgaļu vietvārdus pēc t.s. latgaliešu rakstu valodas parauga jeb Augšlatgales vietvārdus pierakstīt Lejaslatgales letonizētajā izloksnē, kas toponīmu aizved no patiesības vēl tālāk, nekā latviešu literārā valoda. Šķiet, ka tas tiek darīts ne bez slēpta nodoma. Īstais latgaliskais nosaukums tik un tā tiek izmainīts un sabojāts, toties rodas iespēja atrunāties: mēs taču jums ļaujām rakstīt latgaliski – ko jūs vēl gribat? Katrā ziņā, tā ir atsevišķa tēma un atsevišķs latgaļu rēķins Latvijas valstij un latgaļu kolaboracionistiem.

Bez letonizācijas politikas pastāv arī otrs latgaļu vietvārdu kropļošanas iemesls: latgaļu valodas fonētiskā sarežģītība. Latgaļu valodas skaņas no latviešu valodas atšķiras tik lielā mērā, ka latvietis, bieži pat labu gribēdams, nespēj nošķirt, nodefinēt un kur nu vēl izrunāt vai uzrakstīt daudzas latgaļu fonēmas. Piemēram, *Biekeriavas* (*Bieķeravas*) [br:k'ɛr'ava] ciema nosaukumā ir skaņas, kas šeit pierakstītas maksimāli tuvu latgaļu valodai ar latviskajiem burtiem *-ie-* un *-ria-* (*-ra*), bet tomēr atšķiras no latviskajām. Ja mēs šos burtus lasīsim tā, kā to dara latvietis, iegūsim skaņas, kas būs tikai daļēji līdzīgas attiecīgām latgaļu valodas skaņām. Tām patiešām nav analogu latviešu un kur nu vēl latīņu valodā, tāpēc nav arī attiecīgu burtu zīmju latīniskajā latviešu alfabētā. Es saprotu to latviešu kartogrāfu, kurš, nespēdams tikt galā ar sarežģītajām latgaļu skaņām, atmeta ar roku un, kā nu saprata, tā arī pierakstīja ciema nosaukumu: *Bākarova*²⁷. Taču tie, kā jūs redzat, jau ir absolūti dažādi ciemi.

²⁷ Šajā piemērā redzama vēl viena “latgaliešu” rakstības “speciālistu” kļūda, kuru viņi ievazājuši lejaslatgaļu valodā, domādami sevi dikti gudrus esam. Nevajag katrā sētas mietā meklēt aizguvumus no krievu valodas un labot latgaļu vietvārdu izskaņu uz –*ova!* Augšlatgalē nekur tā nerunā! Vietvārdi visur beidzas ar *-ava*, un tā ir tipiska Sanskrita (tātad - IEP) fleksija. Lai par to pārliecinātos, nav pat jāstudē Sanskrits - pietiek atvērt “Google map” un ieskatīties mūsdienu Indijas kartē. Piemēram, vienā pašā Čhattisgarhas (Chhattisgarh) štata Bilaspuras rajonā (Bilaspur) minūtes laikā var saskaitīt pusduci “latgalisku” ciemu nosaukumu ar izskaņu *-ava*: Laukava, Godhava, Kundava, Bilauva, Tarava, Talrava u.c. Tajā pašā laikā tā ir ne vien latgaļu, bet arī

Vēl jocīgāks ir gadījums ar *Supratkas* ciemu: cilvēks, kurš šo nosaukumu pierakstīja, nesaprata, ko pats raksta. Latvietim droši vien neienāca prātā, ka nosaukums var kaut ko arī nozīmēt. Un viņš pierakstīja, kā mācēja: *Supretka*. Lai gan, ja būtu pavaicājis ciema ļaudīm, uzzinātu, ka tas ir tipisks latgaļu vārds, kas nozīmē tipisku latgaļu pasākumu jeb parādību – kaimiņu kopīgu vakarēšanu ar uzdziedāšanu, uzdancošanu, paklačošanos garajos ziemas vakaros. Supratkas rīkoja tajā mājā vai ciemā, kur dzīvoja meitas precību gados, lai tās varētu noskatīt potenciālie precinieki. Tādējādi, jaunieši tur iepazinās un “saostījās” savā starpā, bet stingras māmuļas sēdēja pa kaktiem pie vērjamajiem ratiņiem vai ar adīkļiem rokās un visu uzraudzīja. Tiesa, šī vārda etimoloģiju vairs nezina arī paši latgaļi. Bērnībā tiku dzirdējis skaidrojumu, ka tas nākot no krievu valodas *со-прядку* jeb - ‘kopīga vēršana’. Patiesībā tas ir skaists Sanskrita substantīvs *सुप्रौढा* *supraudhā*, kurš latgaļu valodā aizvadīto 4000 gadu laikā, kā redzam, fonētiski tikpat kā nav mainījies un nozīmē ‘meitene laulību vecumā’.

Es saprotu: mums ir “apstiprināta” kaut kāda “latgaliešu rakstība” ar kaut kādiem burtiem. Citas nav. Jāraksta ar tādiem, kādi ir. A to atņems ij tos... Latvijas ciemu nosaukumu vārdnīcas redaktore īpaši uzsver, ka rediģējusi ciemu nosaukumus tieši “latgaliešu rakstu valodā”. No vienas puses, šī piebilde ļauj norobežoties no iespējamiem pārmetumiem par neatbilstību reālai vietvārda izrunai. No otras, iespējams, norāda, ka viņa saprot situāciju un grib pateikt, ka tas bija lielākais, ko uz to brīdi izdevās “dabūt cauri”, jo citādi vārdnīca atkal aizietu tikai latviski un Latgales vārds vispār nebūtu pieminēts. Var jau būt, ka tā bija pareizāk - attiecībā uz Lejaslatgali. Bet Ziemeļlatgales vietvārdiem tas, protams, ir lāča pakalpojums.

VALODAS EKSPERTU SĒTAS MIETI

2015.gada sākumā VVK vietnē vēl aizvien bija pieejama informācija par to, ka 2002.–2003. gadā sakarā ar gaidāmo reģionālo reformu Valsts valodas centra Latviešu valodas ekspertu komisijas Vietvārdu apakškomisijas eksperti ir kārtējo reizi izvērtējuši Latvijas ciemu, pagastu un novadu nosaukumus pareizību no valodnieciskā, kultūrvēsturiskā un ģeogrāfiskā viedokļa. Rezultātā ir tapis Valsts valodas centra direktora Dr. philol. A.Timuškas un Latviešu valodas ekspertu komisijas Vietvārdu apakškomisijas priekšsēdētāja Dr. habil. philol. O. Buša parakstīts dokuments ar ieteikumiem pareizai vietvārdu lietošanai, kas satur prasību labot daudzus Latvijas vietvārdus, kuru agrāko lietojumu eksperti atzinuši par nepareizu (LVVK, 2002). Cita starpā,

tipiska rietumbaltu valodu izskaņa, kas, savukārt, apliecina latgaļu un prūšu tuvo radniecību. Piemēram, no vācu ordeņa avotiem par prūšu pakļaušanu 1255.gadā zināms, ka Sembā un pie citām prūšu ciltīm bija sekojoši (kur vēl latgaliskāki!) piļu un novadu nosaukumi: Medanava, Rudava; Kvēdenava (Kviedeniava), Valdava, Tapjava (SLVA, 1940).

dokumenta pielikumā ir laboti arī vairāki Balvu rajona vietvārdi. Tādēļ paraudzīsimies, kas tur ir izlabots.

Tā, Briežucienu valodas komisijas eksperti liek labot par *Brīžucīmu* un Baltinavu - par *Baļtinovu*. Šāds pieraksts jau ir drusciņ labāks, taču Latgalē *cīms* tiek izrunāts ar priekšējo *i*, bet nekādi – ar garo stiepto (!) latvisko *ī*, jo tāda latviskā patskaņa latgaļu valodā nemaz nav. Arī fleksijas –*ova* latgaļu valodā nav, bet ir senā indoerupeiskā –*ava*. Abas minētās kļūdas ir latviešu valodnieku ļaunprātīgi izdomātas un latgaļu etnocīda programmas ietvaros uzspiestas Lejaslatgalei ar surogātiskās “latgalīšu raksteibys” palīdzību. Tagad to lietojums tiek intensīvi uzspiests arī Ziemeļlatgalē.

Sacītais pilnā mērā attiecas arī uz *Medņavas* nosaukumu: eksperti uzskata, ka forma *Medņeva* esot kļūdainas pārveidojums krievu valodas rakstības iespaidā. Tur varētu piekrist. Taču forma *Medņova*, ko viņi paši radījuši latviešu valodas rakstības iespaidā, nav ne ar ko labāka.

Divi gadījumi ir īpašas sarunas vērti. Latviskoto oikonīmu Šķilbēni un Rugāji vietā komisija piedāvā lietot vārdformas Šķilbani un Rugoji. Jā, par vienu kļūdu abos gadījumos ir mazāk. Ja eksperti tālāk būtu turējuši muti, viņus varētu noturēt par gudriem cilvēkiem. Taču VVK dokumentā pats nelabais tos ir parāvis aiz mēles: viņi ņēmušies paskaidrot savu pozīciju. Ar to arī atmaskojuši savas dialektu zināšanas visā krāšņumā. Šos vietvārdus, pēc latviešu valodas ekspertu domām, tā izrunājot vietējie iedzīvotāji, un tās esot vēsturiski senākās vietējo nosaukumu formas. Tā, *Rugaju* vēsturiskā forma esot *Rugoji*, ko turklāt vietējie latgaļi izrunājot ar divskani “uo” – [Ruguoji].

Tās nu ir pilnīgas blēņas! Rietumbaltiskajai latgaļu mēlei austrumbaltiskie divskaņi *ie* un *uo* ir tik sveši un grūti izrunājami, ka latgaļi tos nav pārņēmuši pat zem letonizācijas dzelzs zābaka. Vietvārda nosaukumā (jo vairāk – vēsturiskajā!) tādas skaņas latgalis ne mūžam niepīs. Viņam uz to pusi mēle negriežas. To latviešu valodniekiem *Rugajūs* būs pateicis kāds šmakovku sašvillājijs čuūlis. Savukārt, to faktu, ka mīkstais austrumbaltiskais *ķ* ir tieši tā skaņa, kuru latgalis nevar izrunāt pat dziļā izmisumā, baltistikas doktoriem nu gan vajadzēja zināt vismaz no Rīgas kinostudijas filmām. Latviskā *ķ* skaņa latgaliskajā oikonīmā ir, latviski runājot, absolūts nonsenss. Patiesībā latgaļu ciematiņš ir *Škylbani*. Te Valsts valodas centra valodas ekspertu komisija ir izgāzusies kā veca sēta. Lai arī čuūļi, viņi tomēr ir diplomēti valodnieki, kuriem šādas valodas parādības (Latvijas valsts teritorijā sastopamās!) jāprot sadzirdēt un jāzina. Es aicinu LVVC EK demisionēt. Pilnā sastāvā!

Tajā pašā laikā jāatzīst, ka daži vietvārdi ielaboti fīri tuvu “tekstam”, piemēram, *Vacumi*, nevis *Vecumi*; *Lozdukolns*, nevis *Lazdukalns*; *Vīksna*, nevis *Vīksna*; *Bierži*, nevis *Bērzpils*; *Krišani*, nevis *Krišjāņi*; *Kubuļu*, nevis *Kubuļu* pagasts. Te būtu precizējams tikai skaņas *i* lietojums: latgaliski galotnē ir izteikti priekšējais *-i*, nevis vidējais latviskais *-i*. Arī *Krišani* patiesībā ir *Kryšani*, taču ielabotais variants jau ir krietni labāks par latviskajiem *Krišjāņiem*.

Tā vai citādi, saskaņā ar VVK vietnes informāciju, šie labojumi ir tapuši jau 2003. gadā, tātad tiem vajadzēja būt ienestiem grāmatā “Latvijas ciemi. Nosaukumi, ģeogrāfiskais izvietojums”, kas iznākusi 2007.gadā. Taču to tur nav. Sanāk, ka redaktori un izdevēji ir elementāri ignorējuši VVC lēmumus. Vai viņi par to ir saņēmuši kādu sodu? Ja nē, tad jāvaicā: kam tādā gadījumā ir saistoši Valodas centra lēmumi? Vai tikai latgaļiem? Varbūt to grāmatu tagad vajag konfiscēt, izlabot valodas ekspertu norādītās kļūdas un tad izdalīt tautai atpakaļ?

BOLVU RAJONA LETONIZĒTĀ KARTE

Līdz šim latgaļu vietvārdu kropļošanai pastāvēja formāls attaisnojums: nebija burtu apzīmējumu visām latgaļu skaņām. Ja turat rokās šo grāmatu, tātad mums jau ir ne tikvien “latgaliešu raksteibys”, bet arī īstās *latgaļu valodas* alfabēts. Labāks vai sliktāks – tas cits jautājums. Katrā ziņā burtu apzīmējumi nu ir visām latgaļu valodas skaņām, un tas nozīmē, ka vairs nav formālu šķēršļu, kas liegtu pierakstīt Latgales vietvārdus precīzi un izlabot pieraksta kļūdas, kas līdz šim rakstības trūkuma dēļ pieļautas. Vajag tikai politisku vēlmi ieklausīties, kā tos izrunā latgaļi.

Paraugam izlabosim atbilstoši vietējai valodai pieminētās vietvārdu vārdnīcas Balvu rajona sadaļu. Tabulas ailītē Nr.1 ir dots Latgales apdzīvotas vietas nosaukums tā, kā tas ierakstīts mūsdienu satelītkartē. Ailītē Nr.2 - kā latgaļu toponīmi tiek kropļoti latviešu valodā - vietumis tie atšķiras no satelītkartē lietotajām formām. Ailītē Nr.3 ir parādīts, kā attiecīgie Latgales apdzīvoto vietu nosaukumi tiek kropļoti t.s. latgaliešu rakstu valodā. Ailītē Nr.4 – tā, kā tam jābūt (kā šos vietvārdus izrunā paši latgaļi). Ailītē Nr.5 - piezīmes par iespējamo nosaukuma izcelsmi u.c. komentāri.

BALTINAVAS (BAĻTINAVAS) POGASTS

1. Nosaukums satelītkartē	2. Latviešu valodā	3. Latgaliešu rakstu valodā	4. Latgaļu valodā	5. Piezīmes
Apšova		Apšova	Apšava	Apšova
Baltinava		Baļtinova	Baltnava	= Baļtinava
Blauzgova		Blauzgova	Blouzgava	
Boncāni	Boncāni		Boncani	arī Boncāni
Brieksīne		Brieksīne	Brieksinia	Briksinia?
Buksti			Buksti	
Čudarīne	Čudariene	Čudarīne	Čudarinia	Čudars – vīr. vārds
Danskie	Danskie	Danskī	Danskī	
Demerova		Demerova	Diemerava	
Dokti			Dokti	

Te izlaistas dažas lapas.
Здесь пропущены несколько страниц.
There are several pages skipped.
Es gibt mehrere Seiten fehlen.

Par grāmatas pilnas versijas iegādi – sk.:
Приобретение полной версии книги - см.:
Acquisition of the full version of the book - see:
Wie die Vollversion des Buches zu erhalten -
siehe:

<http://langala.lv>
<http://langala.mozello.lv>
e-mail:
Langala@inbox.lv

VIII daļa

*Audemus jura nostra defendere.*¹¹⁵

JURIDISKAIS PIELIKUMS
(Iesnieguma projekts EDSO AKMJ.)

¹¹⁵ Latīņu: Mēs aizstāvam mūsu tiesības. ASV Alabamas štata devīze.

HĀGAS REKOMENDĀCIJAS PAR MAZĀKUMTAUTĪBU TIESĪBĀM UZ IZGLĪTĪBU, KURAS LATVIJAS VALSTS PĀRKĀPJ ATTIECĪBĀ UZ LATGAĻIEM.

Rekomendācijas izstrādātas 1996. gadā Hāgā
pēc Eiropas Drošības un sadarbības organizācijas (EDSO)
augstā komisāra mazākumtautību jautājumos (AKMJ) iniciatīvas.

Eiropas Drošības un sadarbības organizācija (turpmāk tekstā - EDSO)¹¹⁶ 1992.gada jūlijā izveidoja augstā komisāra mazākumtautību jautājumos amatu, kā "konfliktu novēršanas līdzekli to iespējami agrīnā stadijā". Pirmais EDSO augstais komisārs mazākumtautību jautājumos (turpmāk tekstā - AKMJ) bija Makss van der Stūls (*Max van der Stoel*), kurš pildīja šos pienākumu no 1993.gada līdz 2001. gadam.

Identificējot risināmo problēmas un tēmu loku, AKMJ secināja, ka mazākumtautību izglītība, sevišķi izglītība mazākumtautību valodā, ir izteikti prioritārs jautājums to vidū. "Ir skaidrs, ka izglītība ir ārkārtīgi svarīgs elements personu, kas pieder mazākumtautībai, identitātes saglabāšanā un attīstīšanā", - paziņoja AKMJ.

1995.gada rudenī AKMJ lūdza Starptautisko attiecību fondu¹¹⁷ konsultēties ar starptautiski atzītiem ekspertiem un izstrādāt ieteikumus, kā EDSO darbības reģionā pienācīgi un saprātīgi realizēt mazākumtautību tiesības uz izglītību. Fonds sarīkoja ekspertu konsultācijas, no kurām divas notika Hāgā. Ekspertu konsultantu vidū bija juristi - starptautisko tiesību speciālisti,

¹¹⁶ EDSO šobrīd ir 57 valstu organizācija, kuras mērķis ir konfliktu novēršana ar t.s. ātrās reaģēšanas instrumentu palīdzību, krīžu noregulējums un pēc-konfliktu rehabilitācija Eiropas kontinentā. Latvija iestājās EDSO 1991.gada 10.septembrī. Dalība EDSO nodrošina Latvijai iespēju aizstāvēt savas nacionālās intereses, piedaloties politisko un politiski-militāro lēmumu pieņemšanā starptautiskajā līmenī. Deviņdesmito gadu pirmajā pusē pēc Latvijas lūguma EDSO iesaistījās lūguma par Krievijas armijas izvešanu īstenošanā un Skrundas radiolokācijas stacijas slēgšanā un likvidēšanā.

¹¹⁷ Angļu: *Foundation on Inter Ethnic Relations* - 1993.gadā izveidota nevalstiska organizācija ar mērķi īstenot speciālus pasākumus AKMJ atbalstam.

valodnieki un izglītības darbinieki, kas pārzina mazākumtautību stāvokli un vajadzības.¹¹⁸ Rezultātā tapa Rekomendācijas par mazākumtautību tiesībām uz izglītību, kuras ir piemērojamas visās situācijās, kurās darbojas AKMJ. Tā kā pastāvošie mazākumtautību tiesību standarti ir cilvēktiesību sastāvdaļa, tad Rekomendāciju izejas punkts bija pieņēmums, ka valstis (tajā skaitā arī Latvija) ievēro visas pārējās saistības cilvēktiesību jomā.

Savas darbības laikā, kas sakrita ar Latvijas valstiskās neatkarības atjaunošanu, Van der Stūls tika daudzkārt apmeklējis arī Latviju. Taču Latvijas politiķi un varasiestādes viņu acīmredzot tika maldinājušas¹¹⁹, noslēpjot no AKMJ latgaļu tautas un latgaļu valodas pastāvēšanas faktu, bet līdz ar to arī Hāgas rekomendāciju par mazākumtautību tiesībām uz izglītību pārkāpumus attiecībā pret latgaļiem Latvijā.

Situācija nav mainījusies līdz šim, arī pēc tam, kad 2009. gadā latgaļu valodu par svešvalodu un tātad – latgaļus par mazākumtautību Latvijā atzina LR Augstākās tiesas Senāts, kurš savā lēmumā norādīja, ka „latgaliešu rakstu valodā sastādīts dokuments atzīstams par dokumentu, kas sastādīts svešvalodā” (LR AT Senāta ALD lēmums, 2009), un šāds Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta atzinums ir juridisks pamats trešās dzīvās baltu valodas – latgaliešu valodas – atzīšanai (Sperga, 2011)

Paskaidrojošajā rakstā pie Rekomendācijām to autori ir atsaukušies uz attiecīgiem starptautisku konvenciju pantiem, kas līdz ar to padara šīs Rekomendācijas par obligātām un liedz iespēju atrunāties ar to „rekomendējošo raksturu” valstīm, kuras ir parakstījušas attiecīgās konvencijas. Piemēram, mazākumtautību tiesības lietot savu valodu kopā ar citiem savas grupas locekļiem garantē starptautiskā pakta "Par pilsoniskajām un politiskajām

¹¹⁸ Piedalījās šādi eksperti: Boids Robertsons (A.G. Boyd Robertson), gēļu valodas vecākais pasniedzējs Strečklaidas universitātē (University of Strathclyde, Apvienotā Karaliste); Pīters van Daiks (Pieter van Dijk), doktors, Valsts Padomes loceklis (Nīderlande); Asbjorns Eide (Asbjörn Eide), doktors, Norvēģijas Cilvēktiesību institūta direktors (Norvēģija); Reins Millersons (Rein Müllerson), profesors, Starptautisko tiesību katedras vadītājs Kings koledžā (Apvienotā karaliste); Alans Rosas (Allan Rosas), profesors, Obu akadēmiskā universitāte (Somija); Tove Skutnab-Kangas (Tove Skutnabb-Kangas), doktore, docente, Valodu un kultūras fakultāte Roskildes universitātē (Dānija); Giorgijs Zepe (György Szépe), profesors, Valodu zinātnes fakultāte Janus Pannonius universitātē (Ungārija); Patriks Tornberijs (Patrick Thornberry), profesors, Juridiskā fakultāte Kīles universitātē (Apvienotā Karaliste); Jens van der Velde (Jenne van der Velde), vecākais konsultants mācību programmu jautājumos Mācību programmu pilnveidošanas nacionālajā institūtā (Nīderlande).

¹¹⁹ 1993.gada beigās Latvijā tika izveidota EDSO misija. Misijas mandātā tika noteikts, ka tai jāpievēršas pilsonības un ar to saistītiem jautājumiem. Kopš 1993.gada notika regulāras EDSO Augstā komisāra nacionālo minoritāšu jautājumos un ekspertu vizītes Latvijā, kā arī regulāra sarakste ar Latvijas amatpersonām par mandātā iekļauto jautājumu izpildi. 2001.gada 31.decembrī saskaņā ar EDSO Pastāvīgās padomes lēmumu misija tika slēgta, jo Latvija esot ievērojusi praktiski visas EDSO rekomendācijas pilsonības un valodas jautājumos.

tiesībām" 27.pants un Konvencijas par bērna tiesībām 30.pants. Savukārt, iespēju mācīties dzimto valodu vai mācīties dzimtajā valodā mazākumtautībām garantē UNESCO Konvencijas pret diskrimināciju izglītībā 5.pants; EDSO konferences par cilvēktiesību dimensiju Kopenhāgenas tikšanās dokumenta 34.punkts; ANO deklarācijas "Par personu tiesībām, kuras pieder nacionālajām vai etniskajām, reliģiskajām un lingvistiskajām mazākumtautībām" 4.pants; Vispārējās konvencijas "Par mazākumtautību aizsardzību" 14.pants u.c.

Visi šie dokumenti deklarē mazākumtautību tiesības uzturēt savu kolektīvo identitāti ar dzimtās valodas starpniecību, un Latvija attiecībā uz latgaļiem praktiski pārkāpj tos visus. Tādēļ šajā publikācijā pagaidām aprobežosimies ar Hāgas Rekomendāciju pārkāpumu analīzi. Tās ir vēltas mazākumtautību tiesību realizācijai, pirmkārt, ar izglītības palīdzību. Latgaļiem Latvijā šādas tiesības ir liegtas pilnībā. Tāpēc, ka LATVIJAS VALSTS NEPILDA SEKOJOŠAS HĀGAS REKOMENDĀCIJAS:

1.Latvija pārkāpj Rekomendāciju 1. punktu, kurš paredz, ka **tiesības saglabāt savu identitāti personām, kuras pieder mazākumtautībām, iespējams pilnīgi īstenot vienīgi tad, ja šīs personas izglītības procesā apgūst atbilstošas dzimtās valodas zināšanas.**

Latvijā latgaļiem valsts ir liegusi iespēju iegūt jebkādu izglītību dzimtajā valodā. Latgaļi dzimtās valodas zināšanas apgūst tikai ģimenē.

2.Latvija pārkāpj Rekomendāciju 4. punktu, saskaņā ar kuru **valstīm jārisina mazākumtautību tiesību uz izglītību jautājumi aktīvā to sekmējošā veidā. Kur tas ir nepieciešams, valstīm jāveic īpaši pasākumi tām maksimāli pieejamo resursu ietvaros - kā individuāli, tā arī starptautiskās palīdzības un sadarbības (īpaši ekonomiskās un tehniskās) ceļā, lai aktīvi īstenotu mazākumtautību tiesības uz izglītību savā valodā.**

Latvijas valsts ne tikvien nerisina latgaliskās izglītības jautājumus „tos sekmējošā veidā”, bet nerisina vispār nekā. Latvija nepiesaista starptautiskās palīdzības resursus, bet taisni otrādi – aktīvi maldina starptautisko sabiedrību, noliedzot latgaļu tautas pastāvēšanu un latgaliskās izglītības nepieciešamību.

3.Latvija pārkāpj Rekomendāciju 5. punktu, saskaņā ar kuru **valstīm jārada apstākļi, kas dotu iespēju mazākumtautību pārstāvības institūcijām efektīvi piedalīties politikas un programmu izstrādāšanā un īstenošanā, kas skar mazākumtautību izglītību.**

Latvijas valsts ne tikvien nerada, bet aktīvi aizliedz latgaļiem pat definēt savas latgaliskās izglītības jautājumus, jo Latvijā likumdošanas līmenī ir noliegta latgaļu tautas un valodas pastāvēšana. Latvijā latgaļiem ir atļauts iegūt izglītību tikai latviešu vai citās svešvalodās.

4. Latvija pārkāpj Rekomendāciju 6. punktu, saskaņā ar kuru **valstīm jāpiešķir reģionālajām un vietējām varas iestādēm atbilstošas pilnvaras risināt mazākumtautību izglītības jautājumus, tādējādi arī veicinot mazākumtautību līdzdalību politikas izstrādāšanas procesā reģionālā un (vai) vietējā līmenī**

Latvijas valsts ne tikvien nepiešķir reģionālajām un vietējām varas iestādēm atbilstošas pilnvaras risināt latgaliskās izglītības jautājumus, bet aizliedz latgaļiem tos pat definēt. Paši latgaļi Latgalē drīkst piedalīties latgaļu izglītības politikas izstrādāšanā tikai tajā gadījumā, ja viņi atsakās no savas tautības un valodas, sauc sevi par latviešiem un piekrīt ar „latgaļu izglītību” saprast labākajā gadījumā „latviešu valodas latgaliešu rakstu tradīcijas” mācīšanu pamatskolā.

5. Latvija pārkāpj Rekomendāciju 7. punktu, saskaņā ar kuru **valstīm jāveic pasākumi, lai sekmētu vecāku līdzdalību un izvēli vietēja līmeņa izglītības sistēmā, tajā skaitā izglītību mazākumtautību valodā.**

Latvijas valsts ne tikvien nesekmē latgaļu bērnu izglītību dzimtajā latgaļu valodā, bet ir to aizliegusi. Neilgajā Latvijas pastāvēšanas vēsturē ir bijuši vairāki periodi, kad Latvijas varas iestādes centralizēti slēgušas latgaliskās skolas, kas bija izveidotas pēc vietējo pašvaldību un latgaļu privātās iniciatīvas.

6. Latvija pārkāpj Rekomendāciju 8. punktu, kurš paredz, ka **saskaņā ar starptautiskajām tiesībām, personām, kuras pieder mazākumtautībām, tāpat kā pārējām personām, ir tiesības izveidot un vadīt privātas izglītības iestādes atbilstoši nacionālajām tiesībām. Šādas iestādes var būt skolas, kurās mācības notiek mazākumtautību valodā.**

Latgaļiem Latvijā ir liegta iespēja dibināt un vadīt privātas latgaļu izglītības iestādes. Formāli Latvijas likumdošana atļauj dibināt privātas mazākumtautību izglītības iestādes. Taču reāli šī atļauja attiecas uz jebkuru citu Latvijas minoritāti, izņemot latgaļus.

7. Latvija pārkāpj Rekomendāciju 9. punktu, kurš paredz, ka **pamatojoties uz mazākumtautībām piederošu personu tiesībām izveidot un vadīt savas izglītības iestādes, valstis nedrīkst kavēt minēto tiesību īstenošanu, pieņemot pārmērīgi apgrūtinājošus juridiska un administratīva rakstura nosacījumus, kas regulē šādu iestāžu izveidošanu un vadīšanu.**

Latvijas varasiestādes ne tikvien kavē minēto latgaļu tiesību īstenošanu, bet valsts savā likumdošanā, pārkāpjot latgaļu tiesības un maldinot starptautisko sabiedrību, ietvērusi apzināti nepatiesus apgalvojumus, ka latgaļu Latvijā NAV un latgaļu valodas Latvijā NAV. Līdz ar to Latvijas likumdošana neuzskata latgaļus par minoritāti, uz kuru būtu attiecināmas starptautiskās mazākumtautību tiesību normas.

8.Latvija pārkāpj Rekomendāciju 10. punktu, kurš paredz, **ka privātajām izglītības iestādēm mazākumtautību valodā ir tiesības pieprasīt finansu līdzekļus no valsts budžeta, starptautiskajiem avotiem vai privātā sektora bez jebkādiem ierobežojumiem vai diskriminācijas.**

Latvija nefinansē latgaļu skolas un ir aizliegusi to dibināšanu. Formulējuma par latgaļu kā tautas un latgaļu valodas „neesamību” pastāvēšana Latvijas nacionālajā likumdošanā ne tik vien visbrutālākajā veidā diskriminē latgaļus pēc tautības un valodas principa, bet arī klaji pārkāpj starptautiskās tiesību normu, kuras deklarē: ja grupa, kas mīt konkrētajā valstī, atbilst visiem [nacionālās minoritātes] definīcijas elementiem, valdības piekrišana vai nepieprišana nacionālās minoritātes eksistences faktam nav būtiska (Alfredsons, 1998). Tāpat no starptautisko tiesību viedokļa grupu apzīmēšana ar citiem nosaukumiem, tādiem kā „līdzās dzīvojošās tautības” (vai „latviešu nācijas latgaliskā daļa”), nav pietiekams iemesls, lai liegtu tām nacionālās minoritātes tiesības uz aizsardzību (Turpat.) .

9. Latvija pārkāpj Rekomendāciju 11. punktu, kurš paredz, **ka bērna attīstībā izšķirošā nozīme ir pirmajiem izglītības gadiem. Izglītības procesa pētījuma rezultāti liecina, ka pirmsskolas un bērnudārza līmenī mācībām jānotiek bērna pamatvalodā. Valstīm, kur vien tas iespējams, jārada apstākļi, kas ļautu vecākiem izdarīt šādu izvēli.**

Ne vecākiem, ne bērniem latgaļiem šāda izvēle Latvijā pat nepastāv. Latvijā nav ne viena latgaļu bērnudārza vai citas pirmsskolas iestādes, kur mācības notiktu latgaļu valodā.

10.Latvija pārkāpj Rekomendāciju 12. punktu, kurš paredz, **ka pamatskolā mācību programmu vislabāk būtu pasniegt mazākumtautību valodā. Mazākumtautību valoda būtu jā mācāca kā pastāvīgs mācību priekšmets.**

Latvijā nav ne vienas pamatskolas, kur mācību programma tiktu pasniegta latgaļu valodā. Latvijas skolās latgaļu valoda nav atļauta arī kā mācību priekšmets. Latgaļu bērniem un vecākiem nav šādas izvēles.

11.Latvija pārkāpj Rekomendāciju 13. punktu, kurš paredz, **ka vidusskolā liela daļa mācību priekšmetu būtu jā mācāca mazākumtautību valodā. Mazākumtautību valoda būtu jā mācāca kā pastāvīgs mācību priekšmets.**

Latvijā nav ne vienas vidusskolas, kur kaut viens mācību priekšmets tiktu pasniegts latgaļu valodā. Latvijas vidusskolās latgaļu valoda nav atļauta kā mācību priekšmets. Latgaļu vidusskolniekiem un viņu vecākiem šāda izvēle ir liegta.

12.Latvija pārkāpj Rekomendāciju 14. punktu, kurš paredz, **ka izglītības mazākumtautību valodā saglabāšana pamata un vidusskolas līmenī lielā mērā ir atkarīga no iespējas piesaistīt visās disciplīnās pamatvalodā sa-**

gatovatus pasniedzējus. Tādēļ, vadoties no pienākuma nodrošināt atbilstošas iespējas iegūt izglītību mazākumtautību valodā, valstīm ir jānodrošina atbilstošas iespējas pienācīgi sagatavot pasniedzējus un jāveicina šādas apmācības pieejamība.

Latvijā nav ne vienas koledžas vai augstskolas, kur tiktu gatavoti mācību priekšmetu pasniedzēji latgaļu valodā. Latgalē ir divas augstskolas, bet latgaļu valoda tajās nav atļauta; mācības notiek latviešu valodā.

13.Latvija pārkāpj Rekomendāciju 15. punktu, kurš paredz, **ka profesionālajai izglītībai mazākumtautību valodā jābūt pieejamai noteiktos priekšmetos, ja personas, kuras pieder attiecīgām mazākumtautībām, ir izteikušas šādu vēlmi, apliecinājušas vajadzību pēc tās un ja viņu skaits to attaisno.**

Latvijā nav ne vienas arodskolas, kur mācību priekšmeti tiktu pasniegti latgaļu valodā. Ne tādēļ, ka latgaļu jaunieši nevētos apgūt arodus dzimtajā valodā, bet tāpēc, ka latgaļu arodskolu pastāvēšana nav paredzēta Latvijas valsts realizējamajā latgaļu etnocīda koncepcijā.

14.Latvija pārkāpj Rekomendāciju 16. punktu, kurš paredz, **ka arodskolās, kas paredz mācības dzimtajā valodā, mācību programmām jābūt sastādītām tā, lai pēc skolas beigšanas, tās nodrošinātu studentiem iespēju darboties savā profesijā gan mazākumtautību, gan valsts valodās.**

Latvijā nav ne vienas arodskolas, kur mācību priekšmeti tiktu pasniegti latgaļu valodā. Mācību programmas sastādītas tikai valsts valodā. Latvija ne tikvien nenodrošina studentiem iespēju darboties savā profesijā latgaļu valodā, bet ir to aizliegusi.

15.Latvija pārkāpj Rekomendāciju 17. punktu, kurš paredz, **ka personām, kuras pieder mazākumtautībām, jābūt nodrošinātai iespējai iegūt augstāko izglītību savā valodā, ja viņas ir apliecinājušas šādu nepieciešamību un ja viņu skaits to attaisno.**

Latvijā nav ne vienas augstskolas, kur mācību priekšmeti tiktu pasniegti latgaļu valodā. Mācību programmas sastādītas tikai valsts valodā. Latvija ne tikvien nenodrošina mazākumtautībai – latgaļiem iespēju iegūt augstāko izglītību savā valodā, bet ir likumdošanas līmenī aizliegusi latgaļu valodas lietošanu visās profesijās.

16.Latvija pārkāpj Rekomendāciju 19. punktu, kurš paredz: **ņemot vērā nozīmi un svarīgumu, kādu starptautiskie instrumenti piešķir multikulturālai izglītībai un mazākumtautību vēstures, kultūras un tradīciju mācīšanai, valsts izglītības iestādēm ir jānodrošina, lai vispārējās obligātās mācību prgrammas ietver attiecīgo mazākumtautību vēstures, kultūru un tradīciju mācīšanu. Rosinot sabiedrības vairākumu apgūt valsti**

dzīvojošo mazākumtautību valodas, valsts dotu savu ieguldījumu tolerances un multikulturālisma nostiprināšanā valstī.

Latvijā valsts izglītības iestādes nenodrošina, lai vispārējās obligātās mācību programmas ietvertu Latvijas mazākumtautību, taja skaitā, latgaļu vēstures, kultūras un tradīciju mācīšanu. Tajos gadījumos, kur par latgaļiem kaut kas tiek stāstīts, mācību programmās tiek klāstītas apzināti nepatiesas ziņas, piemēram, ka latgaļi ir tie paši latvieši, bet latgaļu valoda nav valoda, bet gan latviešu valodas nepareiza izloksne.

* * *

Kā redzam, šis dokuments pieprasa no EDSO dalībvalstīm, tātad arī no Latvijas, aizsargāt attiecīgās valsts teritorijā dzīvojošo mazākumtautību etnisko, kultūras, lingvistisko un reliģisko identitāti un radīt apstākļus šīs identitātes veicināšanai. Ar šo dokumentu valstis tiek mudinātas risināt mazākumtautību jautājumu aktīvā veidā, proti, veikt īpašus pasākumus, lai nodrošinātu to personu pilnīgu vienlīdzību, kuras pieder mazākumtautībām.

Vienlaicīgi mēs redzam, ka Latvijas valsts attiecībā uz latgaļiem pārkāpj praktiski visas Hāgas Rekomendāciju prasības. Nepilda ne vienu no tām! Kādēļ tomēr Latvija netiek izraidīta no civilizētu valstu sabiedrības? Acīmredzot tāpēc, ka Latvijas politiķi līdz šim ir veiksmīgi maldinājuši starptautisko sabiedrību. Un darījuši to ar kāršu blēžu paņēmienu – „džokerlatvieša” palīdzību: gan iekšējā, gan starptautiskajā komunikācijā aizstājot etnonīmu „latgalis” ar citas tautas – „latviešu” nosaukumu un lietojot tos kā sinonīmus. Šis maldināšanas paņēmiens ir izrādījies efektīvs: ar vienu spalvas vilcienu latgaļiem ir atņemta ne tikvien viņu tūkstošgadīgā vēsture, senā valoda, bet arī nākotne - daļa latgaļu letonizācijas informatīvā tvana reibumā paši jau ir noticējuši, ka viņi nemaz nav latgaļi, bet ir tikai latvieši. Un ka tas ir viens un tas pats.

Tā tas bija. Līdz šim. Turpmāk tā vairs nebūs. © 01.03.2014

ATSAUCES UN IZMANTOTĀ LITERATŪRA

A

Alfredsons, G. (1998). Mazākumtiesības: starptautiskie standarti un uzraudzības procedūras. Cilvēktiesību Žurnāls, Nr. 7/8, 14. lpp.

Alternatīvie enerģijas avoti (2008). Tautas forums [tiešsaiste] - Iedzīvotāju pašizsugesmes un sadarbības portāls [skatīts 30.04.2015]. Pieejams: <http://www.tautasforums.lv/?p=840>.

Apinis, A. (1987). Neprasot atļauju. Latviešu rokraksta literatūra 18. un 19. gadsimtā. – R., 162. lpp.

Apte, V.S. (1959). Sanskrit-English Dictionary. Revised and enlarged edition. Poona: Prasad Prakashan; vol. 1-3, 1911 pages .

Augstkalns, A. (1935). Seno latviešu vēsturiskie personu vārdi. Žurn. Burt-nieks, Nr.11.

Ābele, A. (2007). Latviešu problēmas. Īss sistēmisks apskats. Rīga. Pieejams tiešsaistē: atradne.ucoz.lv/Lejupielades/Raksti_LAT/Latviesu_problemas.doc [skatīts 6.12.2014].

B

Balodis, F. (1927). Latviešu-krievu senā robeža. Žurn. Burtnieks, 1. nr., 44. lpp.

Bielenstein, A. (1892). Die Grenzen des lettischen Volksstammes. Petersburg.

Bloxham, D. (2010). Dirk Moses. The Oxford Handbook of Genocide Studies. Oxford University Press. P. 2.

Blair, L. (1975). Rhythms of Vision: The Changing Patterns of Belief. London: Croom Helm Ltd.

BNS (2012). Latgāliešu valodu ikdienā lieto 8,8% Latvijas iedzīvotāju [tiešsaiste] - [skatīts 19.12.2014]. Pieejams: http://www.tvnet.lv/zinas/regionos/428306-latgaltiesu_valodu_ikdiena_lieto_88_latvijas_iedzivotaju.

Böhtlingk, O. (1879-1889). Sanskrit-Wörterbuch in kürzerer Fassung. St.Petersburg: Buchdruckerei der Kaiserlichen Akademie der Wissenschaften.

Boškina, I. (2011). Kultūrvēsturiskās tradīcijas Trikātas pamatskolā. Metodisks materiāls [tiešsaiste] –[skatīts 18.08.2011]. Pieejams: http://www.beverina.lv/trikatasvesture/images/files/Kulturvest_tradicijas_Trikatas_psk.pdf.

Bopp, F. (2003-2012). Vergleichende Grammatik des Sanskrit, Send, Armenischen, Griechischen, Lateinischen, Litauischen, Altslavischen, Gotischen und Deutschen. Vol.1-4. Nabu Press.

Brugmann, K., Delbruck, B. (1886-1900). Grundris der vergleichenden Grammatik der indogermanischen Sprachen", Strasburg.

C

Ciampi, S. (1825). Osservazioni intorno ai moderni sistemi sulle antichità Etrusche con alcune idee ...di Sebastiano Ciampi. Dresden: Poligrafia Fiesolana.

Cibuļš, J. (2008). Latvieši un latgālieši: viens likums, viena tainība visiem. Republika.lv. 05.06.2008.

Clavero, B. (2008). Genocide or Ethnocide, 1933-2007: How to Make, Unmake, and Remake Law with Words. Giuffrè Editore, p. 100.

Codex epistolaris Vitoldi (1882). Krakow, p. 467.

D

DELFI Aculiecinieks (2012). Par kārklu angļiem, 2012.gada 29.martā [tiešsaiste] – [skatīts 6.10.2014]. Pieejams: <http://www.delfi.lv/aculiecinieks/news/blogi/par-karklu-angliem.d?id=42246056>.

Didžiųjų kalbos klaidų sąrašas (1998). Valstybės žinios, 1998-02-20, Nr. 18-445.

Documents diplomatiques (1924). Conflit polono-lituanien. Question de Vilna 1918-1924. Kowno, document no. 42, pp. 72-74.

Dovydaitis, J. (1971). Priešdėlio <<pa->> dvigubinimas. Kraštotyra. Vilnius.

Dzīkaras, L. (2011). Lietuvių ir latvių veiksmažodžių priešdėlio *at-* semantinė analizė remiantis kognityvine lingvistika. Bakalauro darbas. Vilnius.

E

Endzelīns, J., Mīlenbahs, K. (1939). Latviešu valodas mācība. Rīga: Valters un Rapa. 13., 85., 136. lpp.

F

Freimane, I. (1993). Valodas kultūra teorētiskā skatījumā. Rīga: Zvaigzne.

G

Gelling, M. (1978). Signposts to the Past: Place-Names and the History of England. Chichester.

Gimbutiene, M. (1994). Balti aizvēsturiskajos laikos. R.: Zinātne. 46.lpp.

H

Harper, D. (2001). Online Etymology Dictionary [online] - [cited 12.02. 2105]. Available: <http://www.etymonline.com/index.php?term=grammar>.

J

Janda, L.A. (1986). Semantic analysis of the Russian verbal prefixes *za-*, *pere-*, *do-*, and *ot-*. Munchen, pp.192-218.

Jaulin, R. (1970). La Paix blanche: Introduction à l'Ethnocide. Paris: Éditions du Seuil.

John, T. K. (2010). Research and Studies by Western Missionaries and Scholars in Sanskrit Language and Literature. St. Thomas Christian Encyclo-paedia of India, Vol. III, Ollur, pp.79 – 83.

K

Kalnciema, A., Šķiņķe, I. (2010). 1949. gada 25. marta deportācijas skaitliskais raksturojums. Latvijas arhīvi. Nr.2. 158.-196. lpp.

Karaweirs (1917). Kō jīm wajag nu mums? Liaužu Bolss, 6.05.1917., Nr.2, 1.lpp.

Kemps, F. (1991). Latgales Likteņi. Atkārtots 1939.gada izdevums. Rīga: Avots. 136., 139., 140., 152., 154. lpp.

Keyes, K. (1984). The Hundredth Monkey. Camarillo: DeVorss & Co.

Krontāle, M., teicēja (2007). Pasaka par Kurbadu [tiešsaiste] -[skatīts 2.12.2014.]. Pieejams: http://www.pasakas.net/pasakas/latviesu-pasakas/latviesu_tautas_pasakas/k/keves-dels-kurbads/?page=2.

Keussler, Fr.von (1890). Die Tributpflichtigkeit der Landschaft Tolowa an die Pleskauer. S.90, Anm.2 (Mittheilung a.d. Gebiete der Geschichte, XIV). Riga.

Krasnais V. (1937). Latviskā Jaunlatgale. Rīgā: Latvju nacionālās jaunatnes savienība.

L

L. (1917). Letgolas autonomija. Liaužu Bolss, 6.05.1917. Nr.2, 1.lpp.

Latkovskis, B. (2011). Par latviešu vērtībām. NRA, 2011.gada 5.augusts.

Latviešu Indriķa kronika (1883). No latīņu valodas tulkojis M. Siliņš. Rīga.

Latvija padomju režīma varā 1945-1986: Dokumentu krājums. Rīga: Latvijas vēstures institūta apgāds, 2001. 463 lpp.>Nr.11, 72.-76.lpp.

Latvijas ciemi (2007). Nosaukumi, ģeogrāfiskais izvietojums. R.: LGIA. Pieejams tiešsaistē: http://map.lgia.gov.lv/index.php?lang=0&cPath=3&txt_id=96 [skatīts 19.08.2015].

Latvijas Satversmes sapulces V sesijas 10. sēdes 1922. gada 7. februārī stenogramma. Latvijas Satversmes sapulces stenogrammu izvilks (1920–1922). Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2006, 726.(972.)–728.(974). lpp.

Latvijas Satversmes sapulces V sesijas 34. sēdes 1922. gada 5. aprīlī stenogramma. Latvijas Satversmes sapulces stenogrammu izvilks (1920–1922). Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2006, 938.(1184.) lpp.

Latvijas statistikas 1939. gadagrāmata. Strādnieku vidējās dienas algas 1936-1938. Pieejams tiešsaistē: http://www.csb.gov.lv/sites/default/files/dati/algas_rupn_pilsetas_39.pdf, [skatīts 22.08.2014].

Lemkin, R. (1944). Axis Rule in Occupied Europe. Washington: Carnegie Endowment for International Peace. Available from <http://www.prevent-genocide.org>. Last revised 23 June 2015.

LKV (1933-1934). Latviešu konversācijas vārdnīcas 10. sējuma 20 240 - 20 244 slejas. Rīga.

Linguasphere Register -2000 [tiešsaiste] – [skatīts 17.08.2015]. Pieejams: <http://www.lingua sphere.info/lcontao/bienvenue-welcome.html>.

LR Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2009. gada 18. augusta lēmuma lietā Nr.A42571907, S-596/2009. Pieejams: <http://www.2d.lv/v.php?i=10635> [skatīts 6.10.2014].

LVVK. (2002). Valsts valoda. Normatīvie akti. Valsts valodas centra dokumenti [tiešsaiste] - [skatīts 7.03.2015]. Pieejams: <http://www.vvk.lv/index.php?sadala=208&id=652>. Pēdējās izmaiņas - 03.09.2012).

M

MacDonell, A. (1893). A Sanskrit-English Dictionary. Oxford.

MacDonell, A. (1929). A practical Sanskrit dictionary with transliteration, accentuation, and etymological analysis throughout. London: Oxford University Press. Available online: <http://dsal.uchicago.edu/dictionaries/macdonell>.

McDonald, M. (2009). Australian Leader Apologizes for Child Migrants. The New York Times, 16.11.2009. Available: http://www.nytimes.com/2009/11/17/world/asia/17migrants.html?_r=0.

Mérimée P. (1949). Lokis. La Dernière Nouvelle de Prosper Mérimée. Baden-Baden: R.Schmittlein.

Milenbahs, K. (1891). Ģenitīvs pie infinitīva jeb, labāki sakot, pie supīna. Daži jautājumi. Jelgava, 1. krāj. – 64., 74. lpp.

Monier-Williams, M.A. (1899). A Sanskrit-English Dictionary. Originally Published 1899; Delhi-Varanasi-Patna 1956; Oxford, 1960, New Delhi 1976.

Monier-Williams M.A. (1899). A Sanskrit-English Dictionary: Etymologically and Philologically Arranged with Special Reference to Cognate Indo-European languages, revised by E. Leumann, C. Cappeller, et al. 1899, Clarendon Press, Oxford. Tiešsaistē pieejama: <http://www.ibiblio.org/sripedia/ebooks/mw/index.html>.

Müller, F.M. (1859). A History of Ancient Sanskrit Literature. London: Williams and Norgate, p. 608.

N

Navaratna, S.R. (1995). The politics of history: Aryan invasion theory and the subversion of scholarship. New Delhi: Voice of India, page 230.

Nekropole (2013). Vinsendorfs Henrijs [tiešsaiste] - [skatīts: 27.11.2014]. Pieejams: <http://nekropole.info/lv/Henrijs-Visendorfs>.

P

Paillard, D. (2004). A propos des verbes prefixes. Slovo. Etudes Linguistiques et semiotiques. Paris.

Paulauskas, J. (1957). Veiksmāžodžiu priēšdēliu funkcijas dabartinēje lietuviu literatūrinēje kalboje. Priēšdēlis *už-*. Kai kurie lietuviu kalbos gramatikos klausimai. Vilnius.

Paulauskas, J. (1958). Veiksmāžodžiu priēšdēliu funkcijas dabartinēje lietuviu literatūrinēje kalboje. Literatūra ir kalba. № 3.

Penanros, H.de (2010). La prefixation en lituanien: le cas de *iš-*. Faits de Langues – Les Cahiers. № 2.

Perkins, J. (2004). Confessions of an economic hit man. San Francisco: Berrett-Koehler Publishers. P. 250.

Perlbach, M. (1886). Urkunden des Rigaschen Capitel-Archives in der Fürstlich Czartoryskischen Bibliothek zu Krakau, 13 un 20-23. Mitteilungen, XIII. Riga.

Pott, A.F. (2010). Etymologische Forschungen Auf Dem Gebiete Der Indo-germanischen Sprachen, Volumes 1-2. Nabu Press.

Pradīpaka, G.(1999-2015). Learning Sanskrit - Pronunciation 1. Sanskrit& Sanscrito [online] –[cited: 11.08.2015]. Available: <http://www.sanskrit-sanscrito.com.ar/en/learning-sanskrit-pronunciation-1-1/456>.

Publika.lv (2011). Izcilais rēzekniešu novadnieks Francis Kemps [tiešsaiste] - [skatīts 23.02.2015]. Pieejams: <http://www.publika.lv/vesture/1428-izcilais-rzeknieu-novadnieks-francis-kemps>.

R

Raczynski, E. (1845). Codex diplomaticus Lithuaniae 1253-1433. Vratislaviae, Sumptibus Sigismundi Schletter. Caput I-II, 17., 31. pp.

Rask, K.R. (1818). Undersøgelse om det gamle Nordiske eller Islandske Sprog Oprindelse. København.

Ravage, M. E. (1928). The Jew: Commissary to the Gentiles: The First to See the Possibilities of War by Propaganda. Century magazine. February 1928, volume 115, number 4, pages 476–483.

Ruņģe, V. (1983). Tautas pasakas, Kurbads un Lačplēsis. Jaunā Gaita, nr. 145, (4). Pieejams: http://zagarins.net/jg/jg145/JG145_Valija_Runge.htm [skatīts 01.12.2014].

Rozwadowski, J. (1912). O pierwotnym stosunku wzajemnym języków bałtyckich i słowiańskich. Rocznik slawistyczny, 2009, №5, s. 3-24.

S

Schabas, W. (2000). Genocide in International Law: The Crime of Crimes. Cambridge University Press. pp. 189.

Schleicher, A. (1856). Handbuch der litauischen Sprache. Praga. P. 138–139.

Schopenhauer, A. (1862). Parerga und Paralipomena. Kleine Philosophische Schriften. Zweite und beträchtlich vermehrte Auflage, aus dem handschriftlichen Nachlasse des Verfassers herausgegeben von Julius Frauenstädt. Berlin: Hahn.

Semelin, J. (2005). Purifier et Détruire. Paris: Seuil.

Shaw, M. (2007). What is Genocide. Polity, 20 March 2007. pp. 65.

- Sivickienė, M.** (1964). Apie veiksmazodžių priešdėlių *až(u)-* ir *už(u)-*, *uš-* vartojimą kai kuriosiose tarmėse. Kalbotyra. T. X.
- Sperga, I.** (2011). Latvijas spēks un vājā vieta. Interneta žurnāls "Satori" [tiešsaiste] – [skatīts 16.08.2015]. Pieejams: http://satori.lv/raksts/3877/Lat-vijas_speks_un_vaja_vieta.
- Srba, A.** (1911). Ar priešdēlis *da-* tikrai laikytinas nelietuviškas? Draugija. 1911. № 51.
- The Free Dictionary** (2015). Dominate [tiešsaiste] – [skatīts 17.08.2015]. Pieejams: <http://www.thefreedictionary.com/dominate>
- Stafecka, A.** (2005) Latgales piedāvājums letonikas pētniekiem. Latvijas Vēstnesis. Nr.3 (3161)
- Schirren, C.** (1861-1868). Verzeichniss livländischer Geschichts-Quellen in schweideischen Archiven, S. In.1., Dorpt.
- Skujenieks, M.** (1927). Latvija. Zeme un iedzīvotāji. Rīga. 186. lpp.
- Senās Latvijas vēstures avoti** (1940). Rediģējis un sakārtojis Arveds Švābe. Rīga: Latvijas Vēstures institūta apgādiens. 2.burtn., 378. lpp., Nr.413.
- Švābe A.** (1936). Tālava. Žurn. Sējējs, nr.4.
- T**
- Tautavičius, A.** (1981). Žemaičių etnogenezē. Iš lietuvių etnogenezės, V., p. 31.
- Tautavičius, A.** (1996). Vidurinis geležies amžius Lietuvoje (V–IX a.). Pilių tyrimo centras „Lietuvos pilys“, Vilnius, p. 367.
- Thieme, P.** (1953). Die Heimat der indogermanischen Gemeinsprache. – Wiesbaden. 535.-613.lpp.
- Trask, R.L.** (2000). The Dictionary of Historical and Comparative Linguistics. Edinburgh: Edinburgh University Press, p.13.
- V**
- Valodniecības pamatterminu** skaidrojošā vārdnīca (2007). Priedēklis. Rīga.
- Valsts valodas likums** (1935). Valdības Vēstnesis, Nr.7, 1935.g. 9. janvāris.
- Vikipēdija** (27.07.2014). Tālava [tiešsaiste] - [skatīts 19.08.2015]. Pieejams: <http://lv.wikipedia.org/wiki/> Tālava. [Atjaunināts 27.06. 2015.]
- Vikipēdija** (26.02.2015). 1949. gada marta deportācijas [tiešsaiste] - [skatīts 19.08.2015]. Pieejams: http://lv.wikipedia.org/wiki/1949.gada_marta_deportācijas. [Atjaunināts 23:14, 26.02.2015.]
- Vikipēdija** (29.07.2015). Lībieši [tiešsaiste] - [skatīts 19.08.2015]. Pieejams: <http://lv.wikipedia.org/wiki/Lībieši>. [Atjaunināts 14:09, 29.07.2015.]
- VLKK** (1998).Valstybinė lietuvių kalbos komisijos. Didžiosios klaidos. Žodžių sandaros. 2.1.4. da- (neda-)- priešdēlis [prisijunge] - [žiūrēta 03.06. 2015]. Dirba: <http://www.vlkk.lt/lit/lt/klaidos/zodziu>.
- W**
- Warren, W. F.** (1885). Paradise found. The cradle of the human race at the North pole. Boston: Houghton, Mifflin and Company. Russian translation available online: <http://www.arcticland.veles.lv/warren/index.htm>
- Watson, L.** (1979). Lifetide. Hodder & Stoughton Ltd, 352 pages.
- Wiemer, B.** (2009). Zu entlehnten Verbprafixen und anderen morphosyntaktischen Slavismen in litauischen Insel- und Grenzmundarten. Von Zuständen, Dynamik und Veränderung bei Pygmaen und Giganten. Bochum.
- Wikipedia** (31.01.2015). Dominate [online] – [cited: 17.08.2015]. Available: <http://en.wikipedia.org/wiki/Dominate> [Last modified on 31.1.2015].

Wikipedia (17.05.2015). Ethnocide [online] – [cited: 19.08.2015]. Available: <https://en.wikipedia.org/wiki/Ethnocide> [last modified on 17.05.2015].

Wikipedia (8.08.2015). List of constructed languages [online] – [cited: 17.08.2015]. Available: https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_constructed_languages [last modified on 8.08.2015].

Wiktionary (15.07.2015). Das freie Wörterbuch. Dominieren (Deutsch) [tiešsaiste] – [skatīts 17.08.2015]. Pieejams: <http://de.wiktionary.org/wiki/dominieren> [atjaunināts 15.07.2015].

Z

Zeile, P. (2007). Latgaliešu etnomaģitāte un kultūra. Latgalīšu kultūrys gazeta [tiešsaiste] - [skatīts 16.08.2015]. Pieejams no <http://latgale.lv/lg/news/article?id=1573>.

Zemītis, G. (2011). Nacionālā identitāte un valstiskums Latvijas vēsturē. Zinātnes Vēstnesis - 2011. g. 9. maijs. Pieejams tiešsaistē: http://www.lza.lv/index.php?option=com_content&task=view&id=1215&Itemid=47 [skatīts 26.09.2014].

A

Академик (2014). Корона Королевства Польского [электронный ресурс] – [дата обращения 18.8.2015]. URL.: <http://dic.academic.ru/dic.nsf/ruwiki/648621>.

Аннинский С.А. (1938). Генрих Латвийский. Хроника Ливонии. Введение, перевод и комментарии С. А. Аннинского. М.; Л.

Б

Брейдак А.Б. (1972). Происхождение предлога *da* и приставки *da-* в балтийских языках. Известия АН Латвийской ССР. № 4 (297) .

В

Васильев А. (1858). О древнейшей истории славян до времен Рюрика и откуда пришел Рюрик и его варяги. Спб., с.70—72.

Васильева Е.В. (2005). Региональная культурология. М.: РГПУ им. А.И.Герцена.

Верас В. (2012). У истоков исторической правды [электронный ресурс] - [дата обращения 18.8.2015]. URL: <http://veras.jivebelarus.net/>.

Википедия (16.09.2014). Деэтнизация [электронный ресурс] – [дата обращения 16.08.2015]. URL <http://ru.wikipedia.org/wiki/деэтнизация>. [Последнее изменение страницы: 8 сентября 2014.]

Википедия (3.07.2015). Список искусственных языков [электронный ресурс]- [дата обращения: 19.08.2015]. URL: https://ru.wikipedia.org/wiki/Список_искусственных_языков. [Последнее изменение: 3 июля 2015.]

Википедия (27.07.2015). Иван [электронный ресурс] – [дата обращения 19.08.2015]. URL : <https://ru.wikipedia.org/wiki/Иван>. [Последнее изменение страницы: 27 июля 2015.]

Вимер Б. (2007). Судьбы балто-славянских гипотез и сегодняшняя контактная лингвистика. Ареальное и генетическое в структуре славянских языков. Материалы круглого стола. – Москва. С. 31-45.

Волацкий Т. (1854). Описание памятников, объясняющих славяно-русскую историю, составленное Фадеем Волацким, переведённое Егором Классеном. Новые материалы для древнейшей истории славян вообще и славяно-руссов в особенности с лёгким очерком истории русов до Рождества Христова. М., 1854; СПб., 1995.

Воронина Л.П. (2015). Семантика и прагматика деминутивных суффиксов в русском языке [электронный ресурс]–[дата обращения 03.03.2015]. URL: <http://journals.tsu.ru/uploads/import/872/files/359-015.pdf>.

Г

Галнайтите Э. (1959). Лексические значения глагольной приставки *no-* в соответствии с литовской приставкой *pa-*. Славянское языкознание. Под ред. В.В. Виноградова. Москва.

Гладилин И. (2011). Раймонд Паулс: главными убийцами были латыши, а не русские [электронный ресурс]. КМ-news, 19.08.2011 [дата обращения: 28.02.2015]. URL: <http://www.km.ru/bsssr/2011/08/19/istoriya-sssr/raimond-pauls-glavnymi-ubiitsami-byli-latyshy-ne-russkie>.

Гонорий (1220). Гримуар Гонория [электронный документ] – [дата обращения 17.08.2105.]. URL: http://royallib.com/book/gonoriy/grimuar_gonoriya.html

Горлов С.А. (1990). СССР и территориальные проблемы Литвы. Военно-исторический журнал, № 7. С.28.

Горнунг Б.В. (1964). К вопросу об образовании индоевропейской языковой общности. Протоиндоевропейские компоненты или иноязычные субстраты? Расширенная редакция доклада на VII Международном конгрессе антропологических и этнографических наук, Москва, 1964 г., стр.5.

Гусева Н.Р. (2001). Славяне и Арьи. Путь богов и слов. М.: ФАИР - ПРЕСС, 336 стр.

Гусева, Н.Р. (2002). Славяне и Арьи. Путь богов и слов. М.: ФАИР-ПРЕСС. Приложение III: Опыт расшифровки через санскрит названий водоемов русского севера. Составитель С. В. Жарникова, с.312-322.

Гусева Н.Р. (2010). Русский Север – прародина индославов М.: Вече.

Д

Даль В. (1861– 68). Толковый словарь живаго Великорускаго языка. 1-е изд. 1861 – 68; второе изд. СПб. 1880 – 82.

Данилов С. (2012). Дума об обезьяне [электронный ресурс] – [дата обращения 15.12.2014]. URL: <http://www.youtube.com/watch?v=C-nX7Ta-fHU>.

Декрет ВЦИК СНК РСФСР от 18 декабря 1917 «О гражданском браке, о детях и о ведении книг актов состоянія». СУ РСФСР. -1917. № 11. ст. 160.

Десницкая А.В. (1955). Вопросы изучения родства индоевропейских языков. Москва-Ленинград: Академия Наук СССР.

Е

Елисеев А. (1999). Древние русы: народ и «каста». В кн. "Русь и Варяги". Сборник статей по истории средневековой Руси и Европы» — М., Металлактика, 320 с.

Ефремова Т. Ф. (2000). Толковый словарь Ефремовой. Москва.

Ефимовский С. (2012). В. «Новый санскритско-русский словарь». СПб: Торус Пресс. Стр.1168 .

Ж

Жамов В.Е. (1912). Крепость “Усть-Двинск” - краткий исторический очерк с 12 чертежами. Рига: Издание штаба крепости.

Жарникова С. (1997). Мы кто в этой старой Европе? Журнал “Наука и жизнь”, №5. Доступен в электронном виде: <http://kladina.narod.ru/zharnikova/zharnikova.htm>.

Жиганец Ф. (2001). Блатная лирика. Сборник. Ростов-на-Дону: Феникс, с. 200-201.

З

Завьялова М.В. (2013). Механизмы адаптации славянских заимствований в литовском языке (на современном этапе). Исследования по типологии славянских, балтийских и балканских языков. Под ред. Вяч.Вс. Иванова. СПб.

И

Иванов, Вяч.Вс. (1980), ред. Балто-славянские исследования. Москва: «Наука», с.16-26.

К

Как Британия решала проблему трудного детства (2013). Сегодня.Ру, 20.07.2013 [электронный ресурс] – [дата обращения 02.09.2015]. URL: <http://www.segodnia.ru/content/125511>.

Как оценить свой словарный запас (2013). Lingorado.The language adventure [электронный ресурс] - [дата обращения 8.3.2015]. URL: <http://lingorado.com/estimating-vocabulary/>.

Китайцев А., Мишин П. (2007). Каратели. Правда о латышских стрелках. Док. фильм [электронный ресурс] - [дата обращения: 16.08.2015]. URL: www.youtube.com/watch?v=5yQkYEXlesE.

Кожанов К.А. (2013). История изучения глагольных префиксов в литовском языке. I-II ч. Славяноведение, № 3, № 4.

Кочергина В.А. (1987, 1996) Санскритско-русский словарь. Издательство: Русский язык. 836 стр.

Коссович К.А. (1854—1856). Санскритско-русский словарь. Тетради 1-3. С.-Петербург.

Кузьмин А. Г. (1974). Об этнической природе варягов. Журнал "Вопросы истории", № 11.

Л

Лебедев Г. С. (1985). Эпоха викингов в Северной Европе. Л., стр. 244.

Лукашевич П. (1864). Чаромутие, или священный язык магов, волхвов и жрецов. Петръгород, 404 стр.

М

Мажюлис В. (1958). Происхождение приставки *da-* в балтийских языках. Вопросы славянского языкознания. Вып. № 3.

Мартынов В.В. (1973). Праславянская и балто-славянская суффиксальная деривация имен. Минск: Наука и техника.

Мартынов В.В. (1981). Балто-славяно-иранские языковые отношения и глоттогенез славян. Балто-славянские исследования. М. С.17.

Менделѣвъ Д.И. (1905). Попытка химического пониманія мірового эѳира. СПб.: Типо-литография М. П. Фроловой.

Менделеев Д.И. (1906). Периодическая система элементов по группам и рядам. Учебник “Основы химии”, изд. VIII, СПб.

Н

Нарбут А. Н. (1995). Генеалогия Белоруси. – Минск. Вып. 1, с. 78.

Носовский Г.В., Фоменко А.Т. (1997). Математическая хронология библейских событий. Москва: Наука.

Носовский Г.В., Фоменко А.Т. (1980,1993). Империя [электронный ресурс] – [дата обращения 19.08.2015]. URL:<http://www.shura007.com/shura/library/imperia/05.shtml>.

О

Ольвин - Olvin (2014). Святые общества Иисуса. У нас новый святой: Жозе (Хосе) де Анчета, апостол Бразилии [электронный ресурс] - [дата обращения 15.08.2015]. URL: <http://jesuit.ru/en/jesuits-today/святые-общества-иисуса/289>.

О программе уничтожения семьи в России (2010). *About the program of destruction of family in Russia*. Материал конференции «Православие в защиту жизни и семьи» [электронный ресурс] – [дата обращения 17.08.2015]. URL: <http://video.yandex.ru/users/yuliya-d/view/769/?cauthor=yuliya-3d&cid=20>.

Отеро Л. М. (2008). Иллюминаты. Ловушка и заговор. Санкт-Петербург: Евразия. Доступен в электронном виде: http://inolib.org/sci/_sci_history/luis-migel-otero-illyuminati-lovushka-i-zagovor.html [дата обращения: 19.08.2015].

П

Петр из Дусбурга (1997). Хроника земли Прусской. М.: Ладомир, с. 152.

Постановление СМ ЛССР №282сс от 17 марта 1949 года “О выселении из пределов Латвийской ССР кулацких семей.” Доступен в электронном виде: URL: <http://www.archiv.org.lv/skolam/lacis4.html> [Дата обращения 23.02.2015.]

Р

Рабинович Г. С. (1973). Город соли — Старая Русса в конце 16 – середине 18 вв. Ленинград. С.23, 27,45, 55.

Развращение детей и молодёжи (2013), [электронный ресурс] – [дата обращения 17.08.2015]. URL: <https://nasledie77.wordpress.com/tag/раз-вращение-детей-и-молодежи/>.

С

Сафронов В.А. (1989). Индоевропейские прародины. Горький: Волговятское-Вятское кн. издательство.

Саўлеская бітва (2005). Вялікае Княства Літоўскае. Энцыклапедыя у 3 т. - Мн.: Беларуская Энцыклапедыя імя П. Броўкі. - Т. 2: Кадэцкі корпус - Яцкевіч. - С. 554. - 788 с.

Семилетов П. (2011). Подобные слова в русском и Санскрите [электронный ресурс] – [дата обращения: 20.07.2015]. URL: <http://semiletov. ho.ua/another/sanscrit.html>.

Семилетов П. (2012). Подобные слова в русском и Санскрите. Версия 0.4 [электронный ресурс] – [дата обращения 19.08.2015]. URL: <http://semiletov.org/trudy/sanscrit.html>.

Сенковский О. И. (1858). Примечания к Эймундовой Саге: Собр. соч. СПб., т. 5.

Словарь Академии Российской (1783-1794) в 6 томах. СПб.: Императорская Академия Наук.

Словарь русских синонимов и сходных по смыслу выражений (1999) под. ред. Н. Абрамова. М.: Русские словари.

Словарь социолингвистических терминов (2006). М.: РАН. Институт языкознания. Российская академия лингвистических наук. Ответственный редактор: доктор филологических наук В.Ю. Михальченко.

Соболевский А. И. (1913). Из истории русского словарного материала. Русский Филологический Вестник, т. 70, № 3—4, с. 92—93.

Совесьть и нравственность по-иудейски (2012). [Электронный ресурс] – [дата обращения 18.08.2015]. URL: https://www.youtube.com/all_comments?v=OIsHjNN5eo; <http://www.youtube.com/watch?v=OIsHjNN5eo>.

Сталин И.В. (1950). Марксизм и вопросы языкознания. Газета “Правда”. - М., 1950, 20 июня.

Т

Татищев В. Н. (1768). История Российская. Ч. I. Гл. 31. Варяги, какой народ и где был [электронный ресурс] – [дата обращения: 15.07.2015]. Доступно онлайн, URL: http://az.lib.ru/t/tatishew_w_n/text_0340.shtml.

Тилак Б. Г. (2001) Арктическая родина в Ведах. Пер. с англ. Н. Р. Гусевой. М.: Фаир-Пресс, 525 с.

Топоров В.Н. (1997). Балтийские языки. Ред. В.Н. Ярцева. С.145.

Ф

Фасмер М. (1967). Этимологический словарь русского языка. Москва: Прогресс. Том II, стр.423.

Фасмер М. (1986:1) Этимологический словарь русского языка. Перевод с немецкого и дополнения члена-корреспондента АН СССР О. Н. Трубачева. Под редакцией и с предисловием проф. Б. А. Ларина. Издание второе, стереотипное. В четырех томах. М.: «Прогресс». Том I.

Флоринский В. М. (1894—1897). Первобытные славяне по памятникам их доисторической жизни: Опыт славянской археологии. — Томск: Типо-Лит. П. И. Макушина.

Фоменко А. Т. (1993). Критика традиционной хронологии античности и средневековья (Какой сейчас век?). Москва: МГУ.

Х

Ханзадян Э. (1959). Музыкальные инструменты старой Армении (Исследования Национального исторического музея Армении). -Ереван: Национальный исторический музей Армении. — Т. 5. — 64 с.

Хархорин О. В. (2007). Была ли *res publica* вещью? Журнал “Неприкосновенный запас”, № 5 (55).

Ц

Царева Г. (2007). Растление. Док.ф., ч.1, ч.2. [электронный ресурс] – [дата обращения 17.08.2015]. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=de8vVonz8ps>; URL: <https://www.youtube.com/watch?v=sKRTj-9uXXI>.

Цуркан А. (2013). Мячи, в которые играли Боги. Проект «Достояние планеты» [электронный ресурс] – [дата обращения 17.08.2015]. URL: <http://dostoyanieplaneti.ru/1798-myachi-v-kotorye-igrali-bogi-ostrov-champ>.

Ч

Чаромутие (2008), или Священный язык магов, волхвов и жрецов, открытый Платоном Лукашевичем. Репринтное издание. М.: «Белые альвы». — 144 стр.

Чешихин-Вертинский В. (1876). Хроника Генриха Латыша. Сборник материалов и статей по истории Прибалтийского края. Изд. Е. В. Чехи-хина. Рига. Т. 1. стр. 65-285.

Черепнин Л.В. (1944). Русская хронология. Под редакцией доктора исторических наук проф. А. И. Андреева. Главное архивное управление НКВД СССР, Историко-архивный институт, Москва.

Чичерин Г. В. (1921). Письмо наркома иностранных дел РСФСР Г.В.Чичерина от 8 июля 1921 г. Сборник "Поворотные моменты истории Эстонии". Таллин: Argo, 2008, 178 стр.

Чудинов В. А. (2003). Руница и тайны археологии Руси. М.: «Вече».

Чудинов В. А. (2005). Тайные Руны древней Руси. М. «Вече».

Чудинов В. А. (2006). Вернем Этрусков Руси. М. «Поколение».

Ш

Шарафутдинова Н. С. (2012). Теория и история лингвистической науки. Учебник. Ульяновск, УлГТУ, 2012. С.220.

Э

Эндзелин Й. (1911). Славяно-балтийские этюды. Харьков. С.201.

Эндзелин Я. (1971). Латышские предлоги. Юрьев, 1905–1906. Ч. I, II. (2-е изд. в: Я.Эндзелин. Избранные труды. Рига. Т. I. С.541.

SATURS

Autora priekšvārds	3
I daļa	17
Latgaļu etnocīds un latviskā himēra	19
Kas ir latgaļu valoda	34
Latgaļu arāji un latviešu vagari	44
Latgaļu moceklis Francis Kemps.....	58
II daļa	65
Latgaļu valodas fonētika	67
Latgaļu alfabēts	80
Latgaļu valodas fonētiskā sistēma	83
Latgaļu morfoloģija: daudzskaitlīgie rietumbaltu priedēkļi.....	86
III daļa	111
Latgaļu aizvēsturiskie adverbi	114
<i>Kulas</i> kā šķiras iznīcināšana	120
<i>Kulaks</i> un <i>dzela</i> – latgaļu vārdi	131
No ka taisīts <i>sīrs</i> un <i>tuorags</i> ?	138
<i>Sadli</i> un <i>sadulka</i> vai segli un sedulks?	141
IV daļa	143
“Kaitīgā” komparatīvistika un bīstamais Sanskrits	145
Apkopoto vadības (iekarošanas) līdzekļu sešas prioritātes	163
Jaungramatiķu sātanisms	169
V daļa	203
SANSKRITA-LATGAĻU KOMPARATĪVĀ VĀRDNĪCA	208
Sanskrita-latgaļu frāzes un teikumi	367
Latgaļu un latviešu īpašvārdu sanskritiskā izcelsme	371
Tālavas muzikants jeb laupījuma trešā daļa	379
VI daļa	385
Izkropļotie latgaļu vietvārdi	387
VII daļa - literārais pielikums	411
Žopūs Andra bruūtiās (latgaļu valodā)	416
Žapu Andra līgavas (tulkojums latviski)	421
Ai sovūom keīlūom rūkūom (latgaļu valodā)	426
Ar savām kailām rokām (tulkojums latviski)	432
Sirdīgīs zyrgs (latgaļu valodā)	437
Niknais zirgs (tulkojums latviski)	444
Boltuos naktjs touriņš (latgaļu valodā)	451
Baltās nakts taurenis (tulkojums latviski)	464
VIII daļa – juridiskais pielikums	477
Hāgas Rekomendācijas, kuras pārkāpj Latvijas valsts	478
Atsauces un izmantotā literatūra	485
Saturs	497

Валерьян И. Этноцид латгалов в Латвии: отречённая цивилизация.

На латышском языке. Издано обществом “Лангала”, Олайне, Латвия - 2015 г. - 500 стр. с иллюстрациями. Отпечатано за границей.

Данная книга представляет собой первое в истории баллистики и индоевропеистики описание третьего живого балтского языка - латгальского, который до сих пор не имел своего алфавита, поскольку латвийские власти в рамках проводимой ими политики этноцида латгалов отрицали существование латгальского народа и запрещали изучение этого древнего языка. Предложенный И.Валерьяном алфавит позволил записать латгальские звуки так, как они произносятся в живой народной речи (а не в исковерканном виде, как это делалось до сих пор при помощи латышской письменности) и тем самым выявить множество языковых фактов, свидетельствующих о явном своеобразии латгальского языка. Их сравнительный анализ позволяет увидеть, что с точки зрения фонетики и морфологии латгальский богаче и архаичнее латышского и литовского языков.

Второе исследование, публикуемое в данной книге – это составленный И.Валерьяном *Санскрито-латгальский компаративный словарь*, содержащий более 4300 лексем, которые на латгальском языке произносятся так же или почти так же, как на языке вед Санскрите (записанном около 4000 лет назад), и означают точно те же или близкие понятия. Столь значительного количества общей с Санскритом лексики больше нет ни в одном (за исключением, возможно, русского) из европейских языков, включая греческий и латынь. Последние, как известно, объявлены официальной наукой языками-прародителями всех современных ИЕ языков, включая балто-славянские, следовательно, и латгальского языка. Но в этом случае латгальский язык никак не должен содержать больше санскритских лексико-семантических аналогов, чем латынь и греческий. Однако, факт налицо. Таким образом, результаты данного исследования опровергают догму евроцентристского происхождения балто-славянских языков и народов. По этой причине данное исследование И.Валерьяна тоже является уникальным в рамках всей индоевропеистики: подобные сравнительные словари до сих пор не составлялись ни на одном из европейских языков.

То же касается взаимоотношений латгальского и латышского языков. Официальная баллистика и правительство Латвии называют латгальский язык диалектом латышского (т.е., более поздней формой языка), однако, в тех случаях, когда латышские и латгальские слова похожи и, при этом, у них имеется общий аналог в Санскрите, то в 95% случаев латгальская словоформа по звучанию и смыслу оказывается ближе к санскритскому аналогу, нежели латышская. Этот факт доказывает антинаучность и политическую ангажированность утверждений латвийской правящей верхушки о приоритете латышского. На самом деле современный латышский – это искусственный диалект латгальского языка, созданный всего лишь сто с небольшим лет назад в качестве политического оружия.

Публикуемые в данной книге языковые факты позволяют заявить, что латгальский (на Санскр. लङ्गाल *laṅgala*) – это третий живой язык балтской

(летто-литовской) группы, относящийся к подгруппе западно-балтских языков. И возможно - самый древний среди живых индоевропейских языков Европы. Злостное отрицание очевидного факта существования латгальского народа и языка, запрет на его изучение, преподавание и полноценное использование есть преступление Латвийского государства против латгалов и всех западных балтов, называемое в международном праве этноцидом, который ведётся в Латвии непрерывно с момента её образования в 1918 году с целью полного уничтожения проживающих здесь латгалов как этноса методом их насильственной ассимиляции в искусственно создаваемый восточнобалтский „латышский народ”.

В предисловии к первой главе автор поместил следующее заявление:

„Все знают, что латгальский язык – это не диалект латышского. Но боятся сказать. Потому что латышское правительство и СМИ заявляют обратное. Сами латыши и иностранцы, путешествующие по Латгалии, видят, что у латышей и латгалов отличаются не только язык и менталитет, но и этический, морально-нравственный кодекс народа. Но не говорят об этом вслух, потому что латышское правительство, историки, лингвисты ежедневно насаждают обратное. Кстати, от признания такого факта ни у латышей, ни у латгалов не возникло бы совершенно никаких неудобств.

Историкам хорошо известно, что никакого добровольного присоединения Латгалии к Латвии не было; что Латвия в 1919-1920 гг. оккупировала Латгалию, превратила её в свою колонию и с тех пор последовательно проводит там политику колониального этноцида латгалов.

Все, в принципе, понимают, что за истекший век Латвия как государство при помощи языкового, идеологического и экономического террора со стороны латышей (латвисов) поставило латгалов перед лицом их полного уничтожения. Но не осмелятся заявить об этом во всеуслышание.

Инородцы, отмечая явные признаки этноцида латгалов и наличия государственной политики целенаправленного уничтожения латгальского народа, считают, что это проблема, прежде всего, самих латгалов. Но почему этом не говорим мы, латгалы?

Боимся!

Был один латгал, Францис Кемп, который не побоялся говорить.

За это латыши его в 1952 году сожгли заживо.

Чтож, господа, значит, я тоже буду говорить.”

Книгу Автор адресует латгалам, балтистам, депутатам Саэйма и членам правительства Латвии, а также учёным – индоевропеистам всего мира.

Valeryan I. Völkermord (Ethnozid) der Lettgallen in Lettland: verbotene Zivilisation. In der lettischen Sprache. Verlag: Gesellschaft "Lāngala", Olaine, Lettland – 2015. - 500 Seiten, mit Abbildungen.
Gedruckt im Ausland.

Valeryan, I. Ethnocide of Latgals in Latvia: forbidden civilization.
In Latvian. Published by "Lāngala", Olaine, Latvia - 2015. - 500 pages,
with pictures. Printed abroad.

© *Visas tiesības aizsargātas.*

Neviena šīs grāmatas daļa vai grāmata kopumā bez autora rakstiskas atļaujas nedrīkst tikt kopēta, reproducēta vai tulkota privātai vai publiskai izmantošanai - elektroniski vai mehāniski, fotokopiju, pierakstu vai citādā veidā, ieskaitot ietvertās informācijas saglabāšanu ESM atmiņā, meklējošās sistēmās, izvietojumu Internetā un korporatīvajos tīklos, kā arī nodošanu tālāk jebkādā veidā un jebkuriem līdzekļiem.

Par pieejas iegūšanu autortiesību turētāja elektroniskajai bibliotēkai, kā arī ar sadarbības piedāvājumiem par grāmatas tiražēšanu, tirdzniecību, tulkošanu u.c. griezties pēc e-adreSES: *Valerjans@yahoo.com*

© Foto uz vāka: L.Ščebrenko. Iekšlapās – Autora foto.

© Autora dizains un makets.

Izdevusi b-ba “Lāngala”, reģ.Nr.40008222717,

Jelgavas iela 14/8, Olaine, LV-2114.

Tel.: + 371 67 96 26 73.

E-pasts: Valerjans@yahoo.com

Nodota maketēšanai 20.08.2015.

Parakstīta iespiešanai 28.09.2015.

Ofseta papīrs, mīkstie vāki ar matētu laminātu.

Formāts A5 (210 x148), 500 lpp.

Iespiesta ārpus Latvijas.